Juan Marse s-a născut la Barcelona in 1933. Urmează cursurile Colegiului Divino Maestre. La vârsta de treisprezece ani părăseşte şcoala pentru a deveni ucenic în atelierul unui bijutier, îşi publică primele povestiri în revista *Insula.* In timpul serviciului militar la Ceuta, începe să lucreze la primul său roman, *închişi cu o singură jucărie,* publicat în 1960. Se mută la Paris şi lucrează în cadrul Departamentului de Biochimie Celulară al Institutului Pasteur. Concomitent, traduce scenarii de film şi dă ore de spaniolă fiicei pianistului Robert Casadesus, Teresa, împrumutându-i numele pentru câteva dintre eroinele sale. în 1962 îi apare un al doilea roman, *Această faţă a lunii,* repudiat ulterior. Are legături cu Partidul Comunist Spaniol. Se întoarce la Barcelona si publică romanul *Ultimele seri cu Teresa* (1966), care va primi Premiul Biblioteca Breve. Se căsătoreşte cu Joaquina Hoyas. îşi câştigă existenţa scriind texte publicitare şi dialoguri cinematografice, în 1970 devine redactor-şef al revistei *Boccaccio.* Publică romanele *Obscura poveste a verişoarei Montse* (1970), punct de plecare al unui univers narativ prezent în întreaga sa creaţie literară: Barcelona postbelică şi contrastul dintre marea burghezie catalană şi imigranţi. In 1973, romanul *Dacă îţi spun că am căzut* este interzis de cenzura franchistă şi va vedea lumina tiparului în Mexic, fiind imediat distins cu Premiul Internaţional pentru Roman, în 1978, romanul Fata *cu pantalonaşi auriţi* îi aduce Premiul Planeta, fiind urmat de *Mă voi întoarce intr-o zi* (1982) şi *Ronda de Guinardo* (1984). în anii '90 i se decernează Premiul Ateneo de Sevilla pentru romanul *Amantul bilingv* (1990), Premiul Naţional al Criticii şi Premiul Aristeion al Uniunii Europene pentru *Vraja Shanghaiului* (1993). în 1997 primeşte premiul Juan Rulfo, cea mai importantă distincţie literară latinoamericană. în anul 2000, Marse publică romanul *Cozi de şopârlă,* primit cu entuziasm de critică şi de cititori şi distins, în 2001, cu Premiul Naţional pentru Proză, în romanul *Vraja Shanghaiului* se intersectează mai multe poveşti: cea a căpitanului Blay, care se încăpăţânează să-şi caute adepţi într-o luptă inechitabilă cu societatea, emoţionanta poveste de iubire dintre adolescentul Daniel, naratorul cărţii, şi Susana, copila tuberculoasă, povestea prieteniei dintre Kim şi Forcat, doi luptători din Rezistenţă, şi povestea Shanghaiului, oraş plin de femei frumoase, cluburi de noapte şi falşi nazişti, în 2002, transpunerea cinematografică a romanului *Vraja Shanghaiului* este semnată de regizorul spaniol Fernando Trueba. Editura Polirom are în pregătire romanul *Cozi de şopârlă.*

în memoria Rosei de Calafell si a Berlei de L'ArborQ. Pentru Carmen de Santa Fe. Pentru Joaquina de Herguijuela.

Adevărata nostalgie, cea mai profundă, nu are legătură cu trecutul, ci cu viitorul. Simt adesea nostalgia viitorului, vreau să spun nostalgia acelor zile de sărbătoare când aveam totul înaintea noastră şi viitorul era încă la locul lui.

LUIS GARCÎA MONTERO,
Luna în sud

Capitolul întâi

Visele copiilor se distrug în gura adulţilor, spuse căpitanul Blay mergând în faţa mea cu pasul lui mare şi îndrăzneţ, sub aparenţa-i precară de Om Invizibil: cap bandajat, pardesiu de gabardină, mănuşi de piele, ochelari negri şi o gesticulaţie abruptă şi ostentativă care mă fascina, în drum spre tutungerie, de unde-şi cumpăra chibrituri, se opri deodată pe trotuar şi adulmecă neliniştit aerul prin tifonul care-i acoperea nasul şi gura făcându-l să semene cu o fantomă.

— Şi mortăciunea asta mizerabilă e pe stradă şi pute. Şi mai e ceva... Fără supărare, dar iar miroase a ouă clocite. Nu simţi? continuă bătrânul, adulmecându-si himera preferată şi dând nervos din cap, şi atunci m-am oprit si eu să miros. Căpitanul avea darul de a mă sugestiona cu vocea lui minerală; am simţit un gol neaşteptat în stomac şi m-a luat ameţeala.

Aşa începe povestea mea şi mi-ar fi plăcut ca şi tata să se regăsească în ea, as fi vrut să-l am aproape, cu sfaturile lui, să nu mă simt atât de neajutorat în faţa delirurilor căpitanului Blay şi a propriilor mele fantasme, dar pe vremea aceea tata fusese dat dispărut pentru totdeauna şi n-avea să se mai întoarcă niciodată acasă. M-am gândit iarăşi la el, i-am văzut trupul întins în tranşee şi fulgii de zăpadă căzând uşor peste el

şi aeoperindu-l, şi m-am gândit apoi la cuvintele enigmatice ale bătrânului scrântit în timp ce-l urmam spre debitul de tutun din Piaţa Rovira, fără să mă dezlipesc de el. Când treceam prin faţa casei cu numărul 8, între băcănie si farmacie, căpitanul s-a oprit brusc pentru a doua oară şi nasul lui temerar, dezorientat de regulă şi ascuns în bandaj, sesiză iarăşi duhoarea.

—Nu recunoşti putoarea asta groaznică, băiete ? întrebă. Năsucul tău obişnuit cu tămâia din parohia Las Animas şi cu sudoarea acră a sutanelor nu mai e în stare să simtă duhoarea... Se întrerupse întinzându-si gâtul, pufnind ca un armăsar nervos: De ouă clocite, de rahat de pisică. Nu, nu-i asta... Acolo, la intrarea aceea. Aa, ştiu ce e! Gaz! Ştiam eu c-o să se întâmple neno rocirea asta!

La intrarea cu pricina se simţea aproape întotdeauna un miros greu, căci acolo se refugiau noaptea cerşetorii, dar căpitanul sesiză imediat o altfel de miasmă si afirmă clar că mirosul de gaz nu venea de acolo, ci din trotuarul desfundat peste care călcam, din spărturile unde creşteau nişte buruieni ciudate şi nesănătoase.

îşi propuse să alerteze chiar ci vecinii. Vorbi despre asta în tutungerie, la farmacie şi în staţia de tramvai, si chiar dacă accesele lui de nebunie senilă erau cunoscute de toată lumea, din ziua *aceea* toţi cei care treceau pe trotuarul înalt din piaţă simţeau duhoarea. Femeile din cartier s-au alarmat şi una dintre ele a anunţat Compania de Gaz.

—Precis s-au spart nişte ţevi şi pe acolo iese putoarea, repeta întruna căpitanul Blay în căr ciuma din piaţă. Foarte periculos, domnilor, am face bine să nu mai circulăm pe acolo şi să plecăm fiecare la casa noastră cât încă mai putem... Şi

atenţie, nu vă aprindeţi ţigările lângă chioşc, cu voi vorbesc, ştrengarilor!

—Şi mai ales, îi avertiză prietenul căpita nului, domnul Sucre, pe clienţii obişnuiţi, băutorii care ascultau pe jumătate neîncrezători, pe jumă tate ironici, atenţie la privirile aprinse, la ideile incendiare şi la iritarea ascunsă a unora. Bătrâna vânzătoare de castane din faţa cinematografului, cu focul ei si cu limba-i otrăvită, e şi ea grozav de periculoasă. O scânteie sau un cuvânt spurcat şi bum! Ajungem cu toţii în iad.

—Drace, voi doi care daţi foc ziarelor în spa tele chioşr'ilui, fiţi cu băgare de seamă, replică mucalit un lucrător la tramvaie care bea rachiu, c-o să zburăm cu toţii în aer într-o bună zi, cu staţia de tramvai şi cu fântâna şi cu...

—Şi de ce-am venit pe lume, mă rog frumos, dacă nu ca să zburăm şi sa ne facem mii de bucă ţele, poţi să-mi spui, funcţionar decrepit ce eşti, înţolit în catifea kaki ? ţipă căpitanul agitându-şi braţele lungi ca aripile unei mori si frecându-şi picioarele pe covorul de rumeguş şi sâmburi de măsline. Bandajul de pe cap i se desfăcuse si fâşii de vată, deşirată şi gălbuie, îi atârnau pe lângă urechi. Fă-te bucăţi-bucăţele, omul lui Dumnezeu, si o să te simţi mult mai bine!

—Poate c-o să mă fac, domnule, răspunse lucrătorul si, privindu-mă, adăugă: Hai, băiete, ia-l de aici! E într-o ureche!

Trecură cincisprezece zile şi duhoarea per sista în piaţă; în ciuda plângerilor repetate pe care cei din cartier le adresaseră Companiei de Gaz si Primăriei, nimeni nu veni să facă vreun control. Din uşa cârciumii puteai vedea că, pe măsură ce zilele se scurgeau, nu se schimba nimic; trecătorii, alertaţi, coborau de pe trotuar şi evitau să treacă prin faţa imobilului respectiv,

iar locatarii - era o clădire cu trei etaje, cu balcoane pline cu muşcate — ieşeau si intrau în casă, strecurându-se ca nişte şobolani speriaţi. Dar eu si fraţii Chacon treceam înadins pe acea porţiune de trotuar, stârniţi de teama pericolului, de iminenţa unei catastrofe.

Pe atunci, treceam printr-o perioadă neobişnuită, era ceva nou pentru mine şi uneori mă plictiseam şi visam: renunţasem la şcoală si n-aveam încă de lucru. Sau, mai bine zis, amânasem lucrul pentru mai târziu. Cum dovedisem o oarecare înclinaţie pentru desen, mama, sfătuită de un tânăr bijutier, prieten cu ea, domnul Oliart, făcuse demersuri pentru a fi primit ca ucenic şi curier într-un atelier de bijuterii, aflat nu departe de casă. La atelier aveau nevoie de un ucenic doar peste zece luni, după vacanţa din vara următoare, dar chiar şi aşa stând lucrurile, mama hotărâse că meseria de bijutier mi se potrivea cel mai bine şi promise să mă trimită la atelier la data stabilită. Asa-zisul meu talent la desen şi plăcerea lecturii au cântărit decisiv în luarea deciziei. Bazându-se mai ales pe simţul ei practic - nu-mi putea plăti studiile şi în casă mai era nevoie de încă o leafă săptămânală — şi pe intuiţia ei formidabilă, mama a vrut astfel să influenţeze un destin pe care ea îl vedea marcat de o anumită sensibilitate artistică, în sensul cel mai vag şi mai prozaic al termenului. Şi totuşi, pe vremea aceea eram incapabil să văd vreo legătură între bijuteriile de artă si preocupările melc, căci singurul lucru care-mi plăcea - pe lângă desen şi citit - era să hoinăresc prin cartier şi prin parcul Giiell[1].

1. Parc renumit din Barcelona, în care se află opere ale arhitectului catalan Antoni Gaudi, precum şi casa acestuia. Numele parcului provine de la protectorul lui Gaudi, Eusebi Giieli.

Obişnuiam să mă întâlnesc în cârciuma din colţul bulevardului Providencia cu doi băieţi de vârsta mea, fraţii Chacon, a căror libertate şi obrăznicie o invidiam în secret. Veniturile le erau precare şi dubioase, la fel şi viaţa lor în cartier; scăpând de şcoală cu mult înaintea mea, lucraseră ocazional ca distribuitori şi băieţi buni la toate în băcănii şi în localuri, iar acum îi vedeai toată ziua pe stradă. N-am ştiut niciodată exact unde locuiau, dar cred că într-o cocioabă de pe strada Francisco Alegre, sus pe Carmelo. Duminica vindeau reviste cu benzi desenate uzate si cărţi vechi la un preţ de nimic.

Era deja noiembrie şi piaţeta gri şi tăcută se acoperea cu frunze galbene de platani; frigul se instalase şi iarna promitea să fie grea. Oamenii mergeau repede, zgribuliţi, dar domnul Sucre înainta tot ca un somnambul, vorbind de unul singur si parcă îndoindu-se de propria-i existenţă ori temându-se poate să nu se transforme deodată într-o fantomă. Spunea de regulă că în zilele mohorâte si cu vânt mult trebuia să iasă în stradă în căutarea eului său pierdut. Şi îl vedeam, într-adevăr, apucând-o pe propriile lui urme pe străzile din cartierul Gracia, cu mâinile la spate şi capul plecat, iscodind prin cârciumi, prin farmacii şi drogherii, prin librării retrase şi prăfuite, prin modeste galerii de pictură, întrebându-i pe cei care-i ieşeau în cale cum se numeşte şi ce adresă are. Şi ne spunea adesea, mie si fraţilor Chacon, cât îi era de greu să redevină ceea ce era; aşa de puţin îl ajutau oamenii, că=i venea să renunţe şi să se resemneze cu gândul că era nimeni si să stea pur si simplu la soare, pe o bancă din Piaţa Rovira. Dar cel mai adesea putea fi văzut căutându-se neliniştit şi furios în locuri neaşteptate ; se spune că într-o zi s-a oprit în faţa cazărmii

Gărzii Civile de pe Travesera, întrebând santinela care-i erau numele şi adresa - ale lui, nu ale santinelei — şi soldatul s-a speriat şi a strigat după sergentul de gardă, care a făcut un scandal de pomină.

— Copii, vreţi să-mi faceţi favoarea să-mi spuneţi cum mă numesc şi unde locuiesc ? Domnul Sucre se oprise în uşa cârciumii şi pentru o clipă ne-a distras atenţia de la intrarea în imobilul cu numărul 8. —Vă rog mult.

— Vă numiţi don Josep Măria de Sucre si locuiţi pe strada Sân Salvador, am răspuns automat.

Consimţi gânditor, părând destul de satisfăcut de informaţiile primite. Totuşi, înainte de a-şi accepta cu totul identitatea, mai avu o bănuială :

— Spuneţi-mi, e oare posibil să mă fi născut în Catalonia, să fiu pictor, puţin sau aproape deloc cunoscut, vechi prieten cu Dali şi fără o para chioară în buzunar... ? mai şopti, aruncându-ne o privire hâtră.

— Da, domnule. Aşa se spune.

— în fine, asta-i situaţia, suspină şi, afectuos, ne ciufuli pe mine şi pe Finito Chacon. Sunteţi nişte copii foarte atenţi şi respectuoşi cu acest explorator nesuferit... Vă mulţumesc.

Pentru a-l linişti de tot şi nu pentru a-l lua peste picior, aşa cum ar fi crezut mulţi, Finito Chacon îi mai dădu şi alte detalii:

— Şi în fiecare zi sporovăiţi în staţie cu lucrătorii de la tramvaie, apoi vă cumpăraţi ziarul de la chioşc şi-l ardeţi cu un chibrit în vreme ce staţi pe bancă, uneori împreună cu căpitanul. Apoi veniţi aici, la cârciumă.

— Am înţeles. Şi acum, ai putea să-mi spui, te rog, de ce am venit aici ?

— Păi aţi venit, intervine Juan Chacon răbdător, ca să beţi o cafea cu rachiu de anason,

ca în fiecare după-masă, şi să vedeţi dacă numitul Forcat iese o dată afară din casă.

— Aşa o fi, admise resemnat domnul Sucre şi se îndreptă spre tejghea, bombănind: Da, aşa o fi, asta-i situaţia.

In cealaltă parte a pieţei, pe faţada roşiatică a cinematografului Rovira, Jesse James cădea de o săptămână de pe scaunul din sufragerie, ciuruit pe la spate de gloanţe, iar pe celălalt panou în culori ţipătoare *Madonna celor Şapte Luni* apărea pe deasupra crengilor desfrunzite ale copacilor, agitând un pumnal si aruncând o privire cumplită tramvaielor ce virau pe strada Torrente de las Flores. Şi totuşi, nu cinematograful atrăgea atenţia oamenilor adunaţi în seara aceea în uşa barului Comulgada, nici controversata scurgere de gaz din faţa imobilului cu numărul 8, nici măcar posibilitatea unei explozii; ceea ce nu ne lăsa să ne dezlipim ochii de acolo era curiozitatea de a-l vedea ieşind pe uşa aceea pe un anumit bărbat. La început, interesul nostru faţă de acel necunoscut era un reflex al curiozităţii adulţilor, căci până atunci nu-l văzuserăm niciodată şi nu ştiam nimic despre el; mai târziu am aflat că se numea Nandu Forcat, că era un refugiat care se întorsese din Franţa, după aproape zece ani de absenţă, şi că era prietenul lui Kim, tatăl Susanei. Se afla de numai câteva zile în casă, unde stătea cu bătrâna lui mamă, foarte bolnavă, şi cu o soră nemăritată, iar lumea comenta că poliţia era la curent cu asta: fusese desigur interogat la Comisariat, dar, dintr-un motiv pe care nimeni nu şi-l putea explica, îi dăduseră drumul.

Noi nici măcar nu puteam intui pe vremea aceea că era un personaj improbabil, aidoma lui Kim: inventat, imaginar, impecabil, un personaj care prindea viaţă doar în gura adulţilor când

discutau reticenţi şi cu voce joasa despre fărădelegile ori isprăvile lui grozave, fiecare judecându-l după propriile lui criterii. Credeam, asta da, că niciodată n-avea să ajungă o legendă aşa cum era Kim, din a cărui bandă făcuse sau încă mai făcea parte Forcat. Avea şi susţinători şi detractori; unii spuneau că era cult şi educat, că luptase pentru idealurile lui: un anarhist onest crescut în Barceloneta, fiu de pescari care-şi plătise studiile de învăţător lucrând ca chelner, alţii afirmau că nu-i decât un delincvent, un jefuitor de bănci care-şi trădase pesemne vechii camarazi iar acum, când se întorsese, avea să dea multora socoteală. Şi poate tocmai de-asta nu ieşea din casă. Când ni-l imaginam, eu şi fraţii Chacon, preferam omul de acţiune, cel care-şi risca pielea cu revolverul în mână, mereu în compania lui Kim, spate în spate, apărându-se reciproc...

Timp de patru zile, Nandu Forcat n-a ieşit pe stradă şi n-a apărut nici măcar Ia balcon. Zi şi noapte se simţea în aer mirosul de gaz în faţa intrării în imobil şi acum trecătorii erau şi mai contrariaţi, de parcă între gaz şi pistolar s-ar fi creat o legătură periculoasă, în seara celei de-a cincea zile, căpitanul Blay a cumpărat ziarul *Solidaridad Nacional* şi i-a dat foc în spatele chioşcului, foarte aproape de intrarea în imobil. Două femei care treceau pe acolo au fost cuprinse de panică şi au luat-o la fugă ţipând, dar nu s-a produs nici o explozie.

în ziua următoare, pe la patru după-amiaza, când stătea să plouă, şi-a făcut apariţia o echipă de lucru de la Compania de Gaz: erau doi bărbaţi si un şef de echipă, înarmaţi cu târnăcoape şi lopeţi. Au spart trotuarul şi au făcut un şanţ în faţa imobilului cu numărul 8. Imediat au stârnit curiozitatea tuturor. Au scos la iveală un rând

de Lovi intr-o stare deplorabilă care arătau ca nişte maţe ruginite, au împrejmuit locul şi au pus nişte scânduri in chip de punte de pe trotuar până la intrarea în casă, peste care să treacă locatarii. Şi asta a fost tot. Adevărul e că toate astea păreau o treabă de amator; spărseseră vreo sase sau şapte metri de trotuar, dar şanţul pe care-l săpaserâ nu avea mai mult de doi metri lungime şi nu era prea adânc. Şi n-au mai săpat deloc. Unul din muncitori a intrat în cârciumă cu o sticlă goală de limonada si a cerut să-i fie umplută cu vin roşu, plăti, se întoarse la colegii lui si toţi trei se aşezară pe dalele îngrămădite pe trotuar şi-si petrecură restul după-amiezii bând şi observând pe jumătate adormiţi agitaţia din staţia de tramvai si din jurul chioşcului. La răstimpuri, şeful de echipă scuipa pe grămăjoara de pământ negru, strânsă lângă trotuar şi arunca o privire de gheaţă spre şanţul săpat. La căderea serii, au ridicat un rnic cort de pânză si şi-au lăsat acolo sculele. După care au plecat.

La şase zile de la sosirea lui Forcat, lipsa de activitate a echipei bătea şi mai tare la ochi. Nici unul din muncitori n-a pus mâna pe vreun târnăcop sau pe vreo lopată. Intrau în cârciumă pe rând, pentru a merge la toaletă sau pentru a urnple sticla cu vin, dar fără sa intre în vorbă cu nimeni. La un moment dat, cel mai tânăr din ei, un tip ursuz şi vânjos, cu o şapcă trasă pe ochi, s-a apropiat de intrarea în cinematograf ca să se uite la fotografiile de pe panouri; se uita la ele încruntat, de parcă nu înţelegea nimic. Uneori putea fi văzut sprijinit de pereţii coloraţi ai chioşcului, cu mâinile în buzunar şi încercând să descifreze ce scria pe coperţile revistelor ilustrate, prinse în cleme.

în bar se spunea că aşteptau să vină tehnicianul Companiei, dar eu şi Finito Chacon eram

de cu totul altă părere. Au trecut sâmbăta şi duminica, şi muncitorii au revenit luni dimineaţa la prima oră, apoi au mai trecut alte două zile şi nimic nu se schimba; şanţul la vedere şi cei trei bărbaţi stând cu mâinile în sân şi păzindu-l, aşteptând nu se ştie ce. Şi atunci cineva din cârciumă zise drace, aici *e* lucru necurat şi un alt client îi răspunse că n-are de ce să se mire: muncitorii ăia nu sunt de la Compania de Gaz, ci de la Primărie: nu i-aţi văzut niciodată cum taie frunză la câini funcţionarii publici? Mai ciudat ar fi să-i vezi că lucrează, comentă el râzând. Şi totuşi, pentru noi era o enigmă tot ce se întâmpla, şi nu exista decât o singură explicaţie: tipii respectivi nu erau nici de la Compania de Gaz, nici de la Primărie, nu veniseră să rezolve nici o scurgere de gaz şi nici nu aşteptau sosirea vreunui tehnician. Ei ştiu foarte bine că refugiatul ăsta s-a întors, ştiu că se află în casă şi că, într-o bună zi, tot va trebui să iasă pe uşa asta. Ibată povestea asta cu şanţul e numai de faţadă, doar un pretext ca să stea aici de pază, fără a trezi bănuieli, în realitate, şanţul ăsta ar putea fi groapa lui Forcat.

Joi dimineaţa a burniţat o vreme şi grămada de pământ s-a înmuiat, înnegrindu-se şi mai mult şi în cele din urmă şi-a pierdut orice formă. Pe la prânz dădeam târcoale chioşcului pentru a-i vedea de aproape pe cei trei bărbaţi aşezaţi pe marginea trotuarului; îşi treceau unul altuia sticla de vin roşu şi nu îşi spuneau prea multe. Bătrâna Sorribes, care locuia la numărul 8, se întorcea de

la cumpărături si se pregătea să intre în casă trecând peste scândurile înnămolite; alunecă, fiind cât pe ce sa cadă. O mandarină îi căzu din punga plină ochi şi ajunse pe fundul şanţului. Bătrâna era rea de gură.

— Cât timp o să mai ţină porcăria asta? Cu voi vorbesc, putorilor! N-aveţi de gând să astupaţi gaura asta nenorocită?

— Când ni se va spune, bunico, mormăi şeful de echipă. Precis că va trebui să mai săpăm puţin.

— Şi atunci, ce mai aşteptaţi? Putori, sunteţi cu toţii nişte putori! Tot bodogănind pe scândurile alunecoase, bătrâna intră în casă. Ce scârbos! Uite ce mizerie s-a făcut aici!

— Ei, doamnă, mizeria asta era aici când am venit noi! protestă cel mai tânăr din cei doi muncitori. Cam exagerezi, bătrânico !

La prânz şi-au scos sufertaşele deformate, cuţitele şi şerveţelele. Eu trebuia să-l duc acasă pe căpitanul Blay, dar în ziua aceea n-a vrut să mă urmeze. Mi-a zis că venea nevastă-sa după el ceva mai târziu si l-am lâsat în cârciumă cu domnul Sucre. Am plecat cu fraţii Chacon şi, când am ajuns în dreptul muncitorilor, cel mai înalt dintre ei, unul ras în cap, m-a strigat.

— Hei, băieţi! în sufertasul lui se zărea o pastă cu cocoloaşe: era orez fiert. Faceţi-mi un serviciu. Poate să meargă unul dintre voi până în cârciumă să ceară un vârf de sare? Că habar n-am ce-o fi fost în capul nevesti-mii azi, dar e imposibil să mănânci aşa ceva... Hai, băiete, du-te tu!

Juan o luă la goană spre cârciumă. Frate-său si cu mine l-am aşteptat fără să ne mişcăm de acolo, uitându-ne cum mâncau celălalt muncitor şi şeful de echipă; cel din urmă, supă de năut cu morun, iar primul, linte cu slănină. Mestecau repede si cam fără poftă, şi şeful de echipă abia

de ne aruncă o privire, dar parcă nici nu ne vedea; avea ochii apoşi şi pleoapele bolnăvicioase şi, cu mâna amorţită, fără să se uite la ce face, apucă sticla de vin pe care i-o întindea colegul lui. Din şanţ ajungea până la noi un miros dulceag de rahat de pisică. Juan se întoarse, alergând cu sarea într-o bucăţică de hârtie, şi muncitorul ras în cap îi mulţumi. Şi atunci Finito, ca şi cum atâta ar fi aşteptat, îndrăzni să-l întrebe de ce nu terminau de săpat şanţul şi de ce nu căutau scurgerea de gaz.

—Cine ţi-a spus ţie că aici e o scurgere de gaz? bombăni bărbatul, presărând sarea pe orez.

—Toată lumea ştie, zise Finito.

—A, da? Se vede treaba că sunteţi tare deş tepţi în piaţa asta. Singurul lucru pe care l-am descoperit e un craniu.

—Un craniu ?

—Aşa cum ai auzit. Bărbatul ras în cap schimbă o privire cu tovarăşii lui şi adăugă: Un craniu şi câteva oase. Şi de-asta ne-am oprit din săpat, deocamdată. Trebuie să vină cineva să vadă toate astea, un profesor universitar... Sub piaţa asta e un cimitir plin cu morţi, băiete. Sute, mii de morţi. Sunt oase vechi, de mare valoare, oase foarte importante, mă înţelegi ? Uite, întreabă-i pe colegii mei, să-ţi spună dacă mint.

—Nu minte, nu, zise cel mai tânăr.

—Şi unde e craniul ăla? întrebă Finito. Putem să-l vedem şi noi ?

—Bineînţeles că nu. Tocmai îl cercetează.

N-am crezut o iotă, fireşte. Putea fi o glumă si aşteptam să izbucnească în râs dintr-o clipă într-alta, dar ei mâncau mai departe, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, răzuind cu lingurile pe fundul sufertaşelor şi dând pe gât o duşcă zdravănă de vin.

—De-asta, continuă muncitorul ras în cap, vi se pare că miroase a gaz. Nu e nici o scurgere de gaz. Oasele morţilor duhnesc aşa, când sunt prea multe laolaltă. Şi mai emană şi o lumină verzuie, fosforescenta; eu am văzut-o adesea în cimitire, noaptea... Mirosul seamănă foarte mult cu cel de gaz, gazul celor răposaţi. Jur pe maică-mea c-aşa e.

N-arn rnai scos nici un cuvânt. Balivernele lor ne confirmau bănuielile; veniseră pentru altceva, iar lucrările nu erau decât un pretext. Priveam cu nelinişte groapa şi uşa de la intrare şi atunci am simţit ochii apoşi ai şefului de echipă, ţintuiţi asupra mea.

—Ce te nelinişteşte, băiete? şopti cu vocea-i spartă.

—Pe mine? Nimic.

O vreme mă privi tăcut, cu ochii lui trişti şi obosiţi şi-n cele din urmă spuse:

—Ţi-e frică ?

—Mie ? De ce ?

Tăcu din nou, si era ca şi cum ar fi renunţat să se mai facă înţeles, nu doar de către mine, ci chiar de el însuşi. Am simţit asta în ochii şi în vocea lui.

—Hai, du-te acasă. Maică-ta te-o fi aşteptând la masă. Şi voi la fel. Hai, valea!

Nu cuvintele lui mi-au făcut rău, ci ochii pierduţi, încetă să ne mai privească şi căzu pe gânduri, dând din cap cu un amestec de auto-compătimire şi neputinţă, bolborosind cu o voce aproape imperceptibilă „la dracu'", fără ca noi să înţelegem cui se adresa, nici ce ofensă trecută ori viitoare evoca sau presimţea. O pisică neagră se caţără pe movila de lângă şanţ ca să adulmece grămezile de pământ negru, şi roţile unui tramvai care întorcea in faţa cinematografului scârţâiră

pe şine şi-n capul meu. Ţin minte şi acum ochii acelui bărbat şi cumplita senzaţie de neglijenţă si confuzie care a pus stăpânire pe mine, senzaţia pe care o am atunci când mă salută o cunoştinţă pe stradă, iar numele şi afecţiunea ei îmi sunt total străine.

Ne-am dus acasă şi am căzut de acord că, oricum, chiar dacă de aproape par inofensivi, tipii aceia îşi ascundeau intenţiile, indiferent care ar fi fost ele. Am hotărât să ne întâlnim din nou în piaţă după-masă, ca să-i urmărim în continuare.

Spre mijlocul după-amiezii se porni vântul, sufla în rafale şi era umed, învolbură frunzele galbene ducându-le într-o parte a chioşcului şi îngropându-le apoi în şanţ, iar eu am început să mă gândesc la oamenii aceia deprimaţi şi tăcuţi care-şi frecau mâinile lângă mine, dincolo de geamurile cârciumii, în atâtea cârciumi din cartier şi din oraş la ora asta, oameni neînsemnaţi şi singuratici care beau în picioare, privind strada, lângă tejghea ori sprijinindu-se de butoaiele de vin, de parcă viaţa i-ar fi ţintuit locului, pe un covor murdar, plin de salivă şi rumeguş. Ceva mai târziu apărură Finito şi Juan şi tocmai priveam un porumbel care dădea din aripi, fără a se clinti de pe fântâna din piaţă, ţinut parcă de un fir invizibil când, pe neaşteptate, Nandu Forcat apăru în faţa casei, pe marginea şanţului, cu o gabardină gri aruncată pe umeri, cu ochelari fumurii şi o ţigară neaprinsă în gură. Purta o cravată arătoasă, mov cu portocaliu, şi era un bărbat înalt, puţin adus de spate, cu o bărbie proeminentă. Privi câteva clipe chioşcul şi staţia de tramvai şi, fără să se mişte, îşi aprinse ţigara cu o brichetă; nu mi-a trecut prin cap că flacăra putea să arunce în aer întreaga piaţă, m-am gândit doar la cei trei bărbaţi care stăteau pe o bancă şi-şi

treceau unul altuia sticla de vin, ca întotdeauna. Şeful de echipă l-a văzut imediat, dar n-a făcut nici o mişcare şi nici nu si-a avertizat colegii.

înainte de a se hotărî să iasă, trecând peste scânduri, Forcat privi pe fundul şanţului care i se deschidea la picioare; văzu atunci păienjenişul de ţevi şi cabluri electrice răsucite si pline de umezeală, şi frunzele moarte, şi mandarina putrezită, apoi cuprinse cu privirea piaţa melancolică şi tăcută, fără a-i băga deloc în seamă pe cei trei bărbaţi aşezaţi pe bancă. La adăpostul ochelarilor fumurii, ochii lui zăboviră doar asupra unui punct, undeva în gol, fixând nu ştiam ce, poate viaţa lui ratată sau ceva legat mai degrabă de inima-i întunecată decât de ceea ce se putea observa în clipa aceea în jurul chioşcului şi-n staţia de tramvai: sub cerul plumburiu, lumina neaşteptată a asfinţitului şi oamenii care treceau ca nişte umbre grăbite, copii cu fulare groase şi genunchii învineţiţi de frig, alergând între vânzătorul de *churms*[1] şi fântână şi doi sau trei porumbei ciugulind într-o băltoacă.

Oricât încercam să-l observăm în rigiditatea-i imobilă, oricât îi fixam mâinile lungi şi întunecate si gura încordată, n-am reuşit să surprindem nici un semn care ar fi putut stabili vreo legătură între moarte şi acest decor, nici un gest care să trădeze, fie şi în treacăt, conştiinţa lui chinuită si condamnată. E drept că părea oarecum tensionat şi la pândă, asta da, dar poate din pricina umerilor lui ridicaţi şi moi. Gata să treacă peste ceva, de nimeni ştiut, trase de două ori din ţigară, dar o aruncă pe neaşteptate în şanţ, făcu stânga-împrejur şi-l văzurăm dispărând undeva în fundul holului.

1. Gogoşi (sp.).

Peste două *zile,* muncitorii au aruncat câteva lopeţi de pământ în şanţ şi l-au acoperit cu aceleaşi dale uzate, şi-au încărcat într-o furgonetă sculele şi panourile cu care împrejmuiseră locul şi duşi au fost. Şi abia atunci am remarcat ceva care ne scăpase: cât timp trotuarul fusese spart, lăsând la iveală ţevile ruginite si cablurile jupuite, nu s-a simţit nici un fel de miros toxic în jur, în afara celui de rahat de pisică, pe care-l degaja pământul răscolit. Dar, odată acoperit şanţul şi măruntaiele-i putrede astupate, mirosul de gaz otrăvi din nou aerul în faţa imobilului de la numărul 8 şi nu numai; duhoarea părea să se răspândească tot mai mult de la o zi la alta şi a venit un moment când, mirosul impregnându-se în haine şi piele, puteai simţi afurisita miasmă pe străzi care se aflau la mare distanţă de piaţă şi chiar şi în cartierele mărginaşe.

După câteva zile petrecute cu mama lui bolnavă, Forcat părăsea si el casa şi cartierul şi n-aveam să-l revedem până în primăvara următoare, dar în împrejurări şi mai neobişnuite. Plecarea lui a fost la fel de discretă şi de neaşteptată ca şi sosirea lui, S-a comentat atunci că nimic nu-l mai reţinea aici; o să se mai întoarcă doar să-şi îngroape bătrâna mamă când i-o veni sorocul.

Ceva mai târziu, cineva povesti că fusese văzut spălând vasele în spatele tejghelei într-un local din Barceloneta, care-i aparţinea surorii lui măritate, dar asta părea puţin probabil fiindcă iarăşi soseau scrisori de-ale lui, din Franţa, după cum mărturisi poştaşul la cârciumă, şi asta însemna că se întorsese din nou la Toulouse.

Cam în aceeaşi perioadă, pe la începutul anului, fraţii Chacon n-au mai trecut prin piaţă, fiind văzuţi lungiţi pe trotuarul din faţa Colegiului Divino Maestro, în colţul străzii Escorial unde îşi expuneau revistele ilustrate si romanele de duzină. Trei luni mai târziu, într-o sâmbătă, i-am zărit în faţa unei prăvălii cu legume fierte de pe strada Providencia. Butoaie pline cu măsline parfumate umpleau trotuarul si cei doi Chacon le priveau si le adulmecau cu mâinile în buzunare. Mai murdari, mai jerpeliţi şi mai slabi ca oricând, erau numai ochi şi jeg şi păreau încordaţi în faţa prăzii, în prăvălie, sase femei stăteau la coadă pentru a cumpăra năut şi linte fiartă. M-am apropiat prin spate de fraţii Chacon, vrând să-i iau prin surprindere, dar când am pus mâna pe umărul lui Finito, acesta s-a întors încet spre mine, cu ochii daţi peste cap şi scuturat de convulsii puternice ; scoase un ţipăt si se prăbuşi pe trotuar, dând haotic din picioare, în vreme ce din gură i se prelingea o spumă verzuie. Frate-său Juan s-a repezit asupra lui, ca să-i ţină capul, cerând ajutor si plângând în gura mare. S-au oprit câţiva trecători, femeile au ieşit din prăvălie şi nişte oameni din cartier i-au înconjurat pe cei doi băieţi, dar nimeni nu ştia ce să facă. Finito scotea un fel de horcăit îngrozitor pe care-l auzisem numai în filme, din gură i se prelingea întruna spuma aceea verzuie, iar femeile îl căinau şi criticau modul în care erau abandonaţi unii copii, foametea si mizeria pe care le îndurau bieţii *charnegos*[1] care locuiesc în barăci... Pentru o clipă, stupoarea şi frica m-au paralizat, m-a

1. *Charnegos* - nume dat emigranţilor, mai ales celor din Andaluzia, şi descendenţilor lor, de către catalani. Termenul are sens peiorativ.

cuprins apoi o tristeţe cumplită văzându-l pe prietenul meu zvârcolindu-se de parcă ar fi intrat diavolul în el şi m-am repezit şi eu ca să-l sprijin şi să-l strig, ca să iasă din acel hău negru: „Serafîn, Finito, ce-i cu tine", şi îi strângeam picioarele înnebunite când, deodată, fără a înceta să urle şi să-i curgă balele, mi-a făcut cu ochiul, şmecherul...

M-am ridicat şi am aşteptat să văd cum avea să se isprăvească acel cumplit spectacol cu ţipete şi gesturi teatrale, deşi îmi dădeam seama cam cum va fi până la urmă. Ajutat de Juan, care-i strângea capul în mâini ca să nu plesnească, Finito se potoli treptat-treptat şi, târându-se pe fund, reuşi, cu un efort, aparent considerabil, să-si sprijine capul de zid. în timp ce-i ştergea balele cu o batistă, una dintre femei spunea că asemenea crize de nervi apăreau datorită slăbiciunii şi stomacului gol. „De cinci zile n-am mai pus nimic în gură, doamnă", zise Juan. O bătrână, care locuia vizavi, ieşi din casă cu o cutie de lapte condensat, pe care le-o dădu lihniţilor *cabilenos*[1] . Cum Finito se ridica anevoie, vânzătoarea de legume ieşi din prăvălie cu un cornet cu năut aburind - erau cel puţin două kilograme - pe care i l-a întins lui Juan spunându-i, hai duceţi-vă acasă şi mâncaţi! Juan m-a rugat să-l ajut şi, sprijinindu-l amândoi pe Finito, am şters-o de-acolo în mijlocul comentariilor miloase ale gospodinelor din cartier.

De cum am dat colţul străzii, Finito s-a îndreptat din sale si, zâmbind, mi-a dat un bobârnac în cap: „Eşti un nătărău", mi-a zis. în momentul ăla îl detestam şi-l invidiam în secret;

1. *Cabilenos* - aşa erau numiţi, după războiul civil, şi prin asimilarea cu soldaţii arabi din trupele franchiste, emigranţii cei mai săraci, care locuiau în cocioabele de la marginea Barcelonei.

în cele trei luni de când nu ne mai văzuserăm, deprinsese tot felul de trucuri ca să-şi astâmpere foamea, vânzând reviste ilustrate uzate şi făcând spume verzi la gură, iar eu nu învăţasem decât să joc biliard. Fraţii s-au aşezat pe o bancă din Piaţa de Nord şi s-au înfruptat din năutul cald, din care am refuzat să gust, şi au făcut cu un briceag două găuri în cutia de lapte, în timp ce beau, mi-au explicat cum venea trucul: până să se prăbuşească pe jos, Finito mesteca o pastilă de acuarelă verde şi-şi vâra în gură un pumn de pulbere de chitră. Neobrăzarea şi şmecheria lui completau restul. M-am simţit ca un idiot şi eram furios că m-am lăsat dus de nas de ticăloşia pusă la cale de cei doi *charnegos* analfabeţi şi păduchioşi; văzându-i cum mă iau peste picior cu gura plină de năut şi lapte condensat, am şters-o de acolo, fără ca măcar să-mi iau rămas bun de la ei.

Nu ştiam pe atunci că alte tărăşenii şi alte nebunii, mai puţin hrănitoare şi nu la fel de nevinovate, mă aşteptau o dată cu venirea primăverii, nu foarte departe de acolo: pe strada Camelias, în drumurile mele cu căpitanul Blay.

Mama lucra în bucătăria spitalului Sânt Pau şi nu mânca acasă. Pleca înainte să mă trezesc şi-mi lăsa mâncarea pregătită, aproape întotdeauna orez fiert sau fasole cu morun şi uneori ce mai rămânea de la spital, iar seara se întorcea aşa de frântă de oboseală încât se culca imediat. Locuiam în partea de sus a străzii Cerdena, colţ cu Piaţa Sanllehy, într-un apartament micuţ, aflat

la etajul trei. Când mă întorceam acasă după ca, pentru că mi se întâmpla să întârzii uneori seara jucând biliard în barul Juventud. deschideam încet uşa de la camera ei si mă uitam înăuntru, fără să văd însă nimic, căci totul era scufundat în întuneric; rămâneam totuşi lângă uşa, aşteptând să aud ceva : respiraţia ei, corpul ei mişcându-se între cearşafuri, scârţâitul patului sau o tuse uşoară, orice semn care mi-ur fi arătat că mama era în casă şi se odihnea.

Chiar cu câteva zile înainte de sosirea lui Nandu Forcat, când a început să fie săpat şanţul, mi se încredinţase delicata treaba de a mă ocupa de îndărătnicul şi excentricul căpitan Blay. Vecina noastră, dona Conxa, nevasta căpitanului, îi sugerase mamei că, dacă tot n-aveam nimic mai bun de făcut, puteam să-mi umplu dimineţile însoţindu-l pe bătrânul smintit în hoinărelile lui prin oraş.

— Te duci cu el si ai grijă să nu păţească nimic, mi-a poruncit mama. Fii atent cu tramvaiele şi cu maşinile şi cu gaşca aia de *trinxeH*[1] care-i fac tot felul de şotii pe stradă. Şi să nu meargă prea departe, să nu coborâţi dincolo de Travesera de Gracia. Şi nu-l mai lăsa să ardă ziarele, Dumnezeule mare, ce tâmpenie mai c si asta!

Doamna Conxa îi dădea căpitanului bani pentru vinişorul lui, dar m-a rugat să nu-l las să intre în toate cârciumile, doar în cele în care era cunoscut şi nu care cumva să se amestece în scandaluri sau în certurile dintre beţivi, şi rnai ales să nu discute politică cu necunoscuţi, ca nu cumva să-i scape vreo prostie şi să ajungem să umblăm după el la comisariat... Le-am răspuns, si mamei si

1. Vagabonzi, golani (cătai.).

doamnei Conxa, bine, o să fac ce-o să pot, dar în gândul meu îmi ziceam: cine naiba e în stare să-i închidă gura bătrânului ăsta ţicnit sau să-l ducă pe unde n-are nici un chef să meargă?

în primele zile mi-a fost teribil de frică. Aproape trei ani de zile căpitanul nu mersese nici o sută de metri, nu ieşise deloc din casă; stătuse ascuns într-o baie nefolosită în care ajungea trecând printr-un dulap de haine fără spate, care masca uşa. Când s-a hotărât în sfârşit să iasă pe stradă, pierduse treizeci de kilograme, un război şi doi fii, respectul nevesti-sii şi, după toate aparenţele, o bună parte din puţinul creier pe care-l avusese vreodată. La început nu l-a recunoscut nimeni în cartier, căci, de frică, ieşea deghizat spectaculos într-un „pieton călcat de tramvai", după cum îi plăcea să se prezinte prin cârciumi: un convalescent anonim, din Spitalul Coloniilor Străine de pe strada Camelias, care a ieşit puţin să-si dezmorţească picioarele şi să dea pe gât un vinişor, bineînţeles cu permisiunea doctorului şi a infirmierei. Şi le arăta beţivilor matinali si puşi pe harţă, care-l ascultau stupefiaţi, pijamaua în dungi de sub gabardina-i largă, papucii de pâslă şi capul semeţ şi înfierbântat, complet bandajat: imens ou cu tifoane şi bucăţi deşirate de vată, din care se iveau fire de păr, cărunte si dezordonate. A renunţat la ochelarii negri când a devenit cunoscut şi am început eu să-l însoţesc în plimbările lui prin cartier. Căpitanul mi-a mărturisit că, în timpul cât stătuse închis în casă, visase c-o să vadă, când va ieşi, clădiri ruinate sub o ploaie de cenuşă şi o mulţime de mobile, obiecte casnice si sicrie, jaful de după înfrângere, în plină furtună: tunete si fulgere şi uşi şi ferestre deschizându-se violent şi uraganul împroscând sânge pe tapetul modestelor dormitoare care se puteau

vedea de pe stradă prin spărturile faţadelor... Avea impresia că revenise într-un oraş nelocuit care căzuse pradă ciumei sau bombardamentelor, asta mi-a spus în prima zi, sus pe Guinardo, proţăpit în faţa uşii unei cârciumi, cu ochii pierduţi undeva în zare şi cu memoria răvăşită.

La început, din pricina firii mele timorate, temătoare şi naive am înghiţit toate neghiobiile căpitanului, toate maniile şi extravaganţele lui, dar treptat m-arn deprins să înfrunt acest personaj atât de excentric. Acum, în schimbul serviciilor mele de ghid şi paznic, sau poate fiindcă donei Conxa i se făcuse milă de mama, văzând-o cum se spetea cu munca, mâncăm de trei ori pe săptămână în casa căpitanului. Dona Conxa era o femeie îndesată şi iute, cu buze groase şi gene lungi, date cu mult rimei, mult mai tânără decât căpitanul şi cu inima largă. Fraţii Chacon o porecliseră *Betibu,* Locuia cu bătrânul zănatic la etajul patru, deasupra apartamentului nostru, dar multă vreme am crezut că locuia singură, iar pe căpitanul Blay îl cunoşteam doar după nume; aparent *Betibu* era văduvă şi nu avea alte surse de venit decât menajul pe care-l făcea în câteva case şi desăvârşitele sale macrameuri, foarte apreciate de bigotele parohiei Las Animas şi de doamnele înstărite din cartier. Mai cârpea ciorapi şi cosea. Fiind vorba despre o veche prietenie sau o relaţie îndepărtată de rudenie, pe care n-o ştiam pe vremea aceea, mama ţinea foarte mult la ea şi, când se întorcea din vizitele făcute în satul bunicilor mei, în Penedes, cu cartofi şi ulei şi alte legume, pregătea întotdeauna un coşuleţ pentru dona Conxa şi mă trimitea să i-l duc: vinete, roşii şi ardei, anghinare şi nuci şi câte un cârnat. Şi, într-o zi, răscolind în coşuleţul pe care i-l duceam sus lui *Betibu* ca să iau o nucă, am dat peste două ţigări

de foi învelite într-un ziar. Drace! Oare *Betibu* fumează ţigări de foi pe-ascuns, am întrebat-o pe mama sau petardele astea împuţite sunt pentru vreunul dintre iubiţii pe care se zice că i-ar avea ea, paznicul de noapte sau gunoierul...? Mama m-a privit sever şi s-a gândit înainte să-mi răspundă: ce duci tu în coşul ăla nu te priveşte, doamna Conxa e o femeie de treabă şi, de când l-a pierdut pe căpitan şi pe cei doi copii, e foarte singură... Merită să fie respectată şi ajutată, şi ţigările de foi sunt pentru ea, da, cu toţii avem micile noastre vicii.

Mama minţea şi curând aveam să aflu şi de ce. Mă dusesem de multe ori la *Betibu,* dar nu trecusem niciodată de hol şi încă nu ştiam că răposatul căpitan Blay şi Omul Invizibil, tipul acela neîngrijit pe care-l vedeam hoinărind prin cartier înconjurat de o şleahtă de ţânga i care-i cereau ţipând: „Dezbracă-te odată, Omule Invizibil, n-o să te vadă nimeni!", erau una si aceeaşi persoană. L-am descoperit într-o zi când mama m-a trimis să-i dau nişte ciorapi pe care-i cârpea dona Conxa; în loc să mă lase să aştept în hol aşa cum făcea întotdeauna, ea mi-a cerut s-o urmez în sufragerie, rugându-mă să iau loc până ce-i termina de cârpit, în mijlocul mesei acoperită cu o muşama se clătina o jumătate de pepene cu un cuţit înfipt în pulpa-i stacojie. *Betibu* m-a întrebkt dacă vreau o felie şi i-am răspuns că nu - eu mâncasem cealaltă jumătate acasă - si atunci m-am uitat cu atenţie la garderobul vechi, negru şi foarte înalt, lipit de un perete al sufrageriei. Părea un confesional mohorât dintr-o biserică. Mă întrebam ce căuta un garderob cu haine în sufragerie; chiar dacă mă obişnuisem cu anumite ciudăţenii în felul în care era folosit şi aşezat mobilierul în casă, căci eu şi mama locuiserăm

un timp într-o cameră subînchiriată, cu multe obiecte într-un spaţiu mic, nu văzusem niciodată o mobilă aşa de veche si de masiva într-un loc atât de nepotrivit. Mă gândeam c-o fi mascând vreo pată de igrasie sau vreo gaura în zid şi tocmai când îmi spuneam asta, cele două uşi ale garderobului s-au deschis cu un scârţăit ai două mâini osoase si înnegrite au dat la o parte paltoanele vechi şi costumele roase de molii, care atârnau pe umeraşe. Cu un pas mare, arcuit, de felină, cu o ţigară de foi pe jumătate aprinsă între buze. cu pijamaua în dungi şi cu lunga-i gabardină maro, dar fără bandaje pe cap, căpitanul Blay se proţăpi în faţa mea, alungat din cealaltă lume a lui, deja devastată si irecuperabilă, lumea copiilor săi morţi şi a idealurilor pierdute, lumea derutei si a nebuniei.

— Aia mă-sii! zise fără supărare, de parcă si-ar fi adus brusc aminte de ceva.

Urmărit întruna de fantasmele şi vocile a căror origine şi semnificaţie aveam să le descifrez cu vremea, căpitanul rămase nemişcat o clipă, lângă garderob, cu spatele încovoiat şi ochii în alertă, încordat şi diabolic, ascultând poate încă o dată ecoul împuşcăturii pe celălalt mal al Ebrului şi văzându-l iar pe fiul său Oriol căzând imre picioarele calului, cu rucsacul şi puşca în spinare şi cu binoclul de campanie atârnându-i de gât...

Mă privi fără să mă vadă. Nevastă-sa, ocupată cu cârpitul ciorapilor, nu-i acordă nici cea mai mică atenţie. Cu mantaua-i grea pe umeri, căpitanul se redresa cu greu în mijlocul cetii dese

care se ridica din apa fluviului. Pe dinăuntrul uşilor vechiului garderob se puteau citi rugăciuni şi versuri evlavioase.

—O să mă duc pe-afară, Conxa, anunţă atât de încet, încât părea să renunţe dinainte la ideea de a fi auzit. Şi, tot răscolind printre bandaje şi vata veche dintr-un sertar al dulapului, cu o voce si mai înceată, dar fără tristeţe, adăugă: Unde crezi că l-or fi îngropat?

Nevastă-sa nu-i răspunse, nici nu-l privi.

—Ar putea, cel puţin, să ne dea înapoi binoclul lui. Era foarte bun.

—*Vols parlar corn Deu mana, bretol ?*[1] zise *Betibu.*

—Dumnezeu nu mai porunceşte, Conxa. Acum ăştia dau ordinele.

Mă privi de parcă mă vedea pentru prima oară si zise: „Şi tu cine eşti, băiete ?", după care începu să-şi bandajeze capul, răsucindu-se pe călcâie ca o sfârlează şi se văzu iarăşi pe sine, gesticulând furios, în vreme ce-şi înfăşură cu un alt bandaj la fel de ameţitor, de lung şi de murdar, fruntea însângerată: tresări, capul lui rănit trebuie să fi atins pânza fantomaticului cort de campanie instalat chiar lângă fluviu, şi el se aplecă la tanc spre a-l vedea pentru a nu ştiu câta oară pe Oriol căzând răpus de glonţul care tocmai îl atinsese. Cineva continua să plângă în hohote, undeva în spate, întins pe un pat de campanie, poate al doilea fiu al lui care avea şaptesprezece ani când se întorsese de pe Ebru, bolnav de tifos. Căpitanul ocârî şi-i porunci să tacă:

— *Prou, nen l Calla /*[2]

1. Vrei să vorbeşti cum vrea Dumnezeu, ca toţi oamenii, netrebnicule ? (cătai.)
2. Destul, copile ! Taci! (cătai.)

Soldatul voia să moară la el acasă, dar tăcu în cele din urmă, şi căpitanul îl privi cu coada ochiului, cu milă:

—Aşa îmi place, zise. Mori ca o păsărică. Aici sau la tine acasă, ce mai contează, fiule, impor tant e să mori ca o păsărică. Nu fi prost.

—*Que dius ?*[1] bombăm nevastă-sa.

—Nu cu tine vorbesc, zise el şi capu-i înfierbântat se lovi din nou de un cablu al cor tului când ieşea ca să se afunde iarăşi în ceaţă. Luna trecută au şuierat două gloanţe pierdute pe deasupra fluviului. Unul pentru Oriol şi celălalt pentru capul meu. Nenorocitul mi-a atins creierul, dar când a intrat, nu mă gândeam la nimic impor tant. Aşa c-o să ies să dau o raită.

Ea clătină din cap, cu faţa-i rotundă de por-ţelan, încadrată de bucle negre si strălucitoare, şi-şi strânse buzele gurii năbădăioase, o gură mai roşie ca miezul de pepene. Nici acum nu-l privi şi probabil că nici nu-l auzea, căci era foarte surdă, dar ştia că era acolo, lângă ea, şi că punea la cale o altă tărăşenie. I se adresase mereu pe numele de familie, nu pe numele mic:

—*Blay, ets un cap de cony* /[2] zise în catalana ei vădit dură şi răzbunătoare. *Estăs boig.* *

—Draga mea, o să ies, anunţă căpitanul. Şi cred că, la întoarcere, dacă trec pe la parohia Las Ânimas, o să mănânc un popă. Observă ce efect avură cuvintele lui asupra ei şi adăugă: Dacă-i adevărat că sunt un roşu bolşevic, însetat de sânge, şi un mason degenerat, trebuie să mă comport ca atare. Nu crezi, frumoaso ?

1. Ce tot spui? (cătai.)
2. Blay, ai un cap de idiot (cătai.).
3. Eşti nebun (cătai.).

Dona Conxa continuă să-l bruftuiască în catalană, limba în care îşi vorbeau dintotdeauna. Ceva mai târziu, mama mi-a povestit că, într-o zi, cu ani în urmă, în timp ce căpitanul se certa cu nevastă-sa, în catalană fireşte, a suferit o comoţie cerebrală şi a rămas brusc fără cuvinte, prăbuşindu-se la pământ; că, după ce-şi revenise, începuse să aibă viziuni şi să vorbească în spaniolă, fără a şti măcar să explice de ce şi mai ales fără să poată evita asta, oricât de mult s-ar fi străduit. Şi de atunci vorbea în limba asta, deşi dona Conxa, fie că-l auzea, fie că nu, îi răs-pundea întotdeauna în catalană.

— *Ja n'ets prou de ruc, ja.*[1]

—Am spus c-o să ies şi ies, insistă căpitanul, cu o voce pe care acum ea o putea auzi perfect. Sunt mai slab, mai zdrenţăros şi mai urât, n-o să mă recunoască nimeni. Am ajuns o lighioană în slujba Moscovei, sunt de acord, dar deghizat în pieton călcat de tramvai n-o să mă bage nimeni în seamă.

— *A mi em parles en catală !*[2] Neisprăvitule! *Capsigrany !*[3]

—Pe curând, pisicuţa mea. Mă întorc repede.

—*On vas ara, desgraciat ? ! Ruc, mes que ruc !** Nu ştiu dacă în ziua aceea căpitanul a reuşit să iasă din casă fiindcă eu i-am luat-o înainte. Dona Conxa terminase de cârpit ciorapii; i-a întors pe dos imediat cu mâinile-i grăsuţe şi iuţi, i-a rulat şi mi i-a dat, iar eu am şters-o imediat.

1. Chiar că eşti un catâr (cătai.).
2. Mie să-mi vorbeşti în catalană! (cătai.)
3. Capsomanule ! (cătai.)
4. Unde naiba pleci acum, nenorocitule ? Un catâr, asta eşti, un catâr! (cătai.)

Pe la jumătatea lunii martie, fraţii Chacon şi-au mutat calabalâcul cu almanahuri descusute şi romane occidentale uzate într-un colţ al străzii Camelias, lângă grilajul grădinii Susanei Franch, care zăcea în pat de un an şi jumătate, bolnavă de tuberculoză. Susana avea cincisprezece ani şi era fata lui Kim. Nu prea ne jucaserăm cu ea; ştiam că într-o vreme fusese văzută în Las Ânimas, împrietenindu-se cu fetele de la Casa Familială, şi când am aflat că vomitase sânge şi că era tuberculoasă nu ne venea să credem : tocmai ea, care părea o fată atât de sănătoasă şi de veselă şi care locuia în vila aceea drăguţă cu grădină şi cu banii pe care se spune că i-ar fi avut taică-său. Dar maică-sii, după ce a rămas singură cu fata, i-a mers din ce în ce mai rău - după spusele donei Conxa - şi a trebuit să-şi vândă bijuteriile si să-şi găsească de lucru; acum lucra după-amiaza la ghişeu, vânzând bilete la cinematograful Mundial, pe strada Salmeron, şi, ca să-şi mai rotunjească cumva veniturile, mai lucra şi macrameuri pentru nevasta căpitanului. Chiar şi aşa se pare că era tare strâmtorată, mai ales acum cu fetiţa tuberculoasă; se zvonea că bărbatu-său nu-i mai trimitea bani din Franţa şi că ea nu făcea nazuri, acceptând din partea bărbaţilor anumite favoruri... Zvonurile astea despre legăturile ei amoroase o indignau pe *Betibu* - nici ea nu putea scăpa de bârfe — care susţinea mereu că erau doar minciuni scornite de bigotele Parohiei. Susana îşi petrecea ziua într-un pat instalat în galeria laterală şi semicirculară care dădea spre grădină şi care părea camera cea mai veselă

si mai însorită din vilă; din stradă o puteai vedea întinsă printre numeroase perne şi învăluită în arome ce umezeau atmosfera şi pătau geamurile, cu cămaşa ei de noapte mov sau roz şi cu părul negru revărsându-i-se pe umeri, dându-se cu ojă sidefie sau roşie pe unghii, citind reviste, ascultând uneori radioul sau decupând cu foarfecă reclamele de filme din ziare. Permanent ieşeau aburi dintr-o oală cu apă şi frunze de eucalipt aşezată într-un colţ al galeriei, pe o impozantă sobă de fier care ardea cu cărbuni şi a cărui ţeava răsucită, aidoma unei sinistre gheare negre, se înălţa până la plafon şi ieşea în exterior printr-o gaură perfect rotundă făcută în geam.

Le-am reproşat băieţilor Chacon c-au ales colţul acela dinspre strada Camelias ca s-o spioneze pe Susana în pat, şi Finito mi-a zis, drept cine mă iei, băiete, nici vorbă de aşa ceva, nu ştii că biata de ea o să moară curând? Şi nu-l aleseseră nici pentru că sperau că într-o bună zi el si frate-său o să-l vadă venind pe Kim, ci pentru un motiv mai puţin înduioşător dar mai urgent: pur şi simplu pentru a fi mai aproape de mica piaţă în aer liber, de pe aceeaşi stradă, puţin mai departe de vila Susanei, şi pe trotuarul opus zidului lung care înconjura terenul de fotbal al clubului Europa. Prin preajmă era un colegiu, treceau aşadar copii, şi cei doi fraţi dădeau pe rând târcoale tarabelor cu fructe si legume, doar-doar s-o ivi ceva de lucru, să care lăzi, să cureţe zona de gunoaie sau să facă vreun comision. Iar dacă nu se ivea nimic, Finito se prăbuşea la pământ, pradă unuia dintre formidabilele lui atacuri de epilepsie. Era atât de convingător, încât chiar dacă-i cunoşteam trucul, când îl vedeam zvârcolindu-se, printre tremurături si spasme, cu ochii de înecat şi cu spume la gură, mă treceau întotdeauna fiori pe şira spinării, în

colţul străzii Cerdena se afla o gogoşerie şi aproape mereu se găsea cineva căruia i se făcea milă de bietul *cabileno* şi-i cumpăra o pungă cu gogoşi, iar una dintre vânzătoarele din piaţă îi dădea întotdeauna vreo două mere sau două banane.

De la locul lor de lângă grilaj, Juan şi Finito stabiliseră cu fata bolnavă o relaţie mută şi afectivă, un cod glumeţ de semne şi informaţii, şi uneori îi împrumutau benzi desenate şi romane sau îi făceau rost de frunze de eucalipt pentru oala din cameră. Mama Susanei apărea de obicei în grădină pentru a-l trimite pe unul din ei să cumpere fructe sau la cărbunar ori la brutar, iar după-masa, când pleca la cinematograf, îi ruga să aibă grijă să nu intre nimeni în grădină. Mă opream câteodată lângă lucrurile lor ca să răsfoiesc vreun roman şi o vedeam atunci pe Susana ridicându-se din pat şi salutându-şi păzitorii de dincolo de geamuri, zâmbindu-le trist şi făcându-le un semn cu mâna.

Intr-o după-amiază rece am trecut pe strada Camelias - fraţii Chacon plecaseră deja, alungaţi fără îndoială de frigul şi ceaţa care invadaseră strada, estompând grădina şi vila - şi mi s-a părut că văd o pată rozalie învârtindu-se ca o sfârleazâ dincolo de geamuri, lângă pat: era copila tuberculoasă care dansa îmbrăţişând perna. Totul a durat doar o clipă, s-a lăsat imediat să cadă pe spate pe pat, s-a ridicat apoi şi i-am văzut clar mâna ştergând geamul aburit şi faţa lipindu-se de el, o faţă palidă şi îndepărtată, privindu-mă de parcă ar fi plutit în interiorul unui glob transparent. Dar cred că nu m-a văzut fiindcă i-am făcut un semn cu mâna şi nu mi-a răspuns la salut, iar aerul cald din galerie a aburit din nou geamul, estompându-i faţa.

Capitolul al doilea

Cu puţin înainte de a înnebuni de tot, căpitanul Blay m-a rugat s-o desenez pe Susana în patul ei de tuberculoasă, cu creioanele mele colorate. Avea nevoie de un desen care s-o înfăţişeze pe copila bolnavă pentru o chestiune de mare însemnătate. Vorbise deja cu maică-sa, cu doamna Ani ta, şi ea era de acord.

—Ai putea s-o desenezi fără să te duci la ea acasă ? S-o desenezi din memorie ? m-a întrebat căpitanul.

—Nu ştiu să desenez din memorie.

—Mă gândeam că dacă ţi-e frică să nu te molipseşti...

—Bineînţeles că nu! Nu mi-e câtuşi de puţin frică!

—Trebuie să te duci atunci cât mai repede! Cred că n-o s-o mai ducă mult.

Se ţinea foarte băţos căpitanul în ziua aceea, cu capul bandajat si cu gabardina deschisă, lăsând să se vadă pijamaua. M-a dus la o papetărie de pe strada Providencia, mi-a cumpărat şase coli de hârtie cartonată si mi-a explicat la ce îi trebuia desenul. Se hotărâse să-si dea toată silinţa să strângă semnături în cartier pentru un document pe care-l redacta şi pe care se gândea să-l ducă la Primărie, denunţând criminala scurgere de gaz din Piaţa Rovira, gaz care ameninţa să ne

otrăvească pe toţi şi care-i omora deja pe bolnavii de plămâni, cum era biata Susana... Dar asta nu era tot, a adăugat: pe lângă duhoarea asta toxică, cu care oamenii trândavi şi orbi păreau să se fi obişnuit deja, mai era o alta, nu mai puţin înjositoare si dăunătoare : cea provenind de la coşul fabricii de plexiglas şi celuloid, din colţul străzii Cerdena. Era un cos de cărămidă roşie care nu avea înălţimea minimă impusă de lege şi care scotea zi şi noapte un fum negru, pestilenţial, ce nu reuşea să se înalţe cât trebuia şi înnegrea tot cartierul. Obosise tot trimiţând sute de scrisori directorului fabricii Dolf S.A., solicitându-i să înalţe coşul şi, neprimind nici un răspuns, se hotărâse să atace: avea să strângă semnături din partea cetăţenilor nu numai împotriva mirosului de gaz, ci şi împotriva coşului. Era nevoie de o scrisoare de protest decisivă şi fără drept de apel, zise, susţinută de cel puţin cinci sute de semnături. Avea deja semnătura mamei şi a Susanei. Cea a fetiţei era extrem de importantă, fiind o mărturie de prim rang, adăugă căpitanul, fiindcă nefericita are plămânii distruşi şi are nevoie de aer curat, iar fumul ăsta îi agravează starea de sănătate.

Ştiam foarte bine coşul şi curtea din spate a uzinii Dol9; sărisem adesea peste zidul depozitului împreună cu Finito şi cu frate-său ca să strângem de pe jos bucăţi de benzi de plexiglas care păreau nişte şerpi coloraţi, peşti şi răţuşte de celuloid şi mingi de ping-pong cu vreun defect de fabricaţie. Dar asta se întâmplase cu vreo trei sau patru ani în urmă.

— Şi pe lângă protestul ăsta în scris, insistă căpitanul, vreau să le mai arăt ceva tâmpiţilor ăstora de la Primărie, şi tu m-ai putea ajuta. Maică-ta mi-a zis că desenezi foarte bine... După

cum ştii, coşul se înalţă în spatele grădinii bietei fete bolnave şi în fiecare dimineaţă, când se scoală, un moţ de rahat negru îi dă bineţe. M-am gândit că, pentru a da mai mare greutate plângerii, să punem lângă semnături un desen cu mica Susana agonizând în patul ei si cu coşul din preajmă otrăvind-o; asta ar face mai mult decât toate cuvintele...

— Hei, căpitane! Cine agonizează aici?

— Să ne înţelegem bine, artistule. Trebuie să acţionăm cu viclenie! Tu îmi desenezi micuţa tuberculoasă foarte palidă şi trasă la faţă, cât se poate de tristă, cu fruntea aia a ei ce pare de porţelan, întinsă pe pat, cu ochişorii închişi şi mâna pe piept, respirând cu greutate, uite-aşa...

— Dumneata ai văzut-o? l-am întrebat.

— I-am făcut ieri o vizită cu nevastă-mea.

— încă mai scuipă sânge?

— Nu în faţa mea.

— Dona Conxa zice c-o vindecă cu floare de soc, cu frecţii pe piept şi pe spate.

— Minciuni sfruntate. Floarea de soc dată în clocot vindecă doar hemoroizii episcopilor şi ai pederaştilor, se ştie asta. Şi nu mă întrerupe, fiindcă ceea ce-ţi dau de făcut e foarte important, mârâi căpitanul, traversând strada Marti. Ţine minte: trebuie să fie un desen tulburător, care să stoarcă lacrimi. Şi trebuie să se vadă fumul ameninţător plutind deasupra bolnavei aflate pe patul de moarte, ca un nor negru şi fatal, iar coşul roşu să apară ca un pericol cumplit şi monstruos, ca un blestem...

— Şi Susana se va lăsa desenată?

— Maică-sa mi-a spus că aproape a convins-o. Căpitanul scoase din buzunarul gabardinei o ţigară de foi deja răsucită. Mâine dimineaţă te duci la ea acasă, ca venind din partea mea, şi o să începi să

desenezi imediat. Dacă mai ai nevoie de hârtie, îmi spui. Presupun că ai deja creioane colorate.

—Vreţi ca desenul să fie colorat ?

—Fireşte. Când o să-l termini ?

—Păi, nu ştiu. Sunt foarte lent, îmi ia mult timp să fac ceva.

—Important e ca desenul să fie reuşit... Hai, băiete, curaj! Să vedem dacă eşti la înălţime ! Să le-o facem ăstora de sus, cu fumul lor şi cu gazul lor distrugător!

Se aşează o clipă pe o bancă de piatră din piaţă şi-şi tăie ţigara de foi în două cu un briceag, îşi puse o jumătate în buzunar *şi o* aprinse pe cealaltă cu un chibrit, protejând flacăra cu mâinile lui noduroase, stând cu spatele la frotuarul cu scurgerea de gaz. „Asta ca măsură de precauţie", îngăimă el. Bandajele care-i înfăsurau capul, tivite cu roşu, erau murdare; trecuseră cel puţin două săptămâni de când nu si le schimbase; dormea probabil cu ele. In schimb, mănuşile de piele, de culoarea tutunului, pe care le purta la cordonul gabardinei, erau impecabile. Deodată căpitanul s-a ridicat de pe bancă, privind în gol. Mi-a trecut prin cap că, tot umblând ca un pieton călcat de tramvai, şi-o fi uitat propriile trăsături.

—Hai acasă să ascuţim creioanele ! propuse. Repede!

—Nu vreţi să mergeţi la cârciumă ?

—Şi încă ceva: mâine, când o să mergi la Susana, du-i unul dintre desenele tale, ca să vadă că eşti un artist. Hai repede, că avem multe de făcut!

în noaptea aceea n-am putut să închid un ochi tot gândindu-mă la fata ofticoasă si trecându-mi prin cap tot felul de gânduri sumbre, îi auzeam tuşea cavernoasă, plină de microbi, şi o vedeam scuipând pe ascuns o salivă roz în batistă,

o frumoasă batistă pe care o ascundea imediat sub pernă, în zori, când mai pluteam încă undeva, între somn şi veghe, mi-am închipuit — cu o intensitate şi o precizie pe care nu le mai trăisem nicicând în delirurile mele erotice - sânii ei albi ca neaua între cearşafurile imaculate şi coapsele ei virgine si înfierbântate, acoperite de o peliculă fină de sudoare, agitându-se neliniştite în vis.

A doua zi de dimineaţă am pornit spre strada Camelias cu mapa mea de desene sub braţ. Doar gândindu-mă la fata tuberculoasă şi mă şi simţeam abătut şi febril, de parcă nu mai aveam aer si eram deja vag contaminat. Sus, pe deasupra vilei Susanei, fumul din coş, pe care Blay îl ura atât, nu urca direct în cer, ci se împrăştia ca nişte bale negre în jurul gurii lui, rămânând o vreme suspendat, într-o respingătoare fierbere, risipindu-se apoi pentru a cădea peste acoperişurile şi grădinile din apropiere.

I-am întâlnit pe fraţii Chacon expunându-şi marfa învechită pe trotuar, lângă grilajul grădinii Susanei, şi am răsfoit cîteva clipe romanele lui Edgar Wallace din colecţia „Mistere". Trei băieţi răscoleau printre benzile desenate uzate. Mica piaţă se afla la mai puţin de cincizeci de metri şi câteva femei, care veniseră la cumpărături, îi lăsau pe micuţi să caşte gura printre vechituri. Dincolo de grădină, prin geamurile galeriei, am văzut-o pe Susana stând întinsă pe pat, cu un sal albastru acoperindu-i umerii. Avea ochii închişi şi capul dat pe spate, dar nu dormea şi nici nu părea să sufere, fiindcă îşi mişca

regulat braţul drept în ritmul unei muzici, de la radio fără îndoială.

I-am anunţat pe Finito şi pe Juan ca urma să-i fac Susanei un portret la cererea căpitanului; la început nu voiau să mă creadă, apoi însă au devenit bănuitori şi chiar s-au întristat. Am înţeles că fraţii Chacân se considerau paznicii exclusivi ai fetiţei bolnave, fiind responsabili cu tot ce se întâmpla în grădină si în vilă.

—Bine. Dar ai grijă, băiete, m-a prevenit Finito. Dacă vezi că oboseşte sau se întristează brusc, ca şi cum ar fi cu capul în nori, gândindu-se la Dumnezeu ştie ce, trebuie s-o ştergi imediat. Scoase din buzunar vreo sase agrafe de păr şi zise: Dă-i astea din partea mea. Şi almanahul ăsta cu Rip Kirby, care pare aproape nou.

—Ai văzut-o de aproape, ai fost la ea ? l-am întrebat.

—Câteodată. Când e singură,

în fiecare după-masă, inclusiv duminica şi-n zilele de sărbătoare, mi-a explicat Finito, mama Susanei pleca de acasă la trei şi jumătate ca să meargă la slujba şi nu se întorcea până la opt, si întotdeauna îi ruga să-i spună dacă o căutase cineva. Doamna Anita voia ca fata să se scoale cât mai puţin din pat. Prima oară când Susana le deschisese uşa galeriei ce dădea spre grădină, a făcut-o fiindcă avea nevoie de ei: se stinsese focul în sobă şi le-a cerut să-i aducă din şopron cărbuni, iar ei i-au adus. Alteori se duceau fiindcă le cerea ceva de citit sau frunze de eucalipt pentru oala care fierbea pe sobă; fiindcă îi făceau rău florile din vasul de lut ori pur şi simplu pentru că se plictisea singură.

—Aşa că poartă-te bine cu Susana sau o să ai de-a face cu noi, mai zise Finito, deschizând grilajul şi lăsându-mă să trec. Acu' poţi să intri, piciule !

In timp ce înaintam în grădina mică şi părăginită unde tufele de leandrii lâncezeau la umbra sălciei, iar irisii putrezeau prin colţuri jilave în lipsa soarelui, mă întrebam cum de izbutiseră cei doi *charnegos* morţi de foame să capete strania autoritate de a sta de vorbă cu ofticoasa. Şi m-am gândit iar că, deşi trecuseră doar patru luni de când se scurgea gazul şi ne întâlneam cu toţii în barul Comulada şi-n sălile de biliard din localul Juventud, parcă trecuseră ani de atunci.

Doamna Anita m-a primit într-un halat mov de mătase, tivit cu pene de marabii, fără luciu, cu un prosop pe umăr şi un pahar de vin în mână. Era dintr-un sat din Almerîa, al cărui nume l-am auzit rostit pentru prima oară de căpitanul Blay: Cuevas de Almanzora. Ţinea uşa deschisă şi în ochii ei frumoşi şi albaştri asemenea cerului i-am zărit privirea tristă şi oarecum pierdută, cercetându-mă. Era mărunţică la trup şi vioaie, avea cam treizeci şi opt de ani, părul blond şi ondulat şi cele mai albastre pupile pe care le văzusem vreodată. Faţa-i obosită, pleoapele grele şi buzele nerujate răspândeau o blândeţe tristă şi neajutorată.

—Vin din partea căpitanului Blay, am zis. Pentru desen...

Mă privi o clipă de parcă nu înţelegea. Apoi zâmbi:

—A, da. Intră. Dar mi se pare că Susana nu s-a hotărât încă. Fata asta a mea e puţin cam zăpăcită, ştii ?

—Dacă doriţi, revin altă dată.

— Nu, nu, intră. Mă trase de braţ şi închise uşa. — Nu-i spune nimic bietului Blay, dar ade vărul e că mi se pare o prostie ce vrea să facă... Dar, în fine, o să fie o distracţie pentru copilă, o să aibă cu cine să stea după-amiezile când nu sunt eu acasă. Cum te cheamă, frumosule ?

— Daniel.

— Daniel. Ce nume frumos! Şi Susana mea s-ar fi numit aşa dacă ar fi fost băiat... Daniel şi leii! întotdeauna mi-a plăcut numele ăsta. Hai, ia-o pe coridorul ăsta până în sufragerie, şi la stânga e galeria. Şi ridicând vocea, ca să fie auzită până în capătul coridorului, adăugă : Draga mea, a venit băiatul cu desenul!

N-a răspuns nimeni şi nu m-am mişcat. Muzica de la radio s-a oprit.

— Haide, vino ! Doamna Anita mă luă de braţ şi mă conduse. Şi n-o băga în seamă dacă îţi face nazuri. Te aştepta, de fapt.

Mă însoţi o vreme până în faţa unui dormitor care am presupus că era al ei şi mă încuraja cu un zâmbet: mai departe trebuia să merg singur până la galerie. In interior vila nu era aşa de mare cum părea din afară. Dar chiar de la această primă vizită, m-a derutat coridorul în penumbră: părea interminabil, aşa de lung că mi-a creat ciudata senzaţie, în timp ce înaintam, că depăşeam limitele casei si că intram într-un alt spaţiu, înaintam sub un plafon înalt cu stucaturi distruse, iar pe pereţi atârnau tablouri vechi înrămate artistic, oglinzi moderniste cu nori orbi, iar pretutindeni te întâmpinau statuete de marmură şi porţelan pe piedestaluri, unele cu capul spart şi pline de praf; am simţit mirosul mobilierului rânced şi mi-am amintit de părinţii Susanei care fuseseră foarte bogaţi. Mobilele grele, din mahon, păreau nişte corpuri masive, de neurnit, parcă

duşmănoase si oarecum periculoase; fuseseră pesemne martorii muţi ai unei drame care avusese loc cu ani în urmă, dramă de pe urma căreia nici Susana, nici maică-sa nu-şi reveniseră încă. Pe măsură ce mă apropiam de galerie, am simţit parfumul de eucalipt şi umezeala caldă şi bolnăvicioasă din aer: un aer dens şi un miros pe care nu-l mai respirasem nicăieri şi care mi-a produs un amestec straniu de excitaţie şi teamă. M-am hotărât să mă menţin la o distanţă prudentă de patul bolnavei. Traversând sufrageria, am văzut o damigeana cu vin destupată pe masă şi imediat, scoţându-şi capul din galerie, i-am auzit vocea:

— Intră. Grăbeşte-te, până nu vine mama!

Oala scotea aburi pe sobă şi soarele palid pătrundea în galerie ca într-un acvariu, luminând micul pat cu spetează metalică sprijinit de perete şi noptiera pe care se afla un aparat de radio, o relicvă, în cealaltă parte a camerei se aflau o măsuţă pliantă, două scaune şi un balansoar alb. Pe unul din scaune era o pernă cu macrameuri pe jumătate începute.

M-a surprins s-o găsesc pe copila tuberculoasă stând picior peste picior pe marginea patului, cu spatele drept şi cu cămaşa de noapte ridicată până la genunchi, desculţă şi cu o margaretă de cârpă prinsă în păr, cu mâinile în şold şi cu şalul pe umeri. Stătea în poziţia asta făcând un oarecare efort si mă privea cu ochi provocatori şi încrezători, de parcă mi-ar fi cerut să fiu de partea ei. Pe vremea aceea n-aveam de unde să ştiu că poziţia asta studiată şi farmecu-i improvizat erau rezultatul mai multor ore de studiu şi repetiţii în faţa oglinzii: mi se înfăţişa astfel fiindcă se hotărâse s-o desenez aşa, iar aura de neliniște pe care o iradia expresia ei, dorinţa disperată de a plăcea, freamătul animalic ce se ghicea în colţul

buzelor palide şi uscate şi în nările fine erau atât de intense si de directe, încât mi s-a părut a fi cea mai frumoasă fată pe care o văzusem vreodată. Părul negru îi încadra fruntea translucidă pe care sclipeau broboane de sudoare, iar obrajii i se împurpuraseră datorită ciupiturilor, după cum aveam să aflu mai târziu. Buza de sus, frumos conturată şi plină, era răsfrântă puţin către nas, părând astfel mai mare şi mai cărnoasă decât cea de jos şi dând gurii un aer bosumflat, copilăros dar şi foarte tulburător. Nu avea cearcăne, obrajii nu-i erau traşi şi nici pieptul scobit, nu era excesiv de palidă şi nici pomeneală să respire cu gura deschisă; nu semăna câtuşi de puţin cu fata tuberculoasă pe care mi-o imaginasem, aceea pe care doar văzând-o şi respirând lângă ea, m-ar fi putut molipsi cu umorile ei otrăvite şi cu fierbintea iluzie a morţii. Pe pat, lângă ea, se aflau fotografii decupate din reviste şi ziare, nişte foarfece, un flacon cu apă de colonie, nişte cărţi de joc şi o pisică neagră din plus, cu ochi verzi de sticlă, pe capul căreia îşi sprijinea mâna bolnava.

—Te cunosc, zise. Te cheamă Daniel.

—Da.

—Eşti băiatul care a descoperit o scurgere mare de gaze în Piaţa Rovira.

—Căpitanul Blay a descoperit-o.

—Şi locuieşti pe strada Cerdena.

—Da.

—Şi nu ai tată, îşi coborî vocea, apoi adăugă : E adevărat?

în vocea ei percepeai o somnolenţă care se îneca uneori în flegma lipită de corzile vocale; m-am gândit că avea febră mare şi că prin glas transmitea acea febră şi spută contaminată.

—Chiar n-ai tată ? repetă.

—Nu ştiu.

—Nu ştii dacă ai tată sau nu? Grozav, n-am ce zice! Eşti prost sau te prefaci?

I-am observat unghiile îngrijite, date cu ojă de culoarea cireşei.

—Nu s-a mai întors niciodată din război, am zis. Dar nu ştim dacă a fost omorât, nu ştie nimeni. Ar putea fi foarte bine pe undeva, cu memoria rătăcită sau atinsă cumva, vreau să spun că nu-şi aminteşte nici de familie, nici de nimic altceva şi nu ştie să se întoarcă înapoi, acasă... De-asta nu pot să spun că n-am tată.

Susana mă privi curioasă şi apoi zise:

—Păi e ca şi cum nu l-ai avea. La fel ca mine. Scoase batista de sub pernă, o înmuie în apa de colonie din flaconul pe care-l avea la îndemână şi-şi umezi tâmplele şi gâtul. Batista era de un alb imaculat. Acum mă privea neîncrezătoare şi adăugă: Eşti cam ciudat, nu-i aşa ?

—Eu? De ce? am ridicat din umeri.

Părea să reflecteze, fără să-şi dezlipească ochii de la mine. După care, continuă îmbufnată:

—Nu ţi-au spus că sunt foarte bolnavă şi că nu trebuie să te apropii prea mult de mine, copile ?

—Ba da.

—Ştii ce boală am?

Am întârziat un timp cu răspunsul:

—Ai plămânii bolnavi.

—Nu, domnul meu. Nu plămânii. Plămânul. Numai unul singur. Şi ştii care ?

—Nu.

—Stângul.

Rămase tăcută o vreme, fără a înceta să mă privească. Erau în privirea ei o răutate studiată şi o crispare voită, impusă de febră şi de sângele chinuit care, în decursul relaţiei noastre, avea să mă tulbure mai mult decât însăşi ideea că mă puteam molipsi... Deodată păru foarte obosită,

închise ochii şi suspină încet de parcă s-ar fi temut să nu-şi facă singură rău. I-am spus atunci:

—Finito mi-a dat astea pentru tine, şi i-am întins agrafele şi almanahul cu Rip Kirby, pe care nici n-a catadicsit să-l privească. Alese două agrafe şi, în timp ce şi le punea, strângându-şi părul spre ceafă şi spre urechile palide, am zărit pe noptieră fotografia tatălui ei, într-o ramă de argint: Kim într-un palton deschis la culoare, cu reverele ridicate, din profil, cu borul pălăriei acoperindu-i un ochi şi zâmbind dintr-o parte. Ochii lui întunecaţi ascundeau o licărire ironică, sâm burele unei aventuri.

—E adevărat că ştii să desenezi ? întrebă Susana.

—Puţin.

Am deschis mapa şi i-am arătat desenele pe care le alesesem; într-unul se vedea un migdal înflorit, o pâclă trandafirie asemenea celei din regiunea Baix Penedes, în alte două, care-mi plăceau mult pentru coloritul lor, apărea parcul Giiell: unul reprezenta dragonul de ceramică de pe scară şi celălalt banca ondulată din piaţă cu silueta Barcelonei în fundal. N-au entuziasmat-o prea mult şi atunci i-am arătat o planşă pe care o ţineam de rezervă: Gene Tierney într-o rochie verde, foarte mulată pe trup, aşezată la bar, într-un cazinou, insinuantă şi despletită şi învăluită toată în fum de ţigară. O copiasem după programul de sală al unui film şi era un desen mediocru, fără vreun merit anume; nici măcar nu semăna cu originalul, dar ei i-a plăcut cel mai mult.

—Ăsta e foarte bun. Ce frumoasă e! Mi-a înapoiat mapa, şi-a scos agrafele şi şi-a despletit părul, şi-a depărtat genunchii, s-a aşezat iarăşi picior peste picior şi a întrebat în şoaptă: Mama e tot în baie?

—Nu ştiu.

—Trebuie să ne grăbim. Dacă nu mă vede în pat, face o criză, îşi umezi buzele cu limba, le muscă, se ciupi de obraji: Acum uită-te la mine. Ce părere ai?

N-am ştiut ce să răspund. Dintr-o dată părea o păpuşă de carton. Insistă:

—Sunt bine aşa?

—Nu te înţeleg.

—Aşa cum sunt, cum stau pe pat. Vreau să mă desenezi aşa, ca şi cum m-aş fi făcut bine şi m-as pregăti să ies pe stradă, cu culoare în obraji şi pantofi şi o rochie verde pe care nu pot să mi-o pun încă, dar pe care o să ţi-o arăt într-o bună zi. Nici vorbă de cămaşă de noapte şi de şal de lână, nici pomeneală din tot ceea ce vezi. Ar trebui să ţin ceva în mână... o oglindă, sau o geantă foarte frumoasă pe care mi-a dăruit-o tata. Ce zici? O să mă desenezi aşa?

I-am spus că nu asta convenisem cu căpitanul Blay şi că aveam instrucţiuni s-o desenez vlăguită în pat, foarte palidă şi respirând fumul toxic care ieşea din coşul fabricii.

—Şi cu cearcăne mari şi cu faţa suptă şi ca o sperietoare ! m-a întrerupt ea, din nou îmbufnată. O biată tuberculoasă, gata să dea ortul popii. Ei bine, nu!

—Nu-i vorba de asta, i-am zis ca s-o încurajez. Pari deja aproape vindecată. Ce mai, arăţi foarte bine. Dar căpitanul vrea ca în desen să apari cu totul altfel...

—Ştiu foarte bine ce vrea bătrânul ăla smintit!

Era foarte contrariată şi renunţă la poziţia ei studiată; i se păru că aude paşii mamei şi se băgă repede în pat, cu spatele sprijinit de pernele mari şi trăgându-şi cearşafurile şi cuvertura azurie până la piept. Dar maică-sa nu şi-a făcut apariţia.

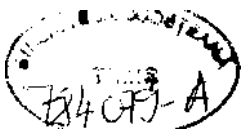

—Dar eu nu vreau să mă desenezi aşa, adăugă fără să mă privească, în pat şi tuşind ca o proastă, în nici un caz !

—Bine, dar ai putea sta lungită pe pat, ca şi cum te-ai odihni... N-o să te fac foarte palidă, mă rog, cât mai puţin cu putinţă. Şi poţi să-ţi pui o floare în păr, dacă vrei. Dacă desenul ar fi pentru tine, l-as face aşa cum vrei tu.

Susana îşi mişcă încet capul si mă privi curioasă.

—Nu-l vreau pentru mine. Reflectă câteva clipe şi se însufleţi din nou: E-n regulă, o să facem altceva. O să te las să mă desenezi aşa pentru căpitan, ca pe o imbecilă înconjurată de medicamente, dar cu o condiţie: o să-mi faci un alt desen aşa cum o să-ţi cer eu, îmbrăcată şi pieptănată aşa cum o să-ţi spun eu, un desen colorat si cât se poate de frumos. Portretul unei fete vesele si frumoase, un portret în care să apar aşa cum o să fiu peste puţin timp, în câteva luni...

—Şi desenul pentru căpitan va fi foarte frumos, o să vezi.

—Ăla nu mă interesează. Luă pisica de plus şi o strânse la piept. Poţi să mă desenezi slută şi sfrijită, cu faţa albă ca ceara şi cu ochii roşii de febră şi chiar scuipând sânge, mi-e indiferent. Dar celălalt mă interesează, fiindcă vreau să i-l trimit tatei şi nu vreau să mă vadă bolnavă şi pocită, înţelegi?

—Da.

—O să fie un cadou surpriză pentru el, pricepi ?

—Da, da, fireşte.

—Şi atunci, o să-l faci?

—Sper să-mi iasă bine...

—Bineînţeles! O să fie foarte frumos !

—Iar ca fundal punem tot coşul şi fumul care te otrăveşte, ca în desenul pentru căpitanul Blay ?

Ridică din umeri.

—Mi-e indiferent. Asta n-are nimic de-a face cu mine şi nici nu mă poate afecta, nici fumul scârbos, nici mirosul de gaz, nici absolut nimic din tot ce se întâmplă pe aici... Absolut nimic!

—De ce zici asta?

Ochii ei strălucitori mă priveau fix, dar nu păreau să mă vadă.

—Pentru că foarte curând o să plec departe de aici, zise cu un zâmbet maliţios. De-asta, copile.

Desenul care trebuia să fie emoţionant cu orice preţ, urmând să salveze în chip miraculos copila tuberculoasă şi tot cartierul de o moarte lentă şi sigură, l-am început încântat într-o luni după-amiază, dar în ziua aceea nimic nu mi-a ieşit bine. Nici măcar o trăsătură, tot refăcută de o mie de ori, nu era ca lumea. O priveam îndelung pe bolnavă, închizând ochii pe jumătate, pentru a măsura şi capta vlăguita armonie a trupului ei fragil, bine instalat între perne şi vapori de eucalipt - ca să-şi bată joc de concepţia mea artificială, ea se tot sucea şi-şi exagera poziţia de damă cu camelii care-şi dădea sufletul, istovită, cu jumătate din trup şi un picior atârnându-i în afara patului -, dar ce ieşea din creionul meu era jalnic. Ca să nu stric hârtia cartonată, mă chinuiam să fac schiţe într-un caiet de şcoală. Am renunţat momentan la creionarea feţei, ocupându-mă de geamurile galeriei, de sobă şi de coşul fatidic, pe care în realitate nu-l vedeam din locul în care mă aflam, dar rezultatul a fost acelaşi. Era o problemă de perspectivă pe care nu eram în stare s-o rezolv.

—Ţi-am spus eu că dacă mă faci ca pe o idioată măcinată de boală, cu pieptul supt şi cu ochii bulbucaţi, o să-ţi iasă o porcărie de desen, zise Susana, luând de pe noptieră cărţile de joc.
— De ce nu-l începi pe celălalt ?

—Mai întâi pe ăsta. Căpitanul mi l-a cerut înaintea ta.

—Haide, lasă-l baltă, înşiră cărţile de joc în faţa ei, dispunându-le în formă de evantai şi ochii i se înveseliră. Jucăm septică?

Am lăsat creionul din mână, de parcă mi-ar fi ars degetele şi am oftat, uşurat.

—Bine.

Nici a doua zi n-am avansat prea mult. Pe la jumătatea după-amiezei a început să plouă şi i-am văzut pe băieţii Chacon pe stradă, strângându-şi în grabă lucrurile şi alergând în grădină pentru a se adăposti sub salcie. Susana i-a strigat şi au intrat pe uşa aflată la celălalt capăt al galeriei. Finito avea buzunarele pline cu frunze de eucalipt pe care le-a aruncat în oală cu mâinile lui jegoase; şi-a scos apoi un pieptene, pe care şi l-a trecut de câteva ori prin părul încâlcit, gras şi negru ca smoala. Susana l-a trimis pe el şi pe frate-său la baie să se spele pe mâini şi, când s-au întors, a propus să jucăm cu toţii *parchis*[1] şi ne-am aşezat pe marginea patului. Eu stăteam cu spatele la noptieră şi la portretul lui Kim şi îi simţeam în ceafă ochii pătrunzători, învârteam zarul în păhărel, în căutarea norocului, dar nu i-am putut împiedica pe cei doi Chacon să mă bată de nenumărate ori şi nici nu mi-am putut scoate din cap toată seara figura legendarului pistolar şi strălucirea întunecată a privirii lui care-mi fixa ceafa.

1. Joc asemănător cu „Nu te supăra, frate"

Când a murit mama lui Nandu Forcat, toată lumea zicea că el o să vină la înmormântare si tot cartierul se aştepta să-l vadă, dar el n-a venit. Fiica necăsătorită care o îngrijise pe bătrână s-a mutat în Barceloneta, la sora ei măritată, şi a vândut apartamentul din Piaţa Rovira, deci era mai mult ca sigur că prietenul lui Kim n-avea să-şi mai facă niciodată apariţia prin cartier.

Eu îmi dedicam în continuare dimineţile căpitanului Blay şi hoinărelii neobosite pe străzile din apropiere : Gracia, Perla, Bruniquer, Montmany, Joan Blanques si Escorial, urcându-le, sunând pe la uşi şi solicitând semnături, făcându-ne apariţia în birturi întunecoase, cu tejghele puturoase, pline de beţivi singuratici, şi deveneam tot mai curios să aflu noutăţi despre tatăl Susanei. Pe Kim îl vânau deja - fiind roşu - când s-a combinat cu doamna Anita, căpitane? E adevărat că nu sunt căsătoriţi la biserică ? Şi că doamna Anita lucra într-un local cu animatoare, numit Shanghai, iar Kim acolo a cunoscut-o? Şi că înainte fusese o biată servitoare, apoi dansatoare si c-a pozat goală într-o revistă din Paralelo...?

Căpitanul răspunse că da, la naiba, lucrurile erau mai complicate şi nu puteau fi povestite aşa, deodată, unui mucos de paisprezece ani care n-are nici o treabă, că important e să nu uiţi niciodată că femeile cu ochii albaştri mint aşa cum respiră, se ştie bine asta, şi că singurul lucru adevărat din viaţa lui Kim era acela că fusese un tânăr foarte îngrijit, un tip rasat, cu o educaţie aleasă, primul născut într-o familie foarte bogată, de fabricanţi de stofe din Sabadell.

—Un domnişor anarhist, asta era şi e încă, dacă mai e ce-a fost sau ce-şi dorea să fie, căci în privinţa asta Conxa şi cu mine nu suntem nici odată de aceeaşi părere. Căpitanul se opri în faţa unor puştani care băteau mingea pe strada Legalidad. Hei, voi de colo, nu vă apropiaţi prea mult de cloaca aia, e plină de gaze ! Vorbesc foarte serios, blestemaţilor! Scurgerea de gaz a ajuns până-n gaura asta de şobolani şi inhalarea lui afectează creşterea oaselor! Să nu care cumva să aruncaţi vreo petardă înăuntru...!

—Hei, Omule Invizibil, dezbracă-te odată! strigă unul dintre copii, si l-au înconjurat cu toţii pe căpitan, ţipând în gura mare: „Dezbracă-te, dezbracă-te!"

—Foarte bine, din partea mea n-aveţi decât să vă asfixiaţi! Căpitanul îşi croi drum, împărţind palme în dreapta şi-n stânga. Ceva mai târziu dădu trist din cap şi spuse: Oricum, au deja rahatul în ei, n-o să mai crească deloc!

L-am asaltat iarăşi cu întrebările mele despre tatăl Susanei. Dintr-un motiv oarecare, căpitanul era la cuţite cu el, deşi nu se îndoia de curajul, nici de legenda creată în jurul lui, nici de condiţia lui aparte de erou clandestin, şi-si aminti că mult înainte de a fi cunoscut sub numele de Kim, când toată lumea de aici şi din Sabadell îi mai spunea încă Joaquim Franch i Casablancas, era deja un om de acţiune, cu idei progresiste şi temperament nestăpânit care lupta să-şi creeze propriul destin. Aproape de terminarea studiilor, se îndrăgosteşte lulea de slujnica din casă şi fuge cu ea la Barcelona, taică-său îl dezmoşteneşte sau mai bine zis el singur se dezmoşteneşte si nu-şi mai revede niciodată familia. Anita, mama Susanei, are douăzeci şi unu de ani, a venit dintr-un sat din Almeria ca să servească în casă de domni, luând-o pe

urmele unei verişoare, devenită apoi coristă în Paralelo. Suntem pe la începutul anilor '30 şi viaţa e grea, băiete, Kim lucrează pe unde apucă şi face orice, numai meseria lui nu : vinde râsniţe de cafea şi brice de ras, e administrator la un gimnaziu, impresar de artişti de varietăţi, membru în poliţia secretă a Primăriei si, în fine, reprezentantul unei firme germane de proiectoare pentru cabine cinematografice, activitate care i-a permis să călătorească prin toată Spania şi i-a adus o grămadă de bani.

—Dar totul s-a dus pe apa sâmbetei, adăugă căpitanul când urcam deja pe strada Cerdena, aproape de casă. Fiindcă de-abia se instalase aici în vilă cu nevastă-sa şi cu fiică-sa, când a început nebunia şi tu-tu-ru-tu, au pus cu toţii mâna pe arme...

Şi din acel moment, ce să-ţi mai spun, băiete, zise el urcând încet pe scara îngustă şi întunecoasă, cu balustradă unsuroasă, iar eu în urma lui, fără să-mi scape nici un cuvânt din ceea ce mai mult mârâia sau gemea decât vorbea: atunci a reluat legătura cu Nandu Forcat şi cu gaşca lui de vânători de iluzii, mai întâi pe frontul din Aragon, apoi aici, în Barcelona, şi prietenia asta a sfârşit repede într-o utopie anarhistă, într-un ideal anarhist care avea să schimbe lumea şi propria lui viaţă, a iubitei lui, Anita, si a nefericitei copile tuberculoase.

Betibu deschise uşa şi un miros plăcut, de linte cu slănină, ne întâmpină de pe coridor.

—La masă, porunci căpitanul, frecându-si mâinile. Şi, sub privirea contrariată si răbdătoare a nevesti-sii, si-a scos bandajul si gabardina, apoi s-a spălat pe mâini, iar când s-a aşezat la masă — lăsând să i se vadă faţa descoperită şi fantomatică, ascuţită şi oarecum diabolică, cu bărbia căruntă

şi sprâncenele zbârlite, cu ochii de şopârlă pierdută şi cu mâna-i tremurătoare, bâjbâind cu lingura pe muşama - semăna cu un Buffalo Bill decrepit şi domesticit, fără plete argintii strălucitoare, fără puşcă Winchester şi fără a fi un ţintaş grozav, dar dispus să mai lupte încă mult şi bine de-acum încolo.

—îţi plac filmele? m-a întrebat Susana, în timp ce-şi aranja tăieturile din ziar. Şi, fără să aştepte răspunsul meu, adăugă: Eu n-am mai mers de multă vreme la cinematograf. Uneori văd filme în vis. într-o noapte, am văzut lumina unui proiector chiar în timpul unui coşmar, apă rând brusc în întuneric, şi m-am trezit dându-mi seama că era unul dintre proiectoarele tatălui meu... Ştiai că proiectoarele Erneman din toate cinematografele din Barcelona şi din multe alte oraşe spaniole sunt ale tatălui meu? El le-a instalat.

—In toate cinematografele ? Nici chiar aşa, nu?

—Bine, aproape în toate. Reflectă o clipă şi insistă: — Ba da, ba da, în toate cinematografele. De ce nu, dacă proiectorul lui era foarte bun, cel mai modern şi mai performant dintre toate ?

Susana era predispusă să viseze; invoca tot ce era dorinţă, frumuseţe, utilitate. Atunci când înşira şi aranja în jurul ei pe pat colecţia de afişe de filme şi de programe de sală, pe care maică-sa i le aducea în fiecare săptămână de la cinematograful Mundial, Susana îşi decupa uneori feţele şi personajele pentru a le lipi şi combina după

cum i se năzărea, în filme care nu li se potriveau, doar fiindcă îi plăcuseră ei sau pentru că se distra văzându-le împreună. Frumoasa Şeherezada şi Quasimodo apăreau în *La răscruce de vânturi,* întunecatul Heathcliff ajunsese pe marginea unei piscine lângă Esther Williams, îmbrăcată în costum de baie, Săbii zbura pe covorul fermecat deasupra Bagdadului împreună cu Charlot şi cu guvernanta Rebecăi, Tarzan atârna sus pe turla bisericii Notre Dame lângă ţiganca Esmeralda şi maimuţa Chita; şi toate trezeau în jurul ei aşteptări vesele sau triste, îndreptând uşor realitatea, răsturnând imagini şi vise. Şi în acest talmeş-balmeş de amintiri se afla şi aceea cu tatăl ei care venise s-o vadă, trecând clandestin graniţa, cu aproape doi ani în urmă, la puţin timp după ce se îmbolnăvise.

— A venit în zori, a intrat fără să aprindă lumina şi a stat aici, lângă mine. Ibcmai vorbise cu mama şi aproape plângea... Nu ştia că eram aşa de bolnavă. Când m-a văzut atât de slăbită, m-a sărutat îndelung pe frunte şi mi-a spus că încă nu mă putea lua cu el. în fine, chiar dacă nu mi-a spus asta direct, în cuvinte, aşa mi-a dat de înţeles... Susana şovăi, de parcă nu-şi mai amintea exact, după care continuă: Buzele lui de gheaţă nu se dezlipeau de pe fruntea mea care ardea, Dani, şi acum îl mai simt în unele nopţi când încep să mă gândesc şi mă tot gândesc, fără să pot dormi... O să vin după tine la primăvară, mi-a şoptit la ureche. Haina lui de piele mirosea a ploaie şi cred că purta o şapcă, n-am putut să-l văd prea bine. Şi atunci s-a auzit o bubuitură în grădină şi s-a ghemuit şi mai mult lângă mine, şi-a dus mâna la curea, căutând ceva, şi-n clipa aceea am reuşit să-i văd faţa înspăimântată, dar nu si trăsăturile; ştiu din fotografii că

e frumos şi fiindcă aşa mi-a zis mama... Când s-a ridicat, n-am văzut nici un pistol în mâna lui şi nici între curea şi cămaşă. Zgomotul nu fusese nimic, nu era nimeni, poate vreo pisică în grădină sau vreun ghiveci cu muşcate, răsturnat de vânt. Atunci m-a îmbrăţişat iarăşi, mi-a luat mâna şi a rămas lângă mine până l-am făcut să creadă că adormisem, pentru că-mi părea rău pentru el - oftă şi tăcu din nou, posomorâtă, umezindu-şi cu limba buza de sus, care era uscată şi parcă umflată. Şi apoi dus a fost iarăşi, dar mi-a scris câteva cuvinte pe care le ştiu pe de rost: „Dulce porumbiţă adormită, nu-ţi fie frică de noapte, căci noaptea mi-e mie complice şi o să vin după tine într-o noapte..." Aşa zicea, mi-a lăsat cuvintele astea scrise pe o hârtie.

Mi-a zis c-o să-mi arate într-o hună zi hârtia asta şi scrisorile pe care i le scrisese Kim, dar n-a făcut-o niciodată, îi mai plăcea să-şi aducă aminte că taică-său obişnuia s-o ridice cu o singură mână când era mică, până atingea lampa strălucitoare din sufragerie, o lampă foarte veche, care într-o zi, peste ani, a căzut deodată fără s-o atingă nimeni şi s-a făcut ţăndări; şi că păstra foarte vie în minte scena asta, braţul viguros al tatălui, tensiunea iubirii şi siguranţa pe care i-o transmitea acolo sus - zise ea - şi lumina orbitoare a candelabrului de cristal, ameţeala coborârii şi râsul mamei. Şi chiar şi acum, mai ales în nopţile când se simţea rău, cu înţepături în piept şi fără pic de vlagă, când în minte îi reveneau brusc amintiri despre tatăl ei, mai simţea uneori în sânge explozia de lumină orbitoare şi forţa iubirii care o înălţa iarăşi, undeva sus, dincolo de febră şi de singurătate, de spaima sângelui şi de presimţirea morţii.

Capitolul al treilea

Am traversat strada Camelias cu mapa şi cu cutia de creioane Faber sub braţ, am stat puţin de vorbă cu fraţii Chacon în faţa grilajului, ca de obicei, şi, când mă pregăteam să intru în grădină, un scârţâit de frâne de automobil m-a făcut să întorc capul. Era miercuri, singura zi din săptămână când doamna Anita nu lucra şi la începutul după-amiezei tocmai se afla în grădină, dincolo de salcie, întinzând rufele cu cârligele în dinţi si fredonând, din când în când, o sansonetă.

Automobilul, al cărui radiator scotea fum, făcuse o manevră bruscă înainte de colţul străzii Alegre de Dalt şi frâna, poate fiindcă depăşise strada căutată, iar acum se pregătea să dea înapoi ca s-o ia pe drumul cel bun. Maşina staţiona doar două secunde şi n-am văzut pe nimeni coborând din ea, nici n-am auzit trântindu-se vreo portieră, şi totuşi, după ce dăduse în marsarier şi o pornise în direcţia cea bună, dispărând la colţul străzii, l-am văzut; parcă apăruse brusc din asfalt cu un vechi geamantan de carton legat cu o sfoară într-o mână şi cu cealaltă în buzunar. Era un bărbat de vârstă mijlocie, destul de neîngrijit, dar decent totuşi, cu un maxilar proeminent şi cu privirea ascunsă sub borul pălăriei gri. Mişcându-şi foarte uşor capul, se uită într-o parte şi într-alta a străzii, privi apoi grădina si vila înainte de a-şi vârî

bărbia în piept şi a-şi studia picioarele şi, stând acolo în mijlocul străzii, nici dezorientat, nici încurcat, păru să constate pur si simplu starea jalnică a pantofilor lui maro cu alb. Umerii lui, uşor aplecaţi, păreau cuprinşi de o încordare nervoasă care îmi era familiară.

Mi-a trecut prin cap că ar putea fi tatăl Susanei, dar l-am recunoscut imediat: era Nandu Forcat. Se schimbase. Nu mai purta ochelari de soare şi părea mai slab şi mai vulnerabil ca în urmă cu cinci luni când apăruse pentru prima oară în faţa casei, pe marginea şanţului plin de pericole. Nemişcat şi îngândurat, la fel ca-n ziua aceea, părea să vină de nu se ştie unde, oricum de foarte departe, gata s-o ia iarăşi din loc de pe marginea altui şanţ, cu trupul înfrânt, puţin aplecat în faţă, temându-se parcă de ceva. Am schimbat o privire cu Finito şi cu frate-său care-l recunoscuseră şi ei, şi cum Forcat venea spre noi, am lăsat grilajul întredeschis. S-a apropiat încet, cu geamantanul în mână şi cu pălăria căzută pe ochi şi, ridicând uşor capul ca să vorbească, m-a derutat cu privirea lui saşie, neştiind cui îi adresa întrebarea:

—Aici locuieşte doamna Anita Franch ?

—Da, domnule, i-am răspuns toţi trei odată.

Sunt sigur că văzuse deja casa şi că întrebase doar aşa, într-o doară, ca să nu pară un intrus. A dat la o parte grilajul şi l-am văzut intrând în grădină, păşind uşor, dar hotărât. Mama Susanei nu l-a văzut intrând. Nu ştiu de ce, dar mi-a trecut prin cap că amândoi se cunoşteau deja, mai mult sau mai puţin, deşi în clipa aceea nu eram foarte sigur. Ulterior căpitanul avea să-mi spună că atunci când slujnica Anita servea în casa domnişorului Kim şi nu se îndrăgostise încă de el, îl cunoscuse probabil pe Forcat în barurile din Paralelo şi cochetase cu el. Oricum, Forcat o

privea acum întinzând rufele şi se îndrepta spre ea traversând agale grădina, ca şi cum ar fi chibzuit îndelung la asta, iar paşii pe care-i făcea îi făcuse deja în vis.

Am intrat şi eu şi l-am urmat un timp, numai că eu mă îndreptam spre galerie şi-n dreptul uşii m-am oprit să-l văd cum îşi punea geamantanul jos, îşi scotea pălăria din cap şi îi întindea mâna doamnei Anita. Ea se arătă surprinsă şi foarte mulţumită, îşi acoperi faţa cu mâinile şi el scoase o scrisoare din buzunar. Nu-i auzeam cuvintele de salut, doar ceva mai târziu vocea catifelată şi caldă:

—Vin de la Toulouse şi aduc veşti despre Kim.

Pradă unui sentiment contradictoriu, ceva între entuziasm şi reproş, ea nu reacţiona imediat:

—Dumnezeule mare, nu poate fi adevărat! Chiar te-a trimis aiuritul ăla?

—Da.

—De ce... de ce n-a venit el?

—Ştii prea bine de ce, femeie.

—Şi cum o duce, ce face, îşi mai aduce aminte de familia lui?

—Fireşte. Mi-a data asta pentru tine.

I-a dat scrisoarea, într-un plic fără timbru, şi ea a deschis-o imediat; după ce i-a recunoscut scrisul şi a citit câteva rânduri, a lăsat să-i scape un strigăt de bucurie şi a sărit de gâtul nouvenitului. Dar imediat îi dădu drumul, pesemne ruşinată că nu fusese în stare să-şi stăpânească entuziasmul care de fapt era nejustificat, după cum avea să înţeleagă destul de repede. Primul lucru pe care i-l spunea bărbatu-său în scrisoare era să-i facă favoarea de a-l primi în numele lui pe prietenul Forcat şi de a-l găzdui în vilă cât mai discret cu putinţă, întrucât acesta avea de rezolvat în Barcelona o problemă foarte

importantă. Mai târziu am aflat detaliile ; firește că doamna Anita nu le-a putut prevedea în momentul în care citea scrisoarea, dar favoarea pe care i-o cerea bărbatul ei pentru un camarad aflat la ananghie avea să fie de fapt singurul lucru bun care i se întâmpla după mulţi ani, căci la sfârşitul scrisorii Kim îşi reafirma vechea dorinţă de a-si lua cu el fata într-o bună zi, când sănătatea îi va permite să călătorească fără probleme. Cât despre nevastă-sa, dacă ea mai conta în planurile lui de a începe o nouă viaţă în afara Spaniei, nu pomenea nici un cuvânt.

Mai sporovăiră o vreme în grădină până a terminat ea de întins rufele şi, puţin mai târziu, când eu mă chinuiam iar cu desenul meu, instalat la măsuţa pliantă, iar Susana se agita, toată un pachet de nervi, fiindcă aflase de la mine că bărbatul acesta îi aducea veşti de la tatăl ei, doamna Anita a intrat zâmbind în galerie, la braţul nou-venitului, şi l-a prezentat:

—Fetiţo, el este domnul Forcat. Tata îl iubeşte ca pe un frate, zise şi se grăbi să adauge, privindu-l cu ochii ei albaştri strălucitori: Şi eu la fel. O să rămână la noi câteva zile... Iar băiatul ăsta atât de serios şi de cuminte - se întoarse spre mine - e un bun prieten de-al Susanei, care stă cu ea în fiecare zi şi se numeşte Daniel.

Sobru şi oarecum protocolar, îi întinse mâna Susanei şi apoi mie. O întrebă pe bolnavă cum se simte şi ea îngenunche pe pat, strângând pisica de pluş la piept.

—Bine, zise. Excelent, în fiecare zi mă simt tot mai bine.

—Adevărat? întrebă Forcat. Tatăl tău o să se bucure când o să afle...

—Dumneata vii din partea lui ?

—Da.

—Când l-ai văzut? E bine?

Maică-sa scormonea jarul din sobă. Cu o voce calină îi ceru Susanei să se bage în pat şi să se acopere, după care zise :

—Mă duc sa văd cum arată camera de sus. îi zâmbi oaspetelui. O să-ţi poţi urca apoi geaman tanul. Dă-mi haina, o să-ţi fie cald aici.

îi întinse haina şi doamna Anita ieşi din galerie. Susana sărea nerăbdătoare în genunchi pe cuvertură si, tot strângând pisica la piept, repeta întrebarea:

—Când l-ai văzut?

—Chiar acum o lună, răspunse el şi, încrucişându-şi braţele, zâmbi uşor şi se aşeză la marginea patului, gata să-i satisfacă Susanei curiozitatea. Ce altceva mai doreşti să ştii?

—Nu ştiu... Ce ţi-a zis?

—Păi, mi-a povestit o mulţime de lucruri. Se întorcea dintr-o călătorie lungă şi se pregătea să plece din nou, într-o aşa-zisă misiune specială.

—Unde l-ai văzut? La Toulouse?

—Da, dar acum nu mai *e* acolo.

—Şi unde e acum ?

—Păi... destul de departe. Ştii prea bine cum e tatăl tău, n-are astâmpăr să stea într-un loc. Dar cred că e timpul să te culci, să lăsăm asta pe mai târziu. Sunt cam obosit, după drum... Şi ai auzit-o pe mama ta, trebuie să te înveleşti bine.

I-am privit sprâncenele zbârlite şi ochiul înţepenit şi saşiu, ochiul acela care nu se uita de fapt la nici unul dintre noi direct, nici la Susana, nici la maică-sa, la nimeni: ochiul rece, pupila imobilă şi uşor voalată ce părea să respingă lumina şi să perceapă o altă realitate, un altfel de semnal de dincolo de lumea înconjurătoare, probabil din trecut. Pe faţa-i prelungă se puteau citi uimirea, ironia si o tristeţe oarecum caraghioasă. Dar când

vorbea, nu expresia, nu ochii, ci gura lui mare atrăgea privirile, buzele încordate şi slabe şi dantura perfectă, atât de îngrijită şi de bine întreţinută încât părea falsă, artificială. Trebuie să adaug că vorbea cu o distincţie forţată în voce; era acea dicţie scrupuloasă şi plăcută a celor care s-au străduit mult să se formeze într-un mediu ostil.

Se ridicase de pe pat ca să scape deocamdată de întrebările Susanei şi aruncă o privire piezişă bietului meu desen, doar o schiţă a geamului şi a coşului ucigaş, care apărea în fundal, în spatele copacilor din grădină; nu-mi reuşise nimic, nici patul, nici soba si cu atât mai puţin Susana. M-a bătut pe spate şi n-a făcut nici un comentariu. Doamna Anita s-a întors si a obligat-o pe Susana să se culce, a acoperit-o, apoi a aranjat pernele şi a făcut din nou patul, iar Forcat a intervenit spontan, netezind îndatoritor salteaua cu ambele mâini. Vene albăstrui, proeminente, se iveau printre tendoanele mâinilor lui, dar ceea ce-ţi strepezea dinţii era pielea pătată: zone gălbui, ca date cu iod sau de un roz intens sugerau harta ştearsă a unei alte epiderme, petice catifelate de parcă mâinile i-ar fi trecut prin foc sau printr-un acid sau ca şi cum vreo boală misterioasă le-ar fi descojit parţial. De altfel, ele miroseau a conopidă fiartă, un miros casnic, banal, stătut, care n-aş fi crezut niciodată că poate fi mirosul unui pistolar. Doamna Anita l-a dus să-i arate camera unde urma să stea, la primul etaj, eu mi-am continuat mâzgălelile, iar Susana a rămas o clipă pe gânduri, după care a scos o sticluţă cu ojă şi a început să-şi facă unghiile. Nu mult după aceea i-am auzit vorbind în sufrageria alăturată. „Te caută poliţia?" şopti ea, şi el zise: „Nu ştiu... poate că nu mă mai caută. Eu nu eram important în grup.

Dar nu se ştie niciodată şi, oricum, n-am unde să merg". Ea îl invită apoi să se aşeze, îi oferi un pahar cu vin şi probabil că se cufundase iarăşi în lectura scrisorii fiindcă l-am auzit spunându-i cu durere în glas: „N-o mai citi, femeie, nu te tortura. Şi, mai ales, nu-ţi pierde speranţa..." „E prea târziu, zise ea, nu mai pot să-l iert. L-aş fi iertat pentru orice alt motiv, dacă ar fi plecat cu o altă femeie, de exemplu..." „Sunt sigur că nu-i nici o altă femeie în viaţa lui", zise Forcat. „E ceva si mai rău în viaţa lui", şopti doamna Anita cu aceeaşi tristeţe în voce, pe care vinul n-o putea învinge, şi adăugă: „Ştii bine la ce mă refer". „Da", şopti el, după care tăcură; ea îşi drese apoi vocea şi, ca şi cum ar fi reluat discuţia de dinainte, zise: „Deci asta-i tot ce a zis. Nimic altceva". „Nu numai asta. Mi-a mai spus că n-ar putea să te uite niciodată. Vreau să zic..." „Ştiu foarte bine ce vrei să zici", îl întrerupse ea, şi se auzi clinchetul familiar al paharului, ciocnindu-se de gâtul damigenei, când era umplut. Şi atunci Forcat mai spuse: „Ce mai încoace şi încolo. Totul s-a terminat de mult". Doamna Anita întrebă: „Aşa a zis el, că totul s-a sfârşit ? Aşa a zis ?" şi vocea îi slăbi, până se stinse aproape: „Mă rog, cel puţin îl interesează fiică-sa... Ce mai contează că eu sunt în rahat? Dacă te gândeşti bine, tot timpul suntem în rahat..."

M-am uitat la Susana: as fi vrut să nu fie acolo, nici ea şi nici eu. Stătea tot cu capul în jos şi-şi făcea unghiile, concentrându-se numai la asta. Pesemne că nu era pentru prima oară când o auzea pe maică-sa văitându-se de singurătate şi de pierderea dragostei pe care părea totuşi să şi-o fi asumat. Dar după un moment lung de tăcere, se auzi zgomotul unui scaun deplasat cu viteză, picioarele scaunului scârţâind pe pardoseala din

sufragerie, un geamăt uşor si iarăşi tăcere... Mi-am închipuit-o pe doamna Anita acoperindu-si faţa cu mâinile, înăbuşindu-si hohotele de plâns la pieptul acelui bărbat, poate lăsându-se îmbrăţişată de el. Susana îşi înălţă capul si mă privi fix, de parcă ar fi vrut să citească în ochii mei ce se întâmpla în sufragerie. Reveni la unghiile ei, plecându-si privirea, iar părul negru i se despărţi în două pe ceafa palidă.

Cred că n-am fost niciodată mai aproape de ea ca în clipa aceea când am simţit plutind deasupră-i acel sentiment de abandon si de prăbuşire pe care eu îl încercam în secret si cu maliţiozitate în preajma mamei, sentiment care, în cazul ei, era mult mai profund si mai persistent din pricina bolii şi a blondei senzuale căreia îi plăcea să cocheteze cu viaţa, bătându-şi joc de singurătate şi sfidând oamenii, în scârţâitul scaunului deplasat brusc, în suspinul imperceptibil si în tăcerea care se pelungea, Susana ghicise ceea ce intuisem şi eu: o bruscă efuziune sentimentală, imposibil de stăpânit, a mamei. Şi se simţi ruşinată. Luă atunci o bucată de vată şi începu să-si frece energic unghiile până şterse toată oja de pe ele, închise sticluţa si o aruncă pe pat, apoi se vârî între cearşafuri cu picioarele desfăcute. Dădu drumul la radio, după care îl închise, mă privi fix şi începu să se poarte de parcă ar fi vrut să se distreze pe seama mea şi să-mi distragă atenţia de la desenul pe care atâta îl dispreţuia, cel destinat căpitanului: scoase limba la mine, simula o tuse răguşită şi îşi lovi pieptul cu mâna, se dezveli şi dădu din mâini şi din picioare de parcă ar fi vrut să îndepărteze din aer orice miasme; îşi astupă nasul cu degetele, nemaisuportând parcă mirosul de gaz şi fumul negru, infect, care aveau să-i termine plămânii, după cum prevestise, extravagant şi macabru, căpitanul Blay. Şi totuşi, gluma era

acum reflexul nervos al unui lucru care o afecta profund. De aceea am lăsat deoparte creioanele si desenul când mi-a propus să jucăm, cu o nerăbdare prost disimulată, o partidă *deparchîs*. Din sufragerie nu s-a mai auzit nici un zgomot.

Pe înserat, când mă pregăteam să plec acasă, Forcat şi-a făcut apariţia în galerie, purtând în picioare nişte sandale ciudate cu talpă de lemn, îmbrăcat într-un chimonou negru, imprimat cu flori şi cu ideograme chinezeşti. Ascundea ceva la spate şi îi zâmbea Susanei. Se sprijini o clipă de măsuţa de pe care îmi strângeam hârtiile şi i-am simţit mirosul vegetal al mâinilor, un miros mai puternic acum : de varză zdrobită, sau poate de anghinare.

— Uite, chimonoul ăsta de mătase mi l-a dăruit tatăl tău, zise si se apropie încet de pat. Şi acum, surpriza! Mi-a dat asta pentru tine.

Era o vedere din oraşul Shanghai şi un evantai verde, de mătase. Ceea ce se vedea în imaginea de pe cartea poştală - după cum i-a explicat imediat — era fluviul Huangpu şi cheiurile lui pitoreşti, înţesate de lume, din apropiere de Bund, cea mai faimoasă promenadă din Extremul Orient, cu zgârie-nori semeţi si cu vechea clădire a Vamei. Pe spatele vederii, unde nu se zărea nici un timbru, căci Kim i-o dăduse personal, preciza Forcat, se vedea scrisul mărunt şi forţat care ocupa tot spaţiul disponibil, scris pe care Susana îl recunoscu pe loc ca fiind al tatălui ei, care spunea:

> Draga mea Susana, o să primeşti vederea asta prin intermediul unui mesager pe care-l stimez foarte mult si-n care poţi avea încredere deplină. Poartă-te cu el ca şi cum as fi eu însumi şi oferă-i ospitalitate şi afecţiune; a fost tot timpul alături de mine, ajutându-mă în toate (găteşte

foarte bine!) şi acum are probleme (i-am explicat mamei în scrisoare). Aduce un evantai de mătase naturală, din China, un evantai verde, căci asta e culoarea ta preferată, şi multe îmbrăţişări şi salutări din partea unui hoinar care nu te uită. Fii cuminte şi mănâncă mult, ascultă de mama şi de doctor şi, mai ales, vindecă-te repede. Tatăl tău care te iubeşte, Kim.

Susana rămase o clipă pe gânduri, privind în gol, după care întoarse vederea pentru a se uita încă o dată la învolburatul fluviu Huangpu.

—Dar nu înţeleg, zise. De ce a făcut asta ? De ce a plecat aşa de departe...?

—E o poveste lungă. Aş zice... Forcat se între rupse şi, înainte de a continua, îşi ascunse mâinile în mânecile largi ale chimonoului şi se aşează pe pat, fără a-şi lua ochii de la Susana. Aş zice că s-a dus să caute ceva ce a uitat tocmai aici... Dar să lăsăm asta acum. O să avem destul timp să stăm la poveşti.

în fiecare zi, pe la ora unu, cu picioarele zdrobite de oboseală, nu mă gândeam la altceva decât să-l aduc acasă pe căpitanul Blay, să mănânc pe fugă şi să alerg la Susana. Intr-o zi, i-am sugerat căpitanului să vină cu mine ca să-l salute pe Nandu Forcat.

—Aiurea, mi-a zis.

—Dar domnul Forcat nu era prietenul dumitale, căpitane ?

—Era, bine zis, răspunse bătrânul ţicnit şi se opri în partea de sus a străzii Villafranca, pentru

a-si consulta lista cu semnături. Ce puţini sunt, la naiba! Trebuie să facem rost de mai multe.

—Deci, mi-am continuat eu ideea, nu vreţi să mergeţi .să-l vedeţi?

—La ce bun ? mârâi el cu vocea-i răguşită. Ducem un altfel de război acum.

După o încâlcită introducere pe tema diferitelor tipuri de prietenii şi duşmănii generate de orice război, căpitanul începu să-mi spună că, în urmă cu cincisprezece ani - când Forcat lucra în barul La Tranquilidad din Paralelo, un cuib de anarhişti adepţi ai lui Proudhon care visau utopii - încerca să le vândă clienţilor, în timp ce-i servea cu cafea cu coniac sau cu anason, cărţi de Bakunin si broşuri despre revoluţie, pe care le tipărea chiar el.

—Era un *somiatruites*[1], zise căpitanul. Un suflet candid, care credea în paradis. Fireşte că nici cafeaua pe care o servea nu era ca orice cafea, o stropeau din belşug cu anason... Dar destul cu flecăreala, mai avem mult de lucru si prea puţin timp la dispoziţie. Aruncă o privire scrutătoare de-a lungul trotuarelor înguste şi a uşilor închise şi întrebă: crezi c-o să semneze cineva de pe strada asta? Aş putea să jur că gazul a trecut deja pe aici.

încăpăţânat şi nebun, dar nici prost şi nici orb, căpitanul remarcase imediat lipsa de entuziasm pe care o trezea în cartier lupta lui împotriva coşului şi a gazului, batjocura pe care o provoca şi cât de greu avea să-i fie să strângă primele douăsprezece semnături. Drept urmare, nu m-am mai grăbit cu desenul Susanei, vlăguită şi suferindă, şi tare m-am bucurat că nu mai era nici o grabă, ba chiar dimpotrivă; îmi convenea teribil

1. Un visător, un idealist (cătai.).

să merg zilnic la ea acasă şi să prelungesc această stare de lucruri, cel puţin până în octombrie, când aveam să încep lucrul.

Uneori nu reuşeam nici măcar să pun mâna pe creion, preferam să joc dame sau septică cu Susana, iar dacă ne vizitau fraţii Chacon, jucam *parchis.* Alteori Susana obosea şi îmi reproşa că nu-i începusem nici măcar celălalt desen, cel pe care voia să-l trimită tatălui cu o dedicaţie; dar nu m-a mai grăbit nici ea când Forcat şi-a făcut obiceiul de a apărea pe la cinci după-masă prin galerie, cu chimonoul lui lung de mătase neagră, cu părul lucios şi strălucitor si cu saboţii lui zgomotoşi de lemn, proaspăt şi odihnit după un somn bun. Se aşeza pe patul bolnavei si începea să povestească cu lux de amănunte câteva întâmplări pe care le trăise alături de tatăl Susanei: cum se cunoscuseră şi rămăseseră prieteni într-o Barcelonă săracă, plină de vise şi solidară cu lumea, într-un oraş pe care-l iubiseră şi-l pierduseră amândoi, cum au fost nevoiţi să fugă în Franţa după ce l-au pierdut şi câte eforturi împărtăşiseră, câte pericole şi câte nenorociri, câte încercări si câte bucurii...

N-aş putea preciza când s-a întâmplat; cred că din ziua aceea când Susana a cerut un răspuns la întrebarea pe care i-o tot punea : ce avea de făcut tatăl ei aşa de important în Shanghai, un oraş atât de îndepărtat şi de misterios, întrebare la care el dăduse până atunci doar nişte răspunsuri evazive. îmi amintesc însă că au început să ne pasioneze comentariile improvizate ale lui Forcat când a încercat să explice de ce Kim, care-şi iubea atât de mult familia si oraşul, era totuşi supus unor avataruri cu repercusiuni internaţionale, adesea imprevizibile şi legate de convingerile lui morale. Reţin chiar că s-a referit la afacerea tulbure care-l

făcuse să plece atât de departe de aici, deşi nu ştiu dacă trebuie să vă povestesc asta, adăugă el si ne-a învăluit pe mine si pe Susana cu privirea lui saşie (ochiul acela fixat mereu asupra unui lucru care părea a fi în spatele nostru şi care nu putea fi văzut cu o privire normală), dar ea a insistat si el a cedat până la urmă, bine, zise, e vorba de o poveste lungă, care a început în urmă cu doi ani în Franţa, în cămăruţa unei pensiuni din Toulouse, pe care eu şi cu Kim o împărţeam din vremurile mai grele, deci mai bine să începem de aici şi s-o luăm pe rând...

Unul dintre primii oameni căruia i s-a solicitat semnătura a fost domnul Sucre, care s-a ciocnit de căpitan pe strada Tres Senoras într-o zi cu burniţă.

— Dar, Blay, blestematule, zise zâmbind, cum poţi să-mi ceri semnătura când ştii că eu mi-am pierdut numele şi domiciliul, sexul şi sindicatul...? Cum poţi să-mi faci tocmai mie una ca asta, omule?

— Hai, lasă prostiile, protestă căpitanul. Se vede treaba că şi tu te-ai *gazat.* Că doar nu-i de glumit cu treaba asta...

— Bine, bine, dă-mi faimosul tău manifest, i-o reteză domnul Sucre si, punând mâna pe stilou, îşi puse semnătura pe foaie. Gata, ai semnătura mea... Ştii ceva, Blay? Te apreciez cu adevărat, şmechere. O să-ţi fac portretul într-o bună zi. Dar cruciada ta e de toată pomina. Nu vezi măreţia neantului care ne înconjoară? Şi mâna lui blândă si cenuşie, de artist sărac, împinsă parcă de o

memorie vlăguită, de conştiinţa drepturilor cetăţeneşti pierdute deja, cuprinse cu un gest elegant şi amplu scârboasa mlaştină din jur. Vezi bine la ce mă refer. Un neant de vise, înecându-se în neant, cum spunea acel...

—Vezi că ştii cine eşti, pungaşule ? zise căpitanul, zâmbind complice. Mulţumesc, semnătura ta este foarte valoroasă.

—Blay, n-o să mă crezi, dar sunt zile în care nu mă interesează deloc cine naiba sunt. Presimt că e totuna. Identitatea e o păcăleală, şi-n plus, atât de efemeră... Suntem un rebut cosmic, dragă prietene. Tot ce mă interesează acum e să-mi amintesc exact ce am făcut mâine şi să uit pentru totdeauna ce voi face ieri. Salutare.

Domnul Sucre plecă, bătându-l pe spate pe căpitan şi făcându-mi cu ochiul, şi l-am văzut îndepărtându-se încet si încovoiat sub burniţă, apucând-o pe strada Torrente de las Flores. Ne-am continuat drumul şi căpitanul dădu din cap si zâmbi, încântat că vechiul lui prieten îl luase peste picior cu aceeaşi familiaritate dintotdeauna. Sus, pe cerul gri şi întunecat, în adâncul unui hău de nori negri si agitaţi, care păreau că se devorează unul pe altul, nemişcat era doar zigzagul galben al unui fulger.

Kim spune de regulă că, în timpul unei misiuni periculoase, ori de câte ori pune mâna pe pistol şi îşi înfruntă moartea, n-o face pentru libertate ori pentru dreptate sau pentru oricare dintre marile idealuri care pun lumea în mişcare, făcându-i pe oameni să viseze şi să se omoare între ei, ci pentru o fată frumoasă care nu se

poate mişca din casa şi din oraşul ei, imobilizată de boală şi sărăcie. Fata asta eşti tu şi faci parte din visele lui, eşti ca un tatuaj care nu se şterge. Nu trece o zi fără ca el să te vadă istovită, în patul ăsta, ca un porumbel rănit care stă într-o colivie de sticlă şi inhalează un fum negru, ticălos. Spune-i să nu lase deziluzia şi tristeţea să i se cuibărească în suflet, astea au fost cuvintele pe care le-a folosit şi pe care ţi le transmit fără să adaug sau să scot o virgulă; aşa te vede şi te simte, aşa te are în minte şi aşa te iubeşte, dincolo de propria-i nenorocire, căci el a suportat toate înfrângerile şi toate decepţiile odată sfârşit războiul : singurătatea şi exilul, absenta mamei tale, deportarea şi moartea camarazilor şi cruzimea nemţilor. Nimic nu se compară însă cu durerea de a nu-şi putea ajuta fata bolnavă, de a nu putea s-o încurajeze, să-i redea pofta de viaţă...

O să vă povestesc cum a început ultima aventură a lui Kim şi cum a ajuns să plece, pe neaşteptate, din Toulouse la Shanghai pe urmele unui agent nazist, un fost ofiţer Gestapo, pe care nu-l mai văzuse niciodată până atunci. Ca să înţelegeţi riscul pe care şi l-a asumat Kim într-o asemenea misiune, trebuie să vă relatez mai întâi o nefericită întâmplare care a avut loc când a venit pentru ultima oară în Spania, ca să strângă fonduri.

Primul lucru de care-mi amintesc este ţăcănitul încărcătorului unui Browning care se demontează, un clic metalic care nu mi-a plăcut niciodată. Ne aflăm la Toulouse, cu mai bine de doi ani în urmă, într-o cameră micuţă, cu un balcon ce dă spre rue de Belfort, nu prea departe de gară. Kim studiază documentele false pe care tocmai i le-am dat, îmi zâmbeşte şi le bagă în buzunar. „Bună treabă, îmi zice, în timp ce eu fac ultimele

retuşuri celorlaltor bilete de libera trecere, şi adaugă: Eşti un artist".

Vreau să lămuresc un lucru, copii: pe mine n-o să mă vedeţi cu un pistol sau cu o mitralieră în mână, jefuind bănci sau trăgând, ca oricare din grup; nu vi-l imaginaţi pe bietul Forcat făcând asemenea treburi, căci nu asta era misiunea lui, după cum o să vedeţi prea bine. Pe cine văd acum: pe Luis Deniso Mascaro, căruia-i spunem cu toţii *Denis,* locotenentul lui Kim şi omul lui de încredere; el se apleacă să ia pistolul pe care se pregăteşte să-l ungă stând pe pat, cu piciorul în ghips; în ultima lui confruntare cu garda civilă, în apropiere de graniţă, a fost rănit şi acum foloseşte un baston cu mâner de argint care dă mersului său un plus de prestanţă pe care o accentuează de obicei în faţa femeilor. *Denis* neseriosul, glumeţ şi simpatic la orice oră, tânăr şi elegant, prietenul fidel al lui Kim, copilul răsfăţat al refugiaţilor activişti din Toulouse: în realitate, un pesimist ameninţat de disperare si nebunie, ca atâţia alţii care mai continuă să lupte. E un ţintaş neîntrecut şi un luptător neînfricat şi una dintre cele mai mari plăceri ale lui este să cureţe şi să ungă armele lui Kim ori de cîte ori acesta se pregăteşte să plece într-o misiune. Se aude tic-tacul ceasului din perete, şuieratul unui tren care se pregăteşte să plece spre sud sau care ajunge astăzi înaintea visului nostru recurent: trenuri de dimineaţă făcând manevre în gara din Toulouse şi în coşmarurile noastre, trenuri fantomatice care vin si pleacă din exilul nostru în fiecare noapte.

— Lasă-l, bătrâne, îi spune Kim. De data asta n-am nevoie de armă.

Pleacă la Barcelona cu două obiective: să le dea bani si bilete de liberă trecere false camarazilor care trebuie să circule prin sudul ţării şi să

transmită personal un contraordin urgent celor trei membri ai grupului, care plecaseră cu trei zile în urmă în capitala catalană. Doi dintre ei, Nualart şi Betancourt, plecaseră din Tarascon, iar celălalt, Camps, din Beziers. Acţiunea care trebuie anulată este atacarea unei fabrici de material electric în L'Hospitalet, pusă la cale de Kim care a promis că se va întâlni cu ei la Barcelona, în ajunul operaţiunii. Dar cu câteva ore înainte de plecare, Kim primeşte de la Centru ordinul de anulare a tuturor operaţiunilor şi, cum Nualart si camarazii lui se află deja la Barcelona, aşteptându-l, se hotărăşte să plece ca să-i convingă să renunţe la orice iniţiativă si să se întoarcă în Franţa. Un drum dus-întors rapid, de rutină, care nu presupune nici un fel de risc.

Când i-am dat documentele pentru ceilalţi camarazi şi i-am urat succes, ne-am privit în ochi; în ai lui se stinge ultima sclipire a unei iluzii, în ai mei nu mai e decât cenuşă, şi Kim o ştie prea bine:

—Tu nu eşti de acord cu călătoria asta, îmi zice.

—Nici cu asta, nici cu oricare alta de acum încolo, îi răspund. Dar cu asta, cel mai puţin. Nu văd de ce te-ai duce, o să se descurce şi fără tine.

—Poate. Dar actele si banii?

—Cred că toate astea nu mai servesc la nimic de-acum...

—A, da? mi-o retează sec. Dar chiar şi aşa, tot am motivele mele să plec.

O să profite de călătorie, zice, ca să te vadă pe tine şi pe mama ta pe înnoptat, o vizită rapidă, un sărut şi iarăşi promisiunea de a vă scoate de aici într-o bună zi. *Denis* îi oferă şefului său pistolul, pregătit si uns, dar acesta îl refuză. Niciodată Kim n-a trecut graniţa fără să fie înarmat.

— Ce te-a apucat ? întreabă *Denis.*

— N-are rost să-mi iau atâtea măsuri de pre vedere pentru nişte hârtii şi un contraordin, zice Kim.

Denis mai are un motiv să fie contrariat: şi el ar vrea s-o îmbrăţişeze pe Carmen şi pe fiul lui şi ar pleca bucuros cu Kim dacă n-ar avea piciorul rupt. De câte ori călătoreşte clandestin la Barcelona, Kim trage peste noapte la părinţii lui *Denis,* într-o căsuţă izolată din Horta, unde locuieşte şi prietena lui *Denis* cu fiul lor de şapte ani. Ea e foarte tânără, avea şaisprezece ani când s-a combinat cu *Denis,* dar el a trebuit să plece imediat pe Ebru, cu „recruţii de biberon"[1] şi apoi în exil, iar Carmen şi bebeluşul de câteva luni au rămas la socri fiindcă ea nu mai avea nici o rudă în Barcelona. *Denis* o cunoscuse la puţin timp după sosirea ei din Malaga; era o fată foarte frumoasă şi mereu speriată, care lucra şi dormea în salonul de coafură al unei mătuşi care o exploata. Şi, la fel ca tatăl tău, micuţo, *Denis* nu şi-a pierdut niciodată speranţa de a-i vedea pe Carmen şi pe fiul lui venind la el în Franţa, dar până acum nu s-a putut; mai întâi a ajuns într-un lagăr, de acolo a plecat să muncească într-o mină pentru nemţi în timpul ocupaţiei, a reuşit apoi să fugă şi a luptat pentru Rezistenţă, unde l-a cunoscut pe Kim pe care l-a însoţit ulterior în aventura partizanilor francezi când s-a terminat războiul. Dar *Denis* are şi el povestea lui...

Locomotiva şuieră în gara Matabiau, ultimele raze de soare scaldă *la viile rose*[2] şi în ochii lui

1. în timpul războiului civil, în 1938, recruţii tineri erau numiţi „recruţii de biberon".
2. Oraşul roz (fr.).

Kim se citeşte nerăbdarea în timp ce-mi priveşte salopeta pătată cu vopsea şi-mi zâmbeşte afectuos: „Bietul meu mâzgălitor, zice, ar trebui să te-ntorci la maică-ta". La Barcelona fusesem ilustrator de carte şi chelner, dar la Toulouse n-am putut lucra decît ca zugrav, la fel ca *Denis;* dar nu era o muncă rea, n-am de ce să mă plâng.

— Pe curând. Şi nu faceţi prostii, mai spune Kim în timp ce-şi îndeasă actele între piele şi cămaşă, îţi jur că într-o bună zi dau naibii toate precauţiile şi o iau pe Susanita cu mine.

— Eşti nebun ? zice *Denis.* Cum vrei să treci graniţa cu o copilă bolnavă? Dacă lucrurile merg bine, ai putea să-i aduci aici pe Carmen şi pe fiul meu; dacă crezi c-o poţi face acum, fă-o, o să-ţi dau bani şi pentru ai mei, şi de cheltuială.

Kim se gândeşte, în timp ce-şi trage pe el scurta de piele.

— Dacă nu mi se pare riscant pentru ea şi pentru copil, o să-i iau cu mine. Poţi conta pe asta.

Denis îi dă o scrisoare şi cinci mii de pesete, jumătate pentru părinţii lui şi jumătate pentru Carmen, şi cei doi prieteni se îmbrăţişează în mijlocul camerei, în lumina roz a soarelui care intră zilnic pe balcon la ora asta. Aşa o să-i păstrez în minte toată viaţa. Din prima clipă am avut parcă o presimţire: îmbrăţişaţi şi învăluiţi într-o lumină care părea să-i susţină în aer, gândindu-se fiecare că poate se văd pentru ultima oară, în ciuda precauţiilor şi a voinţei lor. în cele din urmă Kim acceptă pistolul proaspăt curăţat, pe care i-l oferă prietenul lui. Am uitat nesfârşitele recomandări ale lui *Denis* privind picioarele delicate ale lui Carmen şi uşurinţa cu care răceşte ea, să n-o lase să doarmă în aer liber când o să traverseze munţii, dar mi s-a întipărit în minte privirea hotărâtă a lui Kim, care-i spune:

—Ai încredere în mine, băiete. O să ţi-o aduc teafără si nevătămată.

Se îndreaptă spre uşă, şi atunci o pisică neagră, pe care nu sunt sigur c-am văzut-o, care pesemne toarce şi merge cu pasul ei felin doar în imaginaţia mea, vreau să spun că nu-mi amintesc dacă se afla acolo în cameră, poate fiindcă n-a existat, trece prin faţa lui, sărind apoi din balcon în stradă aproape smulgându-mi un strigăt.

—Ce-ai păţit, Forcat? mă întreabă Kim.

—Eu? Nimic. Pisica neagră.

—Ce pisică, ce tot spui ? se uită el în jur fără să vadă nimic.

—Nu mă băga în seamă, îi spun. Hai, mult noroc!

Din balcon, îl vedem îndepărtându-se pe rue de Belfort, apucând-o spre gară cu scurta lui de piele şi cu pălăria maro, merge încet şi gânditor, cu ţigara între buze, cu mâinile în buzunare, de parcă ar fi plecat să dea o raită, ca de obicei, pe malurile fluviului Garonne.

— Bună, bună! Cerul mi te-a scos în cale, băiete. Lasă-mă să mă sprijin de braţul tău, mi-a ieşit pantoful din picior, zise doamna Anita.

Dăduse peste mine la colţ; se clătina cu un picior desculţ si cu pantoful în mână. S-a agăţat de braţul meu cum a putut, mapa şi cutia cu creioane mi-au căzut din mână şi i-am simţit răsuflarea; duhnea a vin. Zâmbea, arătându-mi dinţii mânjiţi cu ruj. Tocmai ieşisem din vilă, era trecut de opt seara si simţeam frigul pişcându-mi degetele în ciuda mănuşilor de lână. Venea de la

cinematograful Mundial de pe strada Salmeron şi precis trecuse prin vreo şase baruri. Se sprijini de mine, dar nu reuşi să-şi pună pantoful şi căzu pe trotuar, julindu-se la genunchi. Fu cât pe ce să cadă în nas în pragul unei uşi şi atunci am ajutat-o să se aşeze. Şi-a ridicat genunchiul până la nas si l-a examinat, dând din cap. Ciorapul avea o gaură de mărimea unui ou.

—Vreţi să vă conduc, doamnă Anita?

—Eşti foarte drăguţ, dar nu e nevoie. Pantoful ăsta, nu ştiu ce se întâmplă cu el. II ţinea în faţa ochilor fără a şti ce să facă cu el, privindu-l pe faţă şi pe dos, dar cu pantoful nu se întâmpla absolut nimic. E vechi, asta e... i s-a tocit tocul. Pantofiorul Cenusăresei, priveşte...! I-am zâmbit la rândul meu, presupun că fără prea mare convingere. Vii de acasă ? Sper că n-ai lăsat-o singură pe Susana!

-— Este cu domnul Forcat.

—A, fireşte! Ce companie admirabilă are acum fetiţa mea, nu ţi se pare? în fiecare după-masă cu tine si uneori cu băieţii ăia drăguţi din Carmelo şi cu domnul Forcat, care se pricepe grozav s-o distreze... Ce noroc am avut, nu-i aşa, Daniel?

—Da, doamnă.

—Ce bine o ducem acum, nu-i aşa?

—Da, doamnă.

—Şi ce bine ne-am mai simţit împreună! Tare bine ne-am mai di s; rât cu toţii!

—Da, doamnă, foarte bine.

—Ştii, sunt foarte încântată. Suspină. Fetiţa mea nu mai trebuie să stea singură. Uf, ia uită-te la ciorapii ăştia, de-acum nu mai pot fi cârpiţi! Şi ce frig mai e azi... Tăcu şi mi se păru că voia să mai tragă puţin de timp, masîndu-şi genun chiul julit. Apoi îmi văzu mănuşile gri de lână, îmi apucă mâna dreaptă şi o apăsă uşor peste ciorapul rupt, peste pielea rebegită, îmi dai voie?

Ce cald, ce uşurare...! Şi ce mănuşi frumoase! Mama ta ţi le-a făcut?

—Nu. Doamna Conxa.

—Ştiai că sunt mâini care te încălzesc doar privindu-le ? îşi îndoi de două ori genunchiul, închizând ochii. Când î-a deschis iar, pupilele ei albastre sclipeau vesele. Dacă te gândeşti bine, singurul lucru de care ai nevoie în viaţa asta e puţină căldură la momentul potrivit, puţină de tot, nimic altceva, nu crezi... ? Ce ţi-oi fi spunând tu acum în gândul tău: doamna Anita a tras bine la măsea, nu-i aşa? Izbuti până la urmă să-şi pună pantoful si se ridică. Dar ştii ceva ? Nici un rău nu ţine o sută de ani... Au, genunchiul meu!

—Lăsaţi-mă să vă ajut până acasă.

—Nu, am ajuns deja...

Dar şchiopăta şi până la urmă m-a lăsat s-o ajut, s-a agăţat de braţul meu şi înainte de a împinge grilajul ca să intre în grădină, încercă să-şi revină, se privi în oglinda din poşetă, îşi aranja buclele aurite şi, în timp ce-şi plimba rujul pe buze, mi-a cerut să-i promit că n-o să-i spun domnului Forcat că am văzut-o în starea aceea. A intrat în grădină, apoi s-a întors şi mi-a zâmbit.

—Şi ţine minte, dacă ajungi într-o zi la cine matograful Mundial şi nu sunt eu la ghişeu, îi spui plasatorului că eşti prietenul meu şi o să te lase să intri pe gratis.

—Vă mulţumesc, doamnă Anita.

Eu eram doar unul din grup, şi nu dintre cei mai curajoşi, nu-mi riscam pielea trăgând cu pistolul; eu eram cu peniţa si cu cernelurile, răzuiam si schimbam cifrele şi numele cu ajutorul

lamei de ras şi cu diferite instrumente bizare ; le falsificam documentele şi inventam semnături, le furnizam nume si identităţi noi, îi făceam să fie periculoşi, dar eu nu eram ca ei. Eu doar visam pericolele la care se expuneau ei.

Kim ajunge incognito la Barcelona într-o seară ploioasă de la sfârşitul lui aprilie şi se ascunde în casa părinţilor lui *Denis;* le dă scrisoarea şi jumătate din banii pe care acesta i-a încredinţat la Toulouse ; cealaltă jumătate e pentru Carmen, care ia banii fără să se bucure. O fată de douăzeci şi patru ani, sleită de muncă si de singurătate şi de-atâta aşteptat, care-l priveşte acum pe Kim aproape cu ură : vizitele lui sunt întotdeauna un prilej de îngrijorare si de tristeţe. Mereu aduce câte o veste proastă: de-astă dată accidentul lui *Denis* într-o ciocnire cu gărzile civile. Cât o să mai dureze spaimele astea ? îşi au rostul atâtea sacrificii, atâţia morţi? Când o să se termine coşmarul ăsta ? Kim o înţelege şi îi mărturiseşte - şi nu-i pentru prima oară ; mie mi-o spusese deja la Paris când plecasem de la o întâlnire agitată - că şi el a început să se sature să tot lupte pentru nimic.

Vrând s-o încurajeze, îi vorbeşte despre dorinţa lui *Denis:* lucrurile merg ceva mai bine pentru toţi si poate că a venit vremea ca ea şi copilul să părăsească oraşul ăsta şi să se ducă la el. Pot să te duc peste trei zile, când mă întorc, îi spune, trecerea graniţei e cam obositoare, dar avem o călăuză bună. Ciudat, dar Carmen nu pare prea încântată de idee: ca şi cum ar fi prea târziu, de parcă *De.nis* a murit pentru ea. îşi ia copilul în braţe şi se gândeşte... Ni-i putem închipui pe cei trei în seara ploioasă lângă focul din cămin după cină, bătrânii sunt deja în pat, iar copilul nu vrea să adoarmă în braţele mamei: cu aceiaşi

ochi larg deschişi cu care mă priviţi voi acum, fascinaţi şi neîncrezători, ni-l putem imagina pe copil privindu-l şi ascultându-l pe Kim, pe curajosul prieten al tatălui lui sosit din cealaltă parte a nopţii şi a spaimei, acolo unde oboseala si amărăciunea mamei se vor sfârşi; la fel de atentă şi de tăcută trebuie să-l fi ascultat şi ea, frumoasa tânără, aproape analfabetă, sosită din Malaga în timpul războiului... Nu ştiu detalii, dar Kim a convins-o până la urmă, vorbindu-i de experienţa lui de a trece copii în Franţa: cu ani în urmă, cînd organizase primul grup armat şi trecea des graniţa, lua la întoarcere copilul vreunui exilat. Ultima oară a trecut doi copii, de opt şi doisprezece ani, fiii unui comandant republican, mort în lagărul de la Mauthausen. Şi atunci, de ce n-ai scos-o de aici pe nevastă-ta şi pe fiica ta? îl întreabă Carmen. Cum aş fi putut să le întreţin în toţi anii ăştia, călătorind încoace si încolo şi făcând parte din Rezistenţă? Iar acum, cînd aş putea s-o fac, fata mi-e imobilizată la pat...

Până să stabilească contactele prevăzute, Kim se hotărăşte chiar în noaptea aceea — era deja foarte târziu, mijeau zorii - să vină şi să vă vadă, pe tine şi pe mama ta. Ploua tare şi a pornit-o repede pe străzile pustii, străbătând maidanele din Horta şi din Guinardo, până când a găsit un taxi.

Zice că te-a găsit adormită şi că n-a vrut să te trezească, nici măcar n-a aprins lumina; mi-a vorbit de mirosul de eucalipt din galeria asta, de buzele lui tulburate atingându-ţi fruntea fierbinte. Ţi-a lăsat pe pat o geantă de plastic verde, culoarea ta preferată. A lăsat si ceva bani pentru mama ta. N-a stat nici cinci minute, dar cele câteva clipe petrecute la căpătâiul tău au compensat multe suferinţe.

A doua zi e duminică, o zi însorită şi luminoasă, cu vânt şi un cer atît de albastru încât îi tulbură memoria voit anesteziată, poate e chiar amintirea aceleiaşi lumini din grădina aceasta în zile mai fericite. Traversează oraşul în tramvai si dincolo de geamuri defilează platani înverziţi şi faţade însorite şi frunze îngălbenite de palmieri în balcoane, iar oamenii se plimbă liniştiţi cu copiii de mână. Şi simte în inimă înţepătura pe care a mai simţit-o si alta dată: străin în oraşul tău, aşa te simţi când te-a orbit ura si de toate s-a ales praful şi pulberea. Departe de voi două, atâta timp ti-ai imaginat infernul ăsta, mizeria şi represaliile, nenorocirea pe care ai blestemat-o de atâtea ori, si pe care ziua asta — liniştită si primăvăratică, prielnică uitării, de care se bucură trecătorii aceştia îmbrăcaţi ca de sărbătoare — pare s-o dezmintă. Nu călătorim împreună cu Kim în tramvaiul care traversează oraşul de la nord la sud, dar putem ghici ce presimte iarăşi si încearcă să tăgăduiască : nu doar inutilitatea Browningului, proaspăt uns, pe care îl poartă la subsuoară, foarte aproape de inimă, ci si zădărnicia vechilor idealuri pe care inima asta încă le mai nutreşte. De câte ori trece graniţa, de cîte ori descoperă lumina asta, îl cuprinde din nou disperarea.

Dar senzaţia asta de excludere are si câteva avantaje: instinctul care te avertizează asupra pericolului se ascute şi te menţine în alertă. Kim are actele într-o servietă veche şi ordinele în cap : anularea momentană a tuturor operaţiunilor cu arma în mână, inclusiv a atacului de mâine destinat strângerii de fonduri. Aşa sună ordinul de sus, iar cel care-l va prirni e Josep Nualart. întâlnirea e prevăzută pe terasa unei cafenele de lângă Gara Sân t s, la unsprezece dimineaţa. Kim coboară din tramvai, se opreşte în faţa unui

chioşc cu ziare, la vreo treizeci de metri de cafenea şi-l observă pe Nualart care stă singur şi-l aşteaptă cu un vermut în faţă, la o masă aflată în celălalt capăt al terasei. Totul pare normal. Terasa e foarte aglomerată, iar la mese serveşte o tânără blondă, care se mişcă iute; poartă o bonetă albă pe cap şi o fustă plisată. Nualart e absorbit de lectura ziarului, căruia vîntul îi întoarce paginile, si încă nu l-a văzut pe Kim. E un bărbat de treizeci şi cinci de ani, solid, tuns scurt, cu ochelari cu rame metalice. V-am vorbit deja de instinctul lui Kim de a sesiza pericolul, dar ceea ce l-a salvat de data asta ai fost tu, Susana.

O maşină frânează brusc şi Nualart ridică brusc capul din ziar, dar nu i se parc nimic deosebit. Doi copii tot aleargă printre mese, iar vântul se înteţeşte, devenind din cale afară de enervant. Nualart parcă presimte apropierea lui Kim şi începe să se uite în direcţia chioşcului, dar chiar atunci o rafală de vânt ridică fusta fetei care trece cu o tavă cu băuturi şi incidentul îi face pe el şi pe ceilalţi consumatori să se uite la fată zâmbind. Fâstâcindu-se, fata e gata să scape tava, cu băuturi cu tot, în capul lui Nualart, tot încercând să-şi coboare fusta. Se aud râsete. Picioarele fetei, acest cadou nesperat pentru ochi - aşa l-ar fi calificat Nualart însuşi, râzând - care-l împiedică să-şi vadă şeful sosind şi să-i facă poate vreun semn şi faptul că tatăl tău mai zăboveşte câteva clipe în faţa chioşcului ca să privească ilustraţiile unui roman pentru copii, al cărui titlu, *Pericolele Susanei,* crede că te-ar amuza, îl salvează pe Kim. Vrea să cumpere cartea, dar nu mai are timp. O broboadă neagră, pe care vântul o smulge de pe capul unei femei, traversează terasa plutind prin aer ca un corb, agăţându-se de creanga joasă a unui copac. E semnul de rău augur pe care

Nualart nu-l sesizează. Kim întreabă la chioşc cât costă romanul şi, când se întoarce, îl vede deja în picioare, gata să cadă, împotrivindu-se vântului si propriei surprize : flancat de doi bărbaţi în gabardine, Nualart încearcă să se aplece ca să ia ceva de pe jos, o şapcă poate, dar ei îl ţin strâns şi unul îi examinează actele, iar celălalt îi pune cătuşele. Nu opune nici un fel de rezistenţă şi este împins cu brutalitate către o maşină neagră, spre stupoarea celor din jur, dar mai are timp şi suficient umor ca să arunce o ultimă ocheadă picioarelor chelneriţei, sperând pesemne ca vântul să se mai joace cu graţioasa fustă plisată. Aşa era Nualart, mereu curajos şi îndrăgostit de viaţă si de femei...

Kim rămâne lângă chioşc până ce maşina dispare, apoi pleacă. Poliţia ignora probabil faptul că avea o întâlnire cu el, altminteri l-ar fi aşteptat să vină, ca să-l înhaţe si pe el. Fără îndoială, totul părea să indice faptul că sticleţii acţionaseră după ce ciripise careva, fiindcă, exact în aceeaşi clipă, ceilalţi oameni ai lui Kim, Betancourt şi Camps, precum şi omul nostru responsabil cu propaganda, un mecanic din cartierul Gracia, au fost şi ei arestaţi îritr-un apartament din Poblenou.

Kim află toate astea câteva ore mai târziu, asumându-şi rnari riscuri, şi crede că cel mai bine e să dispară cât mai repede. Nu i se pare prudent să se întoarcă la Horta şi stabileşte la telefon să se întâlnească cu Carmen în gara de unde pleacă trenurile spre Franţa; ea apare cu copilul şi cu o valijoară şi chiar în după-amiaza aceea fac prima parte a călătoriei, iar graniţa o trec în timpul nopţii.

Misiunea a eşuat, dar Kim îşi va ţine promisiunea făcută lui *Denis*: îi va aduce femeia şi băiatul teferi şi nevătămaţi până la Toulouse.

Capitolul al patrulea

Devenit umbra matinală a căpitanului Blay, prins în păienjenişul de absurdităţi care sporea zilnic, luând proporţii din pricina exceselor verbale si a gesturilor bătrânului smintit, simţeam adesea că plutesc în cea mai desăvârşită irealitate, pierdut într-un cartier pietrificat şi gri ale cărui dorinţe serbede n-aveau nimic de-a face cu emoţiile care mă aşteptau după-masa în vilă: tot ce-mi doream era să fiu iarăşi cu Susana şi cu Forcat.

Dacă la începutul pelerinajului nostru după semnături mi-era foarte ruşine şi mă ascundeam în spatele căpitanului când ni se deschidea uşa, făcând pe distratul, cu timpul m-am obişnuit. Aveam o mapă mică cu scrisoarea de protest şi o foaie de hârtie pe care căpitanul mă punea să notez numele şi adresa celor care semnau şi a celor care refuzau să semneze. Cei din urmă reprezentau majoritatea. Căpitanul intra în baruri şi prăvălii, în pieţe si şcoli, străbătând din ce în ce mai multe străzi din jurul coşului detestat şi extinzând zona până a parcurs tot cartierul La Salud şi o parte din Guinardo. Suna cu insistenţă la uşile tuturor apartamentelor, iar casnicele, ocupate şi neîncrezătoare, blocând intrarea cu trupul lor, îi ascultau cererea în uşa întredeschisă fără nici un chef si fără să creadă o iotă. Dacă-l cunoşteau, semnau ca să scape de el, dar asta se

întâmpla rar. Majoritatea locatarilor însă - mai ales când deschidea soţul — ne alunga în şuturi. O semnătură ca să se înalţe cu câţiva metri un coş şi pentru a opri o scurgere de gaz toxică? La ce naiba se referea, ce scurgere de gaz toxică, ce fum otrăvitor şi ce-i cu toată aiureala asta? se burzuluiau la noi si ne trânteau uşa în nas.

—Eşti un zănatic si un nătărău, domnule, îi răspundea căpitanul prin uşă. Şi apoi, în stradă, se vaită: Sunt în rahat până-n gât şi nici măcar nu-şi dau seama! Precis că nenorocitul ăsta e adeziv al regimului...

—Vreţi să spuneţi ataşat regimului, căpitane.

—Vreau să spun ce-am zis, mucosule. Sunt unii ataşaţi, iar alţii sunt aşa de căcăciosi şi fricoşi, că nu pot fi numiţi altfel decât adezivi.

Dar nu se descuraja niciodată. La sfârşitul lui mai, la aproape o lună de la instalarea lui Forcat în vilă, nu obţinuserăm nici măcar douăsprezece semnături; după calculele lui, dacă voiam ca Primăria să ne bage în seamă, trebuia să avem cel puţin cinci sute, aşa încât mă şi vedeam urcând si coborând scări şi sunând la nenumărate uşi până în toamna următoare, când atelierul bijutierului urma să mă solicite ca ucenic şi aveam să scap în fine de alergătura şi de delirurile căpitanului.

Câteva vecine clevetitoare din preajma străzilor Camelias si Alegre de Dalt profitau de vizita extravagantului personaj care strângea semnături - presupunând că era la curent, prin nevastă-sa, cu tot ce se întâmpla în casa doamnei Anita — ca să-l tragă de limbă cu neruşinare: e adevărat că bărbatul pe care stricata aia îl ţine pe masă si casă nu vine din Franţa, ci din închisoarea din Burgos ? De ce nu iese deloc din casă, ce face toată ziua acolo cu o fată tuberculoasă de

cincisprezece ani şi cu băiatul ăla? Casieriţa chiar se plimbă prin toată casa beată şi goală puşcă, prin fata saşiului ăluia sau sunt doar vorbe?

Căpitanului Blay îi plăcea să încurce si mai mult iţele, intrând adesea în amănunte cu mare neobrăzare. Nu, cumătră Clotilde, eşti prost informată, în realitate omul ăsta e un vraci care s-a întors de curând din China şi o tratează pe micuţa tuberculoasă cu frecţii cu apă de trandafiri fiartă cu licurici, un leac foarte vechi împotriva bacilului Koch, şi e adevărat că în tinereţe a fost chelner pe un vapor, c-a umblat prin toată lumea si că i-a căzut cu tronc casieriţa, dar Joaquim Franch i Casablancas a fost mai şmecher si i-a suflat iubita, el s-a resemnat şi se pare că a uitat-o pe blondă, dar cine ştie dacă n-o mai fi rămas ceva din focul ăla, cu aventurierii ăştia nu poţi să ştii niciodată, şi mai ales cu ăsta, cu privirea-i strâmbă şi cu inima plină de cicatrice... Forcat, aventurierul transatlantic!

înşira verzi si uscate — şi scorneli, si adevăruri — cât mai firesc cu putinţă, iar oamenii, chiar dacă-l socoteau smintit si rău de gură, luau de bun tot ce le satisfăcea aşteptarea morbidă şi cine ştie ce alte deliruri sentimentale ori vise umede, mai ales în cazul bărbaţilor, căci blonda casieriţă îi făcea pe mulţi să-şi piardă capul. Şi oricât bătea câmpii căpitanul, îl ascultau cu atenţie când vorbea despre vilă şi despre locatarii ei. Iar el simula un interes şi o curiozitate pe care nu le simţea câtuşi de puţin. Mi-a spus o dată că descoperise că a îmbătrânit în ziua când a început să se prefacă interesat de anumite lucruri care de fapt îl plictiseau îngrozitor. Dar adevărul e că rareori se comporta ca un bătrân şi cu atât mai puţin dacă mă gândesc la dubla lui obsesie: coşul fabricii şi gazul pestilenţial, adevărate imbolduri

pentru hoinărelile lui prin oraş şi pentru negoţul lui cu bârfa şi cu neînţelegerile.

Aşa am aflat de numeroasele zvonuri care circulau pe seama doamnei Anita, unele dintre ele fiind dezminţite de căpitan, altele nu. De pildă, acela că nu primea pentru prima oară un bărbat în casă: cu trei ani în urmă, proiecţionistul de la cinematograful Iberia, unde lucra ea pe vremea aceea, a dormit şi a mâncat în vilă aproape o lună. După căpitan, bărbatul acela era o rudă îndepărtată a doamnei Anita şi era foarte bolnav, fusese dat afară de la pensiunea unde locuia şi n-avea unde să doarmă, şi tuşea si scuipa întruna - tot timpul am crezut că el a îmbolnăvit-o pe cea mică, îndrăzni să spună căpitanul - şi chiar dacă trebuia să admită că era un bărbat frumos, foarte curat, ea îi spusese donei Conxa că-i era scîrbă de el, mai ales când îi schimba lenjeria de pat. Pe strada Cerdena, într-o florărie de pe lângă casă în care căpitanul s-a repezit zicând că trebuia să miroasă urgent garoafele - chiar dacă intrând a exclamat indignat, adulmecând aerul: „Până aici a ajuns aerul stricat al bestiei murdare!" - proprietara, o femeie slabă şi rigidă, a fost de părere, înainte de a se hotărî «ă semneze scrisoarea de protest pe care căpitanul îmi poruncise s-o mai citesc o dată cu voce tare, că mama Susanei era o *charnega* ignorantă. „E de atâţia ani aici şi n-a învăţat încă să vorbească în catalană, nici ea, nici fiică-sa, si adăugă că lucrul cel mai rău nu erau aventurile ei amoroase, ci băutura, fustele ei mulate, mersul ei si prostul gust, în fine, aerele ei de faţă care n-o să-i dispară niciodată, ce păcat! Dacă ar fi bărbatu-său în casă, ar da mai puţin din cur, sunt convinsă !

— Bărbaţii o găsesc dulce şi apetisantă pe blonda asta, nu-i aşa ? se auzi vocea mieroasă a

căpitanului. Aşa cum o vedeţi, e o fumătoare împătimită. Dar ştiţi, doamnă Pili, pe măsură ce îmbătrâneşti şi te ramoleşti, nu-ţi mai arde să mai judeci pe nimeni... Mă rog, aproape pe nimeni. De-asta cred că Dumnezeu, care-i mult mai bătrân şi mai ramolit ca mine, n-o să mă judece când o să mă primească acolo sus, la el. O să-mi zică: intră, Blay, si fă-te comod. Asta o să-mi spună... In orice caz, doamnă Pili, dacă ne gândim puţin, nu ce face blonduţa asta fâşneaţă cu sentimentele si cu fundulețul ei simpatic ar trebui să ne îngrijoreze, ci ravagiile pe care le face bacilul Koch asupra bietei fete şi gazul ăsta care vă putrezeşte florile şi riscă să ne putrezească pe noi toţi... De-asta am nevoie de semnătura dumitale, ca să lecuiesc plămânii unui copil nevinovat care o să moară fără doar şi poate dacă nu ne unim cu toţii ca să facem dreptate şi să cerem autorităţilor să dărâme coşul ăsta al diavolului sau cel puţin să-l facă mai înalt cu câţiva metri...

— Bine, bine, i-o reteză doamna Pilar, derutată. Şi-mi smulse din mână hârtia cu semnături. Dă-mi-o, băiete. O să semnez. Altfel nu mă-nţeleg cu ticnitul ăsta.

îi reproşa căpitanului că dramatiza atât boala de plămâni a Susanei; ea nu credea deloc că fata aia o să moară. Mai zise că tuberculoza e o boală romantică şi că nu trebuia să exagereze... In pragul uşii, căpitanul se întoarse ca să-i spună doamnei Pilar să aibă grijă că, dacă se lasă pradă romantismului, ajunge să privească într-o noapte limpede şi senină stelele: stelele nu licăresc, zise, asta-i o minciună, ele emană o pulbere albă care usucă nervul optic şi poţi să şi orbeşti din cauza asta.

— încetează odată cu prostiile, pentru numele lui Dumnezeu ! exclamă florăreasa.

—Povestea aia, cum că ne dau lumină, e o păcăleală a Serviciului Meteorologic, afirmă căpitanul. Stelele sunt moarte, au murit de milioane de ani. Radio Spania Independentă a anunţat aseară.

Când hoinărea prin cartier, căpitanul se simţea ca peştele în apă. L-am întrebat de ce nu fugise din Barcelona, cum făcuseră Kim şi Forcat şi atâţia alţii, şi cum ar fi făcut şi tata dacă n-ar fi dispărut pe front.

—O să mor în cartierul La Salud, mormăi. De aici nu mă mai urneşte nimeni, inima o să-mi fie îngropată în La Salud... Uff...

Rămăsese în urmă şi, când m-am întors, l-am văzut urinând liniştit în gura unui canal, în partea de jos a Pieţei Sanllehy. Urina abundent şi fără zgomot.

—Nu aici, căpitane, vă rog. Am tras de gabardina lui, dar nu s-a clintit din loc. Vă rog.

—Pisatul Omului Invizibil nu se vede, zise râzând.

—Dar nu sunteţi Omul Invizibil, ce naiba! Neputincios şi ruşinat, temându-mă să nu ne vadă careva, am început să lovesc cu picioarele în pământ şi, pe un ton solemn, care m-a dezgustat şi pe mine, l-am dojenit: Ştiam eu că o să facem o prostie până la urmă!

—Şi ce-ai vrea să fac? întrebă el. Nu ştii că sunt un bătrân nebun?

—Să mergem, căpitane, e târziu.

Peste puţin timp sporovăia cu patronul lăptăriei de pe strada Sân Salvador, de unde doamna Anita cumpăra lapte de vacă pentru Susana. îi solicită semnătura pentru a ajuta să respire mai bine o biată tuberculoasă fără apărare, dar lăptarul mormăi că asta era o tâmpenie si o pierdere de vreme, ce naiba se gândea să obţină cu patru

semnături, şi-mi făcea semne să-l scot din încăpere pe pisălogul care nu contenea să turuie.

—Ce vă costă să daţi o semnăturică, ei ? întrebă căpitanul. Cred că nu înţelegeţi ce pericol vă paşte. Pe dumneata si pe familia dumitale. Ştii ce e gazul?

—Bine, omule, pufni lăptarul, am o oarecare idee...

—Mă îndoiesc, domnul meu. Gazul este o materie spirituală precum aerul sau mirosul vacilor sau minciunile blondelor sau pârţurile episcopilor, care nu se aud şi nici nu se văd. Şi are proprietatea de a se răspândi pretutindeni, fără să-l poată opri cineva.

—Fireşte, fir'ar să fie... Ia-l de aici, băiete! Omului ăstuia ar trebui să-i explice cineva ce se întâmplă, îl apucă de braţ şi se gândi o clipă la ce avea să-i spună, privindu-l cu nişte ochi atât de plini de milă, încât căpitanul pufni. Uite ce e, Blay, dumneata ai stat mult timp închis în casă şi cu păcănitul mitralierei în cap; încă nu te-ai vindecat de tot şi-ar fi mai bine să nu fi lăsat să umbli aşa, haihui...

—E o miasmă, un fluid, i-o tăie căpitanul. Şi sunt mai multe feluri de gaze. Grizu, de pildă, clorul toxic şi înecăcios care invadează şanţurile. Gazul domestic care se infiltrează fără zgomot. Gazul verde din mlaştini şi lacuri de acumulare, un fel de floare a somnului... De ce crezi dumneata că apar atâtea baraje în ţara asta?

—Foarte bine, am înţeles! Acum du-te, am multă treabă.

—Da, să torni apă în lapte, asta-i treaba dumitale! Află de la mine că eşti infectat deja! Nătărăule, eşti un neisprăvit! Ei bine, semnezi sau nu semnezi ?

După câteva opinteli am izbutit să-l scot în stradă pe căpitan. In ziua aceea mi-am câştigat cu greu premiul din toate după-amiezele, locul meu favorit în galeria caldă a vilei, ocupându-mă aparent sârguincios de desen, dar de fapt aşteptând cu nerăbdare să apară P'orcat cu minunatul lui chimonou cu mâneci largi, în care-şi ascundea mâinile. Voiam să-l văd aşezându-se uşor si gânditor pe marginea patului Susanei şi fixându-şi o vreme ochiul descentrat asupra luminii palide din grădină în timp ce-şi căuta cuvintele pentru a relua povestea şi să-mi las deoparte creionul, să-mi părăsesc fără zgomot măsuţa, să mă strecor de cealaltă parte a patului, lângă Susana, ca să-l ascult de aproape, să mă las prins, ca şi ea, în mrejele vocii lui, să fiu vrăjit de privirea-i stăruitoare, de ochii lui alerţi care scormoneau în amintire, mereu în direcţii opuse.

Acum oraşul şi zilele lui au o lumină vremelnică şi un aer domol: ai crede că vâltoarea vieţii e undeva departe de aici, departe de patul tău, iar pe tine te-a neglijat. Dar nu-i adevărat. Fie că vrei sau nu, lumea te va molipsi cu febra şi iluziile ei, cu mai multă patimă şi forţă decât boala care te mistuie acum, şi va trebui să înveţi să trăieşti cu ele, asemenea lui Kim si a prietenilor lui.

Pe atunci, oamenii ăştia — care-şi propuseseră să schimbe lumea, ajungând să ducă o viaţă riscantă, sacrificând siguranţa şi afecţiunea familiei şi adesea chiar propriul respect — acţionau astfel fiindcă înainte credeau în câteva lucruri care azi încep să nu mai intereseze pe nimeni şi care în

curând vor fi date uitării. Dar poate că e mai bine aşa, uitarea e o strategie de viaţă. Kim însă, pe lângă grijile lui cotidiene, se gândeşte întruna la copila lui iubită şi vrea s-o vadă vindecată şi fericită.

Am aflat ce vă povestesc chiar din gura lui Kim într-o după-amiază ploioasă în care am băut bere într-o cafenea ordinară din Toulouse, pe rue des Sept Troubadours, în ajunul plecării lui definitive la Shanghai si a mea la Barcelona. Invenţiile mele vor fi doar detalii de ambianţă şi capcane ale memoriei, ecouri şi rezonanţe care nu ştiu de unde provin sau pe care le-am auzit probabil în povestea lui, însă nu adaug şi nici nu scot nimic din cele spuse de el, din strania lui aventură care l-a făcut să ajungă în Extremul Orient în mai puţin de cincisprezece zile.

La o săptămână după ce Carmen şi copilul au ajuns la *Denis,* care a plâns de bucurie când i-a văzut, arestarea lui Nualart şi a camarazilor lui la Barcelona a stârnit suspiciuni la Centru şi atunci Kim a plecat la Paris ca să se întâlnească cu un comunist spaniol care afirmă că deţine informaţii confidenţiale despre cele întâmplate. Dar informaţiile nu provin din surse demne de încredere, unele fiind chiar aiureli; printre alte absurdităţi, raportul sugerează posibilitatea ca eu să fi făcut un denunţ la Poliţia din Barcelona în schimbul unei presupuse pedepse iertate. Toate astea îl contrariază enorm pe Kim, care respinge categoric orice posibilă trădare. Se enervase deja la ultimul Congres al C.N.T.[1] din Toulouse şi acum e descurajat şi sătul de toate: de neîncrederea comuniştilor şi de lipsa lor de sprijin -

1. Conseil National des Travailleurs - Consiliul National al Muncitorilor.

fiindcă e anarhist -, de dispoziţiile Comitetului Confederaţiei, care-i anulează iniţiativele, de dezbinarea dintre diferite fracţiuni ale C.N.T. şi de lupta continuă în care cad cei mai buni...

Pe înserat se plimbă pe malurile Senei şi se întreabă ce să facă oare cu viaţa lui. Sena e aidoma dorinţei de fericire: puternică si întunecată; curge tăcută şi-l însoţeşte pretutindeni, iar azi parcă i-au crescut apele şi vrea să-i înece memoria istovită şi sătulă de atâta violenţă şi moarte. Şi totuşi, călătoria la Paris nu-i chiar aşa de inutilă cum crede; nu peste mult timp va ajunge de pe Sena pe fluviul Huangpu si pentru prima oară în viaţă va pune un ocean între lupta politică si dorinţa de a începe o nouă viaţă cu tine şi mama ta, oriunde în lume şi cât mai repede cu putinţă.

Dar s-o luăm pe rând. întâmplarea face ca în ultima lui zi de şedere în capitala franceză, găzduit de un camarad, să primească de la clinica Vautrin un telefon de la Michel Levy, un prieten francez pe care-l văzuse ultima oară înainte de eliberarea Parisului. Poreclit *Căpitanul Croisset,* Levy fusese şeful lui Kim la Lyon pe când luptau amândoi în Rezistenţă, în martie 1943, în timp ce sabotau o patrulă germană, *Căpitanul Croisset* i-a salvat viaţa, şi Kim nu-l va uita niciodată. Levy avea motive întemeiate să-i urască pe nazişti şi a luptat împotriva lor cu înverşunare. Tatăl lui si doi fraţi, arestaţi de S.S. după marea prigoană a evreilor în Vel d'Hiv, muriseră în camerele de gazare de la Treblinka, iar restul familiei se salvase fugind în Franţa. El s-a alăturat Rezistenţei şi, cu puţin înainte de eliberare, a fost arestat de Gestapo şi torturat; de atunci rămăsese cu sechele fizice şi acum trebuia să suporte două intervenţii chirurgicale delicate. Kim se hotărăşte să-l viziteze înainte de a reveni la Toulouse.

O clinică privată în împrejurimile Parisului, îl întâmpină un om extenuat, ţintuit într-un scaun cu rotile, dar plin de curaj si bună dispoziţie. Se îmbrăţişează, glumesc si deapănă amintiri. Ce te aduce la Paris, *mon vieux*[1] ? Vezi bine, zice Kim, nimic nou în viaţa mea, în Spania n-am isprăvit cu lepădăturile alea... şi încep să cred că n-o s-o facem niciodată. Am venit fără nici un chef la Paris şi până la urmă n-am rezolvat nimic, m-am ales doar cu reproşuri. Dar acum mă bucur că sunt aici şi că te pot îmbrăţişa.

Levy îl vede cât e de descurajat. Să nu crezi că mie mi-a mers mai bine, îi spune ca să-l încurajeze, se pare că până la urmă naziştii au reuşit să-mi rupă şira spinării, şi uite unde am ajuns, medicii habar n-au ce să-mi facă. Şi povesteşte prin câte a trecut de când s-a terminat războiul: după prima operaţie la coloană s-a dus în Extremul Orient ca să se ocupe de nişte afaceri de familie legate de comerţul maritim. Levy face parte dintr-o familie franceză foarte bogată, cu rude stabilite în Shanghai de mulţi ani, patroni ai unor întreprinderi si concesiuni: Compania de Tramvaie, o companie navală, o fabrică de textile şi mai multe restaurante. Levy s-a îndrăgostit de oraşul Shanghai din prima clipă şi s-a hotărât să se stabilească acolo, a preluat conducerea companiei navale şi a fabricii, iar de şase luni e căsătorit cu o chinezoaică numită Chen Jinfang, fiica unui traficant de opiu din Tianjin. Are o căsnicie fericită, afacerile îi merg bine, se bucură de o reputaţie solidă în mediile vamale şi bancare din Shanghai... dar acum totul atârnă de un fir de păr. Starea coloanei vertebrale s-a agravat şi-n plus trebuie să i se scoată un cheag de sânge de pe creier; de

1. Bătrâne, prietene (fr.).

aceea a venit la Paris, ca să se lase pe mâna unui neurochirurg renumit. Prima operaţie e riscantă şi, dacă scapă cu bine de ea, îl aşteaptă o a doua operaţie chiar mai periculoasă ca prima: în cel mai bun caz va trebui să rămână aici cel puţin patru luni. N-a vrut ca nevastă-sa să vină cu el, ca să nu sufere şi ea. Va fi operat peste două sau trei săptămâni şi nu-i e teamă de operaţie; se teme în schimb pentru viaţa lui Chen Jinfang.

—De-asta, când am aflat că eşti la Paris, m-am grăbit să te chem. Michel Levy îşi împinge scaunul cu rotile apropiindu-se şi mai mult de Kim, vădit neliniştit. Vreau să-ţi cer o favoare, prietene. O mare favoare, pe care numai tu mi-o poţi face.

—Poţi să contezi pe mine. Despre ce e vorba ?

—îţi mai aduci aminte de Kruger, colonelul de la Gestapo, care m-a torturat la Lyon?

—Cum să nu mi-l amintesc pe criminalul ăla ?

—L-ai văzut vreodată la faţă ?

—Nu. I-am mitraliat o dată maşina oficială, dar ticălosul a scăpat ca prin urechile acului, ghemuit pe scaunul din spate. De-abia dacă i-am văzut cascheta.

—Acum e în Shanghai, zise Levy încet, ca pentru a atenua efectul nedorit pe care vestea asta l-ar putea provoca asupra vechiului său cama rad. Helmut Kruger răspunde acum la numele de Omar Meiningen şi e patronul unui club de noapte, Yellow Sky Club, şi al câtorva bordeluri. M-am interesat: a fugit în America de Sud înainte de terminarea războiului, a trăit în Argentina şi în Chile făcând trafic cu arme, după care s-a stabilit la Shanghai. E foarte cunoscut în lumea interlopă şi aş putea jura că se află sub protecţia unei organizaţii de foşti nazişti care face trafic cu arme şi are legături cu Guomindangul.

S-au întâlnit din întâmplare la o recepţie la consulatul englez, îi explică lui Kim, cu două zile

înainte de a veni la Paris şi era deja ţintuit în scaunul ăsta cu rotile; l-a recunoscut imediat, în ciuda părului vopsit, a mustăţii şi a zâmbetului simpatic. Iar Kruger l-a recunoscut şi el, deşi s-a prefăcut că n-avea ochi decât pentru Jinfang.

—Mi-a trecut mai întâi prin cap să-l denunţ unui evreu din New York, mare vânător de nazişti, zise paraliticul. Cu mai puţin de un an în urmă, când mă mai puteam descurca de unul singur, l-aş fi lichidat eu însumi... Dar în situaţia actuală, m-am hotărât să aştept şi să pun la cale un plan mai sigur la întoarcere, după operaţie, însă aici, la Paris, m-au năpădit brusc tot felul de gânduri. Şi dacă rămân ţeapăn pe masa de operaţie? Fiindcă uite : fiara asta sângeroasă m-a recunos cut, cum îţi spuneam, şi-n ziua următoare mi-a trimis o scrisoare anonimă, ameninţându-mă: dacă nu adopt înţeleaptă strategie a uitării, eu şi nevastă-mea o s-o plătim scump când ne aşteptăm mai puţin, şi ea va plăti prima, îţi dai seama?

—Vrei să-l lichidez ? întreabă Kim.

—înainte de toate, vreau protecţie pentru soţia mea. Dar, firește, cel mai bine ar fi să tai răul de la rădăcină.

—De acord.

—Va trebui să acţionezi de unul singur, zise Levy. Nu trebuie să vorbeşti despre asta nici măcar cu Jinfang, trebuie doar s-o aperi. Ascultă-mă, prietene, se apleacă spre Kim de pe scaunul său cu rotile, si-l apucă de braţ. Kim îi simte degetele crispate. Dacă i se întâmplă ceva lui Jinfang, prefer să nu mai ies viu din clinica asta. Sunt pierdut fără ea... - zâmbeşte puţin ruşinat şi adaugă: Ştii ce înseamnă numele ei în chineză ? *Jing* înseamnă tihnă, iar *fang* parfum, aromă... E ceea ce mi-a adus femeia asta minunată în viată.

—Liniştеşte-te, îi spune Kim. O să ne ocupăm de neamţul ăsta blestemat.

—Ştiam eu că n-o să mă dezamăgeşti.

Va da instrucţiuni oamenilor săi: Kim va avea tot ce-i trebuie cât mai repede cu putinţă.

—Nu trebuie s-o pierzi din ochi pe Jinfang, adaugă Levy; vei locui la noi acasă, sus, într-un zgârie-nori de pe Bund, cel mai faimos bulevard din întregul Orient. O va suna pe nevastă-sa şi îi va spune: Kim îi e ca un frate si vine la Shanghai... în căutare de lucru, de exemplu.

—O să fii bine primit, zice Levy. Dar încă nu ştiu cum s-o conving pe Jinfang că trebuie s-o însoţeşti ori de cîte ori iese singură sau când iese noaptea... Toate astea fără să-i spun de Kruger şi de ameninţarea lui, înţelegi, fiindcă nu vreau s-o alarmez. In fine, o să găsesc eu o explicaţie plauzibilă,

Kim consimte, gânditor, după care face o remarcă: ideea asta de a pleca atât de departe în căutare de lucru ar putea părea cam bizară, zice, dar dacă ar fi un motiv real ?

—Ce vrei să spui? se miră Levy.

—Că nimic nu m-ar face mai fericit decât să lucrez pentru tine, într-una dintre întreprinde rile tale. Sunt sigur că n-ai uitat că sunt inginer textilist, chiar dacă n-am putut profesa niciodată din cauza războiului şi a exilului... Cu ajutorul tău o să mă pun repede la curent cu tot ce trebuie.

Michel Levy îi scrutează faţa în tăcere.

—Firеşte, zice. Deci până într-atât te-a deza măgit lupta ?

—Cred că a venit vremea să predau ştafeta. Alţii o să fie mai buni ca mine. Şi mai e ceva: vreau să scot din Spania pe cineva care mi-e foarte drag si să-i ofer un viitor.

—înţeleg. Dar în Shanghai ?

—De ce nu? Cu cât mai departe, cu atât mai bine.

Levy se bucură şi-l asigură că poate conta pe el, bineînţeles. Vor vorbi despre asta când o să se întoarcă vindecat la Shanghai şi o să poată sărbători însănătoşirea lui.

—Deocamdată e urgentă treaba cu Kruger, adaugă cu vocea brusc obosită, răzbunătoare. Fii foarte atent şi, mai ales, nu te lăsa luat prin surprindere, e foarte viclean şi n-are nici un fel de scrupule. Repet: îl cheamă Omar Meiningen şi e proprietarul clubului Yellow Sky, cel mai la modă şi mai şic local de noapte din Shanghai. Acolo îl poţi întâlni în fiecare seară...

Kim ascultă încordat, fascinat de vocea obosită şi înveninată a eroului, obosită ca trupul care o adăposteşte si înveninată ca memoria durerii stârnite de acest trup. Căzând pe gânduri, răspunzând doar vocii şi durerii, fidel unei promisiuni de prietenie şi recunoştinţă, Kim retrăieşte acum în grabă scene de violenţă şi umilinţe pe care n-ar fi dorit să si le amintească nici măcar din solidaritate faţă de victime; nu vede aşadar semnul ghemuit la picioare, dar eu îl văd, noi îl vedem: un scorpion de foc târându-se în cercuri concentrice peste dalele albe, imaculate, înconjurându-i pe cei doi prieteni şi agitându-si dintr-o parte într-alta acul ascuţit, o unghie stacojie, arzând. O să-mi spuneţi: cum poţi să ştii tu toate astea dacă nu erai acolo ? De unde scoţi tu toate detaliile astea cu vocea înveninată şi scorpionul de foc? Ce caută un scorpion într-un mediu aseptic şi luminos ca încăperea unei clinici de lux din împrejurimile Parisului...? Dacă aţi asistat vreodată la un apus însângerat, aşteptând până la sfârşit pentru a vedea cum se retrage ultima şi cea mai delicată rază de soare, cum se reflectă lumina înainte de a muri, o să înţelegeţi despre ce vorbesc.

împingând roţile căruciorului ca să se apropie mai mult de Kim, Levy striveşte scorpionul. Nici el nu observase vârful lui înveninat şi strălucitor. întreabă nerăbdător:

—Când eşti dispus să pleci ?

—Când spui tu, căpitane, răspunde Kim fără să şovăie.

—O să mă ocup imediat de biletul tău de drum şi de bani. Te vei îmbarca la Marsilia pe un cargou al Companiei, căpitanul mi-e prieten şi o să ai o cabină bună... Poate te întrebi de ce te trimit cu unul dintre vapoarele mele şi nu cu avionul; dacă nu cumva vreau să economisesc câţiva dolari. Fireşte că nu. Vreau ca, printre altele, să-mi mai faci o favoare. Vaporul este *Nantucket* şi-n cabina căpitanului se află ceva care-mi aparţine, ceva ce vreau să recuperez. E vorba de o carte chinezească scrisă de un anume Li Yan, are copertele galbene şi în interior e frumos ilustrată. O s-o mai recunoşti şi fiindcă pe prima pagină e o dedicaţie cu caractere chi nezeşti, scrisă de mână, cu cerneală roşie, lângă o pată de ruj... E foarte important să nu uiţi asta: o pată de ruj. Vreau să recuperezi discret cartea asta, fără să prindă de veste căpitanul. Şi nu mă întreba acum de ce, o să-ţi povestesc totul în Shanghai... dacă scap de aici. Pot conta pe tine, *mon ami*[1]*?*

—E ca şi făcut.

—Ce bagaj ai ?

—Periuţa de dinţi şi un Browning cu patul de fildeş.

Eroul de altădată din Rezistenţă zâmbeşte din scaunul lui cu rotile.

1. Prietene (fr.).

—Văd că nu ţi-ai pierdut nici curajul, nici umorul.

—Mi-a rămas mai mult din primul decât din cel de pe urmă, zice Kim.

—Bine. O să ai nevoie de haine şi bani. Vei primi trei mii de dolari, iar la Shanghai o să-ţi poţi cumpăra ce doreşti.

—Credeam că japonezii au prădat tot.

—Nicidecum. O să găseşti la Shanghai ce nu găseşti la Paris, produse mai ieftine şi de mai bună calitate. Când ajungi acolo, dacă mai ai nevoie de bani sau de orice altceva, nu ezita să-i ceri asociatului meu, se numeşte Charlie Wong; o să primească instrucţiunile mele. Nu vreau să duci lipsă de nimic. Cumpără-ţi haine de calitate, zâmbeşte Levy, fără ca de pe buze să-i dispară cu totul un rictus dureros. Va trebui să te îmbraci elegant ca s-o însoţeşti pe Jinfang; e foarte frumoasă... Şi încă ceva - scoate din buzunar un obiect minuscul, arămiu, şi i-l arată lui Kim, ţinându-l în palmă. Vezi asta, camarade? Ştii ce e?

—Pare un glonţ de calibrul nouă, scurt.

—Aşa-i. E glonţul pe care mi l-a înfipt colo nelul Kruger în şira spinării, ţintuindu-mă în scaunul ăsta cu rotile. Vreau să i-l vâri în gură măcelarului ăla blestemat, după ce moare.

Kim consimte în tăcere, privind fix glonţul şi cântărindu-şi parcă furia rece si amorţită în căuşul roz al mâinii. Dar nu se gândeşte la asta acum, nu-i pasă de riscuri şi greutăţi, nu calculează distanţa, nici sinuoasa traiectorie a furiei care nu se domoleşte deloc, nici răzbunarea urgentă care-l va însoţi peste mări şi ţări. El se gândeşte la tine, Susana, la acest cuib solitar în care trăieşti si din care vrea să te scoată. De câte ori si-a imaginat c-o să te plimbi la braţ cu el, veselă şi fără febră pe sub copacii înfrunziţi, pe malul

fluviului Huangpu, fiind sigur de-acum că vă veţi întâlni în Shanghai... Frumoasă, cu ace de jad în păr şi purtând o rochie de mătase verde, mulată pe trup şi crăpată în părţi, asemenea tinerelor chinezoaice elegante...

Dona Con'ia trecea pe la vilă o dată la două săptămâni să ia macrameurile pe care le făcea doamna Anita si să-i comande altele, cu un desen asemănător şi uşor de făcut, în general mici feţe de masă si mileuri. Bolnavei îi aducea de regulă un mănunchi de flori de soc pe care le fierbea în apă; îi făcea apoi frecţii pe piept şi pe spate, glumea cu Forcat şi câteodată o mai şi ajuta pe doamna Anita în treburile casnice. Pe la jumătatea lunii mai, când pantele muntelui Jupuit se umpleau cu flori galbene, Finito Chacon şi frate-său veneau cu braţele pline de grozame pentru Susana, iar ea le împrăştia pe pat. După verde, galben era culoarea ei preferată.

La două săptămâni o dată, miercurea, venea în vizită la Susana doctorul Barjau, un bărbat de vreo şaizeci de ani, gras şi ursuz, care locuia lângă parcul Giiell şi care străbătea tot cartierul cu buzunarele descusute la haina plină de bomboane, târându-şi picioarele ca de plumb, îi aducea Susanei reviste *de* cinema şi îi lua mâna, se aşeza lângă ea şi patul se lăsa cu totul în jos, îi punea termometrul în gură, îi dădea Senocal dizolvat în apă şi apoi îi făcea o injecţie cu calciu în venă, care de obicei îi dădea fetei senzaţii de greaţă si sufocare. Doctorul Barjau era complet chel şi poate ca să compenseze acest neajuns, un smoc

de păr roşcat, ca un aranjament floral, îi ieşea prin urechi. „Cum mai e cu tuşea, fetiţo? o întreba el, ciupindu-i obrajii fierbinţi. Ridică-ţi cămaşa si arată-mi spatele. Şi temperatura asta păcătoasă nu vrea să coboare o dată? Treizeci si şapte cu opt? Bine, întotdeauna creşte puţin spre seară, şi brusc îşi lipea urechea înfloritä de spatele ei ca să-i asculte plămânul bolnav. Uneori îşi îmbunătăţea tehnica de auscultare cu ajutorul a doi bănuţi de argint: punea unul pe pieptul Susanei şi-l ciocănea cu muchia celuilalt, în timp ce urechea lipită de spatele îndoit capta rezonanţa cavernei; închidea ochii, mormăia şi bombănea, ca şi cum ar fi vorbit cu plămânul. Manevrele lui bruşte ascundeau însă o grijă tandră care se manifesta doar când în ochii bolnavei apărea teama de spută şi groaza de moarte. De pildă, când îi punea stetoscopul pe piept, ochii Susanei deveneau dintr-o dată ficşi şi neajutoraţi, priveau în gol sau îi căutau speriaţi pe ai mamei sau pe ai mei; era o privire pe care n-o puteam suporta, dar doctorul Barjau o cunoştea bine şi atunci îi dădea o pălmuţă şi-i spunea : „Eşti cât se poate de bine si grozav de frumoasă".

Apoi insista ca întotdeauna: multă odihnă şi biftecuri bune si veselie, mai ales multă veselie. Doamna Anita zâmbea şi replica pe un ton glumeţ că şi ei i-ar plăcea să i se prescrie toate astea si atunci medicul, în timp ce ţinea termometrul şi confirma gradele pe care Susana le avea întotdeauna în plus, îi arunca o privire piezişă, ameninţătoare şi ironică ce urca de-a lungul picioarelor blondei casierite — care stătea lângă pat cu braţele încrucişate şi cu paharul de vin în mână, cu capotul mov descheiat, lăsând să se vadă furoul negru, strâns pe coapse şi pe pântec — si ajungea până în dreptul sânilor: „Tu n-ai nevoie

nici de biftecuri, nici de prea multă veselie, Anita, de aici îţi văd ficatul înfuriat... si alte organe pe care mă abţin să le numesc". Ea îşi înfăşură repede capotul până în gât şi-şi strângea reverele tivite cu pene de marabu, izbucnind în râsul ei tabagic.

— Şi nu vreau să fumezi aici, mai spuse docto rul Barjau.

— Dar cine fumează aici ? zise doamna Anita. Nu fac asta niciodată.

— Hm. O spun aşa, pentru orice eventuali tate.

\Eu profitam de ciocnirile astea care se repetau adesea - părând s-o obosească pe Susana mai mult decât mâinile aspre ale medicului pe trupul ei — ca să-mi întrerup bucuros nefericitul meu desen, care-mi ieşea aiurea, fără nici o perspectivă. Şi asta nu era totul, mai rău era că blestematul de desen nu sugera nimic. Fumul verde închis şi bălos al coşului mă înnebunea. După căpitanul Blay, prezenţa acelui fum toxic şi respingător deasupra patului tuberculoasei era extrem de importantă, decisivă, îmi explicase de mii de ori cum intra fumul ăla în plămânii Susanei si hrănea bacilul Koch, cum îi macină bronhiile si îi apăsa inima, dar eu mă gândeam: pot să desenez oare ceea ce nu se vede?

Lucram la măsuţa pliantă la câţiva metri de pat şi de sobă, şi aerul parcă stătut, de lângă bolnavă, şi râsul puţin răguşit al mamei, dulcea aromă a vaporilor de eucalipt, acul în carnea albă a Susanei si mirosul de alcool, soarele roşu apunând dincolo de geamuri, toate astea mi se păreau a fi elementele morbide ale unei atmosfere atemporale şi unice, plină de senzualitate şi microbi pe care eu n-aveam s-o pot reflecta niciodată în desen; eram sigur de asta. Şi nu era

doar convingerea mea, era chiar o senzaţie fizică; în aerul acela voluptuos, încărcat de arome, de umezeală, trupul impunea în secret o mai mare atenţie si propunea gesturi capricioase şi inutile.

Cât dura vizita medicală, Forcat rămânea în camera lui. Doctorul Barjau ştia asta şi cred că prelungea examinarea bolnavei din pură curiozitate şi din dorinţa de a-l cunoaşte, dar oaspetele nu şi-a făcut apariţia până la cea de-a patra sau a cincea vizită şi totul s-a petrecut pe neaşteptate; a apărut în galerie când medicul îşi punea stetoscopul în trusă şi i-a cerut să-i prescrie Susanei ceva contra insomniei. „Nu există nimic eficace pentru asta, a răspuns doctorul Barjau, şi după ce-l studie din cap până-n picioare, adăugă oarecum brutal: Doar dorinţa de a visa. Să bea mult lapte". Dar nu i-a scăpat îngrijorarea sinceră de pe faţa bărbatului îngrijit şi sobru, afecţiunea pe care o simţea pentru fetiţă, căci, fiindu-i prezentat imediat de către doamna Anita drept „un prieten bun al soţului meu, care stă câteva zile cu noi", a devenit mai explicit şi mai amabil cu el.

— Să nu credeţi că glumesc cu laptele, a spus, zâmbind. Am avut o pacientă cu insomnie, de aceeaşi vârstă cu Susana si am vindecat-o cu o cană cu lapte cald băut în fiecare seară, înainte de culcare... si, bineînţeles, cu predicile radiofonice ale părintelui Laburu.

A izbucnit în râs si Forcat a zâmbit la rândul lui, deşi cred că nu ştia prea bine cine era predicatorul respectiv. Susana se simţea ameţită şi maică-sa s-a dus cu ea la baie, iar cei doi bărbaţi au sporovăit un timp sau mai degrabă doctorul Barjau a fost cel care a vorbit, iar Forcat s-a mulţumit doar să-i asculte cu atenţie recomandările în privinţa îngrijirilor de care avea nevoie bolnava, sfaturi pe care doamna Anita si cu mine

le ştiam deja pe de rost şi care se rezumau toate la unul singur: trebuia să-i ridicăm moralul, să-i trezim dorinţa de viaţă si pofta de mâncare, restul venea de la sine.

Doctorul Barjau era la curent cu drumurile mele si ale căpitanului aflat în căutare de semnături şi, chiar dacă lăuda iniţiativa, considera că era o prostie şi tot aşa credea si despre desenul Susanei care trebuia să-l impresioneze pe primar. La ultima lui vizită, s-a uitat la ce desenasem si mi-a tras, prieteneşte, o palmă pe spate.

— Şi gazul, băiete ? a glumit. Ce culoare o să aibă gazul în desenul tău?

— Gazul e invizibil, am mormăit eu.

— Serios ? Aşa ţi-a zis smintitul de Blay ?

Şi Susana îşi bătea joc de căpitan, de cos şi de emanaţiile lui otrăvitoare. In timp ce o desenam, obişnuia să-şi astupe nasul ca şi cum nu mai putea suporta duhoarea si se prefăcea brusc că leşină; corpul îi atârna pe jumătate în afara patului, cu picioarele în aer. N-a fost niciodată de acord cu nimic din desenul ăsta şi a încercat în fel şi chip să mă descurajeze, să mă facă să-l abandonez ca să mă ocup de celălalt.

— Mai întâi trebuie să-l termin pe ăsta şi să văd ce iese, i-am spus. Nu pricepi că patul şi galeria si tot ce e aici, inclusiv pisica si coşul si gazul vor fi la fel în ambele desene ? Doar tu o să fii altfel: vei fi vindecată.

In realitate însă, eu întârziasem înadins cu desenul. Bun sau rău, putea fi gata în două săptămâni dacă trăgeam tare, dar îmi plăcea să stau cît mai mult cu Susana, de aceea rupeam hârtiile şi refăceam aproape totul încă o dată, patul, geamurile, pisica de pluş, fumul negru şi mai ales pe ea, biata tuberculoasă încercînd să respire pe patul de suferinţă, aşa cum voia s-o vadă căpitanul.

Fireşte ca mi-era greu să pun la punct detaliile şi să stabilesc legăturile între părţi — capul căzut pe pernă şi ameninţarea coşului în fundal, gata să cadă pe ea parcă, simetria geamurilor, şi soba, o mâzgălitură neagră - dar dacă as fi vrut asta cu tot dinadinsul, l-aş fi terminat de mult.

Căpitanul Blay ajunse pe partea însorită a străzii, tatona cu pantoful rupt bordura trotuarului şi se întoarse spre mine cu braţele în şold, fără să se clatine. In unele cârciumi îl serveau pe datorie şi erau zile când le trăgea zdravăn la măsea şi i se împleticea limba în gură, dar nu l-am văzut niciodată clătinându-se pe picioare.

— Apropie-te şi miroase, zise, arătându-mi canalul de scurgere. Oamenii nu vor să ştie nimic şi trec mai departe, dar aici înăuntru trebuie să fie cel puţin o sută de miliarde de şobolani morţi şi vreo duzină de cadavre ale celor de la serviciul de întreţinere...

îmi făcu un raport detaliat despre subsolul întunecos al Barcelonei şi susţinu că toată reţeaua de canale si galerii subterane acumulase deja atâta gaz de la scurgerea din Piaţa Rovira, că dacă ajungea o mică scânteie de la roata unui tramvai într-un canal, oraşul întreg putea să sară în aer cu portul şi digurile sale, cu colina Montjuic şi cu promenada Ramblas, mereu veselă şi atât de specifică nouă.

— E evident o provocare, zise fără să-şi dezlipească ochii de la canal. Şi nu foloseşte la nimic să nu vrei să te intereseze ori să devii „adeziv".

Ca să schimbăm subiectul ăsta care-l obseda de-a dreptul, l-am întrebat pe căpitan câţi ani

are şi mi-a răspuns că de două ori cât Franco şi nenorocita de mă-sa, adică vreo două sute şaptezeci şi unu, după socoteala lui.

— Ţine, ia asta. Mi-a dat mapa cu semnături, s-a desfăcut la şliţ şi a început să urineze încet în canal. Nu trebuie să ne fie prea multă milă de morţi; ei habar n-au că au murit,

— Nu, vă rog, nu mai faceţi asta, l-am implorat. Nu-mi faceţi asta pe stradă, căpitane.

— Mai mult, putem presupune, continuă el fără să-mi dea nici o atenţie, că nu-i chiar aşa de rău pe lumea cealaltă, cred eu, fiindcă nu s-a întors nimeni de acolo, din câte ştiu; adică nu s-a întors aşa, cum scrie la carte, ca să înghită acelaşi terci şi acelaşi rahat cu aceeaşi femeie, sub acelaşi steag. Nu, nu s-a întors nimeni, îşi scutură membrul întunecat ca o smochină şi şi-l vârî din nou în pantaloni, întotdeauna mi-l ţin un pic după ce urinez, mă gândesc la ce a spus generalul acela, când îşi vâra sabia în teacă, dar niciodată nu-mi aduc aminte ce dracu' a zis...

Eu eram furios fiindcă în după-amiaza aceea nu putusem intra în vilă; când am ajuns, am văzut storurile trase şi Forcat mi-a zis din uşă că Susana avea febră mare şi dormea, deci era mai bine să nu fie deranjată şi să mă întorc a doua zi. într-o mână ţinea o ceaşcă cu cicoare, iar în cealaltă avea o carte deschisă pe care si-o apăsa pe piept, şi am simţit din nou aroma vegetală pe care o răspândea în jur. M-am întors acasă şi, când urcam scara, am avut ghinionul să dau peste căpitan. M-a rugat să-l însoţesc, îi promiseseră nişte semnături în Travesera, zise, şi nu voia să meargă singur. Era o minciună sau un vis; am descoperit că după-masa căpitanul era mult mai ţicnit decât dimineaţa. M-a făcut să străbat Travesera de Gracia de la Cerdena până

la Torrent de l'Olla, la dus sunând la numerele pare, iar la întoarcere la cele impare, şi singura semnătură pe care am obţinut-o a fost într-o cârciumă; un bătrân lustragiu beat ne-a semnat cu mâna-i înnegrită de crema de ghete.

Seara, în drum spre casă, când traversam piaţa Joanic, căpitanului i s-a rupt elasticul care-i ţinea unul din pantofi; s-a aşezat pe o bancă, si-a scos din buzunar un şiret pe care şi l-a înfăşurat pe picior. Puţin mai târziu, nu departe de cazarma gărzii civile, am zărit în capul străzii un om scund cu un palton lung, negru, foarte strâns pe corp, care-si ţinea capul aplecat, cu un aer umil, şi-şi freca întruna, ca un maniac, talpa pantofului de bordura trotuarului, de parcă ar fi călcat pe un rahat de câine. Brusc, îşi ridică braţul drept si rămase cu el ţeapăn, salutând în direcţia opusă nouă si privind fix nu ştiu ce, si nu ne-am lămurit până am ajuns în dreptul lui: un alt pieton, la fel de sfrijit, rămăsese înţepenit cu capul în jos, făcând acelaşi gest în celălalt colţ, la vreo sută de metri, salutând la rândul lui, din respect sau de frică. Era colţul cu o aglomerare de case, unde, ca într-un joc de oglinzi ce creau o iluzie optică, se vedea un al treilea bărbat care saluta la fel ca primii doi; nemişcat ca şi ei, pe trotuar şi cu faţa la zid, asculta parcă un discurs militar sau poate notele imnului naţional: el era cel mai aproape de cazarmă.

— îţi dai seama ? Căpitanul îmi vârî cotul în coaste. Gazul i-a nenorocit. Le-a intrat în sânge si le-a paralizat nervii. Uite cum au ajuns, ca nişte ţăruşi înfipţi pe drumul public, gazaţi mizerabil.

— Nu-i adevărat, căpitane, i-am zis, înarmându-mă cu răbdare. Precis se coboară drapelul în vreo cazarmă, deşi de aici nu se aude nimic, şi de-asta s-au oprit, ca să salute în semn de respect pentru imn.

Dar el nu mă asculta. Cu mâinile la spate, dădea târcoale bărbatului cu palton negru, care saluta pe bordură.

— Ce-ai păţit, omule ? îl întrebă, privindu-l curios. Vrei să ne faci să credem că vibrezi ca un recrut la auzul gloriosului imn sau ce naiba faci ? Ţi se pare grozav să ne iei aşa în tărbacă? Eşti îngrozitor de gazat, domnul meu, degeaba te mai ascunzi.

Fără a renunţa la salutul său imperial şi fără să-l piardă din ochi pe celălalt bărbat care saluta, servindu-i ceva mai departe drept referinţă mimetică, omuleţul scrută cu coada ochiului, speriat, capul bandajat şi înfăţişarea extravagantă a celui care-l interpela şi păru să-l treacă toţi fiorii: ceea ce vedea îl îngrozea probabil mai mult decât se aşteptase. Bărbatul care saluta era speriat, tenul îi era bolnăvicios, mirosea urât şi avea bucăţi de vată în nas, ca morţii.

— Atenţie, îngăimă el cu un firicel de voce. Atenţie!

— Prea târziu, zise căpitanul. Deja eşti ter minat. Cel mai bine ar fi să mori.

Omul îl mai privi o dată cu coada ochiului, înspăimântat.

— Eşti cumva un om-sandviş sau ceva de genul ăsta...? Dacă da, circulă şi lasă-mă-n pace, te rog. Chiar nu-ţi dai seama? imploră el. Undeva se coboară drapelul...

— Care drapel? întrebă căpitanul.

— Cum care? Al nostru.

— Nu eşti cam curajos să te opreşti să saluţi un steag pe care nu-l vezi ? Sau crezi ca şi mine că toate steagurile sunt la fel, adică toate fac un căcat?

— Taci, taci din gură!

— N-am chef.

— Nu înţelegi că fac asta ca în caz de... ? Nu se ştie niciodată. Uite, şi domnul ăla de acolo face asta.

— Fiindcă si el e gazat.

— Iar dumneata eşti un provocator sau ce naiba? Se uită lumea la noi!

— Ei aş ! Ceea ce ar trebui să te îngrijoreze cu adevărat e haznaua asta care scuipă otravă. Căpitanul trase o înjurătură şi mă privi. Vezi, Daniel ? Te plimbi liniştit pe stradă, gândindu-te la probleme tale, te opreşti o clipă lângă o gură de canal ca să-ţi saluţi un prieten şi pac, eşti prins, *kaputt* \ Studie de aproape mâna ridicată cu unghii lungi şi negre şi faţa îngălbenită, arsă de tutun, apoi îl înfruntă pe om, scrutându-i ochii de şoarece, urechile palide şi spuma vege tală care-i mijea în colţul gurii. Haide, spune, te pot ajuta cu ceva?

— Intinde-o, imbecilule, nu mă compromite, mormăi omul, din ce în ce mai cocoşat şi mai încovoiat de parcă s-ar fi temut să nu primească vreo lovitură de undeva, de sus, dar ţinând în continuare braţul drept.

Dar căpitanului nu-i păsa câtuşi de puţin de agitaţia din stradă, nici de privirile grăbite ale oamenilor care treceau pe lângă ei. Eu îl trăgeam de câtăva vreme de poalele gabardinei ca să plecăm, când, deodată, puse mâna pe umărul victimei sale neajutorate:

— Ei bine, ştii ce zic eu ? Dumneata pari un om destul de decent, ţinând cont de ceea ce se petrece pe aici... Atunci de ce stăm noi, aşa, pe uscat? De ce să nu mergem să bem amândoi un vinişor pe undeva, ce părere ai ?

Tocmai atunci, următorul bărbat îl văzu pe cel de-al treilea, care era cel mai departe de noi şi pe care abia îl mai zăream fiindcă se întuneca,

coborându-şi braţul; şi-l coborî atunci si el, traversă strada gârbovit cu totul şi intră sub un portic. Când văzu asta, omul nostru, vădit uşurat, îşi lăsă şi el braţul în jos şi mormăi un salut, du-te învârtindu-te, moşule, eşti ţăcănit rău, îşi ridică gulerul paltonului şi o luă spre bulevarul Sân Juan, ţinându-se de ziduri.

— Bietul om, e terminat rău, comentă căpitanul uitându-se la el cum se îndepărta. I-ai văzut dinţii putrezi şi urechile transparente? Bestia rea nu iartă!

Capitolul al cincilea

Şi uite-asa, într-o zi pe care n-o s-o uite niciodată, fără să-şi ia rămas bun de la nimeni, fără a i se încredinţa lui Dumnezeu ori diavolului, Kim ia trenul spre Marsilia într-o duminică pe la începutul verii, şi acolo se îmbarcă pe *Nantucket,* un vechi cargou al companiei maritime France-Orient, care navighează sub pavilion panamez şi al cărui căpitan, un cantonez chipeş şi taciturn, pe nume Su Zu, primise deja instrucţiuni din partea lui Levy în privinţa unicului si ocazionalului său pasager.

Nantucket transportă îngrăşăminte şi unelte în diferite puncte ale Mării Roşii şi ale Oceanului Indian, coniac şi vinuri franţuzeşti pentru Singapore şi piese de schimb pentru războaiele de ţesut din fabrica lui Levy de la Shanghai. Căpitanul Su Zu, care vorbeşte o franceză domoală şi muzicală, îl consideră pe Kim un oaspete special şi îi acordă tot felul de atenţii; îi pune la dispoziţie un valet care o să-i servească mâncarea în cabină, îi va face patul, îi va spăla hainele si îi va procura whisky şi ţigări americane. Contrar aşteptărilor lui Kim, căpitanul Su Zu nu arată nici cel mai mic interes pentru motivele care l-au determinat pe straniul său pasager să călătorească la Shanghai într-un cargou când putea face această călătorie cu mijloace de transport mult mai rapide şi mai confortabile. La cîteva

ore de la plecare, cei doi observă cum se lasă întunericul peste Stromboli în timp ce sporovăiesc prietenește în teuga de la provă. Curând își descoperă pasiunea reciprocă pentru șah și joacă în fiecare seară câte o partidă în cabina căpitanului.

Su Zu are treizeci și opt de ani și e un chinez înalt, cu trăsături vag orientale; doar pleoapele adormite și dezolate, privirea-i absentă și gura-i senzuală îi trădează originea cantoneză. Discreția și politețea lui, inclusiv cu echipajul, îl impresionează plăcut pe Kim, poate și pentru că tocmai a lăsat în Franța un cuib de scorpioni: crisparea si violența latentă a exilaților spanioli care nu se mai satură ciondănindu-se în întâlniri interminabile.

Nantucket traversează Mediterana fără incidente, făcând escale în Tunis și la Port Said înainte de a intra în Canalul Suez, ajunge apoi în Marea Roșie și, în fine, în Golful Aden. După o scurtă escală la Djibouti, își continuă drumul străbătând Oceanul Indian, trece pe lângă Ceylon și pătrunde în Strâmtoarea Malaca, înfruntând puternice rafale de vânt care depășesc cele șaptezeci de noduri si furtuni cu grindină și ploaie, și acostează într-o seară la Singapore, pe un zăduf înăbușitor. Două zile mai târziu, lăsând coastele Borneo-ului la tribord, *Nantucket* navighează spre nord pe o mare liniștită și intră în fine în mările Chinei și-n nopțile cele mai fierbinți și mai înstelate care te îndeamnă să visezi și să joci șah.

Vechiul cargou înaintează încet și greoi. Pupa-i obosită, plină de pete de rugină și unsoare, oferă o priveliște deplorabilă melancolicilor și curioșilor pasageri ai transatlanticului cu care se întâlnesc. Dar v-ați aflat vreodată la prova unui vapor aflat în bătaia lunii, fie chiar și pe un cargou jegos ca acesta, rezemați de balustradă, simțind briza mării în față și având înainte mai mult decât o vastă

oglindă de ape argintate în noaptea înstelată, mai mult decât un ocean, mai mult decât o noapte... ? Dacă v-a atras vreodată orizontul, atunci știți despre ce vă vorbesc.

Pasagerul fără somn de pe *Nantucket* contemplă si spuma mării ce franjurează chila vaporului care-și croiește drum printre valuri, iar memoria lui, bântuită de spaime și inspirații subite, încearcă să reînvie simpla frazare a unei melodii romantice ce ne înflorise în inimi în timpul războiului, un cântec vechi care l-a legat pentru totdeauna de acest oraș, de mama ta și de prieteni. Mai târziu, fumând o țigară la tribord, sprijinindu-se de parapet, presimte undeva, în îndepărtata coastă asiatică, luminile unduitoare si parfumul visat al unei vieți noi. Dar iar nu observă semnul pe care destinul i-l oferă sub forma unui nor negru ce coboară ușor pe deasupra vasului, amenințând să-l învăluie cu totul. Cargoul tocmai a lăsat în urmă insulele Indoneziei, marea e calmă și nu sunt semne de furtună, dar tiptil s-a lăsat o perdea întunecoasă, tăinuind noaptea înstelată. Căpitanul Su Zu crede că e vorba de un nor ușor toxic care vine în urma cargoului de câteva zile, urmărindu-l ca un câine, dar pe care *monsieur* Franch, dacă-mi permiteți să vă spun așa, nu l-ați remarcat, fiindcă de când v-ați îmbarcat la Marsilia, zâmbește Su Zu, nu v-ați uitat nici măcar o singură dată în urmă.

— De ani de zile mă tot uit în urmă, căpitane, spune Kim, zâmbind la rândul lui. Și sunt convins că nu e bine.

— Poate că aveți dreptate, zice Su Zu, cu puternicul lui accent cantonez și cu oarecare tristețe în glas. în schimb, dacă umilul dumneavoastră servitor n-ar privi adesea în urmă, n-ar putea înainta. Și vă rog să-mi scuzați această confidență, *monsieur*.

întunericul adânc, care învăluie cargoul în cele din urmă, s-a lăsat probabil pe coastele Somaliei, în zona occidentală a Oceanului Indian, îi explică Su Zu.

— Mâine o să dispară fără să lase urme şi, în afara mirosului dulceag neplăcut şi a gâdilăturii uşoare în ochi şi-n gât, dăunează mai mult spiri tului decât trupului. Şi căpitanul adăugă, cu un zâmbet enigmatic: Unii marinari malaiezieni, foarte superstiţioşi, văd în acest nor prevestirea unei trădări.

Kim mai trage o dată din ţigară, o aruncă peste bord, îl priveşte fix pe chinez si zice:

— Şi dumneata crezi asta, căpitane ?

— Ce crede sau nu crede un servitor, n-are prea mare importanţă, *monsieur*. Nu vi se pare că-i prea zăduf, aici, pe punte...? Vă propun o partidă de şah în cabina mea, lângă ventilator.

Kim aşteaptă câteva secunde, apoi vorbeşte:

— Pot să vă pun o întrebare, poate indiscretă, căpitane Su? Sunteţi prieten cu patronul dum neavoastră, cu *monsieur* Levy sau e o relaţie strict profesională ?

Căpitanul pare brusc mai interesat de o posibilă anomalie în zgomotul motoarelor - ceva ce se aude din măruntaiele vasului - decât de întrebarea aproape impertinentă a lui Kim: un timp ascultă şi interpretează vuietul surd şi monoton al maşinilor cu o expresie nu prea binevoitoare, apoi se întoarce spre pasagerul său.

— Ştiaţi că vaporul ăsta bătrân are astm ? întreabă, redobândindu-şi zâmbetul amabil. Ei bine, ce facem cu partida de şah ?

— Jucăm. O să vă mai ofer o şansă.

De câteva zile Kim aşteaptă să pună mâna pe cartea cu coperte galbene pe care Levy vrea s-o recupereze. Căci nici cuvintele evazive, nici

straniul comportament al căpitanului Su Zu, nici norul acela, îmbibat pesemne cu duhoarea trădării, n-au izbutit să-i slăbească încrederea neclintită în viitor şi nici să schimbe în vreun fel direcţia vasului *Nantucket*.

Călătoria şi-a urmat cursul fără incidente şi într-o zi Kim se trezeşte lac de sudoare în cabina sa; termometrul arată o temperatură de patruzeci de grade. Vasul face o escală la Saigon pentru a încărca orez şi ceai de iasomie şi porneşte apoi spre Hong Kong, unde căpitanul Su Zu obţine, graţie bunelor sale oficii, viza care-i permite lui Kim să intre în China naţionalistă. Apoi *Nantucket* navighează pe marea Sudului şi, după ce trece prin Strâmtoarea Formosa, începe ultima etapă a călătoriei astfel încât să poată arunca ancora în fluviul Huangpu în dimineaţa zilei de 27 iulie.

Dar până atunci cargoul navighează de-a lungul coastelor Taiwanului şi lui Kim i se iveşte nesperata ocazie de a pune mâna pe cartea lui Levy. Noaptea e umedă şi călduroasă şi-n aer se simte apropierea furtunii. Su Zu şi invitatul lui au terminat o partidă de şah şi părăsesc cabina pentru a fuma o ţigară; sprijiniţi de parapet, văd cum se apropie ploaia şi cum fulgeră spre nord-vest. Apare atunci ofiţerul secund care-i cere căpitanului să vină în sala maşinilor pentru o problemă urgentă: doi marinari malaiezieni s-au încăierat şi au pus mâna pe cuţite, deci urmările pot fi grave. Su Zu se scuză şi pleacă exact în clipa în care începe să plouă torenţial, iar Kim se refugiază în cabina căpitanului. Nici că se putea o ocazie mai bună. Se uită la cărţile de pe etajeră. Nu aprinde lampa, şi prin hublou intră doar lumina palidă a unui felinar. Vede pe raft două cărţi cu coperte galbene, şi prima pe care o deschide — aproape fără să vrea, ajutat de

un balans neaşteptat al vasului - nu e cea pe care o caută, nu e o carte chinezească, ci una grecească, de versuri. Şi iarăşi semnul pe care nu vrea să-l admită, semnul unei schimbări de direcţie, o întorsătură pe care i-o propune destinul, pagini sărite, pagini deschise la întâmplare în faţa ochilor, care-i reţin atenţia. Treizeci de secunde, vuietul surd al maşinilor din burta vasului *Nantucket* se repercutează asupra nervilor săi şi-l face să se gândească la căpitanul Su Zu, la bunăvoinţa lui stranie şi la tăcerile lui elocvente şi, fără să ştie de ce, în pulsaţia subterană şi monotonă a vechiului cargou obosit, presimte goana deja consumată a timpului, ecoul ultim al precarei speranţe care l-a adus până aici, în bătaia vântului si a valurilor înfuriate, pentru a ţine în mână o carte deschisă la pagina 77, mai mult din pricina unei furtuni neprevăzute decât din voia lui.

Şi dacă am fi fost acolo în clipa aceea, copii, dacă ne-am fi putut strecura pe furiş în cabina căpitanului şi am fi rămas în preajma lui Kim, împărtăşind împreună cu el întunericul şi lumina în furtună, curiozitatea ne-ar fi împins fără îndoială să aruncăm o privire peste umărul lui şi într-o jumătate de minut, un răstimp atât de scurt, care-i etern însă în inima timpului şi a oamenilor, am fi descifrat cu toţii ceea ce hazardul i-a pus în mâini în acea seară:

Zici: „Plec spre alte meleaguri, pe alte mări pluti-voi.
Oraş mai bun decât acesta se va găsi, desigur.
Strădaniile-mi toate dintru-nceput eşecului
sunt sortite,
aici inima-mi zace-n mormânt - ca un mort. îmi
va scăpa vreodată mintea de-acest marasm ?
Unde mi-arunc privirea, unde mă-ntorc
numai ruini cernite ale vieţii mele văd, pe
care-am irosit-o şi-am risipit-o, ani".

Nu vei găsi noi meleaguri, noi mări nu vei găsi.
Oraşul pretutindeni va merge după tine. Pe străzi
la fel
vei rătăci şi-ntr-un cartier la fel Imbătrâni-vei, iar
păru-ţi va albi in case tot la fel. Mereu vei
ajunge în oraşul acesta. Alt loc -
zadarnic speri -
căci pentru tine vapor nu mai există, alt drum
nu mai există.
Viaţa irosită aici, în acest colţ stingher,
tot risipită ar fi, oriunde-n lume.[1]

încet şi înclinat, de parcă ar fi remorcat în ploaie bucăţi din propria-i carcasă ruginită şi memoria moartă a altor distanţe parcurse, a altor latitudini, mai temperate, bătrânul *Nantucket* navighează spre Shanghai.

— Dacă mă obligaţi să mănânc toate astea, vomit chiar aici, pe pat! urlă Susana.

Fiind atâta timp ţintuită la pat şi răsfăţată de mamă în orice clipă, învăţase să-şi exercite dulcea şi capricioasa-i tiranie şi împotriva lui Forcat şi a gustărilor grozave pe care acesta i le pregătea: platoul - teribil pentru ea - cu paharul mare cu lapte, oul moale şi pâinea prăjită cu marmeladă.

1. Este vorba despre poezia *Oraşul,* capodopera poetului grec Konstantin Kavafis (1863-l933) (trad. de Elena Lazăr).

—Mănâncă cel puţin oul, zise Forcat. Uite, ţi-l decojesc eu.

—Nu mai vreau ouă! M-am săturat până peste cap de ouă fierte !

Era aceeaşi discuţie dintotdeauna şi am fost cam mirat privindu-i fruntea surprinzător de blândă, încadrată de părul negru si gura tot timpul întredeschisă, gură rebelă cu buza de sus plină, perfectă. Ea se răsti la mine:

—Si tu la ce te holbezi aşa ?

—II preferi crud, într-un păhărel de Malaga ? sugeră Forcat. Sau vrei să-ţi pregătesc o omletă delicioasă, cu anghinare sau cu vinete ?

—La naiba ! Nu vreau nimic!

—Ştii prea bine ce-a zis doctorul, insistă el. Multe ouă şi lapte mult... Mult lapte şi mulllte ouă, cum zic fraţii Chacon. Mulllt, mănâncă mulllt dacă vrei să fii grasssă şi frumoasssâ...

Forcat izbutea s-o facă să zâmbească adesea, dar nu reuşea s-o facă să mănânce întotdeauna. Stând pe marginea patului, lângă tavă, degetele lui cu pielea pătată descojeau oul, în timp ce încerca în fel şi chip s-o convingă pe Susana să mănânce.

Prima oară când m-am uitat la mâinile lui Forcat, curios de-a dreptul, n-am făcut-o doar pentru că pielea lui avea o culoare distinctă, ci fiindcă el le ţinea cu drag pe genunchii doamnei Anita. Nu m-am mirat, deşi gestul se va dovedi echivoc mai târziu. Era într-o duminică la prânz, îi ţineam de urât Susanei şi tocmai mă pregăteam să plec fiindcă aveam întâlnire cu Finito ca să urcăm împreună în parcul Giiell să căutăm frunze de eucalipt pentru oala din camera Susanei şi grozame cu care să împodobim galeria. Din hol, trecând prin faţa uşii deschise a dormitorului

doamnei Anita, i-am văzut pe amândoi aşezaţi lângă noptieră: Forcat pe un scaun, iar ea la marginea patului, desculţă; prin capotul desfăcut se vedea că stătea picior peste picior şi că el îi atingea genunchiul. Totul a durat câteva secunde, dar am remarcat ceva în atitudinea lor care nu se potrivea cu ceea ce-mi închipuiam deja de la o vreme: mâinile atente ale lui Forcat n-aveau nimic din mâinile unui bărbat mângâind două picioare frumoase, iar doamna Anita, pilindu-şi unghiile, indiferentă la mâinile oaspetelui ei, nu părea să se comporte ca o femeie care se lasă mângâiată. Totul s-a petrecut extrem de repede. Credeam că nu m-au observat şi mi-am văzut de drum, dar vocea ei m-a oprit:

—Daniel, drăguţule, pleci deja?

—Da, doamnă.

—Vino puţin, te rog.

M-am întors până în pragul dormitorului. Genunchii străluceau uşor în penumbră, mâinile lui Forcat se îndepărtaseră puţin şi acum reveneau încet, cu grijă: ciudat elan. Mi s-a părut că în cameră miroase a anghinare crudă, dar nimic nu justifica acea percepţie curioasă. Doamna Anita m-a întrebat dacă fraţii Chacon mai erau încă pe stradă şi i-am răspuns că mă aşteptau; m-a rugat atunci să-i aducem frunze de eucalipt fiindcă tocmai se terminaseră şi i-am răspuns că ştiam deja de la Susana şi tocmai de-asta ne duceam în parcul Giiell.

—Daniel şi leii! mi-a zâmbit încântată. Nu ştiu ce m-aş face fără tine.

Am observat că, în realitate, mâinile lui Forcat de-abia atingeau genunchiul doamnei Anita; era ca şi cum prin acest gest ar fi vrut s-o ferească de ceva, de lumină, de aer sau de cine ştie ce altceva,

sau ca şi cum chiar mâinile lui protectoare, atât de descojite şi de neputincioase, ar fi căutat un fel de alinare lângă genunchiul gol. în orice caz, oricare i-ar fi fost intenţia, mâinile acelea nu păreau să fie instrumentul unei mângâieri, iar pentru mine reprezentau ceva nou şi tulburător, căci nici măcar nu atingeau pielea. Aplecat în scaun şi absorbit cu totul de ceea ce făcea, Forcat nu şi-a întors nici măcar o dată privirea către mine. M-am simţit derutat: toate astea nu semănau deloc cu scenele fierbinţi pe care ni le imaginaserăm de atâtea ori eu şi Susana când cei doi ne lăsau singuri în galerie. Ceea ce vedeam părea - aşa îmi plăcea să cred pe vremea aceea — cu mult mai grav.

—A, si cu ocazia asta să-mi aduci o îngheţată de o peseta şi o carafă cu vin, adăugă ea. Carafa şi banii sunt pe masa din sufragerie.

—O s-o las la cârciumă şi o s-o iau la întoarcere.

—Eşti o comoară, Daniel. Se întoarse spre Forcat, fără a înceta să-şi pilească unghiile.

Forcat n-a scos nici un cuvânt. Când mă pregăteam să plec, doamna Anita si-a desfăcut picioarele, dar el îşi ţinea în continuare ambele mâini pe acelaşi genunchi, pe stângul, şi părea atât de răbdător şi de îngândurat, încât ai fi zis că-i un tocilar preocupat de umila-i îndeletnicire; era ceva ce nu puteam înţelege; peste câteva zile încă mă mai întrebam ce putea fi, o mângâiere neobişnuită, un joc ori un ritual secret, sau toate la un loc.

In duminica aceea, mama Susanei nu s-a dus la cinematograful Mundial, făcuse un schimb cu cealaltă casieriţă şi avea după-amiaza liberă. La ora cinci, când eu si Susana îl aşteptam pe Forcat în galerie, am auzit-o alergând grăbită, pe tocuri.

—Susanita, noi o să ieşim puţin. Doamna Anita intră, strângându-şi pe talie cureaua lată şi albă care o făcea atât de zveltă. îmbrăcase o rochie elegantă, cu un imprimeu frumos, care se încheia în nasturi de sus până jos; în picioare avea pantofi albi cu tocuri înalte, iar la gât strălucea un colier de coral. Purta ciorapi fini, îşi rujase buzele şi era foarte frumoasă cu părul ei blond şi ondulat. Văzând-o, am fost plăcut impresionat şi ea mi-a zâmbit: Rămâi cu fetiţa mea până ne întoarcem?

—Da, doamnă.

—Unde te duci? întrebă Susana.

—Să mă plimb pe Ramblas şi prin port, cred.

—Singură?

—Bineînţeles că nu. Cu domnul Forcat.

—Cu domnul Forcat ? Şi cu noi cum rămâne ?

—Ah, îmi pare nespus de rău, dar seara asta mi-o rezervă mie.

îşi sărută fata, ieşi pe coridor şi imediat am văzut-o traversând grădina însoţită de Forcat, ai cărui ochi erau protejaţi de ochelarii de soare; el purta un costum gri şi gros în care avea să-i fie pesemne foarte cald. Doamna Anita îl apucă de braţ şi, întorcându-se sprintenă să privească peste umăr, ridică piciorul şi, cu cealaltă mână, îşi aranja cusătura ciorapului, râzând. Nemişcat, atent, oarecum solemn, Forcat îi oferea braţul, aşteptând să termine şi cu acest ultim detaliu.

Dincolo de geamurile galeriei, Susana începu să râdă şi spuse că formau perechea cea mai ridicolă şi mai demodată din câte văzuse vreodată.

Ieşeau pentru prima oară împreună. Fraţii Chacon n-au apărut. Susana îşi strângea pisica în braţe, gânditoare, şi m-a rugat să merg să-i caut un ruj cu tubul argintiu, care se afla în baia

mamei. Când i l-am adus, aruncă pisica de pluş, se dezveli şi îngenunche pe pat, îmi arătă dinţii, apucând rujul cu ambele mâini si am văzut cum gura, brusc devenită adultă după primele mişcări, se înroşeşte din ce în ce mai mult la fiecare trecere energică a rujului pe buze. Dădu apoi radioul mai încet, se băgă iarăşi în aşternut şi adormi, iar eu am început să mă satur să desenez şi s-o contemplu pradă neliniştii şi sentimentelor contradictorii, şi atunci m-am apucat să dau pasienţe pe măsuţă.

Forcat şi doamna Anita se întoarseră când se înnopta şi păreau foarte bine dispuşi; ea n-o certă pe Susana când văzu stratul roşu de culoarea cireşei de pe buzele ei, ci îi examina batista să vadă dacă nu cumva scuipase, se duse apoi să se schimbe şi reveni cu un pahar cu vin pe care-l bău dintr-o răsuflare, apoi îl umplu iarăşi si-l duse în camera ei împreună cu macrameurile la care lucra, în tot acest timp, Forcat pregătea ceva de mâncare la bucătărie. Apăru zâmbind în galerie, cu mâinile vârâte în mânecile largi ale chimonoului său si, pe un ton misterios, oarecum studiat, zise încet:

—Susana, ghici ce ţi-am adus.

—Un parfum. Nu, o îngheţată de lămâie.

Forcat se aşează pe pat.

—în port am vizitat un pachebot francez, alb si frumos, zise. Căpitanul e prietenul meu şi al tatălui tău. în timp ce un ofiţer îi arăta mamei tale sala de petreceri, căpitanul mi-a dat asta pentru tine.

—Căpitanul Su Zu? întrebă Susana.

—Nu. Un alt căpitan, zâmbi Forcat şi adăugă: Căpitanul nostru Su Zu navighează în apropierea coastelor Taiwanului, îţi mai aminteşti ?

—Da... Ce e ăsta?

— Deschide-l şi vei afla.

Era un plic maro, fără timbru, pe care se putea distinge numele Susanei, iar scrisul acela îi lumină brusc privirea, înăuntru se afla o vedere cu o veche pagodă chinezească, vopsită în trei culori: galben, roşu şi negru. Pe spate se zărea scrisul înghesuit si nervos al lui Kim:

> Dragă Susana, păstrează-ţi visul mereu viu. Când îţi scriu vederea asta, la Barcelona e ora şase după-masa, iar aici la Shanghai e unu noaptea. Mi-ar plăcea ca în fiecare zi, la şase fix dupâ-amiază, să te gândeşti la mine, iar eu, în acelaşi moment, o să mă gândesc la tine. Nu ţi se pare amuzant? Astfel gândurile noastre se vor întâlni dincolo de mări şi continente, în aşteptarea zilei în care ne vom putea plimba împreună prin Grădina Bucuriilor. Reţine: la ora şase fix. Imaginează-ţi tatăl stând la bar în localul Silk Hat, cel mai elegant cabaret din Shanghai, cu un pahar de şampanie în mână şi gata să asculte un cântec care-i plăcea atât de mult mamei tale. Şi ciocnind în sănătatea ta. Sunt încă incognito în oraşul ăsta minunat — din motive pe care o să ţi le spun într-o bună zi - aşa că prefer să nu-mi scrii deocamdată. Te îmbrăţişez de mii de ori şi mănâncă, rogu-te, mult ca să te însănătoşeşti repede! *An mian* (în chineză înseamnă „vise plăcute"!). Tatăl tău care te iubeşte, Kim.

Susana dorea o hartă bună pentru a putea urmări traseul lui *Nantucket* şi într-o bună zi cei doi Chacon s-au prezentat cu un atlas nou-nouţ, a cărui proveniență n-au ştiut s-o explice. Ea m-a rugat să-i trasez cu roşu, pe două planşe,

drumul urmat de cargou pe albastrul intens al mării: de la Marsilia la Shanghai, cu escalele din cele mai importante porturi ale Mediteranei, din Oceanul Indian şi din marile Chinei. Am aflat ulterior că Finito furase atlasul de la un şcolar care-l rugase să-i păstreze ghiozdanul în timp ce-şi căuta mama prin piaţă, şi Susana l-a obligat atunci să-l înapoieze ; dar Finito propuse ca, mai întâi, să rupă paginile cu traseul lui *Nantucket* fiindcă era păcat să-l înapoieze aşa. Susana se gândi o clipă şi în cele din urmă refuză, băiatul avea să observe că lipseau pagini şi atunci mi-a sugerat să copiez drumul vaporului pe o coală cartonată, cu coastele, oraşele şi insulele, folosind diferite culori pentru fiecare. Aşa am şi făcut, iar Susana şi-a pus harta în noptieră, lângă programele cu filme, tăieturile din ziare, peria de păr, oglinjoara şi oja sidefie.

Când i-am arătat harta lui Forcat, mi-a semnalat o eroare pe coasta occidentală a Indiei, plimbându-şi degetul lung şi pătat pe sub nasul meu: *Nantucket* nu acostase la Bombay. Apropierea degetului şi mirosul lui special m-au tulburat iar, de astă dată făcându-mă să mă gândesc la mireasma aspră a frunzelor de smochin.

Mai târziu, cum Forcat stătea în picioare lângă mine ca să se uite la mâzgălelile care pretindeau s-o reprezinte pe Susana în pat, am avut ocazia să-i observ o bună bucată de vreme mâinile în timp ce-mi vorbea:

— De ce nu schiţezi mai întâi patul? Ţie chiar îţi place să desenezi, Daniel, sau o faci de dragul smintitului ăluia de Blay? Şi, coborându-şi vocea, adăugă: Asta ai vrea să devii mai târziu, desenator ?

Zâmbetul lui subtil mă încuraja să-i fac confidenţe.

— Nu ştiu... Cel mai mult mi-ar plăcea, am şoptit eu naiv, să mă fac pianist.

M-am căit imediat c-am spus-o, ruşinându-mă la gândul că-mi putea ghici înclinaţia secretă spre romantism, confuza mea fascinaţie faţă de anumite imagini sumbre ale lui Anton Walbrook interpretând la pian *Concertul Varşoviei* în mijlocul bubuiturilor bombelor şi al apărării antiaeriene...

— Pianist? Dar e excelent! Forcat mă mai urmări o clipă, atent la stângăciile creionului meu si văzu cum mă tot chinuiam cu pledul de culoarea cerului — care atârna oarecum în afara patului, căci mi se părea că obţin astfel un anumit efect estetic - fără a-mi reuşi însă deloc cutele pe care mă încăpăţânam să le copiez întocmai. Deodată mi-a smuls creionul din mână şi, din câteva trăsături rapide, cu o uşurinţă surprinză toare, au apărut în faţa ochilor mei nişte cute mari şi minunate care n-aveau nimic de-a face cu originalul, dar confereau cuverturii o eleganţă stranie si o textură atât de reală şi de convin gătoare cum nu mi-aş fi putut imagina niciodată.

De fapt, a fost prima şi singura dată când l-am văzut dovedindu-şi calităţile de desenator, îmi dădu un bobârnac în cap si se duse la bucătărie să bea o ceaşcă de cicoare şi să pregătească gustarea pentru Susana, dar degetele lui mânuind creionul mi-au rămas multă vreme întipărite în minte, atât de vii că simţeam pe faţă căldura sângelui şi vedeam parcă pulsaţia venelor umflate şi întunecate. Mirosul dulceag de anghinare pe care-l simţisem în camera doamnei Anita mi s-a confirmat pe deplin; în realitate, nu-mi era cunoscut mirosul si nici nu ştiam că era unul intens, specific şi imposibil de confundat, şi de fapt nu-mi explic de ce mâinile acelea atât de

elegante, dar cu pielea atât de maltratată, mi se părea că miros a anghinare. E o convingere care se regăsea într-o amintire, o anumită devoţiune faţă de grădina din copilăria mea. E drept că nu mi-am putut explica multe aspecte din personalitatea acelui om şi din felul meu de a mă purta cu el. Nimeni n-a trezit nicicând în mine atâtea aşteptări, atâta complicitate şi atâta gentileţe în faţa unor forme atât de diferite de sugestie : doar punându-ţi o mână pe umăr şi privindu-te în ochi. De îndată ce am simţit mirosul pe care nu-l puteam defini decât prea puţin - ca pe ceva apropiat şi devotat - mâna care folosise creionul sub ochii mei cu atâta măiestrie îmi transmisese căldura-i domoală şi persistentă, straniul fluid, suava adiere a unei combustii vegetale care se hrănea parcă chiar din pielea pătată, ca si cum şi-ar fi ţinut mâna pe sobă.

Mai târziu, rezemată pe jumătate pe perne şi cu radioul dat la maximum, Susana părea să fi aţipit cu o revistă pe burtă lângă buchetul mare de grozame pe care-l aduseseră de dimineaţă Finito şi Juan. După-amiaza era însorită şi bătea vântul; în grădină, crengile desfrunzite ale sălciei se izbeau de geamuri şi Susana se trezi, se întinse şi se aşeză pe pat. Trebuia să-l aşteptăm pe Forcat şi-n timpul ăsta încercam să creionez fără prea mare convingere coşul omniprezent şi fumul lui otrăvitor cu umbra-i sinistră ameninţând bolnava care trebuia să trezească mila autorităţilor conform previziunilor optimiste ale căpitanului Blay când, oarecum neliniştiţi fiindcă în ziua aceea Forcat întârzia, şi la fel şi povestirea noastră, am asistat la ceva ce n-aş şti să spun ce a fost: un mic miracol sau un joc oarecare al mâinilor.

Oaspetele doamnei Anita se întoarse din bucătărie, aducând ceremonios tava cu gustarea

Susanei. Cu gesturi calme şi cumpătate, înfăşurat în chimonoul lui de mătase, puse tava pe pat şi se aşeză lângă Susana. Mofturoasă ca de obicei şi fără poftă de mâncare, copila acceptă paharul cu lapte şi sandvişul cu şuncă şi roşii, cedând de la început. In momentele acelea o compătimeam cu adevărat: dimineaţa îi dăduseră deja să bea o ceaşcă şi mai mare cu lapte si un sandviş enorm. Adevărul e că tartinele de pâine cu roşii arătau întotdeauna excelent şi parcă te invitau să le mănânci, Forcat pregătindu-le cu mare grijă şi fiind un expert în materie; pot spune asta fiindcă am fost invitat nu o dată să mănânc împreună cu Susana, dar ea primea invariabil tava cu scârbă, iar azi părea foarte obosită şi mai irascibilă ca de obicei, respira greu si cădea pradă unei somnolenţe agitate. N-a vrut să mănânce şi nici n-a gustat din lapte, în ciuda stăruinţelor lui Forcat. Tava rămase pe pat şi Susana începu să-şi perie părul, încercând să prindă la radio un post cu muzică. Stând pe marginea patului, Forcat reluă atacul:

— Dacă nu mănânci, n-o să ştii niciodată cum a ajuns tatăl tău la Shanghai şi nici de ce priete nul lui Levy l-a rugat să fure pentru el o carte...

— De ce i-a cerut asta?

— Nici nu-ţi poţi imagina. O să fii surprinsă.

Susana îşi coborî privirea, îmbufnată. Se gândi o clipă şi zise :

— De ce n-a venit mai întâi aici, ca să plecăm împreună? Pe vremea aceea încă puteam călă tori, chiar bolnavă fiind...

— Nu puteai. S-a îmbarcat pentru o misiune specială şi periculoasă. Trebuia să plece singur.

— N-am călătorit niciodată cu vaporul, dar sunt sigură că n-am rău de mare... Sunt sigură.

— îţi povestesc restul dacă bei laptele şi guşti măcar o felie de pâine, numai una. Şi şunca,

fiindcă-i foarte scumpă şi marnei tale nu-i dă nimeni bani pe degeaba. Hai, fii fată bună...

—Spune, fără prea multă vorbă, i-o tăie Susana. Vreau să ştiu doar un lucru.

—Ce anume ?

—Tata e înalt?

—Nu-ţi mai aduci aminte ?

—în noaptea în care a venit să mă vadă, stătea aplecat...

—Kim e un bărbat înalt,

—Cum era îmbrăcat când a urcat pe vaporul care l-a dus la Shanghai?

Forcat şi-a ascuns mâinile în mânecile chimonoului şi a dat din cap, zâmbind :

—Aha, fetiţo, dar aşa nu merge. Sunt deja două lucruri pe care vrei să le ştii. O înghiţitură si o gură de lapte, alege. Se întoarse către mine. Nu crezi că dacă vrea să afle, trebuie să plă tească, Dani?

—Firește, am răspuns. O să se îngrașe, dar să plătească. Da, să plătească.

—Taci din gură, mucosule, şi ai grijă să ter mini desenul ăla nenorocit!

înşfacă foarfecă şi o îndreptă spre rnine, dar se calmă imediat şi începu să decupeze o fotografie în care se vedea Judy Garland înaintând pe un drum pavat cu dale galbene. Aruncă apoi foarfecă pe pat, îl privi furioasă pe Forcat şi urlă :

—Nu mă interesează nici cât negru sub unghie vaporul ăla scîrbos şi cei care se duc cu el! Crezi că mă dau în vânt după tot ce se referă la tatăl meu ? Crezi că nu ştim să trăim fără el în casa asta? Forcat nu răspunse nimic şi ea adăugă : După mine, poate să meargă unde vrea, cu vaporul, cu avionul sau cu trotineta, n-am nevoie de el!

—Potolește-te, zise el. De ce te porţi aşa? De obicei eşti o fetiţă dulce şi ascultătoare...

—N-am chef să fiu o fetiţă dulce şi ascultătoare, la naiba cu fetiţele dulci şi ascultă toare, înţelegi ?

—Am înţeles.

Susana tăcu o clipă, îşi mângâie pisica de pluş, după care întrebă:

—Şi ai fost în multe locuri cu tata? Şi în Shanghai?

—Am fost cu mult înaintea lui. Când eram tânăr, am fost chelner pe un vas şi cunosc oraşul ca pe buzunarul meu.

Susana se uită la mine, apoi la tava cu gustarea ei.

—Dacă nu mă crezi, zise Forcat, întreab-o pe mama ta.

—Am întrebat-o deja, şopti ea şi, închizând ochii, adăugă: Dar laptele si supraalimentaţia doctorului Barjau poţi să ţi le bagi undeva. Dacă mănânc sandvişul ăsta, vomit, mă înţelegi?

—Nu mai spune prostii. O să vomiţi într-o zi pe vapor, asta da, si te asigur că aş vrea să fiu de faţă... Bea cel puţin laptele în timp ce-o să-ţi povestesc ceva care o să te intereseze.

Susana îşi luă pisica în braţe şi nu zise nimic, îşi privi pe îndelete unghiile ojate, îşi aranja perna la spate, după care, încet şi evident scârbită, îşi întinse braţul şi apucă paharul cu lapte. Dar acesta se răcise şi atunci îl puse jos din nou, făcând o mutră contrariată sau poate uşurată.

—Brrr... Nu pot să sufăr laptele rece.

—Ia să vedem.

Şi atunci s-a întâmplat. Forcat apucă paharul şi-l ţinu în mâini cu grijă - temându-se parcă să nu-l spargă şi totodată să nu-l atingă — ca şi cum ar fi fost fierbinte, în ciuda celor spuse de Susana, şi rămase aşa, nemişcat, două, trei minute. Mi-am amintit de mâinile lui pe genunchii doamnei Anita:

aceeaşi fervoare şi concentrare pe chip, aceeaşi tensiune a trupului.

Când îi înapoie Susanei paharul, laptele era cald. Fetei nu-i venea să creadă şi nici mie, până când am pus mâna pe pahar. Adesea am crezut că tot ce zboară se mănâncă, dar jur pe ce am mai sfânt că nu era cazul în după-amiaza aceea: Susana şi cu mine ne-am băgat degetul în lapte şi am constatat că ardea de parcă tocmai ar fi fost luat de pe foc.

Dacă îmi amintesc bine, ne aflam în cabina căpitanului Su Zu în momentul în care Kim, după ce pune la loc pe etajeră cartea cu coperte galbene, care nu e aceea pe care o caută, descoperă o alta şi vede în interiorul ei frumoasele ilustraţii de care-i pomenise Levy.

Furtuna a trecut, îndepărtându-se repede spre tribord, cerul se limpezeşte şi stelele strălucesc din nou. Kim se apropie de hublou pentru a avea mai multă lumină şi răsfoieşte cartea; aşa cum i-a spus Levy, pe prima pagină - lângă o dedicaţie personală scrisă cu cerneală roşie în limba chineză — este o pată de ruj. Penumbra îl împiedică s-o vadă clar, dar ştie că are în mâini cartea pe care o caută Levy. I se pare că aude un zgomot în spatele lui şi se întoarce, dar nu vede pe nimeni. Uşa cabinei, întredeschisă, scârţâie din balamale la răstimpuri şi, de cealaltă parte a hubloului — unde marea clipeşte uşor în lumina lunii, ca o uriaşă pleoapă de argint - dispare o umbră fugară.

Revine în cabină cu cartea şi, ceva mai târziu, întins pe pat, o deschide iar şi se uită mai atent

la pata de ruj. De fapt, nu e o singură pată, ci două: e urma unor buze de femeie, urma perfectă a unei guri pictate care a lăsat acolo un sărut roşu aprins, lângă dedicaţie şi semnătură. Cui îi era adresat acest sărut, lui Michel Levy sau căpitanului Su Zu, sau poate nici unuia din cei doi...? Buzele se oferă, zâmbitoare şi cărnoase, puţin întredeschise, cu striaţii, părând să se ivească din neant, fantomatice şi obsedante. Neobişnuita perfecţiune şi forţa amprentei transmit viaţa intensă şi pătimaşă, extazul şi focul care au mistuit gura pentru o clipă, fixând-o apoi pe pagină, aşa cum o fixează acum memoria lui Kim: spectrală si deflorată, ivită din palida nebuloasă a hârtiei asemenea unei răni.

înveleşte cartea într-un pulover şi o pune în valiză. Kim zice că restul călătoriei pe marea Chinei Meridionale i s-a părut nesfârşită. Ca să-i mai treacă timpul, la căderea nopţii măsoară pe ceas durata crepusculului, constatând că acesta se prelungeşte mai mult decât noaptea însăşi, confundându-se cu aurora. Zile întregi suflă un vânt din răsărit care-i pârleşte pielea, în ultima seară, căpitanul Su Zu îl invită să cineze în cabina lui şi lui Kim i se pare mai rezervat ca de obicei, dar la fel de politicos şi de amabil ca întotdeauna.

A doua zi, la opt dimineaţa, *Nantucket* atinge Golful Hangzhou şi la puţin timp după ce străbate apele mâloase şi obosite ale fluviului Huangpu, se pregăteşte să acosteze, făcând tot felul de manevre printre mahoane şi şlepuri, nave de pescuit şi jonci. în faţa unui Packard negru, nou-nouţ, parcat pe chei, un asiatic scund şi îndesat, îmbrăcat impecabil, îl aşteaptă pe Kim: este Charlie Wong, asociatul lui Levy, un individ vioi şi surâzător, pe jumătate francez şi pe jumătate

indochinez, care a rezolvat deja formalităţile vamale înainte de debarcarea lui Kim. în timp ce Kim stă pe punte, sprijinindu-se de parapet şi aşteptând ca vasul să acosteze odată, urechile noastre sesizează pentru întâia oară zarva nemaiîntâlnită a oraşului Shanghai şi ochii noştri încântaţi refuză să creadă ceea ce le este dat să vadă. Sub un cer de un albastru intens, un şir de zgârie-nori semeţi străjuiesc urbea legendară.

—Vă mulţumesc pentru amabilitate. Kim se desparte de căpitanul Su Zu si-i strânge mâna. Poate vom mai avea ocazia să ne revedem, căpi tane, şi atunci o să vă explic unele lucruri.

Su Zu zâmbeşte curtenitor şi se înclină.

—Prietenii buni nu ştiu să mintă, zice. Ca şi-n poezia lui Li Yan anumite lucruri se întâmplă fără a mai fi nevoie să le numim.

—Sunt convins. Se spune că şi minciuna poate fi considerată o formă de respect. A fost o plăcere să vă cunosc, căpitane.

—Noroc, *monsieur.*

—Asemenea, căpitane.

în mijlocul agitaţiei nebune şi al vacarmului de pe chei, cu câteva clipe înainte de a se urca în maşina care a venit să-l ia, Kim simte că trăieşte unul dintre acele momente magice, când inima presimte lucruri pe care mintea nu izbuteşte să le înţeleagă. Brusc are o revelaţie : ceea ce-l aşteaptă aici după lunga călătorie, ceea ce simte în aer, mirosul fetid al fluviului si ceea ce pluteşte în atmosfera umedă şi sufocantă a Shanghaiului nu este ceea ce a venit el să caute. Nu e împlinirea unei răzbunări ori o reglare de conturi cu istoria, nu e glonţul precis pe care-l merită un criminal, nici mila faţă de un prieten invalid, nu-i nici dorinţa sau speranţa c-o va aduce aici pe Susana într-o zi nu prea îndepărtată, ci altceva, mult

mai profund şi mai disperat: gândul nemărturisit, dureroasa dorinţă de a şterge, o dată cu acest ultim glonţ, orice urmă a trecutului care-l apasă, făcând să dispară o dată pentru totdeauna tot ce i-ar putea aminti de înfrângerea lui personală, continuă şi umilitoare. Omorându-l pe Kruger, o să se omoare pe sine, iată pentru ce a venit: un singur glonţ pentru amândoi.

Chen Jinfang, soţia lui Mic.hel Levy, îl primeşte în terasa-grădină a luxosului ei apartament, situat la un etaj superior al unui zgârie-nori de pe Bund, în apropiere de Nanjing Road. Primirea pe care i-o face *e* politicoasă, dar reţinută; respectă instrucţiunile soţului, îl va găzdui pe Kim şi-l va lăsa să vegheze asupra ei zi şi noapte, dar ea nu-i împărtăşeşte îngrijorarea şi nici nu vede ce rost are să fie protejată.

—Nu mă simt ameninţată de nimeni şi de nimic... Mă ascultaţi, *monsieur?* adaugă Chen Jinfang, văzându-l aşa de îngândurat.

Kim pare să-şi revină, fără să-şi ia ochii de la ea.

—Iertaţi-mă, zice. O să fac tot posibilul să nu vă pricinuiesc neplăceri cu munca mea, dar soţul dumneavoastră are motive întemeiate să facă ceea ce face. Pericolul este real, *madame,* şi nici o precauţie nu va fi îndeajuns.

Soţia lui Levy este o chinezoaică de douăzeci şi patru de ani de o frumuseţe rară, puţin cam hieratică şi trufaşă. Poartă un *chipao* elegant de mătase albastră cu guler ridicat, fără mâneci şi crăpat în părţi, iar părul, negru ca smoala, e strâns îritr-un coc cu agrafe de jad. La fel ca pe puntea lui *Nantucket,* când avusese prima viziune asupra oraşului Shanghai, Kim simte brusc nevoia de a reface şi drumul precar al destinului care-l adusese până aici, în faţa frumoasei chinezoaice.

Treptat, ca şi cum ar fi recunoscut una câte una trăsăturile unei persoane întâlnite ori visate cu ani în urmă, Kim admiră frumoasa frunte sidefie, sprâncenele fine şi înalte, ochii de culoarea mierii, bărbia uşor rotunjită şi mai ales gura cu roşul strălucitor al rujului de buze. Era de-ajuns s-o vezi ca să înţelegi că gura asta cu buze groase e aceeaşi gură spectrală şi misterioasă ce arde pătimaş în paginile cărţii furate pe *Nantucket.* De ce urma acestei guri se afla în cabina îndepărtată a unui cargou murdar ce naviga întruna de pe o mare pe alta, încercând să păstreze astfei focul aprins odinioară...?

Chen Jinfang zâmbeşte discret în faţa precauţiilor pe care i le sugerează Kim pentru siguranţa ei personală, poate convinsă, dar e un zâmbet rece şi misterios, îl anunţă apoi că e gata camera de oaspeţi şi cheamă un bătrân servitor chinez, care răspunde la numele de Deng. în casă mai sunt o cameristă siameză, un bucătar şi *ayi,* un fel de damă de companie în slujba doamnei, după cum va afla Kim foarte repede. Chen Jinfang vorbeşte o franceză calmă, deloc guturală, are un ritm domol, iar timbrul e înalt şi cald. A studiat la *lycee frangais*[1] din Shanghai şi provine dintr-o familie de negustori bogaţi din Tianjin, care a prosperat rapid în anii '20, instalându-se în mijlocul concesiunii franceze, pe rue du Consulat şi făcând trafic cu opiu.

înainte de a se retrage, Chen Jinfang îl avertizează pe Kim că numeroasele ei obligaţii sociale îi impun să iasă aproape în fiecare seară. Chiar astăzi trebuie să meargă la un cocteil la hotelul Cathay.

1. Liceul francez (fr.).

—Presupun că veţi dori să mă însoţiţi, adăugă ea, aruncând o privire calmă asupra costumului destul de şifonat al oaspetelui ei. Dar fără îndoială că acum vreţi să faceţi o baie bună şi să vă odihniţi un pic. Deng o să vă stea la dispoziţie pentru orice... Vă urez bun venit şi sper să vă simţiţi bine în casa mea, *monsieur* Franch.

—Şi eu sper să nu vă deranjez prea mult, *madame.*

Odată instalat în camera lui, în timp ce Deng îi pregăteşte baia, Kim îşi scoate lucrurile din valiză şi pune discret, într-un loc sigur, cartea pe care a luat-o pentru Levy. Repetă numele în gând: Chen Jinfang, şi-şi spune că sună bine, o dulce mângâiere pentru auz şi pentru sumbrul trecut care l-a adus aici ca s-o apere de orice pericol, Jing e tihna, iar Fang, parfumul. Camera e încăpătoare şi luminoasă, iar în aer se simte un miros plăcut de mobile şi obiecte lăcuite. Uşa culisantă de sticlă care dă spre terasă lasă să pătrundă parfumul delicat al florilor şi Kim iese pentru a contempla fluviul care şerpuieşte spre oraş, la răsărit, sub o ceaţă albăstrie.

Cu cât avansa desenul Susanei, încercam un sentiment tot mai pregnant de dependenţă, şi cu fiecare zi care trecea mă simţeam şi mai prizonier într-un decor venal şi fals, într-o scenografie artificială care nu răspundea deloc aşteptărilor delirante ale căpitanului Blay şi nici poveştilor pasionante pe care ni le spunea Forcat pe înserat: Susana mea în culori n-avea să fie niciodată palidul spectru al morţii pe care-l dorea căpitanul,

nici delicata păpuşă de porţelan şi mătase, pe care Susana voia s-o trimită tatălui ei. Nu eram în stare să redau nici măcar ce era în jur, desenasem galeria ca şi cum ar fi fost o seră, aşa o vedeam eu, dar în sera aceea nimic nu putea înflori; încercasem să reproduc pe hârtie fruntea pură a Susanei dar şi trandafiriul catifelat şi din ce în ce mai aprins din obrajii ei, si tot ce-am izbutit să redau a fost modelul palid al unei păpuşi de carton, fără viaţă. Vorbisem despre asta cu cei doi Chacon: pe zi ce trecea, boala o făcea tot mai frumoasă si mai prietenoasă, devenea tot mai apropiată de noi, mai a noastră, dând măsura febrei noastre ; transpira o senzualitate molipsitoare, umedă şi caldă, pe care îmi propusesem s-o reproduc întrucâtva, bineînţeles fără să izbutesc. Acesta era desenul pentru căpitanul Blay, pe care Susana îl numea ironic „desenul bietei oftcoase caraghioase şi al coşului bălos". Celălalt, destinat tatălui ei, abia de-l schiţasem si mi se părea mult mai greu de făcut, într-o noapte am visat că-l rupeam pe acesta din urmă în mii de bucăţi şi începeam să schiţez în tuş silueta dizgraţioasă a cargoului *Nantucket* care naviga spre Extremul Orient, iar eu şi Susana eram pasagerii lui clandestini, ascunşi undeva, într-un colţ al calei.

6

—Vrei să auzi zgomotele surde pe care le scoate plămânul meu bolnav? întrebă Susana.

—Se pot auzi... ?

—Bineînţeles, prostuţule. Hai, apropie-te. Asază-te aici, lângă mine. Nu-ţi fie teamă, omule, că n-o să te infectez cu microbii mei...

îşi dădu capul pe spate şi-mi porunci să-mi lipesc urechea în dreptul sternului ei. Am făcut-o cu multe precauţii. Mi-am ţinut respiraţia. Şi atunci ea mi-a luat capul în mâini, l-a coborât puţin, rotindu-l uşor dar energic, si l-a frecat de sânul ei stâng.

—Auzi ? m-a întrebat, şi nu m-am putut abţine să nu pufnesc. Ce-ai păţit, zăpăcitule, ai de gând să strănuţi... ?

—Păi nu ştiu, mi se pare că aud ceva, aici înăuntru, dar nu ştiu...

—Da sau nu? Pune capul bine, uite-asa... se zice ca e ca un şuierat într-o cavernă. Auzi... ?

—Ca un şuierat ?

Acum îi puteam auzi inima. Şi pe a mea. Am insistat:

—Ai zis ca un şuierat...?

—Da, asta am zis, eşti surd, băiete?

—Ei bine, ceea ce aud eu acum... nu e un şuierat. Aşteaptă o clipă, te rog...

—Dar îţi spun eu că e ca un şuierat. Ciuleşte bine urechea, prostuţule. Acum îl auzi sau nu? Mi-a mişcat uşor capul meu buimăcit cu mâinile, aşezându-mi obrazul pe pieptul ei ce ardea ca gheaţa. Ce-i cu tine, ai vată în urechi ori eşti surd de-a binelea?

Un val de căldură m-a învăluit si m-am simţit grozav de tulburat, ca şi cum prin pieptul ei ridicat şi prin plămânul bolnav mi-ar fi transmis febra ei rea si toată ranchiuna ei. I-am simţit sânul tare şi dulce pe obraz şi tresărirea sfârcului si am închis ochii; ea nu părea să-şi dea seama de asta căci nu evită atingerea şi nu-mi îndepărtă capul, iar vocea îi sună rece şi dispreţuitoare:

—Auzi ceva, copile, da sau nu ? Hai, dezmeticeste-te! Şi aici...? Mi-a mişcat iarăşi capul cu mâinile şi sfârcul, din ce în ce mai tare, zvâcnea

sub pânza fină a cămăşii de noapte. II auzi acum? Şi aici...?

—Ceva, ceva, dar... nu foarte clar. Nu încă.

Am mai pufnit o dată şi ea zise:

—Dar ce faci, adormi aici sau ce naiba? îmi luă mâna şi mi-o puse pe fruntea ei. Simţi febra ? Mereu afurisitele astea de grade... Cum, tot n-auzi nimic ?

—Ba da, acum cred că aud. Stai...

—Haide, gata, pleacă de aici!

Brusc îmi dădu la o parte capul şi, văzându-mă îmbujorat, detecta pesemne excitaţia în ochii mei şi începu să râdă, îşi recupera pisica de pluş, îmi întoarse spatele şi deschise radioul de pe noptieră.

S-a ridicat apoi ca să aranjeze patul şi să netezească puţin cuvertura, iar eu m-am aşezat iar la măsuţă.

—Daniel, zise Susana după o vreme, când era deja iar întinsă pe pat. Ştii la ce m-am gândit ?

—La ce ?

—M-am gândit la celălalt desen, la cel bun, vreau să port o rochie ca a lui Chen Jing, ca să-i fac o surpriză tatălui meu... Rochia aceea aşa de frumoasă, care se mulează pe trup şi e crăpată în părţi. Vreau să mă desenezi întinsă pe pat, îmbrăcată în *chipao* şi aproape adormită, uită-te cum, priveşte... Mă asculţi, aiuritule? Dar ce copil zăpăcit!

—Iartă-mă... Şi ce culoare ţi-ar plăcea să aibă rochia ?

—Verde, zise. Sau neagră, complet neagră şi de mătase naturală... Nu, verde, verde! Şi fără mâneci si cu guler înalt. Ce părere ai? Mă auzi, băiete? Eşti cu capul în nori sau ce-ai păţit?

Simţeam încă pe obraz sânul ei dulce şi suplu şi nu puteam, nu voiam să mă mai gândesc la

altceva. Ea n-a mai insistat şi a căzut pe gânduri, aşa lungită în pat, apoi mi s-a părut că adoarme cu pisica în braţe, dar la un moment dat i-am zărit ochii pe jumătate închişi şi ironici, privindu-mă printre urechile felinei, la nivelul cuverturii.

Când s-a mai încălzit afară, Forcat n-a mai făcut focul îri sobă, deşi ieşeau în continuare aburi din oala cu apă şi frunze de eucalipt; astfel se menţinea umedă atmosfera în galerie, aşa cum recomandase doctorul Barjau. într-o după-masă când am ajuns mai târziu la vilă, m-am întâlnit în uşă cu doamna Anita care se ducea la lucru; mi-a zis atunci că dona Conxa era cu Susana şi că Forcat mai dormea încă. Intrând în galerie, am văzut-o pe nevasta căpitanului aplecată asupra Susanei, gata să-i frece spatele gol cu un şervet pe care-l înmuia într-un vas cu apă, în care fiersese mai înainte floare de soc. Grăsuna *Betibu* spunea că frecţiile astea erau foarte bune pentru întărirea fibrei pulmonare, pentru circulaţia sângelui şi pentru pielea delicată a fetiţelor drăguţe. Stătea cu spatele la mine şi nu m-a văzut intrând, dar Susana, culcată pe burtă în pat, cu cămaşa coborâtă spre talie, m-a zărit în prag şi nu şi-a mai dezlipit de pe mine ochii maliţioşi cât i-a fost frecat spatele roşu şi umed, iar când *Betibu* i-a tras o pălmuţă la fund şi i-a spus „.Ara *el pitet, maca"*[1], m-a privit mai departe cu aceeaşi insolenţă zeflemitoare şi, în timp ce se întorcea încetişor, abia acoperindu-şi sânii cu braţele, a scos limba la mine. Atunci dona Conxa păru să-si dea seama de ceva şi se întoarse, dar n-am lăsat-o să mă vadă; m-am dat repede înapoi şi m-am aşezat la masa din sufragerie, aşteptând-o să termine.

1. Şi acum pieptul, drăguţe (cătai.).

Cum frecţiile se prelungeau, nii-am deschis mapa şi am schiţat din memorie pisica de plus : stătea ţeapănă pe pat şi veghea parca la capul vlăguit al bolnavei; mî-a ieşit destul de bine, cu excepţia botului, începea sa se încălzească, şi ierburile lui *Retibu* încingeau şi mai tare atmosfera. Grăsuna ieşi din galerie, duse vasul la bucătărie şi trecu apoi pe lângă mine fără să mă vadă, clătinându-se pe picioarele ei greoaie si lăsând în aer un miros enervant, un amestec confuz de sudoare şi flori strivite

Când am intrat în galerie, Susana era lungită cu faţa în sus, dezvelită, cu picioarele goale şi apropiate, cu ochii închişi şi cu mâinile încrucişate pe piept. M-am apropiat de pat în vârful picioarelor şi am salutat-o, dar nu mi-a răspuns ; a rămas complet nemişcată, făcând pe moarta, si un timp am putut observa nestingherit cât de tulburător i se umfla cămaşa lipită de şolduri şi i-am privit gâtul alb si lung. fremătând uşor. Cu pleoapele închise, cearcănele ei păreau mai adânci şi mai vineţii, iar moliciunea ei, mai accentuată. Gura întredeschisă lăsa să se vadă o pată roşie pe dinţii de sus. Pe o coală de hârtie pe care o ţinea între degete pe piept se afla un mesaj scris pentru mine cu rujul marnei:

PRINTIŞOR NAIV DĂ-
MÎ UN SĂRUT ŞI O SĂ
MĂ TRE/KSC

L-am citit de două ori, i-am privit iar gura întredeschisă — de frumoasă adormită - şi dinţii cu uşoara urmă sângerie, gura care-şi oferea seva amestecată cu secreţiile tuberculozei şi când, în fine, m-am hotărât, pierdusem deja secunde decisive: Susana şi-a deschis deodată ochii si

mi-a aruncat acel zâmbet răutăcios pe care-l ştiam aşa de bine. îşi strecură mâna sub pernă şi scoase o batistă cu pete roşii pe care mi-o agită'frenetic în faţa ochilor. Am simţit imediat mirosul de apă de colonie al batistei şi un altul dulce, de fruct, şi ar fi trebuit să ghicesc de unde vine, dar am ştiut să văd doar, tresărind, macabrele spute de sânge şi, instinctiv, mi-am ferit capul. Am ghicit imediat gluma, dar era iarăşi prea târziu: ea râdea si-si plimba batista înşelătoare pe sub ochii mei:

— Nu-i decât ruj de buze, idiotule ! Prostule ! Blegule!

Capitolul al şaselea

Kim îşi petrece după-masa cumpărându-şi haine în marile magazine Wing On de pe Nanjing Road şi străbătând zona centrală a oraşului. Ticsite de trecători într-un frenetic du-te-vino, arterele comerciale din Shanghai par râuri de coacăze, de mentă, de lămâie, de rubin şi de aur într-o curgere continuă. Nu văzuse nicicând atâta animaţie multicoloră : o activitate aşa de febrilă în locurile publice şi asemenea abundenţă şi varietate de articole în prăvălii şi pe tarabele înşirate pe stradă, într-o vitrină luxoasă şi foarte înaltă, împodobită cu o spectaculoasă cascadă neîntreruptă de stele purpurii, sunt etalate rochii de mătase roz. *Coolies*[1] grăbiţi îşi transportă clienţii în mijlocul mulţimii şi a traficului intens, cu un simţ al orientării diabolic, în nord, în apropierea fluviului Suzhou, se mai văd urmele bombardamentelor japoneze de acum şapte ani. Interminabile şiruri de tricicluri cu flori trec pe lângă el, lăsând în aerul umed un miros uşor putred. Kim apelează la *rickshaw*[2] ca să ajungă pe Shandong Road şi să arunce o privire clubului de noapte al lui Kruger, Yellow Sky. Numele localului este

1. Culi, hamali în Orient (engl.).
2. Kicşă, trăsuricâ cu două roţi trasă de un om, folosită în unele ţări clin Orient (engl.).

scris cu litere galbene pe i.[1] n lumpion mare de sticlă roşie, care atârna deasupra uşii.

Pe inserat, când în oraş se 'aprind primele lumini, Kirn se afla în carnet a lui si-şi potriveşte pe cămaşa albă si nouă bretelele in dreptul tocului în care-şi ţine pistolul. Ii pune piedica şi imediat îi verifică încărcătorul. Ceva mai rnrziu, îmbrăcat, intr-un smoching impecabil, conduce Packard-ul negru al lui Levy în direcţia hotelului Cathay, aflat la intersecţia dintre Nanjmg Road si chei. Traseul e scurt. Luminile promenadei Bând se reflectă în apă. Chen Jinfang, foarte elegantă în *chipao-u*\ de mătase neagra, a vrut să stea lângă el ca să converseze : ce pericol îngrijitor o paşte pe ea şi pe soţul ei, de când si de- ce? Kirn n-a uitat recomandarea făcută de Levy: să nu-l pomenească pe Kruger/Omar pentru a nu o alarma pe Chen Jinfang, şi-i răspunde evaziv.

— Sunt un prieten apropiat al lui Midiei, am trecut prin multe împreună şi am avut idealuri comune, de aceea mă aflu aici, xice Kim. M-a rugat să vin ca să vă însoţesr pretutindeni şi asta o să fac. Dar nu mă mai întrebaţi altceva, *madame* Chen, fiindcă nu şt i u nimic în plus.

Dorind să schimbe subiectul, mai spun-,; că oraşul îi place mult. şi vrea să rămână să trăiască aici, lucrând desigur înl;r-o în; repnndcre de-a lui Levy; ar vrea să discute într-o ; i despre asta cu Charlie Wong, asociatul soţului ei. Pe Chen Jînfang nu pare s-o intereseze subiectul. Şi-a scos din poşetă oglinda si acum se priveşte în ea, absentă, aranjându-şi cu unghia lungă şi ojată a degetului mic rujul din colţul buzei. Când termină, îşi pune la loc oglinjoara si spune zâmbind, în timp ce priveşte înainte, prin parbriz: „Deci n-aveţi de gând să mă scăpaţi nici o clipă din ochi". Kim îi studiază pe furiş profilul delicat, ochiul oblic si

aparent adormit sub greutatea încordată şi nemişcată a pleoapei. „N-am zis asta." Iar ea adaugă: „O să mă lăsaţi să merg singură la toaletă, presupun".

Kim izbucneşte în râs şi gândeşte: are simţul umorului, prea occidental poate, nefiresc la o chinezoaică, dar e aşa de tânără şi de frumoasă, îi place să cocheteze şi să glumească, şi asta a învăţat-o desigur Michel... Dar Chen Jinfang nu glumeşte şi nu cochetează, după cum vom avea ocazia să constatăm mai târziu. Când ajung la hotel, ea îşi aminteşte brusc că are să-i dea o veste bună: soţul ei a sunat de la Paris şi i-a spus că ieri a suportat cu succes prima intervenţie chirurgicală. Kim se bucură sincer, dar a sesizat nerăbdarea prost disimulată din vocea lui Chen Jinfang, ca şi cum ar fi vrut să-i dea vestea repede şi să treacă la altceva.

Cocteilul de la Cathay Building - organizat de mahării industriaşi şi finanţişti ai concesiunii franceze - e oferit în onoarea jandarmeriei si a autorităţilor în donifemu; poliţia fiind coruptă până peste cap, cel care dă ordinele în realitate e un gangster chinez fără scrupule, numit Du Yuesheng, cunoscut şi sub numele Du *Grandes-Oreilles...*[1] dar încă n-a venit vremea să vorbim despre el. După cum spuneam, petrecerea are loc în somptuosul salon verde de la etajul opt şi e prezentă spuma coloniei străine din Shanghai. Puternicul miros de iasomie ce pătrunde de pe terasă se amestecă cu parfumurile cele mai diverse şi rafinate ale doamnelor. Intr-un colţ al salonului, pe o estradă în faţa unui microfon, o tânără chinezoiacă îmbrăcată toată în verde ţine în mâinile sale cu mănuşi verzi un port-ţigaret lung si verde

1. Urechi mari (fr.).

în care e înfiptă o ţigaretă verde şi cântă / *Get a Kick Out of You* cu o voce ascuţită; privirea îi e puţin saşie, iar la pian e acompaniată de un negru îmbrăcat într-un costum alb. Un nord-american obez, care a băut ceva mai mult, se apropie de cântăreaţă, împleticindu-se, şi îi oferă un pahar cu piperment în mijlocul unor puternice hohote de râs.

îndrăgită şi admirată de toţi, Chen Jinfang răspunde amabil celor care se interesează de sănătatea soţului si, în câteva cercuri de prieteni, îl prezintă pe însoţitorul ei Joaqum Franch, un spaniol prieten bun cu Michel, care tocmai a sosit de la Paris. Dar Kim nu vrea s-o obosească cu prezenţa lui şi curând o lasă în compania prietenilor ei, ducându-se la bar să-şi ia ceva de băut. Acolo îl întâlneşte pe Wong si are ocazia să-i pună câteva întrebări referitoare la viitorul lui profesional în întreprinderea textilă. Wong este la curent cu intenţiile lui şi îi sugerează să aştepte întoarcerea lui Levy pentru a lua împreună cea mai bună decizie. Nu va fi nici o problemă şi va putea conta pe ajutorul lui: „Michel mi-a spus că aţi studiat ingineria şi mai ales că îi sunteţi ca un frate".

Mai târziu, într-un anumit moment din acea sufocantă noapte de iulie - după ce a văzut-o pe Chen Jinfang în cealaltă parte a salonului vorbind cu doi înalţi demnitari orientali, poate după ce i-a admirat frumuseţea rece şi distantă printre atâţia invitaţi şi a ascultat un cântec care i-a amintit clipele fericite petrecute în compania mamei tale - să ni-l imaginăm scuzându-se faţă de Charlie Wong şi ieşind pe terasă cu un pahar de whisky pentru a contempla de sus promenada Bund şi minunatul oraş cu cheiurile şi fluviul lui tăcut, unde luminile neoanelor se reflectă

asemenea unor licurici coloraţi în noaptea înstelată. La subraţ simte apăsarea uşoară a armei, atingere familiară care-l apropie de un trecut violent si de angajamentul luat: să ucidă un om care nu merită să trăiască şi să-şi refacă propria viaţă în oraşul ăsta îndepărtat, scăpând astfel şi de apăsarea pe care o simte sub braţ, dar şi de zbuciumul care-i chinuie memoria. Ocazia e bună, îşi spune ca să se încurajeze, strângând cu putere paharul îngheţat şi sprijinindu-se de pervazul frumosului foişor al hotelului Cathay; incitat de muzică si de parfumul de iasomie. Se simte aşa de bine aici, tânăr şi încă plin de viaţă, încântat de această ultimă întorsătură a destinului său, încrezător în soarta lui şi poate atât de frumos şi de elegant în smoching. Kim, e un prilej bun să priveşti o clipă în urmă la drumul parcurs, la bietul nostru drum al speranţei, plin de capcane şi minciuni, la capătul căruia te-ai întâlnit din fericire cu vechiul tău camarad Michel Levy: o să înţelegi, dacă te mai frământă asta, că tot ceea ce-ai lăsat în urmă nu reprezintă doar interminabila înfrângere şi iluziile spulberate, camarazii morţi si cei care încă mai trebuie să moară, tinerii curajoşi şi imprudenţi din Toulouse şi din alte locuri din sudul Franţei care vor trece graniţa cu arma în mână, la fel de hotărâţi şi de nebuni cum ai fost şi tu odinioară. Vezi vărsându-se sângele trecut şi viitor, sânge ce curge prin venele altor bărbaţi, şi o să te gândeşti firește la Denis şi la soţia lui, Carmen, care încearcă şi ei să fie fericiţi undeva, în Franţa, şi o să-ţi aminteşti de Nualart, de Betancourt şi de Camps, care putrezesc într-o temniţă sau au fost deja împuşcaţi, o să-ţi revină în minte atâtea sacrificii inutile ce nu vor fi înregistrate nicăieri şi atâta generozitate şi curaj ce nu vor rezolva nimic până la urmă, nefolosind

nimănui şi, cine ştie, poate o sâ-ţi aminteşti şi de mine, de bietul Forcat cu falsurile lui şi cu degetele mereu mânjite de cerneală, un mort revenit în oraşul morţilor... Dar se spune că sunt alţii şi mai disperaţi, care nu mai aşteaptă decât să treacă timpul, să li se piardă urma şi să vină o zi când uitarea îi va înghiţi pe ei şi pe copiii lor pentru totdeauna. Daca v-aţi fi obişnuit ca mine să intuiţi ce se petrece în mintea lui Kim, aţi şti că acum se gândeşte mai ales la cei care au rămas aici, aşteptând o ocazie: din cealaltă parte a lumii el vrea să ne spună, pur şi simplu, că nu trebuie să ne lăsăm pradă descurajării, nenorocului sau bolii, şi nici măcar fumului negru care iese din acest coş. Viaţa e uneori o povară si nu strică să te amăgeşti de unul singur, cultivând o iluzie în secret... Toate astea îi trec prin minte lui Kim, pe terasa hotelului Cathay; ţine în mână paharul de whisky si simte suflul cald si umed al oraşului asemenea respiraţiei unui animal tăcut şi somnoros. Şi, firește, e ceva vreme de când n-a mai văzut-o pe Chen Jinfang.

Se gândeşte însă că e puţin probabil ca Kruger să se afle aici, şi chiar dacă ar fi aşa, n-ar fi atât de nebun încât să-i facă vreun rău cu atâţia oameni de faţă.

O mână i se asază pe umăr şi cineva i se adresează cordial: e Lambert, un francez vorbăreţ, proprietar de fabrici de mătăsuri şi de mari magazine, care-i fusese prezentat cu puţin timp în urmă şi care vrea acum să stea de vorbă cu el. Imediat îşi mai fac apariţia patru invitaţi, dintre care unul, extrem de limbut, comentează ironic şansa diabolică a lui Michel Levy: s-a căsătorit cu micuţa chinezoaică cu ochii aurii, tânără şi seducătoare, care mai e şi rudă cu generalul roşu Chen Yi, despre care se zvoneşte că s-ar

pregăti să trawrse/e Manciuria cu trupele lui comuniste, continaandu-şi apoi drumul de-a lungul fluviului Yangzi panii în Shanghai... Din câte înţelege K'.rn. mulţi străini încep să se teamă pentru întreprinderile şi afacerile lor: înfrângerea Cuomindangului si triumful comuniştilor ar putea însemna .sfârşitul concesiunilor străine. Dar chiar dacă-l interesează mult subiectul, atenţia îi este reţinută de un comentariu care nu are nici o legătură cu ceea ce se vorbeşte, un comentariu făcut pe neaşteptate de unul dintre membrii grupului, yankeul destui de băut care glumise mai înainte cu cmtărpaui chineză. Transpirat şi congestionat la fata, ii da un cot invitatului de lângă el, un bărbat *cu* pârul negru, lipit de frunte, şi trăsături aspre, şi-i zice, strâmbându-se şi vorbind pe nas:

— în timp ce Levy e la Paris ca să vadă dacă-i pot repara coloana şi o dată cu ea, adăugă el, izbucnind în râs, şi jucăria, pun pariu că târfuliţa asta de Chen Jinfang o *să.* caute iar consolare în braţele căpitanului ăla cu cargoul, blestematul de cantonez, Su Zu sau cum l-o chema...

Neaşteptata grosolănie a întrerupt conversaţia şi Kim se pregăteşte să-i răspundă cum se cuvine, când bărbatul cu parul lipit de frunte din dreapta lui i-o ia înainte cu vocea-i tunătoare şi-l înşfacă pe yankeu de reverele smochingului:

— Stapleton, tună el, eşti un imbecil şi un beţivan nenorocit! Retrage imediat ce-ai spus despre doamna sau iţi jur c-o să-ţi dau motive serioase ca să regreţi ce ai făcut!

Vizibil speriat, Stapleton se grăbeşte să îngaime o scuză şi se retrage privindu-şi paharul cu whisky în zare si făcând o grimasă stupefiată, de parcă ar fi descoperit în el o gânganie ciudată. Conversaţia lâncezeşte, apoi si grupul se împrăştie; Kim

rămâne iar singur cu Lambert si un timp îi satisface amabil curiozitatea discutând despre actuala situaţie politică din Spania, dar jignirile proferate adineauri de yankeul beat nu-i dau deloc pace. Căpitanul Su Zu şi nevasta lui Levy ? Relaţia asta e cunoscută de toată lumea ? Levy o ştia şi el? Cu cea mai mare discreţie, Kim încearcă să afle ceva, dar francezul îi răspunde că nu ştie dacă e adevărat sau nu, dar că într-adevăr aşa s-ar fi zvonit prin Shanghai.

Kim îl întreabă apoi pe Lambert cine e invitatul care a luat aşa de vehement apărarea lui Chen Jinfang, deşi în adâncul sufletului, printr-una dintre acele legături stranii pe care le are Kim cu latura întunecată a oamenilor, ştie deja răspunsul:

— Se numeşte Omar Meiningen, e neamţ, proprietarul localului Yellow Sky Club şi a două dintre cele mai selecte bordeluri din Shanghai, zice Lambert, după care adaugă pe un ton complice şi binevoitor: Se zice că e un tip hotărât si periculos, *monsieur,* dar se mai zice, mai ales doamnele afirmă asta, că e un adevărat gentleman. Eu cred însă că, de fapt, e un comunist.

Nu ştiu exact de când, dar plimbările si vizitele lui Forcat în port şi-n Barceloneta au devenit mai frecvente; uneori mergea cu doamna Anita, dar cel mai ades pleca singur si nu ştiu nici cu cine se întâlnea acolo, nici ce făcea, dar nu se întorcea niciodată acasă fără marfă procurată la negru: câteva kilograme de făină sau de orez ori câţiva litri de ulei.

La începutul lui iulie, la aproape trei luni de la instalarea oaspetelui în vilă, doamna Anita a

încetat să mai bea şi să mai fumeze. Iniţial se enerva din orice şi se certa cu Susana şi mi s-a părut chiar că evita privirea saşie dar mereu discretă a lui Forcat; apoi s-a mai îmblânzit şi a devenit foarte tandră cu fiică-sa, mai receptivă si mai atentă cu Forcat, şi râdea chiar şi cu fraţii Chacon, amuzându-se de şiretlicurile pe care aceştia le foloseau cu vânzătorii de legume din piaţă ca să-şi procure de mâncare. Am înţeles repede că schimbarea asta se datora influenţei benefice a lui Forcat; în ultima vreme îi plăcea să cumpere o băutură foarte ieftină pe care o bea în local, o tărie pe care Forcat refuzase s-o servească cu anumite gustări pe care le pregătea mai ales pentru Susana. Dar într-o bună zi, micuţa carafă - care trona de obicei pe masa din sufragerie şi pe care eu si cei doi Chacon o umpleam adesea pentru ea la cârciuma de pe strada Cardoner - a dispărut şi n-am mai văzut-o niciodată de atunci. Forcat mai dădea o mână de ajutor si prin casă: schimba aşternuturile Susanei, curăţa soba de cenuşă şi spăla vasele, văruia zidurile din grădină şi a îndemnat-o pe doamna Anita să ude plantele şi să se ocupe *de* ele, ba chiar s-a amuzat învăţând-o să pregătească nişte feluri de mâncare simple si ieftine. Acum se vedea că era mai mulţumită şi mai cumpătată şi-şi dădea chiar aere de cucoană, afişând o oarecare distincţie în îmbrăcăminte şi-n mers, dar gurile rele din cartier tot cleveteau pe seama ei, fie că o vedeau aranjată, fie că nu. I-au scos nişte vorbe, pe care i le atribuiau doctorului Barjau şi care-i plăceau nespus căpitanului Blay, poate şi fiindcă o înfuriau pe dona Conxa: „Doamna nu mai bea, dar târfa suge la fel ca înainte".

Intr-o după-masă am ajuns la vilă mai devreme ca de obicei, Susana dormea, iar maică-sa nu se

îmbrăcase încă pentru serviciu. După ce a verificat din galerie că Finito şi Juan nu se instalaseră încă lângă grilaj, doamna Anita mi-a zis:

— Daniel, drăguţule, îmi faci o favoare ? Era atât de nervoasă, încât m-am gândit că avea să mă trimită la cârciumă fără ştirea lui Forcat, care se afla la el în cameră. Mi s-au terminat, aspi rinele... Farmacia nu s-a deschis încă. Ai putea să te duci tu până la cârciumă să vezi dacă n-au ei cumva... şi să-mi aduci si un pic de coniac...? Ba nu, nu, nu, vreau doar aspirine.

Când m-am întors, Forcat era în galerie, iar ea se îmbrăcase în stilul ei, obraznic şi oarecum provocator: purta pantofi violeţi cu toc înalt, ciorapi negri foarte fini, una dintre fustiţele ei plisate, într-o culoare caldă care-i plăcea aşa de mult, bluză albă cu decolteu şi curea verde ca mărul, din plastic. Părul ei scurt si blond, mereu puţin ciufulit, îi accentua aerul tineresc si zburdalnica expresivitate a trupului. Avea o urmă de scrum pe obraz, lângă gură, şi m-am gândit că fuma pe ascuns şi că Forcat o va certa pentru asta, dar el nu-i zise nimic, îşi sărută fata pe frunte, îşi luă geanta şi, înainte de a pleca, luă două aspirine cu un pahar cu limonada.

— De când nu mai beau, mă doare capul, zise. Acum, când m-a lăsat genunchiul, m-a luat capul. Ce tâmpenie! Să fie oare limonada de vină ?

Stând pe marginea patului, la picioarele Susanei care se trezise deja, Forcat o privea bându-şi limonada şi zîmbea uşor. Mâinile lui lungi şi pătate atârnau pe genunchii încrucişaţi ca mâinile unui deţinut încătuşat, dar chiar şi aşa nu păreau deloc inofensive, nici supuse. Ceva ardea în permanenţă în mâinile acelea. O aşteptă să-şi termine de băut limonada şi apoi zise pe tonul lui obişnuit, convingător:

— N-ai nici un fel de durere de cap. Capul tău crede că ai *a* asemenea durere. Asta-i tot.

Susana începu să râdă şi o apucă tuşea. Atunci maică-sa, care ora gata de plecare, puse paharul şi geanta pe măsuţa şi şopti: „Ticălosule", se descâlţâ si o împinse pe Susana în cealaltă parte a patului, opusa lui Forcat, şi se întinse pe spate dar cu picioarele la căpătâi şi cu ceafa pe genunchii Jui Forcat; a luat, apoi mâna lui dreaptă şi şi-a pus-o pe frunte, a îndepărtat-o, a apăsat-o din nou de cîteva ori, uşor, ca şi cum şi-ar fi aplicat comprese calde, îşi închidea ochii şi suspina uşurată, iar eu şi Susana ne uitam unul la celălalt.

— Cred că nu e momentul, Anita, zise Forcat.

— Daca nu-mi trece, n-o să pot merge la lucru, oftă ca. Nici n-ai idee ce tare mă doare!

— Nu te doare nimic, femeie, îşi ridică puţin mâna şi o ţinu întinsă la câţiva centimetri deasupra frunţii. Ea continua să-i apese mâna cu mâinile ei, dar Forcat păstră distanţa. M-am gân dit apoi de multe ori că eficienţa tratamentului nu consta atât în contactul direct cu mâinile lui, ci în fluidul pe care-i degaja, în căldura controlată sau cum naiba se numea ceea ce transmitea pielea aceea chinuită, ceva care făcea să dispară durerea sau o alina. Totul dură aproape zece minute şi doamna Anita păru să adoarmă. Mi-am deschis mapa şi am început sâ-m.i examinez creioanele sau cel puţin am pretins că fac asta; de fapt, nu voiam să pierd nici cei mai mic amănunt. Mă uitam mai ales la spaţiul de doi sau trei centimetri de sub mâna lui Forcat ca să văd dacă puteam sesiza trecerea fluidului, vreun pocnet sau Dumnezeu ştie ce, căci fără îndoială că acolo, în micul spaţiu dintre mână şi frunte, se producea minunea. Susana, la rândul ei, refuza să-şi privească mama zăcând şi se prefăcea indiferentă, în realitate însă o dezaproba.

Cert este că doamna Anita s-a ridicat ca nouă, fără a fi câtuşi de puţin surprinsă ; se pare că nu era la prima experienţă de genul ăsta. „Vezi, zise, deja mă simt mult mai bine." Şi-a aranjat părul, s-a încălţat, şi-a luat geanta şi, zâmbind fericită, cu un gest rapid şi spontan, şi-a ciufulit oaspetele cu mâna, după care, brusc, stând în picioare în mijlocul galeriei, cu geanta atârnându-i pe umăr şi privind în gol, începu să plângă uşor, fără a înceta să zâmbească. Atunci n-am înţeles ce păţise, dar astăzi ştiu că era emoţionată, trăind una dintre acele clipe de împlinire pe care viaţa i le oferise prea rar.

— De ce plângi, mamă? întrebă Susana, îngenunchind pe pat şi cerându-i pe un ton crispat: Te rog, nu mai plânge! Te rog!

I-a trecut imediat. A salutat pe toată lumea şi a plecat grăbită. Dar n-aj unsese încă pe coridor când s-a întors, l-a luat de mână pe Forcat şi l-a obligat să se ridice şi s-o urmeze, a traversat repede sufrageria şi apoi coridorul, alergând până la uşa de la intrare, unde, bănuiesc, întotdeauna mi-a plăcut să presupun asta, s-a despărţit de el cu un sărut. N-am văzut niciodată scena, dar amintirea ei este atât de vie în mintea mea, încât de obicei uit că nu am văzut-o: gurile lor care se caută şi se ating, amândoi în picioare, îmbrăţişaţi în penumbra de la intrare.

Câteva ore mai târziu, după ce Susana îşi băuse paharul mare cu lapte şi-şi mâncase sandvişul, iar Finito şi Juan Chacon îşi făcuseră apariţia cu buzunarele doldora de frunze de eucalipt şi benzi desenate şi romane de duzină prinse într-o sfoară, din magica si tăcuta galerie incendiată de soarele după-amiezii ne-am continuat călătoria - ţinându-ne de mâini - spre terasa luminoasă a apartamentului lui Chen Jing Fang, care dădea

spre cheiurile fluviului Huangpu, sub privirea saşie a lui Forcat şi vrăjiţi de vocea lui.

Kim e de trei zile la Shanghai, când Michel Levy sună de la clinica Vautrin din Paris şi stă mai mult de vorbă cu soţia lui. Cere apoi să vorbească o clipă cu Kim si aceasta îi aduce telefonul pe terasă. Kim răsfoieşte ziarul sub o umbrelă de soare si aşteaptă ca, mai întâi, Chen Jinfang să se retragă în salon pentru a vorbi apoi cu Le'vy : Salut, prietene, cum stai cu moralul? Excelent, zice Levy, şi tu, ce faci ? Bine, nimic nou deocamdată. Am veşti foarte bune, Kim: prima operaţie a fost un succes şi am prins curaj ; trebuie să mă întorc în sala de operaţii fiindcă mă mai aşteaptă o intervenţie chirurgicală, cea mai grea, dar norocul e de partea mea şi ştiu că totul o să iasă bine şi o să mă întorc curând acasă. Dar spune-mi acum: cum merge afacerea noastră ? Ai făcut ce te-am rugat ?

— Doar în parte, zice Kim. Am cartea pe care mi-ai cerut-o, dar pe Kruger doar l-am reperat, deocamdată. Nu pot să-l lichidez fără să-mi iau suficiente măsuri de prevedere.

— Trebuie să te grăbeşti, zice Levy. Kruger e inteligent şi poate mirosi ceva.

— O să-mi asum riscul ăsta, spune Kim, după care adaugă: O să-ţi spun cum văd eu treaba, căpitane. Acum, mai mult ca oricând, trebuie să lucrez curat, din umbră şi fără să las urme, căci odată lichidat torţionarul ăsta nenorocit, vreau să rămân aici, aşa cum ţi-am spus, să-mi aduc nevasta şi fiica... Aşa am vorbit, mai ţii minte?

Ar fi cu totul altceva dacă, după ce-as termina, as lua un avion şi adio Shanghai, n-am văzut nimic, nu ştiu nimic. Nu vreau să-mi risc viitorul meu şi al familiei mele. Trebuie sâ-mi fac un plan şi să găsesc cea mai bună ocazie fără a da naştere la bănuieli, înţelegi?

— Trebuie să fii prevăzător, dar şi rapid, zice Levy. Chestiunea nu poate să mai aştepte. Şi n-o pierde din ochi pe Chen Jinfang, n-am încredere în ticălosul ăla... O să te mai sun. Succes şi pe curând.

Cum a închis telefonul, Chen Jinfang iese iar pe terasă, urmată de slujnica ei fidelă, care duce o tavă cu băuturi.

— Doriţi un ceai cu iasomie, *monsieur* Franch ? întreabă tânăra chinezoaică zâmbind. Sau poate preferaţi un martini sec ? Ştiu să pregătesc foarte bine martini. Soţul meu zice că eu pregătesc cel mai grozav martini din câte poţi bea la Shanghai... fără să mai pun la socoteală unul special pregătit de el, bineînţeles.

— Sunt convins că Michel le preferă pe cele preparate de dumneavoastră, consimte Kim. Apropo, aveţi vreo obligaţie în seara aceasta ? O să ieşiţi?

— Mă tem că da, *monsieur*. îmi pare rău.

— Nu spuneţi asta. întotdeauna e o plăcere să vă însoţesc.

Ochii aurii ai lui Chen Jinfang zâmbesc discret, clipind indolent, cu o frecvenţă şi un ritm calculat, aproape mecanic. Dar ritmul ăsta imperturbabil, senzualitatea şi pleoapele mătăsoase, mişcându-se alene, îl fascinează pe Kim.

Escortarea lui Chen Jinfang îi ocupă desigur mult mai mult timp decât crezuse şi-n mai puţin de două săptămâni ajunge să fie la curent cu viaţa de noapte şi mondenă din Shanghai şi cu toată

gama pitoreştii faune occidentale şi asiatice pe care a descoperit-o aici. Paginile sociale ale publicaţiilor *North China Daily* si *Shanghai Mercury* relatează prompt prezenţa doamnei Chen Jinfang si a domnului Franch la petreceri şi recepţii, în plus, ei îi place să frecventeze cabaretele la modă şi să se întâlnească cu prietenii în Casanova, în Del Monte, Little Club şi Ciro's. Uneori o sună o familie prietenă ca să cineze împreună sau să meargă la dans, dar aproape întotdeauna preferă să iasă singură, adică escortată iremediabil de Kim, cu care glumeşte de regulă pe seama cuplului pe care-l formează, cuplu despre care se vorbeşte deja în Shanghai, mai mult decât ar fi permis bărbatul ei să se vorbească dacă ar fi fost aici. într-o seară, la o recepţie cu multă lume pe malul lacului din Vest, în Hangzhou, Kim glumeşte cu Charlie Wong şi cu nevasta lui, scăpând-o din ochi pentru un timp pe Chen Jinfang când, deodată, la vreo cincizeci de metri distanţă, printre capetele invitaţilor, îl zăreşte pe Kruger sporovăind cu ea sub un brad luminat. Kim îşi face repede loc printre invitaţi şi, până să ajungă la Chen Jinfang, îşi dă seama că şi Kruger l-a văzut: fără să se grăbească, dar pradă unui brusc impuls, neamţul se desparte de frumoasa chinezoaică, aplecându-se ca să-i sărute mâna, şi imediat face cale întoarsă, pierzându-se în mulţime.

— îl cunoaşteţi pe bărbatul acesta ? Kim îi oferă o ţigară lui Chen Jinfang, prefăcându-se indiferent. Pare un tip plăcut.

— Cine nu-l cunoaşte pe Omar în Shanghai ? răspunde ea. Dar eu nu l-am întâlnit decât de vreo două ori. A vrut doar să mă salute si să se intereseze de soţul meu... De ce mă întrebaţi? Am fost oare în primejdie fără să ştiu? adăugă ea cu o sclipire ironică în ochi.

în loc să se complice dând explicaţii, Kim preferă să se scuze.

—îmi pare rău. Dar vă rog să înţelegeţi că, fiind singură, oricine se apropie de dumneavoastră îmi dă de bănuit...

—Vă temeţi să mă lăsaţi singură cu atâţia oameni înjur, *monsieur* Franch? zâmbeşte tânăra chinezoaică. Nu trebuie să vă faceţi griji, sunt înconjurată de prieteni... Şi acum, sunteţi vă rog amabil să vă duceţi până la bar şi să-mi aduceţi o cupă de şampanie ?

Kim îi zâmbeşte la rândul lui şi îi atinge uşor cotul.

—Va fi o plăcere pentru mine să vă însoţesc până la bar şi să provoc invidia atâtor bărbaţi... Priviţi-i pe Wong şi Su Lin cu familia Duprez.

—Ca să vezi ce mai distracţie, suspină Chen Jinfang resemnată. Dar dumneavoastră stabiliţi regulile. Ei bine, această micuţă chinezoaică imprudentă jură solemn să nu se îndepărteze nici un metru de gardianul ei... doar dacă *madame* Duprez se încăpăţânează să-mi povestească pentru a nu ştiu câta oară noaptea ei nebună la Paris, cu Jean Gabin şi căţeluşa Loulou.

—Sunteţi o femeie afurisită, zâmbeşte Kim.

—Chiar credeţi asta ? O s-o iau ca pe un compliment.

—De ce ?

—Pentru că mi-am dorit întotdeauna să fiu o femeie afurisită.

în drumurile ei prin localurile de noapte, Chen Jinfang n-a inclus nici măcar o dată clubul Yellow Sky al lui Omar şi asta îl bucură pe Kim; vrea să descopere refugiul fostului nazist, dar singur, bineînţeles când va avea o seară liberă.

Ocazia se iveşte într-o duminică. Cu puţin timp înainte de a ieşi pe o căldură insuportabilă

pe terasa lui Chen Jinfang care dă spre Bund, Deng îi spune că *madame* îşi cere scuze că nu-l poate însoţi la cină: o migrenă puternică a obligat-o să se culce şi azi n-are de gând să iasă, de aceea îl roagă pe *monsieur* să-şi facă programul cum doreşte astă seară.

După cina servită ceremonios de servitorul chinez, Kim este condus de un *coolie* la Yellow Sky Club, pe Shandong Road. Localul, plin de lume, e mare şi luxos, decorat în galben şi roşu şi are un splendid ring de dans şi o sală de jocuri. Kim cere un whisky la bar şi priveşte clienţii, în timp ce orchestra interpretează *Siboney,* iar câteva perechi dansează fermecate. Pe toate mesele din jurul ringului se află o mică lampă roşie şi un trandafir galben cu tijă lungă, într-o vază fină de cristal. La una dintre mesele de pe marginea ringului îi mai atrage atenţia *o* tânără chinezoaică foarte elegantă, cu ochi migdalaţi şi cu picioare frumoase, care e singură; îmbrăcată complet în roşu cu un *chipao* mulat cu guler înalt şi cu fusta crăpată în părţi, îşi priveşte cu neplăcere unghiile roşii şi fumează o ţigară de aceeaşi culoare, stând în faţa unui pahar mare de vin de coacăze, în spatele ei, în fundul localului şi-n jurul ruletei, se aud strigăte de bucurie, o dulce explozie de încântare si surpriză.

Atunci îl vede pe Omar zâmbind calm pe marginea ringului de dans, gata să-şi salute, din picioare, zâmbind liniştit, nişte clienţi care stau jos. Kim poate să-l studieze mai bine decât la hotelul Cathay şi în Suzhou. De vreo treizeci şi opt sau patruzeci de ani, bărbatul care răspunde la numele de Omar e foarte înalt, are nasul ascuţit şi acvilin, privirea impertinentă şi, în ciuda zâmbetului său alb, un rictus amar îi înăspreşte gura mare şi frumos conturată. E blând şi distins.

Trecând prin faţa chinezoaicei îmbrăcate în roşu, elegantul Omar ia trandafirul galben de pe masă şi-l miroase, apoi îi zâmbeşte fetei, o sărută pe obraz şi se desparte de ea cu o reverenţă, luând floarea cu el şi îndreptându-sc, după ce si-a privit ceasul, spre o mică uşă albastră cu ornamente de lac şi sidef, aflată în cealaltă parte a barului. O deschide, se zăresc primele trepte ale unei scări luminate, si Omar dispare, închizând-o la loc.

Kim se gândeşte : nu l-a văzut sau n-a vrut să-l vadă, deşi ştie prea bine cine e; după ce a fost văzut în compania lui Chen Jinfang la atâtea recepţii şi în atâtea locuri publice din Shanghai, misiunea lui de gardă de corp n-ar fi putut trece nicidecum neobservată.

Trece o jumătate de oră şi fiindcă Omar nu mai apare, Kim îl întreabă pe barman dacă patronul se va întoarce, căci vrea să discute cu el o problemă importantă. Barmanul, un chinez cu o faţă tristă de lună şi mustăţi turtite, îi răspunde că patronul s-a retras în camerele lui, interzicându-i să fie deranjat sub nici un pretext. Camerele lui ? întreabă Kim. Vrei să spui că domnul Omar locuieşte aici, în cabaret? Chiar aici, *monsieur,* apartamentul lui e sus, deasupra clubului... Foarte practic, observă Kim, deşi presupun că mai are şi o altă intrare, din stradă. Fireşte, *monsieur:* dă spre Jinloiig, o fundătură. Paharul dumneavoastră e gol, *monsieur,* mai doriţi un whisky ?

Se pregăteşte să răspundă, când o voce fals cordială din spatele lui i-o ia înainte:

— Poate că *monsieur* preferă compania cuiva.

Kim se întoarce uşor şi vede un chinez rotofei şi vesel îmbrăcaz într-un costum albastru deschis, cămaşă neagră şi cravată albă.

— Prefer whiskyul, zice Kim.

Barmanul îl serveşte, în timp ce necunoscutul insistă:

— Mă iertaţi că vă deranjez. Dumneavoastră sunteţi onorabilul *monsieur* Franch?

— Da.

— Du Yuesheng, şeful meu, doreşte să vor bească cu dumneavoastră şi ar fi o mare onoare pentru el dacă aţi accepta să serviţi un pahar la masa lui.

— Să vorbească despre ce ? întreabă Kim. Nu-l cunosc.

— Domnul a auzit vorbindu-se despre Du *Grandes-Oreilles* ?

— Ceva am auzit, îşi pierde răbdarea Kim. E în regulă. Ce doreşte?

Fără a înceta să zâmbească, chinezul îi face o plecăciune:

— Urmaţi-mă, vă rog.

Ocoleşte ringul de dans si traversează sala de joc, urmat de Kim. Du *Grandes-Oreilles* stă la o masă cu spatele la perete, într-un spaţiu aflat între sala de joc şi un alt bar plin cu clienţi. Poartă un costum alb impecabil, o pălărie albă şi o cravată de culoarea somonului. Maxilarul lui proeminent şi agresiv contrastează cu liniştea ironică a pleoapelor greoaie şi cu gura fără buze. în mâini are o cupă de şampanie care străluceşte din pricina lichidului rece ca gheaţa. Mâinile îi sunt ca două pungi cu apă caldă. Garda lui de corp, un filipinez taciturn şi cu faţa turtită, acoperită pe jumătate de borul pălăriei, stă lângă el şi desface petală cu petală trandafirul galben de pe masă. Lui Kim îi e de-ajuns să-i arunce o privire ca să înţeleagă că e vorba de un *tufei* profesionist, un ucigaş cu simbrie. Mesagerul se aşază de cealaltă parte a şefului său şi Kim rămâne în picioare, cu paharul de whisky în mână.

—E o plăcere să vă cunosc, *monsieur* Franch, zice Du Yuesheng. Nu vreţi să staţi la masa umi lului dumneavoastră servitor ? Păreţi obosit. Poate că aţi dormit puţin în ultima vreme...

—Poate.

—înţeleg că aţi venit la Shanghai invitat de *monsieur* Levy, cu una dintre ambarcaţiunile companiei sale navale. Du *Grandes-Oreilles* zâm beşte gânditor şi continuă: Pare puţin cam ciudat, nu-i aşa ? Aţi fi putut veni foarte bine cu avionul...

—Am rău de avion, zice Kim.

—Adevărat, *monsieur ?*

—Aş putea să jur.

—Ştiaţi că unele cargouri ale onorabilului dumneavoastră prieten Levy fac trafic cu arme pentru comuniştii care vor să pună stăpânire pe Shanghai ?

—Nu înţeleg despre ce vorbiţi.

—Oh, ce rău îmi pare! Poate că nu sunt destul de explicit, franceza mea nu-i prea evoluată, zice gangsterul, coborându-şi privirea. Kim intuieşte că dincolo de ţinuta-i ireproşabilă, de manierele-i rafinate, de pielea lui fină şi trandafirie se ascund mai mulţi ani decât lasă să se vadă. Dar şi franceza dumneavoastră lasă de dorit, *monsieur*. Fiindcă nu sunteţi francez, aşa mi s-a spus.

—Vi s-a spus adevărul. Sunt catalan şi spaniol şi credeţi-mă că am obosit să tot fiu şi una, şi alta. Răbdarea mea are nişte limite, mai ales în faţa unui ucigaş năimit ca dumneata, prefăcut într-o broască ţestoasă. Ce vreţi de la mine ?

Fără să-i dispară zâmbetul de porţelan, Du Yuesheng bea o gură de şampanie şi zice:

—Nu fiţi aşa de impulsiv, dragă prietene, îmi permiteţi să vă pun o întrebare ? De ce aţi venit la Shanghai ?

— Dacă vă spun că am venit să-mi cumpăr o pălărie, ca Shanghai Lily în 1932, nu m-aţi crede.

— Aveţi un simţ al umorului neobişnuit, zâmbi Du *Grandes-Oreilles.* Ar trebui să ne înţelegem. Ia să vedem... De ce onorabilul meu prieten nu se aşază la masa mea şi nu acceptă o cupă de şampanie?

—îmi place să beau de unul singur.

—O să trecem peste lipsa dumneavoastră de politeţe. Oricum, vreau să vă fac o favoare.

—S-o vedem şi pe-asta.

—Trebuie să vă sugerez să părăsiţi Shanghaiul.

—Nici să nu visaţi la asta.

—De ce nu, *monsieur?* De ce vorbiţi aşa? Du *Grandes-Oreilles* zâmbeşte cu toată gura. E bine să visezi. Vă recomand s-o faceţi.

—Eu nu visez niciodată treaz.

—Nu cred. N-aţi fi la Shanghai dacă n-aţi visa cu ochii deschişi. Bine, dar poate că acceptaţi cel puţin să luaţi cina cu mine? Avem supă de şarpe, rădăcini de lotus *şizhu lai.* Ştiţi ce e asta?

—Limbă de porc. Nu, mulţumesc.

—Văd că aţi făcut mari progrese în limba mea... în fine, aţi accepta un sfat bun, *monsieur?* Tonul lui era deja mai crispat.

—Nu vă deranjaţi.

—în cazul acesta, trebuie să vă previn: o căutaţi cu lumânarea, *monsieur*.

—Nu obişnuiesc s-o caut cu lumânarea, zice Kim rece, dar dacă fac ceva, să ştiţi că merg până la capăt.

Orchestra interpretează acum *Amapola* şi, brusc, în cele mai vulnerabile ascunzişuri ale memoriei, Kim o regăseşte pentru o clipă pe mama ta dansând în braţele lui foarte încet, aproape adormită, cu capul lăsat tandru pe umărul lui: era cântecul ei favorit şi-l fredona adesea ca un fel

de refugiu împotriva necazurilor şi a prevestirilor sumbre. In tot acest timp, Du *Grandes-Oreilles* observă atent faţa lui Kim şi adaugă cu o voce blândă:

—O să vă spun ce veţi face, *monsieur* Franch. O să luaţi un avion şi o să vă întoarceţi chiar mâine în Franţa, prin Japonia.

—V-am mai spus că am rău de avion.

—Plecaţi atunci cu vaporul. Există o mie de posibilităţi de a părăsi Shanghaiul, *monsieur,* important e s-o faceţi din proprie iniţiativă şi să nu fiţi... obligat. Zâmbeşte iar şi ochii i se închid aproape cu totul, înţelegeţi?

—De unde până unde vă interesează atât de mult plecarea mea?

—Să zicem că în Shanghai sunt prea mulţi comunişti.

—Aşa crede Omar ?

—Nu ştiu ce crede acest gentleman onorabil, zice Du *Grandes-Oreilles* si zâmbetul îi dispare. Nu e prietenul meu.

—Adevărat ?

—Puteţi să-l întrebaţi.

—înseamnă că am fost prost informat.

—într-adevăr, zice Du. Ei bine, *monsieur,* ce părere aveţi ? Veţi ţine cont de sfatul meu ?

—Am alte planuri. Şi n-am de gând să-mi pierd timpul cu indivizi ca dumneavoastră. Şi mai adaugă; *Jia xi zhen zu.*

O expresie care se foloseşte în China când cineva vrea să te păcălească.

—*Chang shou,* îi răspunde Du. Vă doresc o viaţă lungă, *monsieur.*

Kim aruncă o ultimă privire celor doi indivizi care-l păzesc pe Du Yuesheng, face cale întoarsă şi revine la bar traversând sala de joc şi ringul de dans; savurează ultimele acorduri din *Amapola*

şi parfumul vag şi nepieritor al părului blond al mamei tale. îşi plăteşte paharele de whisky şi părăseşte Yellow Sky Club.

Se hotărăşte să se întoarcă pe jos acasă şi, când ajunge, e aproape două şi jumătate. Chen Jing i-a dat o cheie cu câtva timp în urmă, deci nu e nevoie să-l trezească pe Deng care a lăsat luminile aprinse în salon şi pe terasă, ca în fiecare seară, în camera lui, Kim se gândeşte la Du *Grandes-Oreilles* în timp ce se dezbracă: oare ce se află dincolo de ameninţarea lui? Ce interese serveşte oare şi ale cui?

E foarte cald si înainte de culcare intră sub dus, traversează apoi salonul îmbrăcat în halat şi iese pe terasă să fumeze o ţigară. Aude un zgomot în spatele lui şi, întorcându-se, dă peste Deng, respectuos şi mut şi parcă nehotărât.

—*Monsieur* are nevoie de ceva? întreabă în cele din urmă credinciosul servitor.

Kim îl observă cu atenţie, îl întreabă de doamna *si* Deng pleacă privirea şi spune că doarme de când a plecat *monsieur.*

—A cinat? întreabă Kim.

—Nu, domnule, n-a vrut să mănânce nimic.

Deng îşi ţine în continuare ochii în pământ, gânditor. Parcă ar vrea să mai adauge ceva, dar în cele din urmă se retrage.

Kim doarme prost şi se trezeşte în zori. Vede pe fereastră curn răsare din mare un soare imens şi roşu. După ce bea un ceai în bucătărie, se gândeşte că si-a uitat aseară ţigările pe terasă şi merge să le caute, dar nu le găseşte; revine în cameră, dar nu sunt nici aici. în tot acest du-te-vino traversează de patru ori salonul spaţios şi, de câte ori o face, se opreşte câteva secunde uitându-se bine de jur-împrejur: vede divanele moi şi pernele de mătase, pianul cu coadă, vitrina

mare cu evantaie şi figuri de jad şi de cristal, plantele cu frunze verzi si strălucitoare, draperiile înalte şi vag presimte o prezenţă nouă, o emoţie tainică pe care nu izbuteşte s-o lămurească, o senzaţie vie că se află îri faţa unui lucru care mai înainte nu se afla în salon. Pianul e deschis şi claviatura descoperită, tăcută şi în acelaşi timp grăitoare, pare să-l anunţe...

Kim simte că inima îi dă de ştire înaintea minţii, încă n-a reperat obiectul neliniştii, dar ştie că acum va desluşi semnul, poate fiindcă e mai mult decât un semn sau un pericol anunţat, e expresia unui sentiment şi tocmai aici îl găseşte, pe pian: trandafirul galben cu tijă lungă care nu era aseară aici, iar acum, puţin ofilit, aproape pierzându-şi strălucirea pe care o avusese când se afla pe o masă la Yellow Sky Club, se apleacă într-o cupă elegantă de cristal, de parcă ar vrea să se oglindească în luciul pianului şi să-şi piardă orice urmă de parfum şi de mister.

Noaptea şi parfumul trandafirului pătrunseseră în galerie fără să ne dăm seama şi m-am ridicat să aprind lampa. Nu era trandafirul albastru al uitării, copii, măcar de-ar fi fost aşa! Era trandafirul galben al dezamăgirii... şi Forcat şi-a întrerupt povestirea de parcă lumina electrică ar fi oprit brusc firul amintirilor, s-a ridicat de pe pat, a făcut câţiva paşi dintr-o parte în alta, cu capul plecat şi cu aerul lui de personaj *Fu-Man-Chu*[1],

1. Personaj din romanele poliţiste de la începutul secolului XX.

cu mâinile ascunse în mâneci şi lipite de pântece, după care o mângâie pe Susana pe cap şi ieşi în grădină.

Reveni după o vreme, dar înainte de a intra - din uşă şi cu mâinile la spate - mi-a cerut să sting lampa. Aşa am făcut şi atunci el intră cu mâinile ridicate, arătând palmele complet pătate de lumină, strălucind suspendate în întuneric, ca si cum ar fi aparţinut unei alte persoane.

— Şi eu vreau ! strigă Susana entuziasmată. Vreau şi eu!

— Desfă mâna! Forcat aşează grijuliu trei licurici în mâna ei. Vrei să fii o nălucă în întuneric? Freacă-ţi-i uşor pe faţă, aşa, şi pentru o clipă o să fii o fantomă.

— Doar pentru o clipă ? întrebă ea.

— Ce e bun durează puţin, ştii bine.

Faţa Susanei se ivi printre umbre ca o mască luminoasă şi atunci Forcat s-a dus la bucătărie, lăsându-ne singuri; în seara aceea voia s-o uimească cu alte preparate speciale pe doamna Anita, care urma să sosească de la cinematograf.

— Vino, zise Susana încet, îngenunchind pe pat, şi apropie-ţi faţa ta de tont. Haide, nu-ţi fie frică, aşază-te lângă mine...

M-am aşezat pe pat şi ea a frecat licuricii pe faţa si pe pieptul meu cu mişcări rapide, deschizându-mi cămaşa; licuricii erau reci şi mă gâdilau. Susana îşi descheie apoi cămaşa de noapte şi-şi vârî înăuntru ciudatele degete fosforescente, lăsând urme efemere pe piele, până ajunse în dreptul inimii. Fără a înceta să mă privească se apropie şi mai mult de mine, înaintând pe pat în genunchi, cu spatele aplecat, rigid, iar mâna ei luminată zăbovi sub ţesătura cămăşii de noapte, frecându-si pieptul. Faţa mea era foarte aproape

de faţa ei, a cărei fosforescenţă spectrală se stingea repede şi mă obliga să acţionez iute, profitând de un fel de camuflaj, anonimat ori impunitate, îi simţeam respiraţia neliniştită, cum neliniştit respiram şi eu, dar mai ales mă fascina sânul ei luminos pe care-l zăream prin decolteu şi de-abia i-am auzit vocea şoptită.

— Ţi-ar plăcea să mă săruţi... ? Dacă nu te-ai gândi atât la microbii mei, ai putea să mă săruţi. Ţi-ar plăcea, prostuţule ! Dar un sărut apăsat, mă înţelegi? Hai, răspunde ! Catârule, Dumnezeule, ce mai catâr!

De mii de ori am retrăit acea fosforescenţă si patimă din întuneric, acel amestec morbid de sex tăinuit, boală mortală şi timiditate si m-au cuprins mereu aceleaşi remuşcări si aceeaşi îndoială : nu ştiu dacă Susana nu mi-a dat voie să-i ating buzele sau n-am vrut eu să merg mai departe. Voiam, firește, s-o sărut şi s-o dezbrac şi să-i mângâi sânii si coapsele arse de febră şi eram dispus, dacă altfel nu se putea, să mă molipsesc cu saliva şi cu răsuflarea ei şi să-mi primesc raţia de microbi... Gândindu-mă la toate astea, am pierdut iarăşi secunde preţioase şi m-am crispat, ea si-a dat seama şi m-a îndepărtat cu mâinile.

— Bine, zise. Hai, du-te acum, şi se băgă iar în aşternut. Mai rămăseseră urme de lumină pe faţa şi mâinile ei, dar au dispărut imediat.

— Ce puţin durează, am zis dezolat, ca să zic şi eu ceva.

— Da, foarte puţin.

— Mâine, dacă vrei, o să mai caut licurici în grădină si o să-i mai punem pe noi...

— Da, mâine, mi-o tăie ea. Dar acum aprinde lampa şi du-te.

1

L-am auzit o dată pe căpitanul Blay lăudându-se cu adevărata lui vocaţie ratată: aceea de hoţ de buzunare, acţionând prin tramvaie şi în metrou cu atâta discreţie si dibăcie, încât face din această meserie o adevărată artă. Mi-a spus că mâinile lui mai păstrau o anumită memorie tactilă, o nostalgie adormită după portofelele de piele şi căptuşelile de satin cald, căci în prima lui tinereţe făcuse stagii si primise lecţii de la primul logodnic al donei Conxa, un murcian dezgheţat care locuise o vreme în cartier şi căruia îi şterpelise până la urmă nu portofelul, ci logodnica...

Ca întotdeauna, crezusem povestea pe jumătate, dar într-o dimineaţă, când îl urmam obosit prin împrejurimile din Can Compte, cu vântul cald încingându-mi spatele şi cu mapa cu semnături sub braţ, mi s-a ivit prilejul să-i admir îndemânarea. In ziua respectivă, căpitanul îşi pusese bandaje curate, iar capul lui ţuguiat şi înalt, cu părul lung si zbârlit în creştetul capului, părea un morcov alb. Nu ştiu de ce, poate pentru a da o tuşă romantică înfăţişării sale de accidentat murdar, îşi purta de vreo două zile braţul înfăşurat într-un fular vechi de mătase, pe care-l înnodase la ceafă. Acest şiretlic reda figurii sale jalnice o brumă din respectul şi prestanţa care fuseseră intacte pe frontul de pe Ebru, cum intacte îi fuseseră şi raţiunea, responsabilitatea şi cochetăria. Ajunsesem aproape de capătul străzii Legalidad, unde felinarele fuseseră sparte cu pietre şi plăcuţa cu numele străzii nu se mai putea citi, şi căpitanul m-a aşteptat până l-am prins din

urmă, şi-a pus mâna pe umărul meu şi a rămas tăcut o vreme, ascultând cum bate vântul prin palmieri. Şi atunci o maşină frână brusc lângă noi, şoferul îşi scoase capul pe fereastră si după ce remarcă oarecum surprins înfăţişarea extravagantă a căpitanului, îl întrebă dacă strada Legalidad se afla prin apropiere. Era un bărbat corpolent, cu nas cârn, buze groase şi păr negru şi lins, dat cu briantină. Purta o haină albastră şi elegantă care părea mai degrabă o tunică cu umeri laţi şi nasturi mari, deschisă în dreptul pieptului păros şi scoţând la iveală o mulţime de stilouri formidabile, agăţate de buzunarul interior. Căpitanul îi răspunse că ne aflam tocmai pe strada de care întrebase, dar m-a surprins că i-a răspuns în catalană. Era pentru prima oară că-l auzeam vorbind în limba lui maternă :

—*Justament ens trobem en el carrer que buşea, senyor, es aquest...*[1]

Bărbatul i-o tăie scurt:

—Nu înţeleg limbajul câinilor, omule! Mie să-mi vorbeşti creştineşte, mă auzi ?

—*Que diu, senyor ?*[2]

—Răspunde în spaniolă când eşti întrebat! Remarcă atunci braţul înfăşurat al căpitanului, pijamaua uzată şi gabardina, bandajul şi ochelarii şi adăugă zeflemitor: De unde naiba vii îmbrăcat în halul ăsta? Ai scăpat din sala de operaţii ori de la balamuc ?

—*No n'has de fotre res, gamarus.*[3]

Căpitanul înţelesese, ca si mine de altfel, că avea de-a face cu cineva care nu ştia şi nici nu voia să ştie vreun cuvânt în catalană. Bărbatul trăsese frâna de mână şi, cu un gest energic, a coborât geamul şi şi-a reluat atacul:

— Mie să-mi vorbeşti în spaniolă când îţi spun! Sau îţi jur c-o sa ai de-a face cu mine! Ia să vedem, unde e blestemata aia de stradă, Legalidad ?

Căpitanul Blay schiţă un zâmbet binevoitor printre bandaje, se înclină respectuos în faţa geamului şoferului irascibil şi atunci mi-am dat seama că începuse circul. Nici eu nu sesizasem din vreme semnalele de alarmă: un tic nervos, capul uşor aplecat într-o parte, o răguşeală ce anunţa o intensă meditaţie şi o tensiune musculară sau trosnetul abia perceptibil al oaselor, ca atunci când pârâitul vertebrelor în momentul în care bătrânul îşi îndrepta spatele mă avertiza că urma o nouă şi iminentă trăsnaie. De fapt, n-am înţeles niciodată şi nu m-a interesat prea mult să ştiu dacă acţiona astfel în situaţiile dificile, ascultând de un impuls iraţional, de demonul care sălăsluia în el, sau erau doar proastele obiceiuri ale înfrângerii, furia ultimă a unui spirit revanşard, rătăcit si dezorientat? In asemenea împrejurări mă mulţumeam să stau deoparte în picioare, mut şi în aşteptare. De această dată, ochii lui protejaţi de ochelarii negri si-au fixat ţinta pe pieptul şoferului: dacă în buzunarul ăsta sunt stilourile, s-o fi gândit el, atunci portofelul e în celălalt.

— Da, domnule, scuzaţi-mă, începu căpitanul pe un ton cât se poate de pocăit. Dar vorbesc atât de rău spaniola şi nu e vorba de accent, nu, fiindcă nu mă pot compara cu vreun domn din Madriz. Ştiţi, e vorba de sintaxă, de cursivitatea firească a limbii... Ce tâmpit sunt! Nu mă băgaţi în seamă...!

1. Ne aflăm chiar pe strada pe care o căutaţi, domnule, aceasta este (cătai.).
2. Ce spuneţi, domnule? (cătai.)
3. Ce te doare pe tine, prostule? (cătai.)

—Bine, la naiba, hai să isprăvim odată! Spune-mi unde e nenorocita de stradă Legalidad, dacă ai habar, hodorogule, şi apoi dispari din faţa mea!

—Bineînţeles că ştiu! Uite, o luaţi pe prima stradă la dreapta si ajungeţi pe Avenida del Generalîsimo, numită mai înainte Diagonal, ţineţi apoi mereu la dreapta şi o să vedeţi statuia lui mosen Cinto Verdaguer, poet autohton şi sepa ratist, de talent îndoielnic, după cum ştiţi...

—Hai, mai repede, nu mă face să-mi pierd vremea!

—Ei bine, după aceea o luaţi Lot înainte şi mergeţi până la Pedralbes, acolo e o pancartă pe care scrie Sân Baudilio, adică Sânt Boi, mai faceţi doi kilometri si veţi găsi strada Legalidad, n-aveţi cum să vă rătăciţi...

în timp ce vorbea, căpitanul îşi proptise pe geam braţul înfăşurat, iar cealaltă mână şi-o pusese pe capota maşinii. La un moment dat, a început să bată darabana cu degetele pe tablă. Sunetele erau aidoma unor picături de ploaie şi irascibilul şofer şi-a ridicat privirea pentru câteva clipe. A fost de-ajuns. Mâna ţeapănă, care-i atârna înfăşurată s-a mişcat cu o viteză uluitoare spre dreapta şoferului, cu arătătorul şi degetul mare în formă de cioc, şi un portofel maro de piele trecu pe nesimţite direct în buzunarul gabardinei căpitanului, în timp ce adăuga :

—Vă asigur că nu vă puteţi rătăci.

—Vezi că ştii să vorbeşti ca lumea, zâmbi zeflemitor bărbatul, răsucind cheia în contact. Problema e că nu vreţi să vorbiţi ca lumea, tică loşilor, asta e!

—Eu sunt cam distrat, ştiţi, se scuză căpi tanul, căindu-se din ce în ce mai mult. Cine nu şi-ar dori să vorbească limba imperiului? Mie chiar îmi plac limbile străine, engleza, franceza...

— E de-ajuns una singură! Bărbatul nu izbutea
să pornească motorul. Tu încă mai vorbeşti ca un câine, dar o să-ţi pierzi accentul cu vremea.

—Da, cu vremea, şi eu sper asta, domnule, dădu căpitanul din cap, supus. Facem şi noi ce putem, domnule. Da, cu vremea. Şi nu uitaţi: drept înainte până la Sânt Boi. N-aveţi cum să vă pierdeţi.

—Ascultă, bunicule, ştii că ai haz ? înainte de a pleca, vreau să-mi mai faci un serviciu, îl privi pe căpitan cu ochi ironici şi plini de milă. Da, chiar că-mi placi, imbecilule. Ia să vedem. Hai, repetă după mine: *dieciseis jueces cornen higado*[1]... Cum vine asta? Hai, zi-o repede.

—E un vers patriotic de Joan Maragall.

—Habar n-aveam. Hai, recită-mi-l.

—Se pierde mult prin traducere. E vorba despre un bărbat care a fost spânzurat pe Mun tele Montserrat, ştiţi dumneavoastră, unde se află Morenita... Fecioara din Montserrat.

Omul se impacienta, dar râdea deja. în fine, motorul porni.

—Haide, tradu-mi-l, clovnule !

—Da, domnule, la dispoziţia dumneavoastră. Şaisprezece judecători care mâncau ficatul unui spânzurat. Şi mai are un vers poetul Maragall, la fel de bun: *elăstics blaus suats fân făstic*[2]. Versul ăsta *e* dedicat glorioasei armate germane.

—Tradu-mi asta în limba creştinească, idiotule!

—Bretelele albastre îmbibate în sudoare, e fan...tastic.

1. Şaisprezece judecători mănâncă ficat - exerciţiu de dicţie.
2. Bretelele albastre îmbibate în sudoare, e dezgustător (cătai.).

— Eşti prea simpatic pentru un catalan. Şi acum şterge-o de aici, smintitule!

Izbucni într-un râs astmatic, ridică piciorul de pe frână şi maşina porni brusc. Până să-l vedem dispărând de pe strada Legalidad si dând colţul, căpitanul mă şi trăsese de mână şi am întins-o în direcţia opusă. „L-am trimis la dracu'n praznic", zise.

In portofel se aflau o sută cincizeci de pesete. Căpitanul mi-a dat cincizeci, interzicându-mi sâ-i cheltuiesc la cinema sau la biliard. Iţi mai cumperi nişte hârtie cartonată pentru desen, zise el, si dă-i mamei restul de bani, că are destulă nevoie de ei.

Seara i-am povestit mamei cele întâmplate şi ea îl compătimi pe căpitan, spunând c-o să se roage Fecioarei pentru ca bătrânul să fie sănătos, lucid şi să mai trăiască mulţi ani de-acum încolo si mi-a mai zis că n-am făcut bine ce am făcut. Să-l trimitem pe bietul om aşa departe, ce ruşine! Dar pesetele le-a păstrat.

Capitolul al şaptelea

Mă chinuiau amintirea licuricilor frecaţi de pielea ei si pata de ruj de pe dinţii ei, floarea otrăvită a gurii ei deschise în ziua când făcuse pe moarta, şi simţeam cum creste în mine un sentiment de ruşine şi de tristeţe. Două săptămâni mai târziu s-a ivit ocazia să fiu iertat.

Forcat a părăsit vila doar în vreo cinci sau şase duminici în vara aceea şi numai însoţit de doamna Anita, întotdeauna dimineaţa cu excepţia primei daţi, în rest ieşea singur şi aducea câte ceva de mâncare. Duminica mergeau de regulă la cinematograful Roxy la matineu, iar în cursul săptămânii se duceau uneori la Băile Orientale, pe plaja Barcelonetei. Se întorceau cu un pepene roşu şi cu un kilogram sau două de midii sau de tăiţei şi Forcat făcea o maioneză, după care îşi făcea apariţia în galerie cu un aer solemn şi ceremonios, prezentându-i Susanei o farfurie mare cu midii aburinde, şi atunci ea îi chema pe fraţii Chacon si mâncau cu toţii strânşi în jurul patului.

Maică-sa n-a mai lăsat-o niciodată singură acasă, Forcat nu voia asta. înainte să plece de-acasă, mă anunţa şi eu veneam să stau cu Susana, dar mai înainte îl preveneam pe căpitanul Blay.

într-o duminică în care eram singuri, după ce mi-a mai rupt o dată desenul fiindcă nu-i plăcea,

Susana îngenunche pe pat şi propuse să inspectăm camera oaspetelui.

— N-ar trebui să mergi desculţă, i-am spus în timp ce urcam la primul etaj pe scara în formă de melc.

în camera lui Forcat, mică şi întunecoasă, domneau o curăţenie si o ordine exemplară, îşi făcea singur patul si-si curăţa baia mică a cărei uşă rămăsese deschisă. Pe noptieră se aflau un pahar cu apă acoperit cu o farfurioară, aspirine, o scrumieră curată şi un pachet de ţigări *Ideales.* Nu-l văzuserăm niciodată pe Forcat fumând în vilă, nici măcar în grădină şi cu atât mai puţin în galerie, în faţa Susanei. Vechea lui valiză de carton se afla sub pat.

— O deschidem, ca să vedem ce e înăuntru ? întrebă Susana.

Am tras valiza de mâner şi Susana, îngenuncheată lângă mine, o deschise: un parfum aspru şi festiv pătrunse în cameră, mirosul inconfundabil al mâinilor lui Forcat. înăuntru se aflau amestecate tăieturi din ziare franţuzeşti, hărţi şi broşuri ale unor agenţii de voiaj, culegeri de cântece de cinci centime, o carte fără coperte, deteriorată de atâta citit, intitulată *Câştigarea pâinii,* coperte de discuri străine cu cântece în engleză şi franceză şi, într-un colţ al valizei, învelit într-un pulover negru şi vechi şi într-o piele de căprioară curată, apăru un revolver mic cu ţeava scurtă, nelustruit şi atât de nou, încât nu părea adevărat.

— E de jucărie, zise Susana.

— Da' de unde, am răspuns, cântărindu-l în mână. O fi încărcat?

Susana mi-l luă din mână, îl înveli repede în pielea de căprioară şi în pulover şi-l puse din nou în valiză, după care începu să examineze

tăieturile din ziare. Majoritatea erau ştiri din Paris şi din Shanghai, toate în limba franceză, si mai era şi fotografia unui biciclist cu nasul mare, Fausto Coppi, care trecea printr-un defileu întunecat de viscol cu două cauciucuri de rezervă aşezate în cruce pe piept şi cu faţa plină de noroi, ca o fantomă în ceaţă. Sub un fular mâncat de molii am găsit un paşaport cu fotografia lui Forcat, eliberat însă pe numele de Jose Carbo Balaguer, iar în paşaport era o hârtie îndoită cu câteva cuvinte scrise de Kim: „îi datorez prietenului meu F. Forcat fantastica sumă de o sută cincizeci de franci (150 F), un coniac şi un şut în cur fiindcă a împrumutat bani unui neisprăvit ca mine: Joaquim Franch. Toulouse, mai 1941". Se mai afla acolo şi un penar vechi şi pătat cu cerneală în care erau câteva monede străine şi un bilet de metrou parizian. Nici o scrisoare, nici o fotografie, doar cea a curajosului biciclist... Eram dezamăgiţi şi oarecum derutaţi. Nu zisese Forcat că nu pusese în viaţa lui mâna pe vreun revolver ? Asta era bagajul unui om care călătorise aproape prin toată lumea, bagajul unui om cult şi studios ? Forcat, aventurierul transatlantic, cum îi spunea căpitanul Blay! Cu o singură carte, care mai părea şi veche de când lumea!

Dar ceea ce ne-a atras cel mai mult atenţia au fost trei sticluţe de vermut înghesuite într-un colţ al valizei, astupate cu dopuri de plută şi umplute cu un lichid tulbure, uşor verzui. Susana a desfăcut una şi i-am adulmecat conţinutul apropiindu-ne obrajii, şi atunci parfumul cald al părului ei si răsuflarea-i fierbinte s-au amestecat cu mirosul neobişnuit al mâinilor lui Forcat.

— Ce-o mai fi şi asta ? întrebă Susana, strâmbându-se scârbită şi grăbindu-se să astupe sticluţa la loc. Pradă unui impuls brusc, îi cuprinsesem

mijlocul cu braţele şi, când şi-a întors capul să mă privească, a văzut în spatele meu ceva ce nu observase până atunci şi s-a schimbat la faţă: uşa deschisă de la baie lăsa să se vadă, agăţat de perete, capotul mov cu gulerul tivit cu pene de marabu lângă chimonoul negru şi pijamaua lui Forcat.

Susana rămase nemişcată câteva clipe, uitându-se la capotul maică-sii.

—Pune astea la loc si hai să mergem, i-am spus, arătând spre sticluţe; una mai era încă în mâna ei. Pot să se întoarcă în orice clipă şi o să ne descopere.,,

—Şi ce dacă! zise. Mi-e totuna.

Când reacţiona în cele din urmă şi cotrobăi pe fundul valizei ca să pună sticluţa la loc, scoase deodată un ţipăt şi-şi retrase repede mâna, de parcă ar fi înţepat-o vreo gânganie ascunsă acolo înăuntru. Sângele îi curgea, gros şi roşu, de la degetul mic.

—Suge-ţi rana, i-am spus în timp ce examinam fundul valizei. Am găsit o lamă de ras care ieşise dintr-un pachet. Uite, asta a fost. O să-ţi pun spirt.

—La ce bun ? Ah, dacă mi-ar curge tot sân gele şi aş muri odată! oftă Susana, apăsându-şi degetul de parcă ar fi vrut să-l stoarcă cu totul. Deie Domnul!

—Nu vorbi aşa. I-am înfăşurat provizoriu dege tul cu tivul cămăşii de noapte; stăteam tot în genunchi pe jos, lângă pat, si ochii ei căutau în baie capotul mov al mamei. Sângele trecea prin ţesătura cămăşii de noapte şi atunci i-am luat mâna, i-am eliberat degetul din strânsoare, l-am dus la gură şi, fără a-i lăsa timp să reacţioneze, am început să-l sug. Totul a durat doar o secundă: ea mă privi surprinsă şi, în timp ce-i sugeam

degetul mic, celelalte patru degete ale mâinii tremurânde si febrile îmi atingeau uşor obrazul de sus în jos, într-un gest pe care l-am luat drept mângâiere. Frica de a mă molipsi şi emoţia în sine m-au făcut să închid ochii, dar sângele-i lipicios începu să-mi încălzească cerul gurii si creierul: nu-mi păsa dacă muream tuberculos atâta timp cât ea mă privea astfel, iar degetele-i fierbinţi îmi alunecau pe piele. Dar şi-a înde-părtat imediat mâna, strigând:

—Ce faci, copile? Vrei să iei boala?

—Mi-e totuna.

—Mincinosule!

—Ţi-o jur.

—Ei bine, mie nu mi-e totuna... Se ridică şi ieşi repede din cameră. Am închis valiza, am împins-o la loc sub pat şi am coborât scările după Susana, simţind în tot acest timp cum se dizolva în gura mea sângele ei cald si dulce, febra blândă a dorinţei, nevoia ei de tandreţe şi propriile-mi spaime şi griji.

întinsă pe pat, cu braţul stâng îndoit sub ceafă, cu faţa foarte palidă întoarsă spre mine şi pri-vindu-mă cu indiferenţă, încercănată si distantă, cu o garoafă galbenă în păr şi cu pisica neagră de pluş ţeapănă si protectoare în spatele ei, cu cuvertura albastră atârnând cu o neglijenţă stu-diată şi romantică de la marginea patului până la soba de fier pe care se afla oala cu aburi de eucalipt, iar în fundal geamul uriaş si dincolo de el salcia plângătoare din grădină şi mai departe, sus, dominând un decor dispreţuit şi banal, coşul

ucigaş care-şi vomită miasma neagră şi apăsătoare deasupra casei de sticlă în care se odihneşte copila bolnavă...

Aşa arăta, inocent şi cumplit, desenul pe care am izbutit să-l colorez până la urmă şi pe care Forcat l-a aprobat după ce m-a sfătuit să-l mai retuşez pe ici, pe colo; garoafa galbenă deveni roşie, iar fruntea vlăguită, obrajii stinşi şi picioarele goale ale Susanei căpătară o delicată strălucire sidefie. Nu reuşisem să imprim groaza în acei ochi frumoşi şi veseli uneori, şi pentru asta mă felicitam. Susana de-abia aruncă o privire dispreţuitoare desenului.

în schimb, căpitanul a fost mulţumit si s-a grăbit să-l pună în mapa lui, lângă scrisoarea de protest şi semnături. Paisprezece semnături, asta era tot ce obţinuserăm până atunci, dar precis că desenul care o înfăţişa pe biata ofticoasă în suferinţă avea să meargă drept la inima cetăţenilor, trezindu-le sentimente de solidaritate.

Am început imediat celălalt desen şi mă gândeam să-l fac foarte asemănător cu primul, în afara feţei Susanei lungită în pat; ca voia să apară într-o atitudine visătoare şi îmbrăcată cu un *chipao* verde, mulat pe corp. Dar eu nu reuşeam să redau nici starea de abandon, nici ţinuta exotică; începeam desenul şi-l rupeam de fiecare dată, într-o zi fiindcă nu-i plăcea ei, în alta fiindcă nu-mi plăcea mie. Şi totuşi, în rochia de mătase, deocamdată prost schiţată si de-abia colorată, încheiată cu nasturi până-n gât, neglijentă parcă, descusută şi crăpată în părţi, Susana începea să semene cu o adevărată chinezoaică, şi era ceva în desenul ăsta, ceva nedefinit, care-mi plăcea mai mult din pricina combinaţiei întâmplătoare de culori decât datorită talentului meu de observator şi dibăciei mâinii mele. Acum tumultul bălos care

ieşea pe gura coşului, fumul verde închis care plutea pe deasupra capului Susanei părea să ameninţe cu adevărat visele îndepărtate şi mătăsurile orientale sugerate de atitudinea micuţei tuberculoase si de rochia ei. Cam pe vremea aceea ea mi-a zis că Forcat aflase despre un pachebot englezesc, *Munchkin Star,* care pleca de două ori pe an de la Liverpool la Shanghai, făcând escală la Barcelona în octombrie şi în aprilie.

— Rochia nu e aşa de crăpată în părţi, pro testă ea din nou când i-am arătat desenul. Tu chiar inventezi rochia, copile. Vârfurile trebuie puţin rotunjite...

— Câtuşi de puţin, i-am răspuns. Am văzut în filme, şi vârfurile aşa sunt. întreabă-l pe Forcat.

Mi-a aruncat desenul în cap, şi-a înmuiat batista în apă de colonie şi s-a frecat cu ea pe faţă şi pe piept, şi-a luat apoi cărţile de joc şi a început să-şi dea pasienţe pe cartonul de *parchts* aşezat în poala ei.

— Ce mult întârzie, zise ea după un timp. Cu cât e mai cald, cu atât doarme mai mult. Nu crezi că ar trebui să-l trezim? De ce nu urci să vezi?

— O să se supere într-o bună zi.

— Lasă-ţi creioanele şi urcă după el, hai odată, insistă Susana. E foarte târziu, sunt sigură că moţăie... Te rog, Dani.

N-am găsit niciodată uşa lui închisă, cu toate acestea întotdeauna ciocăneam şi aşteptam în prag. Câteodată dormea în slip, întins pe spate, cu mâinile lui misterioase încrucişate pe burtă, alteori îl găseam în picioare ieşind de la duş, în fantasticul lui chimonou negru şi încălţat cu sandalele cu talpă de lemn, lăsând peria să alunece uşor pe părul lui turtit şi privindu-se încântat în oglinda de la şifonier.

—Ne gândeam că aţi adormit...
—Cine se gândea ? întrebă. Susana sau tu ?
—Păi... Amândoi.
—Bine.

Aruncă peria pe pat, se întoarse zâmbind şi-şi puse mâna mare şi caldă pe umărul meu pentru a mă conduce spre scara în formă de melc pe care am coborât-o împreună, eu înaintea lui, şi am apucat-o pe coridorul întunecos care dădea spre galeria însorită. Când am intrat, Susana era întinsă pe pat şi se pensa, ţinând oglinda îri mână. în clipa aceea, pendula din sufragerie a bătut o dată şi ea s-a ridicat din pat ca împinsă de un arc, a aruncat deoparte penseta şi oglinda şi s-a uitat la fotografia tatălui ei de pe noptieră. Şi, înainte ca Forcat să ne descrie zorii strălucitori care însângerau fluviul Huangpu şi ferestrele apartamentului de pe Bund, înroşind un mic trandafir galben în salonul lui Chen Jinfang, Susana închise ochii şi rămase o clipă nemişcată în faţa portretului lui rum. Când ceasul bătu de sase ori, povestitorul saşiu, aşezat deja pe marginea patului, îşi dregea vocea răguşită şi medita si el, sumbru, în faţa trandafirului.

în picioare, lângă pian, Kim ia trandafirul şi-l priveşte obsedant, ca şi cum în petalele lui pleoştite de căldură si în focul lor galben şi stins ar putea descifra cheia enigmei. Aseară trandafirul acesta împodobea una dintre mesele de la Yellow Sky Club, si când a fost lăsat aici, în această cupă, el dormea deja.

O descoase pe *ayi,* dar nu scoate nimic de la ea. La rândul lui, Deng pretinde că nu ştie nimic,

dar nu rezistă privirii lui Kim şi zice, timid şi fără convingere, că poate a fost camerista siameză... Brusc, Kim îl apucă pe servitor de reverele hainei.

— Deng, ascultă-mă bine! Eu răspund de siguranţa personală a lui *madame* Chen şi o să-mi fac treaba chiar dacă tu sau ea sau oricine altcineva îmi stă în cale ! Pentru binele stăpânei tale, spune-mi tot ce ştii sau te arunc la crocodili, chinez blestemat ce eşti... Şi să ştii că nu glumesc ! Aseară *madame* s-a culcat având o migrenă si a zis că n-o să iasă din casă. Dar a ieşit, nu-i aşa? Răspunde odată!

Deng consimte, speriat:

—Da. Cam la o oră după dumneavoastră... A dat un telefon, s-a îmbrăcat şi a plecat. M-a făcut să promit că n-o să-i spun nimic lui *monsieur*...

—La ce oră s-a întors ?

—Foarte târziu. După ora cinci...

A văzut-o când s-a întors, zice, fiindcă n-a reuşit să adoarmă şi la ora aceea gândul că i s-ar fi putut întâmpla ceva lui *madame* l-a făcut să se ridice din pat; el înţelesese din prima clipă că *monsieur* Franch sosise din Franţa la rugămintea lui *monsieur* Levy ca s-o păzească pe *madame* Chen de vreun pericol şi nu-şi dorea decât să fie de folos, dar aseară *madame* îi poruncise să nu pomenească nici un cuvânt despre ieşirea ei şi el fusese nevoit s-o asculte, chiar dacă îi păruse rău după aceea. Şi văzând cât de târziu se făcuse, s-a alarmat şi era gata să-l trezească pe *monsieur* şi să-i povestească cele întâmplate când, traversând salonul, a văzut-o intrând pe *madame* cu un trandafir în mână: i-a cerut un pahar cu apă, a pus trandafirul în el şi l-a aşezat pe pian; atunci a respirat uşurat căci, dacă i s-ar fi întâmplat ceva rău în noaptea aceea, nu şi-ar fi iertat-o niciodată.

Kim îi explică lui Deng că, înainte de orice altceva, are obligaţia de a veghea asupra siguranţei lui *madame* Chen: toate mişcările ei, şi mai ales cele pe care vrea să le ascundă, trebuie să-i fie comunicate imediat.

—N-o să se mai repete niciodată, vă promit, consimte servitorul. Dar vă rog să nu-i spuneţi lui *madame* că v-am zis...

—Bine, Deng. Poţi *sa* te retragi acum.

Trandafirul se ofileşte pe pian si Kim se opreşte câteva clipe să-l privească. Nu-i place deloc ce s-a întâmplat şi se hotărăşte să treacă la acţiune. Dar trei seri la rând, Chen Jinfang nu iese din casă. îşi primeşte o prietenă în vizită şi seara, închisă în camera ei, vorbeşte mult la telefon cu Parisul. Dimineaţa se ocupă conştiincios de treburile casei, iar seara stă si citeşte ore întregi pe terasă.

Ştiind că Kim vrea să cumpere două ehimonouri de mătase, Charlie Wong se prezintă într-o după-amiază gata să-l însoţească până la prăvălia nevesti-sii, în vechiul Shanghai, în apropiere de teatrul Great World. Chen Jinfang Ii spune că nici astăzi nu vrea să iasă, dar chiar şi-n condiţiile acestea Kim îi dă instrucţiuni precise lui Deng: „Dacă doamna iese, mă suni la magazinul doamnei Wong".

Su Lin, nevasta lui Wong, îl ajută să-şi aleagă chimonourile şi îi primeşte banii fericită si zâmbitoare fără să-i facă nici un fel de reducere; îi dăruieşte însă un al treilea chimonou pe care ulterior Kim mi-l face mie cadou şi, uite, acum îl port. La ieşirea din magazin, Wong îi sugerează lui Kim, indirect şi discret, că dacă într-o zi se simte singur la Shanghai şi vrea să se destindă cu o pipă de opiu în compania unei femei şi într-o ambianţă plăcută, să nu ezite să-i spună... Kim îi mulţumeşte pentru ofertă şi-l refuză, dar chiar în

clipa aceea, oprindu-se amândoi într-o intersecţie cu trafic nebun, îl vede pe Kruger coborând dintr-o maşină albă, decapotabilă, şi intrând într-un local; deasupra uşii atârnă un lampion mare de sticlă, împodobit cu ghirlande roşii de hârtie creponată. Kim i-l arată lui Wong:

—Oare domnul acela elegant nu-i faimosul Omar?

—Chiar el, răspunde Charlie Wong. Şi pesemne că a intrat acolo în căutarea uneia dintre plăcu tele distracţii pe care tocmai vi le-am sugerat, dragul meu prieten.

—E unul dintre bordelurile pe care le conduce ?

—Nu. E un loc în care se fumează opiu, deşi e şi...

—O clipă, îl întrerupe Kim, oprindu-se din nou pe trotuar. Vă întâlniţi cu acest om?

—Păi... câteodată, zâmbeşte şiret Wong. E un tip grozav şi e foarte util din multe puncte de vedere.

—Localul ăsta e al lui ?

—Cred că da. Vreţi să intrăm să aruncăm o privire ?

—Mi-ar plăcea să-l cunosc pe Omar. Puteţi să ne faceţi cunoştinţă ?

—Fireşte, zice Wong.

Localul în care se fumează opiu e un fel de stup cu lumânări colorate unde divanele şi paravanele lăcuite, pipele şi platourile cu servicii de ceai, servitorii deplasându-se discret şi fumătorii culcaţi pe spate par să plutească într-o atmosferă tulburătoare şi parfumată care le mângâie tâmplele şi pleoapele precum degetele îndemânatice şi delicate ale unei femei. Un chinez bătrân îi întâmpină şi le oferă un loc şi o pipă, dar Wong îi spune că doresc mai întâi să vorbească cu domnul Omar şi că abia pe urmă poate vor bea un ceai...

In tot acest timp, Kim studiază localul. Câţiva clienţi întinşi pe rogojini, cu mâinile sub ceafă, dorm un somn adânc, alţii beau ceai sau vin fiert.

Omar Meiningen e întins pe divanul lui. sprijinit într-un cot, cu o mâna pe obraz, şi se uită plictisit parcă la o tânără chinezoaică îngenuncheată la picioarele lui, care-i pregăteşte o pipă şi o încălzeşte la flacăra lumânării.

Wong îl prinde din urmă pe Kim şi i-l prezintă lui Omar, care-i întinde politicos mâna, fără a se ridica însă.

— Dacă doriţi vreun serviciu special, zice Omar, privindu-l pe Wong, trebuie doar să-l solicitaţi...

— Sunteţi foarte amabil, zice Kim Voiam doar să vă salut. Mi s-a spus că nu poţi cunoaşte cu adevărat Shanghaiul dacă nu-l cunoşti pe *Herr* Meiningen.

— Şi eu voiam să vă cunosc, domnule Franch. Omar îl surprinde pe Kim vorbind o spaniolă mai mult decât corectă. După cum vedeţi, vorbesc limba dumneavoastră.

— Ştiu că aţi trăit câţiva ani în America de Sud.

— Exact. Şi ce mai ştiţi despre mine, domnule ? zâmbeşte neamţul. Ştiţi, spre exemplu, că vă invidiez? Dumneavoastră sunteţi omul zilei, sau mai degrabă al nopţii. De când aţi venit la Shanghai, sunteţi văzut pretutindeni în compania doamnei Chen Jinfang. Să nu-mi spuneţi că nu e un privilegiu rar, un cadou din partea zeiţei Fortuna.

— Adevărul e că nu merit atâta noroc, continuă Kim, zâmbindu-i la rândul lui. Dar la mijloc nu-i decât o veche prietenie între mine şi soţul ei. Presupun că sunteţi la curent cu asta.

Omar îl priveşte fix câteva secunde, după care ia cu amândouă mâinile pipa pe care i-o întinde tânăra chinezoaică.

— în cazul acesta, zice el fără să-l privească pe Kim, prietenul nostru Levy e de două ori norocos. Apropo, Wong, când mergem la Hangzhou să vânăm raţe sălbatice ?

— Când vreţi dumneavoastră, răspunde Wong.

— Vă place să vânaţi, domnule Franch?

— Raţa nu-i slăbiciunea mea, zice Kim, observând rafinamentul şi delicateţea cu care mânuieşte neamţul pipa cu opiu. Deşi, când e vorba de vână toare, mi-e indiferent. Cred că există un proverb chinezesc care zice că nu contează dacă pisica e albă sau neagră, important e să vâneze canarul.

Omar se instalează confortabil pe divan şi zâmbeşte discret:

— Pisica din proverb nu vânează un canar, domnule Franch, ci un şobolan. Un şobolan vulgar. Şi acum, domnilor, vă rog să mă scuzaţi... Sper să vă văd într-una dintre serile acestea la clubul meu, domnule Franch, o să-mi facă mare plăcere să vă ofer ceva de băut.

— O să vin negreşit.

După cinci zile şi cinci seri în care n-a ieşit din casă, într-o călduroasă zi de vineri, Chen Jinfang se hotărăşte să meargă la cinematograful Metropol şi Kim o însoţeşte. E un film chinezesc, filmat în Shanghai cu actori chinezi si se numeşte *Spring River Flows East,* cu alte cuvinte „Fluviul primăverii curge spre răsărit". Kim n-a înţeles nimic din ce se întâmpla pe ecran, dar armonia privirilor şi parfumul special al sentimentelor i-au plăcut. Ieşind de la film, Chen Jinfang îi propune să bea ceva la Silk Hat, elegantul club de noapte în care se poate dansa în aer liber şi unde speră s-o întâlnească pe Su Lin împreună cu soţul ei şi cu alţi prieteni.

O jumătate de oră mai târziu, în timp ce Chen Jinfang se instalează la o masă din Silk Hat lângă

soţia lui Wong şi e imediat înconjurată de admiratori necondiţionaţi, un prieten din grup îl conduce pe Kim la bar şi-l prezintă unui inginer spaniol care se află în China de doisprezece ani, lucrând pentru o firmă englezească care produce pânzeturi de bumbac, cu sedii în Hong Kong şi Shanghai. Se numeşte Esteban Climent Comas şi e un bărbat simpatic şi robust; e de aceeaşi vârstă cu Kim şi amândoi au parte de o uriaşă surpriză când se fac prezentările: au studiat amândoi la Şcoala de inginerie textilă de la Terrassa si fac parte din aceeaşi promoţie. Kim vrea să sărbătorească întâlnirea şi-l invită la un pahar, Climent bea martini şi e deja la cel de-al treilea pahar, el cere un whisky cu sifon şi evocă timpul petrecut împreună la şcoală, apoi Kim îi vorbeşte despre prietenia lui cu Michel Levy şi despre dorinţa de a-şi găsi de lucru în Shanghai.

Chen Jing stă la o masă cu prietenii ei, undeva lângă bar, şi atrage privirile lui Climent.

—Ce femeie extraordinară şi ce temperament! zice el plin de admiraţie. Ştiai că la şaisprezece ani a fost violată de japonezi şi închisă într-un lupanar din Suzhou, la dispoziţia exclusivă a trupei? Când am cunoscut-o, în urmă cu doi ani, era înnebunită după un căpitan de vas, care lucrează acum pentru soţul ei...

—Căpitanul Su Zu, zice Kim. Cargoul lui m-a adus la Shanghai.

—O poveste stranie. Prietenul tău Levy a smuls-o efectiv din braţele acelui marinar şi s-a căsătorit cu ea. M-am întrebat mereu cum naiba a reuşit să facă una ca asta.

O jumătate de oră mai târziu, Chen Jinfang se apropie de bar şi-i sugerează: dat fiind că e o seară excepţională pentru el, şi-a reîntâlnit un vechi compatriot şi se simte atât de bine, de ce

nu rămâne cât vrea si s-o lase pe ea să plece cu maşina familiei Wong?

Până să termine de vorbit, Kim a observat scânteia echivocă în ochii de culoarea mierii şi se hotărăşte repede:

—Vreţi să plecaţi acum ?

—Da, sunt obosită, zice Chen Jinfang. Charlie mă lasă în uşa casei.

—Promiteţi-mi că o să vă duceţi direct în pat.

—Vă promit, zâmbeşte, strâmbându-se resemnată şi privindu-l pe prietenul lui Kim. Domnul Franch crede că o biată chinezoaică solitară şi plictisită ca mine nu e deloc prudentă... E mai rău ca un soţ gelos !

Se îndepărtează râzând şi nu peste mult timp pleacă împreună cu Charlie Wong şi Su Lin. Kim îi cere barmanului un al doilea whisky şi încă un martini, îi aprinde lui Climent ţigara şi îşi aprinde şi lui una, apoi se uită la ceas: trebuie să mai aştepte vreo două ore până să acţioneze.

Esteban Climent, care pare a fi la curent cu viaţa socială a străinilor din Shanghai, îi face un rezumat al aventurii lui personale: în 1933 şi-a părăsit slujba pe care o avea în fabrica textilă a tatălui său în Sabadell şi a plecat în Anglia, angajat de o firmă din Manchester, interesată de un tip de suveică pe care o perfecţionase el. Englezii îl trimiseseră apoi în Extremul Orient, să le repare războaiele de ţesut din fabrici; mai întâi s-a dus în Japonia, apoi în Hong Kong, iar în august 1937, când japonezii au bombardat Shanghaiul, făcea demersuri ca *să* se instaleze aici. Se afla în Peace Hotel şi-şi aminteşte şi acum că orchestra cânta *La cucaracha* când au căzut primele bombe... Erau vremuri grele, dar, dragul meu, nici cele care vor urma nu vor fi mai bune: când trupele comuniste ale generalului

Chen Yi vor avea cale liberă spre Yangzi si-şi vor desfăşura forţele de-a lungul fluviului, China naţionalistă va fi pierdut războiul în nord şi chiar dacă ultima bătălie se va da mai târziu, tot va însemna sfârşitul concesiunilor. Capitaliştii străini din Shanghai au şi început să tremure...

—Uită-te în jurul tău, continuă Climent, la toţi oamenii ăştia care se distrează ca nebunii până-n zori, la indivizii care se plimbă sub clar de lună, îndopaţi cu şampanie si cocteiluri explo zive, uită-te la ringul de dans plin cu americani şi europeni care nu contenesc să se învârtă o dată şi încă o dată si să sugă ca nişte bureţi pentru a nu se mai gândi la tot ce vor pierde dacă Dumnezeu şi Jiang Jieshi[1] nu fac nimic să împiedice dezastrul, închipuieşte-ţi: sunt aici yankei şi francezi care au navigat cu fabuloasele lor iahturi pe Yangzi, avându-l ca invitat pe T.V. Soong, cel mai important bancher din Asia, fratele doamnei Jiang Jieshi... Dar asta nu le va fi de nici un folos. Uită-te bine la ei, dragul meu Franch, priveşte cuplurile astea elegante care dansează vrăjite, orbite şi mândre în norul lor de iluzii; e un spectacol unic care n-o să se mai vadă pro babil niciodată în Shanghai.

—M-ai cam ameţit, îşi dă cu părerea Kim, zâmbind.

Dar totul merită să fie văzut, în lumina orbitoare a proiectoarelor, ringul de dans este o vâlvătaie nervoasă, în faţa orchestrei, frumoasa şi fragila cântăreaţă chineză cântă *Goodbye Little Dream, Goodbye* cu vocea ei languroasă de fetiţă răguşită. La început indiferent, apoi din ce în ce mai fascinat, cu ochii ascunşi de fumul ţigării, Kim îşi plimbă privirea pe această scenă ireală şi strălucitoare, pe grădina luminată în noaptea

1. Cunoscut şi sub numele de Cian Kai-şi.

înstelată si sufocantă, simţind mireasma aspră a gardului viu şi încins care-şi înalţă suliţele argintii spre cer, pe perechile îmbrăţişate care se sărută înaintând uşor spre lumină şi pe domnii eleganţi si singuratici care stau pe peluză, cu smochingul lor alb şi cu paharul în mână, uitând pentru o clipă de sine în lumina razantă de plumb: tăcute statui de ghips meditând asupra singurătăţii lor într-un ţinut uitat. Dar privirea lui Kim nu e indulgentă, retina de-abia dacă îi e impresionată: splendoarea aceasta stranie, lumina şi muzica ascund binecunoscuta poveste dintotdeauna, cronica repetată a abandonurilor, a renunţărilor şi a despărţirilor. Nimic din toate astea nu-i era străin: le văzuse deja aici, cu noi, înainte de război, nimic nu merita să fie apărat de furtuna revoluţionară care se apropia, cu excepţia iubirii şi a prieteniei, eternele virtuţi ale sufletului. Şi, pentru o clipă, întrezări iar un viitor năruit, o lume postumă. Cioburi de sticlă ale unui pahar spart sau poate bucăţi de gheaţă topindu-se strălucesc pe gazon aidoma unor steluţe doborâte.

—Dar tu, adaugă prietenul lui, întrerupându-i gândurile, tu n-ai de ce să te temi şi n-ai ce pierde.

—A, nu? De ce?

—Fiindcă soţia lui Levy e rudă cu generalul roşu Chen Yi, şi când el o să pună mâna pe Shanghai, sunt convins că prietenul tău se va folosi de influenţa generalului ca să obţină anu mite privilegii. Franch, aş putea să jur că ai salariul asigurat, cel puţin câţiva ani.

Kim ia o înghiţitură de whisky şi se gândeşte. Apoi zice:

—îl cunoşti pe Omar Meiningen, patronul clubului Yellow Sky ?

—Nu prea bine.

—Ce ştii despre el ?

—E un om cu o reputaţie dubioasă. Dar asta nu înseamnă nimic în Shanghai. Cineva m-a asi gurat că a fost un strălucit ofiţer în Wehrmacht, care a ştiut să se retragă la timp.

Kim îl întreabă dacă crede că Michel Levy face trafic cu arme în slujba comuniştilor. Climent admite, această posibilitate:

—Ţi-am vorbit despre legătura lui cu gene ralul Chen Yi.

—Dar ce părere ai despre sperietoarea aia numită Du *Grandes-Oreilles* ?

—Ai grijă cu el. E unul dintre capii Triadei. Ştii ce e asta ?

—îmi închipui. Un fel de mafie.

—Este şeful societăţii secrete Qing Bang, una dintre cele mai puternice şi mai influente din lume. Deşi presupun că nici el n-o s-o mai ducă aşa bine mult timp... Comuniştii vor mătura toată mizeria asta, sper.

—Crezi că lucrează pentru Omar ?

—Nu cred. Du Yuesheng şi-a folosit secta în slujba industriaşilor şi a finanţiştilor renumiţi, crema concesiunilor străine, în schimbul unei anumite toleranţe. El controlează traficul de dro guri cu sprijinul poliţiei şi, firește, cu dolarii prietenului tău Levy... Ascultă, nu te băga în balamucul ăsta, eu aşa te sfătuiesc, în ceea ce-l priveşte pe Omar Meiningen, el este un funcţionar, un *outsider* care lucrează pe cont propriu. Am auzit că vrea să-şi lichideze afacerile de aici si să se ducă în Malaiezia ca să facă trafic cu cauciuc.

Climent bea martini, pahar după pahar, cu o grabă calculată, şi are un tic nervos care îl face să-şi consulte ceasul la răstimpuri. La două şi jumătate, după ce-i spune lui Kim că-i stă la dispoziţie ori de câte ori are nevoie, se desparte pe neaşteptate de el, urându-i călduros mult noroc.

Kim îşi termină calm paharul de whisky şi, după o vreme, porneşte pe Beijing Road, iar apoi pe Kokien Road. Discuţia cu Esteban Climent l-a deprimat; în jurul lui simte misterul oraşului şi al zilei de mâine, dar cel puţin în noaptea asta ştie încotro se îndreaptă si ce-l aşteaptă. Merge repede şi, după un timp, îşi recapătă încrederea de sine, nu fiindcă ar fi băut prea mult ori fiindcă s-ar fi hotărât să treacă la acţiune, ci din dorinţa intimă de a-şi reveni după tot ce auzise de la Climent: el nu putea şi nu voia să creadă în previziunile lui sumbre. Visele acelea, spulberându-se, nu-l vor antrena şi pe el în căderea lor. în Canton Road, la lumina unui felinar, îşi verifică încărcătorul Browningului - i se pare că patul armei e mai rece ca de obicei - şi-si aprinde o ţigară. Se întoarce pe Shandong Road. Reclamele cu neon se desluşesc, fantomatice, în noapte. Kim intră în Yellow Sky Club.

O singură dată am avut ocazia să depăşesc mirajul falsului dulap negru şi să pătrund în ascunzătoarea în care căpitanul intra acum din ce în ce mai rar, cred că mai mult ca să scape de nevastă-sa decât ca să-şi hrănească propriii demoni. Era o cămăruţă care fusese odată baie, iar acum era plină de ghivece şi lăzi de lemn cu muşcate şi garoafe şi mai erau şi un pat de campanie, un scaun, o noptieră, iar pe ea se afla o instalaţie cu cabluri şi filamente şi baterii oxidate ce păreau a fi o arătare periculoasă, dar de fapt nu erau decât resturile chinuite ale unui radio cu galena, în toaletă şi în bideu, ambele nefolosite

şi umplute cu pământ până la refuz, creşteau plante agăţătoare cu frunze de un verde strălucitor, iar din chiuveta spartă atârnau până la pământ brocarturi de caprifoi înflorit, în tot acest aranjament floral tăinuit se ghicea mâna grasă şi delicată a nevestei *Betibu.* Un soare violent dar intermitent, când norii îl lăsau să treacă, intra pe o ferestruică ce dădea spre terenurile virane ale străzii Cerdena şi se puteau vedea terasele din cartier, turnurile Sagradei Familia şi undeva departe, mult mai departe, marea.

M-am strecurat în adăpostul căpitanului în ziua aceea fiindcă nevastă-sa m-a rugat să-l ajut pe bătrân să scoată patul de campanie nefolosit, cu lemnul lui mâncat de ploşniţe, care trebuia dezinfectat. L-am găsit pe căpitan aşezat pe scaun şi vorbind la un microfon vechi, mare cât un lighean, pe care-l ţinea în mână şi care nu era băgat în priză. Nu se arătă surprins că mă vedea, dar tăcu şi puse relicva aceea pe noptieră. Şi, urmând instrucţiunile pe care dona Conxa ni le dădea din sufragerie, de cealaltă parte a dulapului pe care ea îl golise de haine, căpitanul şi cu mine am scos patul şi i-am scuturat pe terasă tăbliile de lemn ca să cadă toate ploşniţele pe care *Betibu* le-a ars grijulie în hârtie de ziar. Efortul l-a epuizat pe căpitan şi am sperat că în dimineaţa aceea avea să renunţe la goana lui după semnături, dar n-a fost să fie aşa.

Când am ieşit pe stradă, mai târziu ca de obicei, cerul era acoperit şi picura, în ciuda zădufului. Nu l-am putut convinge pe bătrân să se întoarcă acasă. După două încercări inutile de a obţine semnături în vecinătatea străzii Congost, căpitanului i se făcu milă de mine şi-mi plăti o limonada într-un local în care se afla un radio deschis pe tejghea.

—Bună ziua, domnilor, zise el, intrând. Aţi auzit din întâmplare comentariul politic interesant, oportun şi bine documentat pe care l-a transmis EAJ 15 Radio La Salud Independiente ?

înăuntru se aflau patru clienţi, trei la bar şi un altul lângă butoaiele cu vin. Au răspuns la salut, dar nu şi la întrebare. Căpitanul repetă întrebarea, lăudând comentariul radiofonic.

—Da, Blay, zise unul dintre clienţi. Toată lumea a auzit.

—Şi ce părere aveţi, domnilor ? Un discurs magistral, după umila mea părere.

—O porcărie.

—Ştii ceva, mie mi-a plăcut, zise unul mai glumeţ. Are papagal, tipul.

—Lăsaţi-o baltă, băieţi, îi sfătui patronul, coborând vocea.

—Dat naibii şpicherul ăsta roşu, căpitane, dar ce e al lui e al lui, dă bine din ciont.

—Mă bucur că v-a plăcut, zise căpitanul.

—Iţi repet, căpitane, o porcărie, insistă primul.

—Vă sugerez să vă mai gândiţi, începu căpitanul. A fost o analiză lucidă şi curajoasă a situaţiei naţionale şi internaţionale. La nici un alt post de radio, şi mai ales la nici un ziar din presa noastră cu căluş la gură, n-o să găsiţi un comentariu mai complet, mai exact şi mai curajos despre situaţia politică şi militară actuală din Europa în ruine...

—Ai dreptate, Blay, spunea cu un aer supărat celălalt client, ca să îngroaşe gluma.

Cârciumarul sugeră să se schimbe subiectul căci mania radiofonică a căpitanului începuse să-l enerveze. Eu îmi beam mai departe limonada. Cârciuma era un cuib de umbre şi, lângă butoaie, mirosea uşor a sulf. Un omuleţ care de-abia se ţinea pe picioare în faţa paharului lui

de vin roşu, pe care-l privea fix, se prinse cu încheieturile înroşite ale mânuţelor de marginea tejghelei şi zise:

—Ce-mi place mie e emisiunea lui Taxi Key.

—Nu înţeleg de ce naiba te plângi, Blay, inter veni nepăsător cel care stătea jos, făcându-i cu ochiul cârciumarului. Adevărul e că n-a fost nici odată atâta pace şi prosperitate în tara asta.

Omuleţul dădu din cap, gânditor, şi şopti:

—Prosperitate. A, da, prosperitate. Spunea asta de parcă ar fi fost vorba de un vin vechi foarte bun căruia îi regăsise, doar închizând ochii, gustul si aroma. Da, desigur. Domnul acesta, cu capul bandajat, are dreptate.

—Ce ştii tu, cu vinul ăla prost pe care-l bei, zise grasul.

—Ei bine, ştiţi... Eu beau vin cu sifon, domnul meu.

—Ce vorbeşti!

—Domnilor, calmaţi-vă, asta e viaţa, zise căpi tanul şi adăugă: Eu mă îmbăt cu ea şi ea cine ştie ce o să facă din mine.

—Haide, nu-mi veni cu dulcegării de-astea, mormăi grasul.

—Dar nu-i nici o dulcegărie, ripostă omuleţul agăţat de tejghea. E o poezie foarte frumoasă si foarte tristă.

—Da, si dumneata, un beţivan tâmpit.

—Domnilor, faceţi-mi favoarea. Căpitanul îmi luă mapa si se adresă omuleţului, care tocmai dăduse paharul pe gât dintr-o înghiţitură. Dum neata eşti nou pe aici. Pot să-ţi cer o semnătură pe acest document important, destinat să repare o nedreptate?

Dintr-un motiv anume, bărbatul se simţi măgulit şi deosebit de ceilalţi, aşa că semnă întinzându-şi gâtul si privindu-l pe grăsan peste umăr.

„Să mergem", mi-a zis căpitanul, dându-mi un cot şi adăugând încet: „Au maţele pline de gaz şi pot exploda dintr-o clipă într-alta". Căpitanul plăti limonada şi păhărelul lui de vin alb şi m-am trezit din nou în stradă, lăsâfidu-i pe clienţii dinăuntru în plata Domnului, să poarte aceleaşi discuţii nesărate dintotdeauna.

Ceva nedefinit, o grabă oarbă îl zorea pe căpitan în ziua aceea şi ne-am îndepărtat mult de casă, traversând terenuri golaşe cu pământ cenuşiu şi calcinat, gropi fumegânde, pline de gunoi. Am lăsat în urmă arenele de coridă şi deodată, în câmp, lângă o băltoacă neagră, am văzut un vagon ruginit de tren, uşor înclinat, cu părţile laterale mitraliate şi făcute ţăndări. Cele două bucăţi de şine, care-l mai susţineau încă şi care de-acum nu-l puteau duce nicăieri, ieşeau din pământ ca nişte şerpi negri, răsuciţi: era tot ce rămăsese dintr-o veche cale ferată care traversase pârloaga prăfuită şi plină de tufişuri şi grozame uscate. Era un vagon vechi de clasa a treia, cu bănci de lemn şi cu cîteva geamuri intacte la unele ferestre, începu să plouă foarte tare şi căpitanul propuse să ne adăpostim în vagon. Pe platforma spartă creş-teau urzici şi ciulini, iar înăuntru, la o fereastră, stătea un vagabond cu ochii deschişi la culoare şi pielea tuciurie, cu capul sprijinit de geam şi cu bărbia în pumni. Poate că dormea sau era mort şi părea *a* fi acolo dintotdeauna, ca să se uite cum se învârte în jurul lui un pământ masa-crat şi sterp.

— încotro merge trenul ăsta, omule ? întrebă căpitanul Blay, aşezându-se în faţa vagabondului care nici măcar n-a catadicsit să se uite la noi. I-am remarcat buzele tinere şi bine conturate, curate pe faţa-i slinoasă. Ca de obicei, căpitanul n-avea de gând să renunţe uşor la conversaţie; îi

trase prietenește o palmă peste genunchi și adăugă: Aș putea să jur că e același tren care mergea înainte la Toulouse, prin Port-Bou. Dacă-i așa, suntem pe drumul cel bun, poți dormi liniștit... Ploaia trecu și soarele străluci din nou, iar eu l-am zorit pe căpitan s-o luăm din loc și atunci trenul se întunecă brusc, de parcă am fi intrat într-un tunel, și se aplecă puțin înspre băltoacă, lemnul parai și se auzi un puternic scârțâit metalic. I-am spus căpitanului că am ajuns la destinație și m-a urmat fără să crâcnească, îngândurat și obosit peste poate. M-am speriat.

— Omul ăsta pare mort, i-am zis când am plecat de acolo.

— Și ce importanță are ? comentă căpitanul. Morții învață imediat să trăiască, și încă mai bine ca noi.

— Hai să ne întoarcem, căpitane. Ne-am înde părtat prea mult.

Rămase o clipă pe gânduri, tăcut, după care adăugă:

— Nefericitului ăluia îi era foame. Ar trebui să-ți deschizi mai bine ochii!

Se opri pe strada Argentona, îmi ceru mapa și privi lista cu posibilii semnatari. Ne-am continuat drumul, dar căpitanul nu mi-a mai înapoiat mapa pe care și-a pus-o sub braț. La intersecția străzii Sors cu strada Laurel a început să se simtă slăbit și s-a plâns de picioare.

— Nu știu ce am azi, mormăi el, sprijinindu-se pe umărul meu. Nu prea sunt în apele mele. Parcă mă furnică picioarele și mi se învârte capul. Ce greu mai era și patul ăla, m-a deșelat, nu alta... Ar fi mai bine să intrăm în birtul ăsta.

Eu mă gândeam la ale mele și căldura mă moleșise.

— Și-n plus, adăugă căpitanul, iar am senzația că orașul ăsta e construit pe terenuri sparte și minate si c-o să sărim cu toții în aer, dintr-o clipă în alta... Vezi în ce hal mă simt în dimineața asta, la naiba!

— Cred c-ar trebui să ne întoarcem acasă, căpitane, i-am zis când intram în birt. Nu prea arătați bine.

— O fi bătrânețea prematură. Rămase o clipă în picioare în fața unui client care bea singur la o masă si continuă: Uite, mulți cred că am îmbătrânit prea repede. Ei bine, da, m-am hodorogit, dar nu despre asta e vorba. Am fost întotdeauna un prematur. Dar în ultima vreme bătrânețea prematură s-a întâlnit în cazul meu cu tinerețea întârziată și, știi ceva, sunt zile în care nu sunt bun de nimic. Și nici nu mai am pe nimeni care să mă scarpine pe spate.

Ne-am odihnit puțin în birt, căpitanul și-a aprins o jumătate de țigară de foi și a băut un păhărel de vin roșu. Eu n-am vrut nimic. Când am ieșit, am traversat strada căutând umbra salcâmilor și căpitanul s-a așezat pe marginea trotuarului, lângă o gură de canal, ca să-și lege șiretul de la pantoful lui scâlciat. Abia atunci și-a dat seama că uitase în birt mapa cu semnăturile si cu desenul meu și m-a trimis după ea. L-am lăsat stând acolo jos și m-am dus după mapă, dar nu era pe tejghea si nici cârciumarul, nici singurul client care mai era în local la ora aceea n-o văzuseră. Cârciumarul zise că bătrânul scrântit n-avusese nici o mapă în mână când intrase. Am căzut pe gânduri, am cerut un pahar cu apă, vă rog, și am zăbovit un pic felicitându-mă în sinea mea pentru pierderea mapei blestemate: de acum înainte nu mai trebuia să sun pe la uși, nu mai era nevoie să urc și să

cobor scări făcând pe măscăriciul în faţa unor necunoscuţi, citind cu voce tare teribila scrisoare de protest...

M-am întors pe stradă şi l-am văzut acolo unde-l lăsasem, cu capul căzut între genunchi si cu degetele de la mâna dreaptă încurcate în şiretul desfăcut al pantofului. Un firicel de apă murdară, plină cu spumă, se prelingea pe lângă picioarele lui până la gura canalului în care se zărea un buchet de trandafiri albi, desfăcut si ofilit. Mi-am dat seama că murise până să ajung la el; am avut brusc această intuiţie observând, pe măsură ce mă apropiam de el, mâna lui înţepenită printre şireturi şi smocul rebel al părului cărunt mişcat uşor de vânt, o bruscă alinare ori o plăsmuire a aerului pe care nici pielea, nici inima lui nu le mai puteau simţi.

Am alergat să-l anunţ pe cârciumar, care a ieşit şi apoi s-a întors să sune la Crucea Roşie. Lângă birt era un colegiu religios pentru fete sărace şi două călugăriţe s-au apropiat; una din ele a făcut semnul crucii pe fruntea căpitanului, iar cealaltă, foarte tânără, a zis că poate n-a murit încă, dar eu ştiam că murise. Văzându-l aşa prăbuşit şi cu capul aplecat grijuliu înspre gura de canal de parcă ar fi vrut să surprindă, cu urechile bine ciulite, scurgerea continuă şi tăcută a gazului în subteran — gazul fantomatic si ucigaş care-i invadase creierul într-o bună zi pe malurile Ebrului — părea mai cufundat ca oricând în gândurile lui, inhalând totodată miasma putredă a florilor si a canalului. Era un miros de trandafiri ofiliţi şi de mort, care l-ar fi făcut de bună seamă să denunţe noi daune şi neînţelegeri. Căci la urma urmei, astăzi ştiu bine asta, între gazul acela himeric care ieşea din canale ca să ne adoarmă pe noi şi adânca lui convingere că

gazul respectiv exista în realitate nu era decât o mică neînţelegere, îmi spusese la un moment dat că toate extravaganţele care i se puneau în cârcă şi numeroasele nebunii pe care le făcuse în viaţa asta nu erau decât repetiţii şi variaţii ale aceleiaşi, unice nebunii... pe care n-a izbutit s-o facă niciodată fiindcă habar n-avea în ce consta ea.

Ca de obicei, nu ştiam ce să fac, şi atunci m-am aşezat lângă el şi am terminat de încheiat şiretul de la pantof. A venit apoi ambulanţa, l-au întins pe o targa şi l-au dus la spital, în timp ce eu am fugit s-o anunţ pe dona Conxa.

Cât priveşte mapa pierdută, aceasta n-a mai apărut niciodată. Dacă ar fi trăit şi ar fi aflat asta, căpitanul ar fi crezut cu siguranţă că i-a fost furată şi ar fi făcut un scandal de pomină, îmi închipui că a pierdut-o pe stradă şi că dacă a luat-o cineva şi a deschis-o, a aruncat cel mult un zâmbet îngăduitor scrisorii de protest, celor câteva semnături solidare şi bietului meu desen, înainte de a zvârli totul la gunoi.

Dar ceva nu s-a pierdut. Căci, într-un fel, după ce-am bătut împreună străzile cartierului şi i-am suportat toate trăncănelile, în ciuda ruşinii, a reproşurilor şi a dorinţei de a lăsa totul baltă şi a o lua la fugă spre vila Susanei - în tărâmul viselor, în cuibul cald şi dulce cu microbi ce mă primea zilnic, ferindu-mă de minciuna şi mizeria din exterior - bătrânul ăsta scrântit reuşise să mă molipsească puţin cu virusul care-i macină judecata şi, câteodată, mi se părea şi mie că simt duhoarea gazului din canale şi că înghit rahatul negru scuipat de coş, care-i secătuia Susanei plămânii şi tocmai de aceea, în ultimele două săptămâni cât am hoinărit împreună cu bătrânul curajos pe străzi l-am ajutat, atât cât am putut, în bătălia lui pierdută.

Astfel, aproape fără să-mi dau seama, decorul vital al copilăriei mele a devenit, puţin câte puţin, un peisaj moral, si aşa mi-a rămas întipărit în minte pentru totdeauna.

La înmormântare au venit câteva spectre palide pe care le cunoşteam foarte bine, mizerabile umbre de cârciumi, acei interlocutori muţi ai căpitanului care-i suportaseră cu stoicism discursurile, bând din abundenţă un vin aspru, sprijinindu-se de tejghea sau de vechile butoaie cu vin din cartierele Gracia, La Salud şi Guinardo. Forcat a fost zărit şi el la biserică împreună cu doamna Aftita, şi au venit şi fraţii Chac6n şi câţiva vecini de-ai donei Conxa, însoţită de mama. Un pedichiurist din Extremadura, un oarecare Braulio, pe care mama îl cunoştea de la spital şi pe care-l invitase de câteva ori la cină, se ocupase de formalităţile de la spital şi de la pompele funebre şi a stat în permanenţă în preajma donei Conxa; mama i-a fost recunoscătoare si, începând din ziua aceea, i-a arătat o oarecare afecţiune.

într-o seară, când m-am întors acasă, n-am găsit-o pe mama, în schimb lângă cină era un bileţel în care îmi spunea că era la cinematograful Roxy cu Braulio si cu Charles Boyer; am râs de glumă, dar nu sunt convins că m-am bucurat prea mult. Pe vremea aceea mă cam irita tendinţa mamei de a priva trecutul si viitorul de sensul lor, înlocuindu-l cu treburile zilnice, cu sentimentul religios din ce în ce mai pregnant si cu căldura ocazională a unor prieteni din cartier sau a acestui Braulio. Am deschis radioul, m-am

aşezat să cinez şi mi-am amintit de căpitanul Blay chircit pe marginea trotuarului de pe strada Laurel, cu vântul răsfirându-i smocul de păr alb de pe capul căzut şi mi-am zis că poate în ultima clipă a avut norocul să se gândească, fie chiar şi o secundă, nu la casa care-i fusese o temniţă, nici la răbdătoarea şi veşnic ocupata doamnă Conxa, nici la cei doi fii morţi — care în himera continuă de pe malurile înceţoşate ale Ebrului nu cădeau şi nu mureau niciodată —, ci la singurul lucru care-i aparţinea într-adevăr, recunoscându-l fără echivoc: mapa aceea atât de uzată pe care spera s-o recupereze, considerând-o o dovadă elocventă a luptei lui împotriva infamiei şi a nepăsării, şi care, în fond, era doar o rătăcire a furiei lui, o tulburare a memoriei, conştiinţa devastată a altei ticăloşii pe care mulţi preferau s-o dea uitării.

Capitolul al optulea

Kim se pregăteşte să-şi înfrunte destinul.

Odată ajuns în Yellow Sky Club, se strecoară fără să atragă atenţia până într-o parte a barului şi rămâne o clipă în picioare, în umbră, cu spatele sprijinit de dragonul galben încolăcit în jurul unei coloane şi foarte aproape de uşa albastră care dă spre camerele private ale lui Omar. Localul e plin de lume şi la bar nu-i loc, de altfel nici nu vrea să stea, preferă ca barmanul să nu-l vadă. Observă un chelner îndreptându-se cu tava cu băuturi spre uşa albastră, îl vede împingând-o cu cotul şi dispărând pe scări în sus, şi atunci se aşază lângă uşă şi aşteaptă. De cealaltă parte a ringului de dans, străpunsă de lumini roşii, orchestra termină de interpretat *Besame mucho* şi începe imediat *Continental,* si atunci iarăşi — printre meandrele vesele ale melodiei care le-a hrănit odinioară, lui şi Anitei, atâtea vise, atâtea speranţe de iubiri împlinite şi de aventuri - apare amintirea altui cabaret, un local cu animatoare pe Rambla de Cataluna numit chiar *Shanghai,* în Barcelona anului 1938 când cădeau bombele, într-o seară, Kim, care era în permisie, cumpărase de la o ţigancă graţioasă şi mincinoasă - care mergea de la o masă la alta, ghicind viitorul - un şal de Manila pentru Anita, cusut chipurile de mână, şi-şi dăduse tunica militară nou-nouţă

în schimbul unui colier de perle de sticlă... pe care-l crezuse veritabil.

Chelnerul îşi face apariţia cu tava goală şi Kim se strecoară pe uşă si urcă încet scara îngustă şi acoperită cu covor, învăluită într-o lumină mov. E surprins că nu întâlneşte pe nimeni, că nu există nici o pază. Ajunge pe un palier unde sunt două uşi, din care una este încuiată; cealaltă dă spre un salonaş auster şi violet. Mai departe descoperă o serie de încăperi decorate în bleu pal, cu pereţii plini cu gravuri, xilogravuri, pânze şi tablouri de mătase, cu desene în tuş în culori calde şi cărţi îngrămădite în dezordine, figurine de fildeş, de jad, paravane şi divane... Foarte aproape se aude un zgomot continuu, asemănător croşetei de macrameuri - care îi înveselise jocurile solitare în copilăria petrecută în grădina bunicii, la Sabadell -, dar zgomotul acesta e mai delicat, mai surd. La capătul coridorului, deja cu mâinile în haină, atingând cu degetele patul revolverului Browning, pătrunde într-un salon cufundat în penumbră, cu o nişă stacojie protejată de o perdea de bambus pe care e pictat capul unui tigru cu gura larg deschisă. Kim simte mirosul vag de opiu şi înaintează prin fumul albăstrui care pluteşte în aer, bambusul perdelei se mişcă uşor din pricina ventilatorului şi scoate un clinchet, iar capul tigrului pare să prindă viaţă, înaintând spre el hotărât până ce, brusc, o mână crispată apare din mijlocul capului tigrului, despărţindu-l în două, şi Omar îşi face apariţia în chimonou, desculţ şi cu părul ciufulit, şi-l priveşte pe Kim cu un amestec de furie stăpânită şi relativă surpriză.

In spatele lui, cineva se ridică cu precauţie în penumbra roşiatică a unui culcuş alcătuit din perne de satin, cearşafuri răvăşite şi uşoare spirale

de fum şi, înainte ca persoana respectivă să fie văzută, Kim ştie deja despre cine e vorba: Chen Jinfang.

Nu ştiu dacă povestesc bine. Acestea sunt faptele şi aceasta fatalitatea care le-a determinat, sentimentele şi atmosfera care au generat aventura, dar punctul de vedere şi detaliile doar Dumnezeu le ştie. Forcat avea darul de a ne face să vedem ceea ce istorisea, dar povestea lui se adresa mai degrabă inimii decât minţii. De la mărturia directă a lui Kim, recreată pesemne de el însuşi cine ştie de câte ori - mai întâi în exilul amar şi solitar din Tbulouse, apoi aici în camera de oaspeţi sau poate chiar în patul doamnei Anita, selectând episoade şi fixând detalii spre a-i putea oferi zilnic Susanei versiunea lui melancolică, cu rigoare geografică şi tandră precizie a numelor, emoţiilor şi ambianţei, pentru a-i relata riscanta întâmplare care l-a adus pe Kim din refugiul lui din sudul Franţei în caldul alcov din Shanghai înfierbântat de opiu şi de trădare - el făcuse o călătorie atât de lungă, clandestină şi accidentată, încât era imposibil ca imaginaţia să nu-i fi molipsit memoria, făcându-l să confunde aventura trăită cu cea visată.

Iată de ce, azi ca şi ieri, Forcat are cuvântul.

Mi-a vorbit despre furia lui când i-a văzut împreună şi despre intenţia lui de a termina chiar atunci, pe loc, cu cei doi amanţi, dar eu

ştiu bine că el exagera, lăsându-se pradă unui impuls nechibzuit: Kim nu e un asasin, îşi propune să-şi justifice faptele, de ce a venit şi cine l-a trimis, în numele căror iluzii aproape dispărute, în virtutea căror umbre şi fantasme, şi apoi să acţioneze în consecinţă. Dar calmul si privirea neamţului, trufaşă şi resemnată totodată - ca şi cum ar fi ştiut că avea să vină în seara aceea şi deci îl aştepta — l-au făcut să fie ceva mai prudent. Chen Jinfang se află în spatele lui Omar, gata să se ridice; trupul îi e înfăşurat într-un chimonou cu flori de lotus, iar gura-i palidă se deschide acum ca o rană în întuneric, apărând parcă iarăşi din paginile unei cărţi.

— Foarte bine, zice Omar cu o calmă amă răciune. Acum îl puteţi informa pe Levy.

— Nu încă, Kruger. Mai întâi...

— Pe mine nu mă cheamă Kruger,

— Mai întâi trebuie să isprăvesc o treabă pe care am început-o în Franţa ocupată, în aprilie '43. Mai precis, la Lyon.

îşi descheie haina şi, cu un gest care nu-i decât reflexul unui alt gest, îşi duce mâna la subraţ, dar nu pentru a apuca pistolul. Oricum, Omar pare să înţeleagă:

— O treabă care înseamnă să ucizi, adică.

— Altfel de treabă n-am avut în ultimii zece ani, zice Kim. Ca şi dumneata, colonele.

— Despre ce colonel vorbiţi... ? De ce mă numiţi astfel?

Chen Jinfang se aşază deodată între cei doi bărbaţi, lipindu-se de Omar, de parcă ar vrea să-l protejeze cu trupul ei. Se uită la Kim îngrozită şi zice:

— Ce aveţi de gând să faceţi ? Cine e Kruger ?

— întrebaţi-l pe el, răspunde Kim. Haideţi, colonele, îndrăzniţi!

— Nu ştiu despre ce vorbiţi, zice Omar.

Kim nu-şi desprinde privirea de pe Chen Jinfang.

— Intrebaţi-l pe el cine este, *madame.*

Tânăra chinezoaică se uită la Omar, apoi la Kim:

— Vă întreb pe dumneavoastră, domnule Franch. Cine e Kruger?

Kim simte că ceva nu e în regulă; poate e momentul trădării, dar trădarea cui ? Răspunde cu o voce monotonă, fără pic de afectare:

— Este omul care v-a torturat soţul, Helmut Kruger, colonel în Gestapo. A comis atrocităţi într-un beci din Place Bellecour, în Lyon, unde îşi avea cartierul general. Acolo n-a izbutit să-l termine pe Michel şi, după câte se pare, şi-a propus s-o facă acum...

— Sunteţi nebun! i-o retează Omar. De unde aţi mai scornit şi tâmpenia asta?

Dar Kim nu se uită la el, ci la Chen Jinfang: aşteaptă o dezminţire sau o insultă, dar gura îi devine întrebătoare. E încordat, dar vrea să-şi păstreze capul limpede. Omar sesizează amestecul precar de hotărâre şi îndoială din atitudinea lui Kim şi îl fixează cu privirea, înainte de a i se adresa în spaniola lui cu accent blând, argentinian.

— N-am un trecut prea curat, domnule, dacă asta doriţi să aflaţi; dar prea puţini sunt curaţi când ies dintr-un război. Vă asigur însă că nu sunt eu omul despre care vorbiţi. Numele meu este Hans Meiningen, nu l-am ascuns niciodată şi aşa figurează în paşaportul meu argentinian. Dar la Shanghai sunt cunoscut ca Omar. în '43 eram un soldat al Wehrmacht-ului şi mă aflam la Varşovia, şi nu vreau să povestesc ce ne obliga să facem acolo comandamentul german... Am fost mutat la Casablanca cu escorta personală cuvenită

unui colonel, dar văzusem deja destule, aşa că am dezertat. Sunt un dezertor, prietene, şi n-am fost niciodată în Franţa. Am trăit doi ani la Buenos Aires şi apoi în Chile, înainte de a veni aici. Nu sunt omul pe care-l căutaţi. Mă confundaţi cu un altul, faceţi o gravă eroare...

—Nici o eroare, iubitule, zice Chen Jinfang, lipindu-se de el. Ochii ei imploratori îi caută apoi pe ai lui Kim. Bănuiam noi că soţul meu vă tri misese ca să-mi supravegheaţi toate mişcările, dar nu i-am dat importanţă... Dar acum înţeleg că nu voia numai asta, că, în afara geloziei, era ceva şi mai oribil... Michel v-a spus că Omar era torţionarul acela blestemat şi astfel îi justifica moartea. Dar Omar nu *e* colonelul Kruger, dom nule, e doar amantul meu, şi bărbatul meu ştia foarte bine asta când v-a rugat să-l lichidaţi, spunându-vă că reprezenta o ameninţare pentru mine... Să-l omoare pe Omar, nu pe Kruger, asta voia, la această grozăvie l-a dus gelozia! înţelegeţi acum?

Ecoul stins al orchestrei şi vocea subţire şi nazală a cântăreţei chineze se aud de la parter. Kim îşi aruncă privirea-i întunecată asupra lui Chen Jinfang, fără să clipească, fără să i se clintească nici un muşchi de pe faţă.

—Repetaţi tot ce aţi spus, zice. Vreau să mai aud încă o dată, *madame.*

—Totul e foarte limpede, răspunde ea. Omar e ţinta, cel care trebuie să moară. Aici nu e nici un colonel Kruger.

Fără a-şi putea dezlipi ochii de pe Chen Jinfang şi recunoscând în calma fermitate a vocii ei tandreţea şi dragostea pentru bărbatul pe care-l are alături şi de care se lipeşte tot mai mult, vrând să-l protejeze, Kim rămâne tăcut o vreme, se întoarce apoi încet, pare să caute ceva cu privirea, poate o scrumieră, fiindcă şi-a scos

tabachera şi-şi aprinde o ţigară. Atitudinea lui e echivocă; e rece şi cumpătat în gesturi, de parcă nimic din cele spuse de cei doi n-ar avea de-a face cu el, în fond fiind dornic de violenţă, încearcă să-şi amintească în sinea lui sclipirea disperării din privirea speriată a lui Levy când s-au întâlnit în camera albă şi imaculată din clinica Vautrin, încearcă să-i pună pe faţă masca trădării, dar tot ce vede e un invalid într-un scaun cu rotile, măcinat de durere şi ură, chinuit de singurătate şi de teama de moarte.

—Şi tot din acelaşi motiv, continuă Chen Jinfang, v-a rugat să luaţi discret o carte pe care i-am dăruit-o eu căpitanului Su Zu când m-am despărţit de el, înainte de a mă mărita... Ştiu că aţi luat cartea fiindcă mi-a spus-o căpitanul, în cartea asta există o dedicaţie specială pentru Su Zu, pătimaşă şi foarte îndrăzneaţă, care e mai mult decât o declaraţie de dragoste, domnule, mărturiseşte cu oarecare aroganţă tânăra chine zoaică. Soţul meu a vrut mereu să aibă cartea, gândul ăsta nu-i dădea pace... Totul e destul de trist şi oarecum ridicol, dar aşa stau lucrurile. Michel nu-i doar bolnav la trup, ci şi la minte. Ştiu că a fost un patriot curajos şi un idealist, un om de onoare în ţara lui şi faţă de mine; la începutul căsniciei noastre a fost un soţ atent şi generos, dar şubrezirea lui fizică, epuizarea, gelozia lui şi mai ales amintirea obsedantă a unei ticăloşii pe care am suferit-o în adolescenţă i-au otrăvit, încet-încet, mintea, înţelegeţi, *monsieur?*

Omar o ia uşor de umeri si o obligă să se aşeze şi să se calmeze. Neamţul se întoarce apoi spre Kim şi-i zice:

—Şi nu vă faceţi probleme în privinţa inten ţiilor mele. Am cumpărat o plantaţie cu arbori de cauciuc în Malaiezia şi mă gândesc s-o iau pe

Chen Jinfang cu mine. Nimic nu ne reţine aici, totul o să se schimbe peste puţin timp şi nici ea, nici eu nu vrem să vedem această schimbare. Shanghaiul de mâine nu e pentru noi.

Dar privirea pătrunzătoare a lui Kim o fixează în continuare pe Chen Jinfang, iar ea înfruntă această privire fără să clipească. Atunci îi întoarce brusc spatele sau mai degrabă se întoarce spre el însuşi punându-şi întrebări despre o umbră naivă din trecut, spectrul unei loialităţi numită Kim Franch care l-a adus aici, de foarte departe, şi a cărui blestemată bună-credinţă o reneagă acum. Aşa vasăzică, omul pe care l-a admirat şi l-a respectat l-a folosit în scopuri criminale şi în propriul lui interes pentru a-si rezolva de fapt o problemă emoţională şi familială, un fleac în fond : pentru a scăpa de o criză de încornorat. Nu ştie ce să facă, să râdă sau să plângă. Ce-l doare mai tare e faptul că Levy, fie că si-a pierdut minţile, fie că nu, a făcut asta în numele acelui ideal care-i unise pe amândoi când luptaseră pentru libertate şi dreptate, acel vis care-l însoţise toată viaţa pe Kim, dând sens faptelor lui şi care-l adusese la Shanghai, compromiţându-i viitorul şi făcându-l să-şi rişte viaţa, ca să cadă în cele din urmă într-o cursă în faţa a doi amanţi deloc convenţionali, decişi şi răbdători şi şocaţi ca şi el de cumplita stratagemă a lui Levy...

Să ne oprim încă o dată, copii, lângă Kim şi să-l observăm cum acţionează în faţa adversităţii, să-i remarcăm gesturile simple şi severe înaintea înfrângerii, dezamăgirea care-l face să întoarcă spatele iluziilor şi piedicilor ivite în calea unui ideal. N-o să lase să se vadă nici o surpriză, în ochii lui n-o să apară nimic care să acuze lovitura, nici urmă de resentiment ori amărăciune, doar vechiul dezacord cu sine însuşi, care-l frământa

deja când venise aici, o tensiune morală între inimă şi minte de care n-a putut scăpa niciodată, nici măcar în anii nebuni care i-au deşteptat iluziile şi solidaritatea, când mai molipsitoare era speranţa în ziua de mâine şi mai sigură dorinţa de a lupta pentru o cauză dreaptă, când era încă departe misiunea din Shanghai şi nici nu apăruse scorpionul răzbunării cu acul lui de foc. Acum, convins deja că sunt de prisos cuvintele, ale lui mai ales, îşi ridică puţin borul pălăriei pe frunte, ca pentru a scăpa de o falsă impresie, *se* apleacă apoi gânditor asupra scrumierei de pe măsuţa lăcuită, striveşte ţigara cu grijă, priveşte perechea de îndrăgostiţi cu un zâmbet neîncrezător, adresat nu lor, ci sieşi, şi, făcând stânga-împrejur, pleacă pe unde a venit.

Noaptea îi mai rezervă încă o surpriză. Patruzeci de minute mai târziu, când va intra în salonul luminat şi gol din casa lui Chen Jinfang, va suna telefonul. O să sune de la clinica Vautrin, de la periferia Parisului, unde e şapte seara, şi mesajul va fi foarte laconic: „Regretăm să vă anunţăm că domnul Levy *a* murit pe masa de operaţie, în timpul unei delicate intervenţii..."

Deocamdată însă, în timp ce înaintează în noaptea fierbinte pe Kiukiang Road în drum spre casă, Kim nu ştie asta şi gândul lui e departe de Paris şi de moartea prietenului său machiavelic. Merge fără să se grăbească pe promenada Bund şi se opreşte, sprijinindu-se de parapet, deasupra cheiurilor întunecate, ca să privească fluviul Huangpu care curge încet şi liniştit. Nu distinge ceea ce vede, asta în caz că priveşte ceva. Nu vede sub nasul lui vârtejul care se deschide ca un ochi insomniac în mijlocul apelor tulburi şi adormite, o mică spirală pricinuită de un curent adânc şi violent al fluviului, care înghite iute tot ce

pluteşte în derivă în jurul lui. Kim simte oarecum confuz că nu mai e timp aproape pentru nimic, poate doar pentru a se întoarce acasă... Dar ce casă? Care e casa mea, unde mi-e căminul? De la debarcader ajunge până' la el un clipocit persistent şi uşor şi un miros dulceag de reziduuri uleioase şi de flori ofilite, corvoade ale zilei, spulberate. Şerpi de lumină alunecă pe suprafaţa apei şi se reflectă pe flancurile unsuroase ale vapoarelor, iar în aval, purtate de curentul imperceptibil şi mâlos, defilează prin faţa lui Kim chipurile camarazilor morţi sau dispăruţi în zece ani într-o vâltoare sângeroasă, mai întâi în tranşee şi în închisorile din spatele frontului, apoi în rândurile Rezistentei sau exterminaţi la Mauthausen ori la Buchenwald. Şi le citeşte iarăşi numele pe piatra adâncă a amintirii şi simte în sânge ameţitoarele promisiuni cu care viaţa i-a amăgit pe toţi nu demult, promisiuni care nu se vor împlini niciodată. Gravă tăcere, de înecaţi, învăluie fluviul şi el încearcă pentru ultima oară să privească apele tulburi, să se arunce şi să se înece în ele, să dispară, dar nu simte nimic. In exil, Kim s-a privit complice în oglinda trecutului până când s-a decis, într-o bună zi, să spargă această oglindă şi să se privească în cea a viitorului, lângă tine şi mama ta şi fredonând câteva cântece pe care nu le poate uita, dar acum se gândeşte că poate e prea târziu...

Ce înfrângere nouă mai era asta şi cum de n-a izbutit s-o prevină? Şi iar îşi cufundă privirea în fluviul timpului şi se întreabă: unde am greşit oare? Când s-a schimbat drumul, unde am pierdut utopia? De ce credinţa şi forţa morală au devenit egoism şi abuz ?

Şi începe să plouă tare pe chei, şi arborii înfrunziţi de pe Bund emană un miros intens

care se amestecă cu duhoarea de pe Huangpu. înainte de a-şi continua drumul, Kim îşi duce mâna la inimă şi la pistol, vrând poate să le arunce pe amândouă în apele tulburi ale fluviului, deşi aş putea jura că vrea să scape doar de pistol, aşa încât linişteşte-te, copilă, povestea nu se sfârşeşte aici, glumi Forcat făcându-i cu ochiul lui saşiu Susanei şi luând-o drăgăstos de mână...

Capitolul al nouălea

Venea de pe stradă sau din grădină, sau poate de mai aproape, cine ştie, poate din inima acelei primăveri pe care Susana o întrezărea deja în vise, sau poate din furtunoasa aventură care încă ne ademenea în oraşul îndepărtat şi fantastic; cert e că un miros neaşteptat, de pământ umed, pătrunse în galerie şi atunci Forcat tăcu. Era într-o miercuri pe înserat, în ultima zi din august, şi mirosul era straniu fiindcă nu plouase şi doamna Anita nu începuse încă să ude grădina; se afla la bucătărie când cineva sună la uşă.

Nu văzuserăm pe nimeni în grădină fiindcă jaluzelele erau trase. De la uşa de la intrare ajunse până la noi vocea unui bărbat care vorbea cu doamna Anita şi, când a auzit-o, Forcat făcu feţe-feţe; lăsă mâna Susanei, se ridică de pe marginea patului şi se duse la măsuţa pliantă, unde rămase tăcut, uitându-se la desenul meu aproape terminat. Eu stăteam pe cealaltă parte a patului şi m-am ridicat la rândul meu, deşi n-aş fi putut spune de ce făceam asta.

— Aici e un bărbat care se pare că te cunoaşte, anunţă doamna Anita din sufragerie, luând-o înaintea vizitatorului. Forcat nu-şi ridică privirea din desen, rămânând nemişcat şi îngândurat, printr-o sforţare neobişnuită, şi ea adăugă, oarecum neîncrezătoare: Zice că-l cheamă Luis Deniso şi că vine din Franţa...

încă nu intrase în galerie când Forcat şi-a plecat privirea şi şi-a pus uşor mâinile pe măsuţă acoperind desenul meu cu palmele de parcă ar fi vrut, să nu fie luat de o iminentă rafală de vânt sau poate ca să-l ferească de privirea intrusului, protejându-l de ura şi disperarea care-l aduseseră pe acesta până aici, sentimente pe care el Ic intuise de îndată ce-i auzise vocea.

— Salut, Forcat. Cu mâna stângă în buzunarul hainei, mişcându-se cu o degajare studiată, locotenentul lui Kim la Toulouse se apropie şi-l bătu pe spate. O salută apoi pe Susana şi se interesă amabil de sănătatea ei, ciupind-o de bărbie şi spunându-i că era foarte frumoasă şi că ştia deja asta de la taică-său. Susana îşi făcea vânt cu evantaiul de mătase şi-l privea cu o curiozitate impertinentă pe noul venit, care de-abia dacă mi-a remarcat prezenţa. Un prieten de-al fetei mele, zise doamna Anita, care începuse să ridice jaluzelele, puţin nervoasă. Ultimul soare de august întârzia încă în grădină.

Primul lucru care mi-a atras atenţia la *Denis* a fost faptul că nu zâmbea cu buzele, ci cu ochii; ochii lui aveau o strălucire tulbure şi bolnăvicioasă care stabilea într-un fel anume o legătură secretă şi foarte senzuală cu gura lui dureroasă, mare şi bine conturată. Presupun că n-am reuşit să surprind toate detaliile astea în ziua aceea - detaliile cele mai calde dintr-o atitudine în general rece şi distantă, care n-avea s-o lase indiferentă nici pe Susana -, ci mult mai târziu, când drama intimă care-l adusese la vilă era deja cunoscută de toată lumea; ochii şi gura unui om măcinat de o obsesie, de o febră care-l consuma. De când ne vorbise Forcat despre el, Susanei şi mie, făcându-ne să-i vedem atât de clar modul elegant în care şchiopăta şi manierele distinse când se despărţise de Kim

la Toulouse, după ce-i unsese pistolul şi îi urase noroc, arătosul personaj şi porecla lui ne rămăseseră în minte, exercitând asupra noastră o fascinaţie stranie.

Purta un costum bleumarin cu sacoul la două rânduri şi o cravată verde închis, care imita pielea de şarpe, şi era mai tânăr decât mi-l închipuisem, sau cel puţin aşa părea: frumos, cu ochii încercănaţi, zvelt şi de o eleganţă accentuată de o dorinţă grabnică - afectată şi jovială - de a plăcea.

Forcat era ciudat de tăcut în continuare şi lui *Denis* îi sări în ochi chimonoul chinezesc cu mâneci largi, imprimat cu flori roşii.

— Unde-i mâzgălitorul din Barceloneta ? întrebă. Ce te-ai mai ajuns! Mi s-a spus că te găsesc aici, trăind pe spinarea altora ca întotdeauna, dar nu mi te închipuiam atât de bine instalat, cu atâta rafinament.

— Şi tu... ? îl întrerupse Forcat fără să-l privească, cu vocea încurcată într-o flegmă, îşi drese glasul şi, după o pauză, ca şi cum s-ar fi hotărât brusc să vorbească despre altceva, adăugă: Când ai sosit?

— De vreo două săptămâni. Cu ambele mâini în buzunare, *Denis* îşi lipi spatele de geam şi căută privirea doamnei Anita care se aşezase pe marginea patului, dar ceea ce adăugă părea să se adreseze lui Forcat: Te miră? Mai stătu câteva secunde, după care adăugă: Bine, hai să trecem la subiect! Ce se mai ştie despre ticălosul ăla de Kim? Ai vreo veste de la el, tu sau familia lui?

Doamna Anita şi fiică-sa îl priviră pe Forcat aşteptând din partea lui un răspuns sau cel puţin un gest de uimire. Dar Forcat nu reacţiona, şi atunci Susana îşi pironi privirea asupra lui *Denis,* aruncă evantaiul pe pat, strânse pisica de pluş la piept şi spuse cu o voce plină de ranchiună:

—De ce vorbiţi astfel despre tatăl meu? Nu ştiţi că e foarte departe,..?

—Da, da. Foarte departe. Dar unde ?

înainte de a răspunde, Susana îl privi fix, cu neîncredere.

—E la Shanghai.

—Adevărat ? *Denis* păru surprins şi deschise ochii mari. Drace, dar chiar că e departe! Şi de ce nu, mă rog, la Pekin sau la Bagdad sau în Conchinchina ? Cine ţi-a spus povestea asta, fru moaso ? Se uită iar ironic la Forcat, care tăcea, şi apoi la mama Susanei. Dumneavoastră ce părere aveţi, doamnă? Şi dumneavoastră credeţi că ticălosul ăla s-a ascuns aşa de departe ? E drept, aş putea jura că ea, Carmen... Când spuse asta, vocea i se frânse şi păru să se enerveze; îşi pierdu stăpânirea de sine şi dădu din cap, tuşind cu prea multă energie. Bine, dar ea de-abia ştie să citească şi să scrie, si cred că n-ar fi în stare să arate asta pe hartă, ştie însă că e foarte departe, în celălalt capăt al lumii şi nu prea cred că i-ar plăcea să trăiască aşa de departe... Nu, trebuie să fie o glumă! Ce părere ai, Forcat, prefăcutule ? Sau poate preferi să faci pe prostul ? Ăsta da, e un tip aparte, adăugă, recăpătându-şi stăpânirea de sine şi adresându-i-se doamnei Anita. Aşa cum îl vedeţi, e uns cu toate alifiile... Câte nu ştie tipul ăsta!

Doamna Anita îl privea îngrozită pe *Denis.*

—Despre ce vorbiţi ? întrebă cu o voce care nu era a ei. De ce aţi venit la mine acasă?

Denis îşi încruntă sprâncenele si schiţă o jumătate de zâmbet:

—Aşadar e adevărat, zise. Dumneata nu ştii încă nimic.

—Ce trebuie să ştiu ?

—întreabă-l pe Forcat! El o să spună de ce sunt aici, cine naiba m-a adus aici!

Forcat nu reacţiona si atunci *Denis* vorbi răspicat şi fără amărăciune, cu o voce stinsă care acceptase deja fatalitatea: venea ca să afle veşti despre Kim, ca să ştie dacă în casa asta cinstită erau sau se aşteptau veşti din partea lui, dacă nevastă-sa credea - nu că putea reveni la ea într-o bună zi, fiindcă asta fusese întotdeauna puţin probabil, iar acum era absolut imposibil - că se putea gândi cel puţin la fiică-sa şi să vină s-o vadă sau poate să-i scrie ca să afle veşti despre ea. Sau poate dacă Forcat sau altcineva ştia unde se afla, undeva în Catalunia sau poate în vreun sat pierdut din sudul Franţei, după cum presupunea el, în vreun cotlon blestemat pe care-l împărţea cu Carmen şi cu fiul lui de aproape doi ani... Vorbea domol, privindu-l pe Forcat, dar cuvintele şi resentimentele erau adresate doamnei Anita şi fiicei ei: nu ştia cum şi de unde începuse trădarea, infidelitatea şi rea-credinţa celui mai bun prieten al lui, dar înnebunise tot întrebându-se asta de mii de ori în nopţi care nu se mai sfârşeau. Trebuie să se fi întâmplat când făcuse Kim ultima călătorie, ducând bani pentru ea si pentru părinţii lui, „bani pe care aceştia nu i-au primit niciodată, presupun că nici pe-asta n-o ştiai", adăugă scrutându-l pe Forcat, dar el credea că total începuse cu mult mai înainte, căci Kim dormea la el acasă, la Horta, când călătorea clandestin la Barcelona, iar Carmen locuia acolo; ea îi pregătea masa şi ea îi făcea patul... De când se înţelegeau sau se iubeau, de prima dată când a venit la ei în casă ? Cine făcuse primul pas, care din ei dăduse ocazia şi încurajase această iubire care-i făcuse să-şi piardă capul şi îi dusese Dumnezeu ştie unde ? O căutase el, cucerind-o cu sumbra-i decepţie care-i dădea târcoale în zilele acelea sau ea îl dorise, având atâta nevoie de tandreţe şi de căldură, fie

chiar şi pentru o singură noapte... ? Sau poate se îndrăgostiseră amândoi, cu adevărat şi fără scăpare, fără să vrea şi suferind la gândul că jigniseră un camarad...? Dar la ce naiba mai foloseau toate astea? După ce Nualart, Betancourt şi Camps au fost arestaţi - fiind denunţaţi chiar de el, sau poate nu ştiai nici asta? - şi-au făcut repede bagajele chiar în noaptea aceea şi au trecut graniţa cu copilul, aşa cum îl rugasem eu pe Kim, aşteptând şi dorind asta, dar n-au ajuns niciodată la Toulouse, nu i-am mai revăzut niciodată...

Denis se mişca cu o anumită dezinvoltură şi părea foarte sigur pe sine, satisfăcut de farmecul şi răceala lui, dar la răstimpuri nu-şi putea reprima expresia alarmată, privirea nesigură a exilatului de cursă lungă care trebuie să înveţe să trăiască cu un trecut amar, care l-a condamnat la singurătate.

— Dar nu mă resemnez s-o pierd, Dumnezeu mi-e martor, continuă el, vârându-şi mâinile în buzunarele pantalonilor, ca şi cum ar fi fost rebegit de frig. I-am căutat în tot sudul, de la Marsilia la Tarbes şi de la Toulouse la Perpignan, dar parcă i-a înghiţit pământul. Adevărul e că nici nu ştiu dacă au reuşit să treacă graniţa... Ar fi putut rămâne într-un sat din Pirinei sau poate într-un oraş destul de mare pentru a nu fi găsiţi niciodată. Singura mea speranţă e să ia legătura cu tine, copilo, îi aruncă Susanei un zâmbet trist şi împăciuitor, să-ţi scrie sau să vină să te vadă. Da, cred c-o va face într-o zi, şi-n ziua aceea voi fi prin preajmă, ca să-l văd... Pe tine te iubeşte mult. Vorbea mereu despre fetiţa sufletului lui. Deşi, adevărul e, şi schiţă pentru prima oară un zâmbet melancolic, că nu mai eşti chiar o fetiţă. Băiatul meu, Luis, e încă un băieţel şi l-am văzut doar în fotografii...

De la o vreme, Forcat nu-şi mai lua ochii de la Susana. Ea stătea în pat cu spatele drept şi strângea în braţe pisica neagră cu ochii în pământ. Am vrut în repetate rânduri să se uite la mine în timp ce vorbea *Denis,* dar n-am reuşit s-o fac să mă privească. Am încercat să-mi imaginez ce simţea în clipele acelea şi m-am îngrozit. Maică-sa se plimba nervoasă dintr-un capăt într-altul al camerei cu braţele încrucişate şi, când *Denis a* tăcut, s-a oprit în faţa lui Forcat, implorându-l din ochi:

— Şi tu ştiai toate astea ? Spune, tu ştiai toate astea? Poţi să-mi dai o explicaţie, te rog? Se aplecă spre el, sprijinindu-se cu mâinile de măsuţă, şi repetă întrebarea pe un ton tăios, aproape isteric, dar renunţă până la urmă şi *se* aşeză cu capul plecat în balansoarul alb. Aproape fără voce, mai spuse o dată: Te rog...

Forcat nu zise nimic, nu-şi luă privirea de la Susana şi nici mâinile de pe desenul meu, unde fumul negru din coş încerca parcă să se filtreze printre degetele lui pătate în vreme ce el se încăpăţâna să-l reţină pe bucata aceea de hârtie. O vreme nici măcar n-a clipit, îngândurat şi încordat, părea să asculte vocile care veneau dintr-un ţinut fabulos, simţindu-se captiv într-o ipostază pe care n-o prevăzuse, prins în plasa propriilor invenţii, la graniţa faptelor intangibile care împodobesc minciuna lumii. Privirea lui intensă şi saşie abia dacă fixa ceva în jur, oprindu-se doar asupra bolnavei, dar nu era căinţă şi nici ruşine în ea, ci doar tristeţe. La ce se gândea oare - mă întreb astăzi când ştiu, ca si el atunci, că totul e trecător şi identic, masca şi fata, visul şi veghea -în timp ce primele umbre ale nopţii pătrundeau în galerie şi simţeam cu toţii cum se adâncea

tăcerea care îl acuza ? Din ce în ce mai îndurerată şi mai descumpănită, doamna Anita îi cerea o explicaţie.

— Lăsaţi-l în pace, sugeră *Denis,* acum fără pic de crispare în voce. Ce-aţi vrea să zică, bietul om?

Am avut senzaţia că mâinile lui întinse pe masă, încăpăţânându-se parcă să protejeze desenul Susanei, erau lipsite de acea combustie internă care le însufleţise şi de strania lor autoritate asupra minţii şi trupului doamnei Anita. Azi mă gândesc că marele seducător ştiuse întotdeauna în adâncul inimii că legătura lui cu femeia aceasta credulă, nefericită şi vulnerabilă avea să dureze cât flacăra palidă care lumina visul Susanei, până ce copila avea să descopere că *Nantucket* nu existase niciodată. Iar dacă, din întâmplare, exista totuşi, el nu putea fi altceva decât un vas vechi şi ros de carii care putrezea, chiar când vorbeau despre el, într-o dană împuţită din Barceloneta. îmi place să cred că acolo l-a văzut, din întâmplare, într-o seară ceţoasă de iarnă, când rătăcea pe chei fără să ştie ce să facă cu viaţa şi cu amintirile lui si că acolo, în faţa vaporului fantomă, începuse să pună la cale asaltul paşnic al vilei şi să urzească păienjenişul sentimental în care aveau să cadă mamă şi fiică... îl şi văd în primăvara aceea, în zilele dinaintea sosirii lui, spălând pahare si servind în birtul din port al soră-sii măritate, uitându-se în clipele libere prin geamul localului la prova vapoarelor ancorate în faţa lui şi ticluind traseul vasului *Nantucket* pe mările propriei memorii. Şi-mi place să cred că făcuse rost de chimonou şi de cadourile aduse Susanei de la vreun marinar asiatic, care se îmbătase într«o seară în local ori îi atrăsese atenţia de la bordul vaporului său datorită cămăşii unsuroase

şi ochilor săi oblici, şi că acesta îi oferise, zâmbind, un stilou sau tutun blond, o colecţie cu vederi exotice din Shanghai şi acel frumos evantai de mătase în schimbul unei sticle de rom sau de coniac, pe care el o şterpelise din birt...

Doamna Anita nu-i reproşase îndeajuns tăcerea-i încăpăţânată, când *Denis* observă cât de neliniştită era Susana.

— Ce-ai păţit ? o întrebă şi dădu din cap, plescăind cu limba. Tu îl aşteptai, fireşte... încă mai crezi c-o să te caute ? Chiar crezi, frumoaso ? îmi pare rău s-o spun, dar aş putea jura: Kim nu s-a gândit niciodată serios să te ia cu el, deşi vorbea adesea despre asta; nici pe tine, nici pe maică-ta. Pe mama ta *o* uitase deja când l-am cunoscut eu, n-o pomenea niciodată. Pentru el existau doar dictatura franchistă si Catalonia şi libertatea, nimic altceva... Tăcu şi-şi frecă pleoapele cu un gest obosit si apoi i-am surprins pupila răzbunătoare rotindu-se iarăşi în gol. — Dar asta era înainte. Poate că acum se gândeşte mult la fetiţa lui.

M-am aşezat din nou pe marginea patului, pe partea opusă lor, şi am observat imediat, printre cutele cuverturii, mâna Susanei căutând-o pe a mea şi strângându-mi-o tare în timp ce *Denis* se apropia de noi şi-şi aprindea o ţigară; deodată, cuprins de o ironică si crudă curiozitate, o întrebă ce naiba credea ea că face taică-său la Shanghai, ce să caute acolo un refugiat care nu-şi mai avea rădăcinile nicăieri, un individ atât de furios cum era Kim, furios ca şi el, şi dacă după toate astea mai avea chef să-l întâlnească. Susana nu i-a răspuns la întrebări şi nu l-a privit; mi-am dat seama că nu voia şi nici nu putea vorbi despre asta. Dar el insistă, hai să ne distrăm puţin, avem cu toţii nevoie de asta, zise el, hai, micuţo, povesteşte, şi

atunci, văzând-o astfel încolţită, m-am hotărât să vorbesc eu pentru ea sau poate chiar pentru amândoi. Cu o voce nu prea convingătoare, dar cu o hotărâre de care sunt mândru şi acum, am vorbit despre înţelegerea dintre Michel Levy şi Kim la Paris, despre călătoria vasului *Nantucket* şi misiunea specială în Shanghai, despre protecţia acordată lui Chen Jinfang şi despre tertipul necinstit al soţului şi atunci *Denis,* care mă asculta distrat, cu un picior pe lemnul patului si cu braţele încrucişate pe genunchi, ceru câteva detalii, vru să cunoască peripeţiile relatate şi mă puse să repet numele căpitanului Su Zu, al lui Kruger, Omar, Du Yuesheng, Charlie Wong... Repetându-le numele fără nici un chef, am avut sentimentul că-i trădam pe cei care le purtau, că profanam ceva. Şi mi se părea că zgândăream rana lui Forcat, pe care-l tot priveam cerându-i ajutorul şi aşteptând să mă apere, dar el părea să fie deja în cu totul altă parte. Iar râsul lui *Denis* era aşa de ciudat; îi rămânea în gât, era ca un râs mut. Şi atunci Susana urlă: ajunge, la dracu' cu toţi, şi se întinse pe o parte pe pernă, întorcându-i spatele, strângând pisica la piept, uitându-se la mine cu ochii larg deschişi, fără a mă vedea însă, cu privirea aţintită asupra unei lumi care-şi pierduse şi transparenţa, şi cuvântul.

Denis se aplecă asupra ei, trist, şi-i mângâie părul, şoptind câteva cuvinte de scuze, în timp ce doamna Anita îl întreba pe Forcat mai calmă deja, aproape mâhnită: „Şi atunci scrisoarea, vederile... ?" şi tot noul venit îi răspunse: „Păi, simplu ca bună ziua; i-a imitat scrisul şi semnătura, le-a avut mereu pe-astea, cu peniţa şi creionul. Un adevărat artist".

Intra doar puţin din lumina zilei pe geam şi acum se vedea doar fata întunecată a lui *Denis*

care o bătea încă uşor pe spate pe Susana şi îi şoptea ceva la ureche; trăsăturile lui se estompau şi doar ţigara aprinsă le mai lumina la răstimpuri. Fără să aştept ca Forcat să mi-o ceară, cum făcea de obicei la ora asta, am aprins lampa şi atunci el s-a ridicat de la măsuţă şi şi-a luat mâinile de pe desen. Trecu pe lângă doamna Anita şi se opri în uşa galeriei, se întoarse şi privi spatele Susanei; părea că vrea să-i spună ceva, stătea acolo în picioare, cu capul drept şi mâinile vârâte în mânecile chimonoului, si eu îmi doream din tot sufletul să spună ceva, fie şi noapte bună. Dar el se mulţumi să întoarcă puţin capul pentru a-i arunca intrusului o privire obosită şi prietenoasă, poate o urmă a vechii lor afecţiuni sau a unui vis pe care-l împărtăşiseră împreună cândva, privi apoi ţigara aprinsă pe care *Denis* şi-o ţinea între degete şi comentă doar:

— Aici nu se fumează, zise cu o voce severă şi convingătoare şi, fără a mai adăuga nimic, dispăru în casă.

După ce rămase câteva clipe pe gânduri, cu braţele încrucişate şi încă năucă, doamna Anita ieşi după el. Ceva mai târziu am auzit-o insultându-l şi ţipând la el. *Denis* se strâmbă la ţigară, o aruncă pe jos şi o strivi cu piciorul, după care se aplecă asupra bolnavei si-i puse mâna pe umăr.

— O să-l uităm, nu-i aşa ? zise. încearcă şi ai să poţi. Nu-i decât un biet povestaş...

Abia atunci mă observă şi, discret, dar cu oarecare răceală, îmi făcu un semn cu capul, să plec. M-am prefăcut că nu înţeleg, şi atunci zise:

— Şi tu, băiete, întinde-o. S-a făcut târziu.

Desenul neterminat al Susanei, cel pe care voia să-l trimită tatălui, cu ea întinsă pe pat îmbrăcată în *chipao* de mătase verde, într-un

amestec cald de lumini colorate care străbăteau geamul, rămăsese pe masă lângă cutia de creioane, gumă şi ascuţitoare. Le-am pus pe toate în mapă, am bâiguit un „Bună seara, Susana" şi am plecat.

Nandu Forcat a părăsit vila în dimineaţa următoare. Fraţii Chacon l-au văzut ieşind cu vechiul său geamantan de carton şi cu gabardina pe umăr şi l-au întrebat unde mergea, dar el s-a mulţumit doar să-i privească. Â traversat strada şi piaţa sub un cer jos şi întunecat şi a dispărut în colţul străzii Cerdena.

Am aflat asta după-masă. Speram să-i găsesc pe Juan şi pe Finito în faţa grilajului ca de obicei, dar ei îşi mutaseră tot calabalâcul pe trotuarul de vizavi.

—Fanfaronul ăla care a venit ieri, zise Juan. E în casa Susanei.

—El ne-a alungat de aici, zice c-o spionăm pe Susana, adăugă Finito. Şi mai voia să ştie dacă avem autorizaţie de la Primărie ca să ne înşirăm lucrurile pe stradă, nemernicul... Dar cine se crede individul ăsta? Cine e, Dani?

—Un amic de-al tatălui ei. S-a întors înainte sau după ce-a plecat Forcat?

—După.

—Şmecherul ăsta crede c-o să-l spionăm pe el, zise frate-său.

Jaluzelele galeriei erau trase. La ora asta doamna Anita se afla precis în spatele ghişeului de la cinematograful Mundial. Am sunat la uşă şi mi-a deschis *Denis* în cămaşă, cu ţigara în gură si cravata desfăcută, atârnându-i la gât ca un şarpe mort. Părul lui negru-albăstrui era atât de drept şi de bine pieptănat, încât părea o perucă. Mi-a zis că Susana nu se simţea bine şi că nu voia să vadă pe nimeni, cel puţin două sau trei săptămâni, aşa că mersi de întrebare şi valea, băiete. Şi mi-a trântit uşa în nas.

Am mai încercat s-o văd în două rânduri şi mereu cu acelaşi rezultat: Susana trebuia să se odihnească. Mai târziu am aflat că *Denis* nu locuia în vilă, dar că mergea acolo în fiecare zi şi se oprea de obicei în piaţă ca să cumpere fructe şi uneori peşte pentru doamna Anita şi fată. într-o după-amiază fierbinte, pe la începutul lui septembrie, ieşi din vilă în maiou, traversă strada făcându-şi vânt cu un ziar şi-l trimise pe Finito să cumpere un flacon cu briantină şi un altul de *Floid,* pentru masaj, şi-i dădu un bacşiş gras. într-o altă zi ieşi cu o pereche de pantofi în două culori diferite şi-i ceru s-o dea la pingelit, şi bacşişul a fost la fel de generos.

Cam pe atunci, într-o dimineaţă mohorâtă de luni, am îmbrăcat pentru prima oară, jenat, un halat lung şi gri pe care mi-l cumpărase mama şi am intrat ucenic la atelierul de pe strada Sân Salvador; din clipa aceea am început să străbat Barcelona, petrecându-mi cea mai mare parte a zilei *agăţat* de scările tramvaielor, livrând bijuterii la prăvălii şi la clienţi particulari sau ducându-le la gravorii sau la bijutierii care mă primeau cu apărătoarea lor verde la ochi şi mirosind a vopsea încinsă. In pofida aşteptărilor mamei care-mi alesese această meserie, n-am reuşit niciodată să desenez vreo broşa sau vreun inel şi nimeni n-a avut nevoie de aşa-zisul meu talent la desen; în schimb, pot spune că la cincisprezece ani cunoşteam oraşul ca-n palmă, cu toate străzile şi pieţele lui, cu liniile lui de tramvai şi staţiile lui de

metrou: din Cartierul Chinezesc până în parcul Giiell şi din Sants până în Poblenou. Când nu aveam de făcut nici un comision, ascultam dispoziţiile celor treizeci de lucrători care stăteau la trei mese lungi sau rămâneam pur şi simplu în picioare, cu mâinile la spate, lângă cel mai rapid şi mai priceput dintre ei, uitându-mă cu atenţie cum acesta mânuia ferăstrăul fin, pilele şi lampa de lipit. Ucenicia dura doi ani, primeam cincisprezece pesete pe săptămână si chiar dacă la început am crezut că n-aveam să rezist nici cincisprezece zile, meseria mi-a plăcut până la urmă.

Fără să-mi dau seama, au trecut aproape două luni şi, la sfârşitul lui octombrie, într-o seară când mama îşi invitase iar prietenul pedichiurist la cină, m-am încuiat în cameră şi am terminat, din memorie, desenul Susanei. Presupun că era un fel de a fi iarăşi cu ea în galerie, de a o vedea din nou: întinsă pe pat, aidoma unei păpuşi de porţelan închisă într-un bol de sticlă si învăluită în fumul negru al coşului şi în gazul himeric care-l obsedase atât de mult pe căpitanul Blay. Mi-a plăcut cum a ieşit şi m-am hotărât să i-l duc. Nu eram sigur că avea să-l accepte, riscam chiar să mă trimită la dracu' cu bietul meu desen cu tot, dar era un pretext ca s-o vizitez. M-am dus într-o duminică dimineaţa, sperând că avea să-mi deschidă uşa chiar Susana sau măcar maică-sa. Cei doi băieţi Chacon nu-şi mai ţineau de mult calabalâcul lor pe trotuarul din faţă. Am zărit balansoarul alb în grădină, lângă o măsuţă de răchită pe care se aflau nişte reviste şi o scrumieră.

Mi-a deschis doamna Anita, ţinând în mâna-i tremurândă un pahar cu vin cu marginile pătate de ruj; era nervoasă la culme dar foarte încântată

să mă vadă. M-a muştruluit în glumă fiindcă îi uitasem fetiţa bolnavă, s-a agăţat apoi de braţul meu şi mi-a şoptit: „Daniel si leii!" cu vocea-i veselă şi am pornit împreună pe coridorul întunecat cu tavanul jegos si împodobit cu stucaturi, acel lung tunel care în zilele însorite se termina într-o explozie de lumină. Pe la mijlocul drumului s-a oprit însă cu capul în piept, s-a rezemat de perete vărsând vinul din pahar, şi-n timp ce vârful degetelor aluneca pe perete, căutând parcă o suprafaţă proeminentă, a început să plângă în linişte. M-am gândit că poate Susana se îmbolnăvise iarăşi... S-a întors spre mine şi mi-a zâmbit puţin cu ochii ei albaştri alunecoşi, mi-a pus o mână pe piept şi mi-a zis: „Vino de câte ori vrei, băiete" si, o dată cu cuvintele ei, m-a izbit un miros de vin prost, vinul pe care-l băuse. Simţeam dezolarea crispată a gestului ei şi degetele agăţate de cămaşa mea şi am rămas fără replică. Făcu atunci un efort ca să-şi revină şi zise:

— Am nevoie de puţin pătrunjel. O să-i cer vecinei, zise, şi împleticindu-se şi ducându-şi paharul la gură, se strecură ca o umbră pe coridor şi se refugie în camera ei.

Dacă boala îi revenise, o învinsese, şi încă cum: nu mai părea aceeaşi fată, pur şi simplu nu mai era la fel. îşi strânsese părul negru şi strălucitor în două cozi groase şi-şi făcuse o cărare perfectă pe fruntea uşor asudată şi înconjurată de bucle rebele, dar în ciuda cozilor şi a cârlionţilor, părea mai mare: ochii mai duşi în fundul capului, faţa mai colţuroasă şi mai întunecată,

buzele parcă umflate. Stătea pe pat şi purta peste cămaşa de noapte un pulover bărbătesc larg şi gri, avea genunchii ridicaţi şi picioarele depărtate sub cearşaful subţire, mâinile şi le ţinea între coapse şi-şi concentra întreaga atenţie asupra unei cutiuţe plate: un joc cu biluţe de mărimea unor alice de vânătoare, care trebuiau introduse în nişte găuri, joc pe care nu l-a lăsat nici o clipă din mână cât am stat lângă ea. M-a privit cu coada ochiului şi mi-a răspuns la salut, imitând în glumă limbajul benzilor desenate :

—Să vezi şi să nu crezi! Pe cine avem noi aici?

—Mi s-a spus că nu voiai să vezi pe nimeni,,.

—Fireşte. Am uitat deja.

—Te simţi mai bine ? Nu mai ai febră ?

—Se pare că sunt ca un trandafir. Măi să fie !

—Tot ai câteva grade în plus...?

—Din ce în ce mai puţine, mi-o tăie ea, nerăbdătoare. Şi ies deja în grădină.

Am remarcat că fotografia lui Kim cu pălăria într-o parte, zâmbind încrezător spre viitor, nu se mai afla pe noptieră. Făcuseră focul în sobă, dar pe ea nu mai fierbea nici o oală cu frunze de eucalipt.

—Ştii că lucrez deja? am întrebat-o. Acum sunt liber doar duminica.

—Duminica şi sâmbăta după-amiaza, nu-i aşa?

—Sâmbăta după-masa trebuie să fac curăţenie în atelier.

—Ca să vezi! lată-te aşadar bijutier, zise, lăsând biluţele să se rostogolească în cutie. Şi-ţi place ?

—Toată lumea zice că e o meserie bună.

—A, da? Şi tu ce zici?

—Eu nu zic nimic.

De când intrasem nu se mai uitase la mine. Cutiuţa pe care şi-o tot mişca între picioare nu era mai mare decât una de ţigări *Craven,* metalică, numai că aceasta era din plastic şi avea capacul transparent; biluţele se rostogoleau pe o mare unduitoare de culoarea smaraldului cu rechini care deschideau gura şi fiecare gură era de fapt o gaură în care urmau să intre biluţele. Am întrebat-o cine i-a dăruit jocul şi nu mi-a răspuns.

—Nu l-ani mai văzut până acum, i-am zis. E un joc nou ?

—Bineînţeles, nu vezi ? Ai rămas tot aşa de bleg şi de tont, Dani!

M-am aşezat pe pat lângă ea şi m-am aplecat ca să-l văd mai bine.

—Ţi-am terminat desenul. Mi-am scos mapa de la subraţ şi m-am pregătit s-o deschid.

—La naiba, zise ca pentru sine. Mi-a mai rămas o singură bilă şi n-are de gând să intre... Tu şi cu desenele tale, băiete. Eşti un prost!

—M-am gândit c-o să-ţi placă...

—Măi, măi! mi-o reteză ea. Vorbeşte artistul! Trebuia să mă fi desenat altfel, băiete, tu nu-ţi dai seama? Da, altfel... Se enerva fiindcă nu izbutea să bage biluţa în gaură. O să mă apuce râsul, înţelegi ? De ce nu m-ai desenat căcându-mă, da, făcând un rahat mare sub un coş imens şi cu un negru făcându-i vânt curului meu, sau mai bine un chinezei ? Ei, ce părere ai ? Nu crezi că ar fi mai bine ? îşi ridică privirea de pe joc ca să se uite la mine şi continuă cu un zâmbet trist, pe un ton mai blând: Rupe-l, prostule ! Ce să facem cu el?

—Mie îmi place.

—Lui îi place! Se concentra iar asupra jocu lui şi mormăi: Ce să zic!

— Da, ştiu... Dar ai ieşit foarte bine în desen. Uită-te la el. Te rog.

— Ţi-l fac cadou. Şi cară-te acum! Eşti un biet băietei cât se poate de ridicol!

Se întoarse spre mine râzând şi vru să mă lovească cu cutia, dar i-am prins mâna din zbor şi a renunţat, lăsându-şi capul pe umărul meu. Ca de atâtea ori când o avusesem aproape de mine în după-amiezile din ultima vară petrecută cu Forcat, mi s-a părut că aerul sărat al mării atât de des invocat i se amesteca din nou prin păr şi că un timp avea să cadă pe gânduri cu ochii întredeschişi, ca să reţină o lumină îndepărtată, reverberaţia unui vis, şi m-am gândit atunci că poate o să-mi accepte până la urmă desenul şi candoarea. Dar m-a strâns de încheieturi, îngenunchind pe pat şi eu am intrat în joc: m-am lăsat pe spate şi ea s-a suit pe burta mea, fără să-mi mai dea drumul.

— Vezi? întrebă. Acum am mai multă forţă ca tine! Mă strângea cu putere între coapsele *ei* si se agita deasupra burţii mele, ca şi cum ar fi călărit, şi eu am rămas nemişcat. Pletele i se revărsau peste faţa mea şi în acel hăţiş negru, în privirea-i ironică şi somnoroasă, am zărit pentru o clipă o sclipire de cruzime. Se mai frecă de mine o vreme, coapsa-i fierbinte urcând uşor pe torsul meu docil, şi imaginaţia-mi învinsă, complicitatea-mi trădată şi neajutorată şi pofta-mi secretă de febră şi de microbi m-au supus unei voinţe care părea să nu-i mai aparţină întru totul, unei arome sexuale care nu mai era întru totul a ei şi pe care n-o putea împărtăşi cu mine. „Asta e, băiete", zise, şi i-am zărit iarăşi sclipirea meta lică din privire. Coborî imediat de pe mine şi, dându-se într-o parte, mă împinse şi mapa căzu pe jos. „Hai, du-te", zise iar. M-am aplecat să iau

mapa şi, când m-am ridicat, l-am văzut pe el în picioare, în faţa intrării în galerie.

Denis îşi încheia cureaua ceasului la mâna stângă, mânecile cămăşii lui albe erau suflecate, iar părul dat pe spate era năclăit de briantină. N-o să ştiu niciodată dacă atunci când venea la vilă se temea de un real pericol, dacă exista pe numele lui un mandat de arestare sau dacă venea ca un vagabond, aşa cum venise Forcat mai înainte. Dar toate gesturile şi atitudinea lui, câteodată prea studiate, chiar mersul lui, de fiecare dată atent pe unde călca, aruncând priviri rapide şi piezişe, toate acestea dovedeau că trăise vreme îndelungată în clandestinitate. Sentimentul clandestinităţii, după cum aveam să-mi dau singur seama câţiva ani mai târziu, este o completare a viselor şi creează un stil, un mod interiorizat de a fi, devenind chiar o formă de cochetărie. Aşa mi-l imaginasem mereu pe Kim: cumpătat şi vigilent, felin, nomad şi romantic. Dar chiar dacă *Denis* merita o oarecare consideraţie fiindcă împărtăşise aceleaşi idealuri cu Kim şi fiindcă spusese adevărul, demascându-l pe Forcat şi denunţându-i impostura, tot nu mă puteam împăca cu gândul că tocmai acest adevăr îl aruncase în stradă pe Forcat şi de aceea şmecherul de *Denis* mi-a displăcut din prima clipă.

— Ai auzit-o, băiete! înainta foarte hotărât până la pat şi a trebuit să mă dau la o parte ca să-l las să treacă. Privind-o pe Susana, adăugă: E frumos afară şi e ora de plajă, aşa că hopa sus! Dădu la o parte cearşaful, apucă cuvertura mototolită de la capătul patului, o înfăşură în ea pe bolnavă şi o duse în braţe în grădină. Ea se lăsă în voia lui cu ochii închişi, apucându-l cu braţele de gât.

Am rămas o clipă pe loc vâzându-i cum ieşeau, uitându-mă la unghiile roşii ale Susanei şi la degetele ei împreunate pe ceafa acelui bărbat, la gura ei întredeschisă atât de aproape de gâtul lui, la buzele care aproape îi atingeau beregata şi apoi m-am dus şi eu în grădină, dar n-am luat-o după ei, nu i-am urmat în colţişorul însorit dincolo de salcie, unde el a aşezat-o uşor pe balansoarul alb, acoperindu-i picioarele cu cuvertura şi şoptindu-i ceva la ureche. Ceva s-a frânt în mine. M-am dus spre poarta cu grilaj şi, când am deschis-o cu mapa sub braţ, blestemându-l încet pe intrus, m-am mai uitat o dată la ei. Susana făcea plajă înfăşurată în pătură, iar *Denis* stătea pe jos, sub copac, şi privea fix crengile veştede, în spatele lui, lângă zidul văruit de Forcat, se afla colţişorul cu irişi albaştri, iedera prăfuită şi zambilele ce lâncezeau la umbra teribilului coş. Apoi *Denis* închise ochii.

De câte ori îl revăd astfel, cu spatele sprijinit de trunchiul sălciei, cu mâinile la ceafa, lăsându-şi uşor pleoapele să-i cadă peste ochi, îl asociez cu voinţa-i implacabilă şi chinuită care-l stăpânea deja, cu calculul rece care-i ghida toate actele, iar dacă răul pe care urma să-l facă a fost premeditat, aş putea jura că asta s-a întâmplat în acel colţ liniştit din grădină în timp ce veghea asupra odihnei tinerei tuberculoase, într-o zi însorită ca aceea când inspira parfumul florilor.

Am luat-o în jos, pe strada Camelias şi am văzut-o pe doamna Anita, care se întorcea pe acelaşi trotuar, ţinând în mâna-i tremurândă o legătură de pătrunjel de parcă ar fi fost un delicat bucheţel de flori. Se întorcea de la casa vecină cu ochii-n pământ, fluturându-şi pletele blonde şi trecu pe lângă mine fără să mă vadă.

A trecut mult timp şi, când credeam că nimic din ceea ce se întâmpla în vilă nu mă mai interesa, am aflat că Susana se vindecase complet, că maică-sa devenise o biată alcoolică, dar că mai lucra încă la casa de bilete a cinematografului Mundial şi că *Denis* avea un bar pe strada Rfos Rosas, cheltuind o grămadă de bani şi îmbrăcându-se după ultima modă. Nimeni nu bănuia nimic pe vremea aceea şi eu nici atât, dar mai târziu s-a aflat că banii lui proveneau din încasarea cotizaţiilor de la vechii militanţi republicani şi din jefuirea prăvăliilor.

în februarie 1951, la trei ani după ultima mea vizită la vilă, Finito Chacon, care livra lăzi de bere cu o furgonetă a societăţii Damm şi-şi lăsase mustăcioară, lăudându-se că ştia toate bordelurile din Cartierul Chinezesc şi cele mai selecte localuri de *rendez-vous* din oraş, mi-a spus c-o văzuse pe Susana spălând pahare în spatele tejghelei la barul „fetiţelor" lui *Denis,* pe strada Rfos Rosas. Ea fusese extrem de drăguţă cu el şi ce mai gagică, bună ca pâinea caldă, cu pielea fină ca a maică-sii şi curul mai mişto decât îţi închipui, ce mai, bătrâne, deşi habar n-avea dacă ea lucra acolo doar ca chelneriţă sau dacă şi-o trăgea ca şi celelalte ; oricum, avea de gând să-şi pună costumul cel nou si să dea o raită pe acolo într-o sâmbătă seara, ca să vadă cum stă treaba, fiindcă se pare că puştoaica nu mai dormea de mult pe acasă...

— Şi de ce-mi spui mie toate astea? l-am întrerupt, prost dispus. Cine ţi-a spus că mă interesează? Poate să facă ce vrea, mi-e indiferent.

Când plecase definitiv de acasă ca să trăiască cu amantul ei, Susana avea doar optsprezece ani, doar cu un an mai mult ca mine. Pe maică-sa o puteai vedea ducându-se şi întorcându-se acasă, la cinematograf sau la cârciumă, din ce în ce mai beată şi mai nevolnică şi vorbind de una singură; era o minune că încă mai avea o slujbă, pielea aşa de fină şi aur în pletele blonde. Spunea celor care voiau s-o asculte că Susana plecase să-şi caute tatăl şi că, în curând, se vor întoarce acasă împreună. In vară s-a îmbolnăvit şi văduva căpitanului Blay, dona Conxa, mergea în fiecare zi la vilă şi o îngrijea. Şi atunci, într-o zi pe care nimeni n-a ştiut s-o precizeze, nici măcar dona Conxa, Forcat reapăru la fel de neaşteptat cum dispăruse şi se instala iarăşi în vilă si-n viaţa doamnei Anita pentru a o salva de delirurile ei şi de băutură. Susana plecase de acasă de mai bine de şase luni.

Tot ce-am aflat de atunci s-a bazat pe comentariile şi bârfele vecinilor, dar pot să afirm că lucrurile respective nu sunt mai puţin demne de crezare decât mărturia mea. La două săptămâni după ce se întorsese, Forcat a fost văzut coborând dintr-un taxi în faţa vilei şi ajutând-o pe Susana să coboare. Fata părea lipsită de vlagă şi avea o valijoară şi o haină de blană ieftină împăturită pe braţ; Forcat a fost văzut luându-i grăbit valiza si oferindu-i braţul pentru a intra împreună în vilă. Era în iulie, într-o sâmbătă dimineaţa, si era vânzoleală în piaţă. La început nu puteai să-ţi dai seama dacă Susana venea acasă ca să rămână sau numai ca s-o îngrijească pe maică-sa câteva zile, dar ceea ce era sigur era că Forcat se dusese personal s-o caute şi s-o convingă să vină ; se mai zvonea că fetei îi venise ideea să se întoarcă, nemaiputând îndura viaţa rea pe care o ducea şi

felul în care se purta peştele ăla cu ea. Era deajuns s-o vezi când a sosit, atât de consumată şi de ruşinată, deşi ca să fiu sincer trebuie să recunosc că şi dacă voiam s-o judec aspru, neuitând a cui fată era, nu părea o târfă, nu era machiată şi nici îmbrăcată strident ca ele, nimic din toate astea; părea mai degrabă să-i fi revenit boala şi să fi ieşit din spital, înfricoşată şi încercănată şi cu câteva vânătăi pe faţă... Oricum, a doua zi după ce s-a întors acasă, într-o luni seara, pe 7 iulie, *Denis* şi-a făcut apariţia în vilă.

Mult timp după seara aceea, când băutura şi conştiinţa încărcată îi devastaseră memoria, doamna Anita îşi răcea gura de pomană tot lămurind nişte detalii: că nu ea îi deschisese uşa, că nu ea îl primise de bunăvoie în casa ei fiindcă ştia că era un neisprăvit şi un pistolar, deşi îi era milă de el când îl vedea mereu aşa de amărât şi de obsedat, incapabil să-şi ierte nevasta şi s-o uite, şi bineînţeles că ea n-ar fi putut concepe vreodată slăbiciunea fiică-sii pentru acel depravat, nici sufletul câinos al tipului, dorinţa lui de a o duce la pierzanie. Ticălosul ăla blestemat ar fi putut să-şi verse amarul pe mine, zicea, am suportat atâtea în viaţa asta, şi încă chestii foarte dure, aşa încât o măgărie în plus m-ar fi lăsat rece, am deja pielea tăbăcită, dar nu, el ştia foarte bine că pe fata asta bolnavă o iubea Kim cel mai mult pe lume... Că în seara aia, ea, doamna Anita, se culcase foarte devreme cu febră mare, aşa că Forcat deschisese uşa gândindu-se că precis era dona Conxa care aducea bucăţi de gheaţă de la cârciumă; Susana tocmai făcuse un duş şi era în halat de baie şi, în timp ce-şi usca părul cu un prosop, a urcat în camera lui Forcat după nişte aspirine şi atunci s-a întâmplat. Că ea nu-l văzuse cu ochii, ci cu inima: *Denis* năvălind furios şi

urlând ca un nebun după fată pe coridor şi-n galerie şi Forcat încercând să-l calmeze, mai întâi discutând rezonabil şi apoi certându-se violent cu el, reproşându-i resentimentele şi ura zadarnică şi laşitatea, până ce *Denis* i-a luat-o înainte şi l-a făcut şarlatan şi parazit şi l-a ameninţat c-o să-l arunce iarăşi în stradă şi o să-l omoare dacă se mai bagă între el şi Susana. O s-o iau cu mine, urlă, şi nici Dumnezeu n-o să mă împiedice s-o fac! Că în clipa aia o auzi, îngrozită, pe fiică-sa coborând scara şi se hotărî să se ridice din pat şi-şi puse capotul şi ieşi pe coridor, dar nu mai putu să ajungă la ea, şi atunci răsunară cele două împuşcături în toată casa, făcând un zgomot asurzitor; ajunse în galerie şi apucă s-o vadă pe Susana cu capul acoperit cu prosopul şi cu spatele la perete, nemişcată şi cu ochii ţintă la revolverul pe care Forcat îl folosea pesemne pentru prima oară în viaţa lui şi pe *Denis* clătinându-se în timp ce se îndrepta spre uşă ca să iasă în grădină, dar mai făcu trei paşi şi căzu cu faţa în jos. Şi atunci Forcat ieşi după el şi chiar acolo, cu un picior pe prima treaptă, încet, dând din cap, cu o precizie bine chibzuită în mâna care apuca revolverul şi în privirea-i saşie, golise încărcătorul în trupul inert care zăcea pe pietriş. El însuşi a chemat apoi poliţia, a predat revolverul şi a lăsat să i se pună cătuşele, iar când l-au luat, s-a uitat la copilă, dar nu a rostit nici un cuvânt şi nu-i adevărat că i-ar fi spus, n-ai de ce să te mai temi de-acum, sau ai grijă de maică-ta şi fii cuminte, astea le-a scornit lumea sau poate chiar eu, cine ştie dacă n-am visat asta, zicea doamna Anita, eram aşa de tulburată şi de răvăşită, şi acum mă mai trezesc noaptea împuşcăturile alea oribile, o să le aud până am să crap; şi nici nu s-a

despărţit de mine cu o sărutare, n-a zis nici c-o să ne mai revedem, nimic de genul ăsta, ştia foarte bine ce-l aşteaptă, şi-n plus la ce-i folosea bietului de el să mă îmbrobodească cu vorbe frumoase, aşa cum făcuse în atâtea rânduri... Că Forcat nu-şi dezlipise nici o secundă ochiul lui bolnav de pe spatele ciuruit al mortului, zise, şi că nu mai deschisese gura nici măcar pentru a răspunde la întrebările poliţiştilor sau ca să se plângă de cât de rău se purtau cu el...

O povestea aşa, din adâncul mâlos al unei memorii stătute, straduindu-se din răsputeri să scape de presupuneri, ale ei şi ale celorlalţi, de parcă ar fi căzut si ea pradă emoţiilor şi prejudecăţilor care deformau adevărul, emoţii care n-aveau nimic de-a face cu seara aceea nefastă şi cu faptele reale. Blestemata asta de soartă, se lamenta ea de obicei, s-a jucat cu fata mea ca şi cum ar fi fost o păpuşă; un boboc de trandafir bolnav din grădina mea, care, fără a mai apuca să înflorească, se ofileşte şi putrezeşte. A fost ghinionul dracului, halal de viaţa noastră de amărâţi şi nenorocita aia de tuberculoză, şi au fost scornelile trântorului de Forcat, un coate-goale care minţea de îngheţau apele şi care, colac peste pupăză, mai era şi un şmecher nenorocit. Doamne-Dumnezeule, de ce-a fost nevoie s-o îmbrobodeşti cu povestea aia cu taică-său, ca apoi s-o dezamăgeşti ? De ce atâtea vise şi suferinţe care nu se mai isprăvesc odată, se întreba ea. De ce-i laşi, Doamne, pe oameni să viseze şi apoi le distrugi visele sau le laşi să piară de la sine?

Altă dată însă, când vorbea în barul Viad£ despre vindecarea definitivă a fiică-sii şi despre recenta ei ieşire de la măicuţe, unde stătuse un

an de zile, leşină, iar când îşi reveni, ajutată de patron şi de vreo doi clienţi, oarecum năucă şi cufundată în gânduri, continuând parcă o discuţie începută în vise, zise că nu, domnilor, ce se spunea despre fiică-sa nu era adevărat, ea nu se vindecase încă de tuberculoză când căzuse pradă iubirii răzbunătoare şi cumplite a lui *Denis* şi, fără nici o legătură, mai zise că nu era adevărat nici că Susana se apărase de degeneratul ăla cu un cuţit de bucătărie, ci c-o făcuse cu un revolver, deşi nu pusese în viaţa ei mâna pe vreunul până atunci si că era aşa de aproape când s-a întâmplat, încât împuşcăturile alea au lăsat-o surdă de-a binelea... Cuvintele ei au dat naştere unor variante noi şi extravagante ale evenimentului, una dintre ele pretinzând că primele două împuşcături, pe care doamna Anita zicea că le auzise de pe coridor, fuseseră trase de fiică-sa, şi că acele două gloanţe ar fi fost de-ajuns să-l omoare pe *Denis*; că imediat apoi Forcat îi smulsese fetei din mână revolverul încă fierbinte, ca să tragă celelalte patru gloanţe rămase în spatele mortului.

îmi place varianta asta, mi-a plăcut de prima dată când am auzit-o, şi ani de zile am meditat în taină la ea. Dacă mă gândesc bine, cine altcineva dacă nu Susana putea să pună mâna pe revolverul lui Forcat de vreme ce ea se afla în camera lui când amantul ei si-a făcut apariţia, urlând şi ameninţând pe toată lumea? Părea ciudat ca Forcat să fi avut arma asupra lui când a deschis uşa...

Dar mai mult decât o ipoteză, era un sentiment. Fiindcă astfel, „ucigând" cadavrul căzut în grădină pentru a o disculpa pe fată, mincinosul saşiu atinsese culmea imposturii.

Mama s-a căsătorit cu pedichiuristul Braulio şi ne-am mutat în casa lui, un apartament mare şi luminos din piaţa Lesseps, pe care-l împărţea cu o soră nemăritată. Avea patru camere, o baie, bucătărie şi o terasă în spate, la ultimul etaj al unui bloc de locuinţe recent construit. Era puţin cam departe de străzile Cerdena şi Camelias, dar nu şi de atelier, la care ajungeam cu bicicleta pe care mi-o dăruise Braulio. Pedichiuristul era un tip optimist cu nasul mare, tandru cu mama şi chiar simpatic, şi avea un papagal căruia îi spunea Clark Gabie; îi plăcea să gătească şi cânta sub duş si toate astea i-au înveselit mamei viaţa, dar când s-a crezut obligat să-şi exercite rolul de tată asupra mea, nu l-am lăsat. Nu puteam să iau în serios namila aia de om cumsecade, cu braţe ca ale lui Popeye şi cu zâmbet cald. Era un pisălog când începea cu ale lui si n-am izbutit niciodată să discut ceva serios cu el, avea darul de a face ca totul să pară stupid şi nesemnificativ şi deveneam si eu ca el: începeam să vorbim şi, după cinci minute, mă pomeneam debitând eu însumi numai prostii. Cu timpul, felul lui de a fi, sincer si direct, şi influenţa lui benefică mi-au mai astâmpărat obrăznicia tinerească si am învăţat să-l iubesc, dar amintirea tatălui meu începuse iar să mă obsedeze, deşi nu mă mai gândeam cu spaimă la moartea lui solitară ca atunci când eram copil. Ştiam că n-avea să se mai întoarcă niciodată si că nu puteam descoperi locul în care căzuse, dar trupul lui răpus în tranşee si ninsoarea abundentă care-l acoperea erau tot acolo, în acel colţ al memoriei pe care-l credeam cel mai sigur

şi mai la adăpost, până în ziua când s-a întâmplat ceva şi imaginea asta şi-a pierdut brusc întreaga emoţie, devenind artificială, în ziua respectivă, mama, privindu-mă cu afectuoasă neîncredere, m-a întrebat de unde până unde inventasem eu povestea cu transeea şi cu furtuna de zăpadă, idee care mă obseda de când eram mic. Ea n-a vrut să mă contrazică căci pentru un copil fără amintiri despre tatăl lui era mai bine o asemenea poveste decât nimic, dar ea nu spusese niciodată aşa ceva; pe vremea aceea nici măcar n-am putut afla dacă taică-tău a murit pe front, zise, si cu atât mai puţin în ce împrejurări, nici dacă ploua sau ningea ori dacă era soare când s-a întâmplat, aşa că, vezi bine, toate astea sunt doar în imaginaţia ta... Noroc că timpul le şterge pe toate, băiete, adăugă ea cu un zâmbet ambiguu, nu ştiu dacă de uşurare sau de tristeţe.

După ce ne-am mutat, mama a vizitat-o în continuare pe Dona Conxa, ajutând-o cu tot ce putea, si de la ea a aflat că Susana lucrase o vreme într-o florărie în piaţa Trilla, apoi într-un magazin de jucării de pe strada Verdi, si că acum o înlocuia pe maică-sa, vânzând bilete la cinematograful Mundial. Mi-am propus de câteva ori să mă duc s-o văd la cinematograf, dar au trecut mai multe luni până m-am hotărât. Am crezut întotdeauna c-o să scap de armată fiindcă eram fiu de văduvă, dar, la un an după ce mama s-a recăsătorit, am fost recrutat şi trimis la Xauen, în nordul Marocului, şi m-am bucurat: cu cât mai departe, cu atât mai bine, urma să traversez Strâmtoarea Gibraltar şi poate desertul Sahara, aveam să cunosc Sidi Ifni şi Munţii Rif, Africa, alt continent... Mă simţeam de parcă urma să fac o călătorie lungă la capătul lumii, tocmai când aveam de pus la punct o mulţime de lucruri.

Cu două zile înainte să plec la Algeciras, m-am dus să-mi iau rămas-bun de la Finito Chacon, care nu mai era distribuitor la Damm fiindcă îl prinseseră şterpelind nişte lăzi cu bere; acum era băiat bun la toate într-un atelier de reparat maşini pe strada Ros de Olano, nu foarte departe de cinematograful Mundial. Dar, când am ajuns la atelier, mi-au spus că nu mai lucra nici acolo, îl dăduseră afară fiindcă furase nişte cauciucuri şi un far de motocicletă.

Ştiam eu, mi-am zis când am ieşit din garaj, a încurcat-o rău, Finito, şi m-am gândit apoi, ce contează, uită-l, şi m-am străduit să mă conving că nu mă mai interesa şi nu mă mai putea afecta nimic din ce puteau păţi fraţii Chacon şi-mi repetam în gând, ce bine e să te desprinzi în fine de cartier şi de problemele lui şi-mi tot spuneam asta în gând în timp ce mă îndreptam spre cinematograful Mundial, ciudat de hotărât şi alungând trecutul cu iluziile lui. Ce bine e să mă distanţez şi să mă eliberez de toate, ce uşurare să scap de speranţele de atunci, de talentul meu de desenator, promiţător dar ratat în final, de delirurile căpitanului Blay care cerea solidaritate pentru o copilă ofticoasă ce avea să sfârşească prostituându-se, de furia şi durerea lui fiindcă a strâns doar douăzeci de semnături, ce noroc să simt îndepărtându-se tot mai mult amintirea acelor oameni înfipţi ca ţăruşii la drumul mare şi să-mi fie străină amintirea tatălui şi povestea îngheţată şi sepulcrală a morţii lui şi plictisitorul pedichiurist căsătorit cu mama şi soarta fraţilor Chacon, marginală şi previzibil infracţională. Ce noroc pe mine, mă gândeam...

Dar totul a fost inutil; nu puteam crede o iotă din toată flecăreala aceea interioară pentru că nu reuşeam să simt nimic: tocmai sentimentele

pe care pretindeam că le îngrop mă îmboldeau spre un mic cinematograf de cartier fiindcă pe atunci nu ştiam că oricât ai creşte şi ai privi în viitor, creşti de fapt spre trecut şi cauţi mereu primul miracol. Şi o curiozitate morbidă - gândindu-mă la Susana, imaginându-mi-o cum se chinuie să-şi scoată din minte şi sânge urmele îndeletnicirii de târfă pe care o deprinsese în braţele peştelui ei, întrebându-mă dacă un an petrecut la călugăriţe o fi vindecat-o cu totul de asta, aşa cum se vindecase de tuberculoză sau dacă îi va rămâne pentru totdeauna vreun stigmat în privire sau în relaţiile ei cu bărbaţii (şi, mai ales, voi fi oare în stare s-o întreb dacă a pus într-adevăr mâna pe revolver şi a tras prima... ?) - şi o tristeţe nedefinită pe care începeam să n-o mai pot controla, năpădindu-mă pe măsură ce mă apropiam de cinematograf, toate acestea au şters într-o clipă dorinţele selective ale memoriei, deopotrivă neîntemeiate şi arbitrare. Şi, intrând în hol şi văzând-o croşetând în gaura aceea întunecată în care stătuse şi maică-sa, o crăpătură în mijlocul peretelui de stuc, plin cu zgârieturi şi bucăţi de afişe, tocmai cu câteva secunde înainte de a trebui să mă străduiesc s-o recunosc şi să-mi doresc să nu fiu acolo, am revăzut-o, aproape fără să vreau, stând pe pat, cuprinzându-şi cu braţele genunch'ii şi pisica adorată, ascultând cu ochii închişi zgomotul oraşului promis; o fetiţă ghemuită în obiceiurile ei de depărtări şi minciuni, visătoare şi încrezătoare în caldul ei refugiu de sticlă, în micuţul ei bol norocos. Imaginea s-a estompat pe dată: în faţa mea era acum o tânără durdulie şi roşie la faţă, purta ochelari şi părea sănătoasă tun, părul era strâns într-o coadă de cal, iar buzele nu-i erau

rujate. Avea peste douăzeci şi trei de ani, fruntea îi era tot frumoasă şi pielea întinsă, dar nu mai rămăsese nimic din căldura gurii, roz si senzuală, din rotunjimea îmbufnată a buzei superioare şi din neliniştea-i tulburătoare. Croşeta concentrată, cu privirea în jos, şi nici ea, nici gaura pe care o ocupa în holul pustiu nu păreau să aibă vreo legătură cu tot ce era înjur, cu traficul străzii şi cu trecătorii grăbiţi. Nici nu părea să-şi dea seama că se afla acolo; era absentă şi poate preocupată de dificila renunţare la tot ce ar fi trebuit să se întâmple odinioară şi nu se mai întâmplase niciodată. De câte ori m-am gândit cât de frustrante îi erau amintirile: parcă le reflectau pe ale mele, la fel de frustrante!

Ca şi Kim în fatidica noapte când s-a privit în apele întunecate şi obosite ale fluviului Huangpu, am simţit oraşul împresurându-mă ca un şuvoi de mizerie si deşeuri şi, nestiind ce să fac, am început să mă uit la fotografiile expuse pe panouri. După câteva clipe în care mă prefăcusem interesat de feţele şi personajele care păreau să fie acolo dintotdeauna şi pe care de fapt nu le priveam, m-am dus la ghişeu. Ceva care nu era nici măcar umbra mea, poate zgomotul stins al paşilor mei, aerul dizlocat de trupul meu sau pur şi simplu obiceiul de a presimţi o prezenţă în faţa ghişeului au alertat-o fără a fi nevoie să mă privească; puse deoparte ceea ce croşeta, apucă teancul de bilete şi întrebă: „Câte?" fără să-şi ridice privirea, iar eu am răspuns: „Unul", am plătit şi imediat m-am trezit în sală aproape fără să mă gândesc şi promiţându-mi s-o salut la ieşire. Mânuind prosteşte interminabila draperie - mucegăită de la un capăt la altul - am izbutit să înaintez şi să mă refugiez în întuneric; m-am

ghemuit apoi într-un fotoliu de pe ultimul rând şi am simţit că mi-e milă mai degrabă de mine decât de ea.

O vreme nu mi-am dat seama ce se vedea pe ecran. Ceea ce se perinda continuu prin faţa ochilor mei era una şi aceeaşi imagine care pâlpâia tăcută si îngheţată de parcă s-ar fi blocat în proiector, o reflexie a luminii mai iluzorie decât cea a unui film, întipărită însă mai puternic în inimă decât pe retină. Ceva ce mă va însoţi toată viaţa: un pachebot alb ca neaua, navigând pe mările Chinei frumos pavoazat în noaptea înstelată şi o fată plimbându-se pe punte, în lumina lunii, purtând un *chipao* de mătase crăpat în părţi; briza fluturându-i pletele şi ea fremătând de dorul depărtării, fascinată de vasta mare fosforescentă, de crestele argintii ale valurilor repetate până la orizont: Susana lăsându-se pradă visului ei, iar eu, amintirii, în ciuda deziluziei, a idealului distrus şi a timpului trecut, azi ca şi ieri, îndreptându-ne spre Shanghai.

Cuprins

Capitolul întâi..... 9
Capitolul al doilea..... 39
Capitolul al treilea..... gl
Capitolul al patrulea..... 89
Capitolul al cincilea..... 117
Capitolul al şaselea 149
Capitolul al şaptelea..... igl
Capitolul al optulea..... 211
Capitolul al nouălea 223